DISENHOUSE
160 KENWOOD AVE.
TORONTO 10, ONT.

רודאלף ראקער

זעקס באראקטערען אין דער וועלט־ליטעראטור

אידיש פון א. פרומקין

ארויסגעגעבען פון דעם רודאלף ראקער שריפטען קאמיטעט
ניו יארק, 1929

אינהאַלט־פֿאַרצייכענישׂ

זייט

די זעקס 5

דער ערשטער וועג 7

דער צווייטער וועג 39

דער דריטער וועג 75

דער פֿערטער וועג 105

דער פֿינפֿטער וועג 141

דער זעקסטער וועג 175

די ערוואַכונג 209

די זעקס

רוי איז דער הימעל. עס געניצט דער מדבר. אויסגעשטרעקט אין דעם ברוינעם מדבר־זאַמד ליגט א ספינקס פון שווארצען מאר־מאָר־שטיין, דער בליק פארזונקען אין׳ם רייך פון ווייסטע וויטקייטען.

ניט קיין שנאה, ניט קיין ליבשאפט שטראלט פון דעם דאָזיגען בליק ארויס, דאָס אויג איז פארשלייערט פון טיפען טרויס, און אויף דער קאלטער פראכט פון די שטומע ליפען שוועבט שטיל־שמייכלענדיג די שטילסטע אויבּיגקויט.

זעקס וועגען טרעפען זיך צוזאמען בּיים בילד פון דער ספינקס, זעקס וועגען, וועלכע ציהען זיך פון פרעמדע לענדער און קומען זיך דאָ צונויף בּיי דעם זעלבּען ציל.

א וואנדערער מארשירט אויף יעדען וועג, פארפאלגט פון׳ם שיקזאל׳ס בייזען פלוך, אויף׳ן שטערן די צייכענס פון דער שווערער האנד פון פרעמדע מאכטען. ער שפּאנט אנטקעגען א וויטער וועלט, וועלכע טונקעלט דאָרט טיף בּיים האריזאנט, אזוי ערדען־וויט און דאָך אזוי נאָנט צום גייסט.

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/unknown0000vari_m8c4

דער ערשטער וועג

ין וויכע בערגלעך אינגעבעט ליגט די שטאָט. די אַלטע דעכער גליהען רויט אין׳ם אָוונט-גאָלד פון דער אונטערגעהענדער זון. דיקע מויערן מיט פעסטע טורעמס רינגלען ארום דעם פיל-פֿאַרביגען געמיש פון די ענגע גאַסען און געסלאָך, וועלכע לויפען אומרעגעלמעסיג איינע דורך די אנדערע ווי די וועגען פון א לאַבירינט. און יעדעס געסעל מאַכט דעם איינדרוק, אזוי ווי עס וואָלט געהאט צו באַהאַלטען עפעס אין זיך, וואָס ניט יעדער פֿרעמדער בשר ודם קאָן לייכט דערגעהן דעם סוד דער-פון. פֿאַררוקט אין טונקעלע ווינקלען און ארום די גרויע גאַניקעס פון די אַלטע שפּיציגע הייזער ליגען פֿאַרטראַכט לאַנג-פֿאַרגאַנגענע, פון דער צייט פֿאַרגעסענע געשעהענישען.

שטיל פֿלעסקעט דער אלטער מאַרק-ברונען ווי מיט פיל, פיל יאָהרען צוריק. מאכענוויז, געדיכט לייגען זיך אוועק די שאָטענס פון דער אלטער קירכע אויף דעם שטילען פּלאַץ, וואָס זעהט היינט אוים אזוי וועלט-פֿאַרלאָזען. בלויז איין איינגעשרומפּענע אַלטיטשקע שטעהט אינזאָם בײם אַלטען ברונען, חלומ׳ט פון פֿארשוואונדענע צייטען, וועלכע וועלען זיך קיינמאָל ניט אומקערען.

דער פריהלינג איז פלוצלינג געקומען אין לאַנד און האָט מיט איינמאָל געמאכט א סוף צו דער טיראַניי פון׳ם לאנגען ווינטער. דער שטראַלענדער הימעל און דאָס יונגע גרינס פון די פעלדער און לאָנקעם האָבען אין אָט דעם ערשטען טאָג פון פּאַסכע ארויסגעלאָקט די מענשען צו די טויערען פון דער שטאָט, און א פרעהליכער עולם האָט זיך געלאָזט וואוילגעהן, זיך געטומעלט אין די וואַרעמע שטראַלען פון דער יונגער פריהלינג־זון, וועלכע האָט אויפגעלייזט אלין וואָס איז געווען פאַרגליווערט און וואָס האָט געהאַלטען די הערצער געפאַנגען. יונג און אַלט, גרוים און קליין איז היינט ארוים אויף דער פריי, כדי זיך אראָפצושאָקלען דעם שטויב פון דער נשמה און זיך פאַרגיטיגען פאַר־דער גרויער מאַנאָטאָניע פון די אומעטיגע ווינטער־טעג.

ביסלאכווייז איז צוגעפאלען די נאכט, און פייערליך האָט אָפּגעקלונגען דער קלאַנג פון די אַלטע גלאָקען דורך דער לעכ־ליכער לופט, דערמאָנענדיג די ביהגער אז זיי דאַרפען זיך אומקערען אהיים. דורך די טויערן פון דער שטאָט שטראָמען מחנות פון פרעהליכע מענשען, אָנגעלאָדען מיט בלומען־קרענץ און גרינע צווייגען, און דער לוסטיגער קלאַנג פון לידער דרינגט דורך די לופט. די אַלטע גאַסען פילען זיך אָן מיט רייד־עוודיגע, פלוידערענדע גרופּעס, וועלכע גהען שטיל און מיט לייכטע הערצער צוריק צו זייערע וואוינונגען, און מיט דער וואַקסענדער טונקעלקייט שטאַרבט ביסלאכווייז אָפּ דאָס לעבען אויף די גאַסען און די אָפענע פלעצער.

די לעצטע שטראַלען פון דער שיינענדער זון זיינען שוין לאַנג פאַרגאַנגען, און די לעבליכע פריהלינג־נאַכט שפּרייט אוים שטילערהייט איהרע פליגלען איבער די פארלאָזענע

ווינקלען און גיעסלעך, וועלכע שפּיגלען זיך וואונדערליך אין׳ם ליכט פון דער לבנה.

פון די קליינע פענסטערלעך איז דער שיין פון די לאָמפּען ביסלאכווייז פאַרשוואונדען. נאָר דאָ און דאָרט פונקעלט נאָך אן איינזאָם ליכט אין דער ביינאכטיגער שטילקייט. ווער ווייס? פילייכט קעמפּט דאָרט א קראַנקער מיט זיינע ווייטאָגען, אָדער א שטאַרבענדער גיט איבער זיין מידע נשמה צו גאָט.

איבער די שלאָפענדע היזער ליגט א טיפע, פייערליכע רוה, וועלכע וועדט נאָר פון צייט צו צייט אונטערבראָכען דורך דאָס ערנסטע שלאָגען פון׳ם אלטען קירכען־זייגער אין דורך דעם וואכזאמען טרומייטער פון׳ם שטאָט־וועכטער.

אויף א בערגעל אין האַרץ פון דער טרוימענדער שטאָט הויבט זיך אויף אן אלטערטימליכע, שטאָטליכע געביידע, וועלכע זעהט נאָך אוים וואונדערליכער און עלטער ווי די חייזער ארום איהר. אין א טורם־פאַרמיגען צימער זיצט בייי איינעם פון די שמאָלע גאָטישע פענסטער א זקן מיט לאנגע, וויסע האָר אין מיט א געדיכטער כוואָליעדיגער באָרד און קוקט ארויס פאר׳הלומ׳ט איבער די שפּיצען פון די אלטע דעכער, וועלכע בלישטשען גרינליך אין דעם בלויבען ליכט פון דער לבנה.

דער שוועדער דעמבענער טיש אינמיטען צימער איז אָנגעלאָדען מיט ביכער און פאַפּירען, וועלכע ליגען צוואוואַרפען אין א מאַדנעם מיש־מאַש. איבער דער לענג פון די אָפּגעבליאַקעוועטע וועגט צייהען זיך לאַנגע פאַליצעס, באַדעקט מיט זעלטענע בישונגען אין אפּאראַטען. א קונסטפול גיעאַרבייטער העגג־לאָמפּ פילט אָן דעם חדר מיט א שוואכען שיין,

וועלכער באַמיהט זיך אומזיסט אריינצודרינגען אין די טונ־קעלע וויגקלען פון׳ם צימער.

מיט א מידער מינע שאַרט זיך דער אַלטער ארויף די האָר פון׳ם שטערן, און פאַרטיפט אין געדאַנקען מורמלט ער פאַר זיך:

נו, איז וויידער אמאָל אלצדינג שטיל ווי אין קבר, און אזוי ווי פון שנים קדמוניות אָן שפּרייט זיך אוים איבער די שלעפער דער אומבאַגרענעצטער רוים, אין וועלכען מיליאַנען וועלטען וואַנדערן אין זייערע קרייזען. — מעג דער שלאָף וואויל באקומען דעם גערעכטען און ניט געשטערט ווערען דורך שלעכטע חלומות! גליקליך איז אַזא מענש. א לעבען, וואָס דרעהט זיך שטענדיג בלויז ארום דעם מאָגערן באַגהר פון דער שטונדע און האָט קיינמאָל ניט דעם נסיון צו בויען בריקען אין׳ם רייך פון דער אייביגקייט. אז וואויל איז זיי! דער בורא האָט זיי ניט באשאַנקען מיט צו גרויסע פאַדערונ־גען. ס׳איז ניט לייכט זיי ארויסצוברייגען פון גלייכגעוויכט. דערפאר זיינען זיי באַשיצט קעגען די שטענדיגע גיהנום׳שע יסורים און דעם וויטאַגדיגען דראנג, וואָס פרעסט זיך נאר איין ביי דעם איינצעלנעם אין דער נשמה, ווי א וואַרים וואָס קאָן קיינמאָל ניט זאָט ווערן.

ווי באַהאַלטענער, בגנבה קריכענדער גיפט ליגט עס מיר אין בלוט, ארום דער דאַזיגער צייט, ווען די אומערגרינדליכע נאַטור דרעהט זיך אין קרעמפען פון איהר וויידערגעבורט און שפּריצט מיט נייעם לעבען פון צענדליגע טויזענטער קוואַלען אין אלץ נייע פאַרמען און געשטאַלטען. ביז דער פריהלינג פאַרגעהט אויך לאַנגזאַם, זומער און הערבסט פאַרשווינדען

ביסלאכווייז און דער בייזער ווינטער הילט ווידער איין אלצ־
דינג אין תכריכים. און דאָן הויבט זיך אָן דאָס זעלבע אַלטע
שפּיל פון דאָס ניי. וועלן מען וואָלט פֿאָרט געקאָנט דערגרונ־
טעזען דעם טיפֿען זין פון אָט דעם אייביגען ווערן און פאר־
געהן, אין וועלכען טויט און לעבען מישען זיך אוים אויף א
וואונדערליכען אופן און יעדער סוף ווערט שוואַנגער מיט א
נייעם אָנפֿאַנג!

איז דער טויט ווירקליך א סוף אָדער בלויז א נייער אָנ־
הויב, אָדער ביידע זאַכען, אָנהויב און סוף אין׳ם קרייז־לויף
פון׳ם געשעהן? וואו איז דער גרענעץ, וואָס אונטערשיידט
דאָס געזעזענע פון׳ם קומענדען, דער טיפֿער אור־גרונד, פון
ווועלכען יעדעס ז י י ן קומט ארוים?

וואָס מעהר איך מאַטער זיך מיט אָט דער טונקעלער
רעטענישׂ, אלץ פרעמדער קום איך זיך אליין פאָר. א געהיי־
מער שרעק נעמט מיך ארום פאר דעם אייגענעם ווועזן, וואָס
ליגט שיהער אין אומפֿאַרשטענדליך פאר מיינע אויגען, ווי די
שטומע אייביגקייט פון אָט דעם אומבאגרעניצטען רויס.

פון וואַנען קומען מיר? וואוהין געהען מיר? בין איך
שוין געווען, איידער דער מאמע׳ס בויך איז אויפגעלאָפען צו
נייעם לעבען? וועל איך אויך ווייטער זיין, וועט דער לעצטער
פונק פון מיין זין ווען אַמאָל פֿאַרלאָשען ווערן ווי א שטאָר־
בענדער פלאַם?

פֿאַראַן אזויפיל טונקעלעם און געהיימניספולעם אין אונז,
וואָס ליגט באַגראָבען טיף אין דער נשמה און קומט קיינמאָל
ניט ארוים אויף דער אויבערפלעך פון דער ערשיינונג. וואָס
מיר האָבען זיך צו דערצעהלען איינע די אנדערע מכח דער
קלייניער נויט פון׳ם טאָג־טעגליכען לעבען און ווענען דעם

ביסעל פרייד, וואָס פאלט אונז זעלטען צו אויף אונזער וועג, דאָס געהט ניט טיף און ווירקט כמעט ווי א מעכאנישע ער־שיינונג, וועלכע קומט פּאַר האַלב אומכאַוואוסט. אָבער די זאכען, וועלכע דרעמלען דאָרט אין דער טיפענישׂ, רייסען זיך ניט אין דער עפענטליכקייט, זוכען ניט אנטפלעקט צו ווערן און ליגען טעמפּ און רעטענישׂ־שווער אויף'ן גרונד פון דער נשמה, וואו פינסטערע אור־קרעפטן ציהען ארום אין זייערע שטומע קרייזען, ניט אנזעהענדיג קיינמאָל דאָס ליכט פון דער זון.

אין דער טיפענישׂ ליגט דאָס גאַנצע שווערע און פּרעמ־דע, וואָס שטעלט זיך אונז אין האַלז, יעדעס מאָל ווען אן אָפּגעריסענער קלאַנג פאַרבלאָנדזשעט פון'ם אָפּגרונד, ווען א שטום מויל סטראַשעט צו קריגען לשון. אין דער טיפענישׂ שטעהען אויך פעסט איינגעוואָרצעלט די וועגט, וועלכע מיר שטעלען אויף צווישען אונז, וועגט צווישען מענש און מענש, אין וועמעס שאַטענס די גרויסע איינזאַמקייט און די אומבאַ־שרייבליכע בענקשאַפט געהען זיך שטיל זייער וועג. נאָר דאָס לעצטע און טיפסטע וועלט אונז קיינמאָל ניט אנטפלעקט און מיידט אבזיכטליך אוים דעם קוש פון דער דרויסענדיגער וועלט.

אפילו דאָרט, אין'ם הייסען ברען פון דעם געשלעכט, וואו קערפּער דריקט זיך ציטערנדיג צו קערפּער, און עס קוקט אוים ווי צוויי זעלען גיסען זיך צונויף אין דער באַרוישונג פון דער העכסטער לויטענשאפט, — זאָגאר דאָרט בלייבט נאָך אלץ עפּעס פרעמדס, וואָס לויערט שטום אין'ם הינטערגרונד פון די געפיהלען, כדי ניט יעדעס וואָרט זאָל ארויסגעזאָגט ווערן, ניט יעדע טיפסטע און אנגסטיגסטע לוסט זאָל באפרי־

דיגט וועלן. אויך דאָרט, וואו די ליעבע לאָזט זיך אריין אין עקסטאָזען, טונקעלט נאָך אלץ אין דעם אונטערגרונד פון די געדאַנקען א סטראשענדער אוך רעטענישׂ־טיפער „ווער וויים?".

אָט, וועך מיר וואָלטען געהאט די געלעגנהייט צו כאפען א קוק ביים בורא אין דער וועלקשטאָט אוך זעהן דעם אָנהויב אוך דעם סוף פון אלע זאכען, דאָך וואָלטען מיר אויך געוואוסט, וואָס עס איז פארבאָרגען הינטער יענער דינער וואָנט, וועלכע נעמט ארום דעם מוח, וואו געהיימע געדאנקען שטויסען זיך איינע די אנדערע אין׳ם ענגען רוים, אוך זאכען, וועגען וועלכע מען האָט קיינמאָל ניט געחלום׳ט אפילו, ליגען צוזויפגעקאָרטשעט אין די אָפגרונדען. דאָך וואָלט דער זין פון׳ם לעבען מעהר ניט געזוען פאר אונז קיין פארשלאָסען בוך. אבער צו וואָס טויג דאָ דאָס גאַנצע גריבלען זיך אוך מרא־כטען? מיר אָרעמע מענשען האָלטען זיך מיט אונזערע געדאנקען בלויז אָן דער אויבערפלעך פון׳ם געשעהען, אוך גראָד דעמאָלט וועך אונז דוכט זיך אוים, אז עס איז אונז ליכטיג געוואָרן אין די אויגען, זיינען מיר בלינדער ווי וועך עס איז.

אזוי פֿאַרברייגט איך נעכט אין אַנגסטען, זיין דאָ אין אָט דעם וויסטען הויז אוך מיין אָרעמען מוח יאָגען זיך וועלט־אימפאָסענדע געדאַנקען, וועלכע דארפען מיר ברייגען דער־לייזונג פון די שטענדיגע יסורים.

דערלייזונג? אָה, גנאָד־רייכע יונגפרוי. ד. ריינע, געבענשטע, וואָס דו שוועבסט דאָרט אויבען ארום גאָט׳ס חייליגען טראָן! פון דיין געבענשטען לייב איז געבוירען געוואָרן דער משיח, וועלכער האָט געבראכט די מעניעזי דירלייזונג

פון דעם זינד־פלוך. אָבער עס זעהט אויס, אז פאר מיר איז קיין משיח ניט געבוירען געווָארן; ווָארים קיין דערליי־זער האָט נאָך קיינמאָל ניט אויסגעלאָשען אין מיין ברוסט דעם פּייער פון דער טיפער בענקשאַפט.

אך, וויפיל לייכטער איז עס צו באַפרייען דעם מענשען פון דער קלייניער זינד, אייידער פון די שטורמדיגע געדאַנקען, וועלכע שרייען נאָך דערקענטעניש און ליגען פארטיפט אין איינגעהויקערט איבער אַפגרונדען! — צי וועט וען שלאָגען די שטונדע פון דערלייזונג פאר אָט דער גרויסער בענקשאפט, וועלכע לעכצט נאָך אנטפלעקונג און גענהט אויס אין פאר־צווייפלונג און אין טעמפע יסורים?

ווי א לייכטענדער שטערן האָט אַמאָל די דערפילונג פון יעדען בענקען ארומגעשוועבט איבער מיין קאָפּ, אבער מיט דער לאַסט פון די יאָהרען איז זי כסדר אוועקגעפלויגען ווייט־טער אין די ווייטקייטען און האָט איבערגעלאָזט בלויז מדבריות הינטער זיך.

וען די יוגענד האָט נאָך פארשטאָהלט, פאַרהאַרטעוועט מיין קערפער און איך האָב געקוקט מיט ליכטיגע אויגען אויף לעבען, דאַן האָב איך געטרוימט פון א העכערער שעה, וען יעדער קנופּ, וואָס דאָס שיקזאל האָט מיר פארקניפט, וועט זיך לייכט אויפבינדען אונטער מיינע הענט. אין היי־סען דראַנג האָט זיך מיין גייסט א וואַרף געטאָן אויף אלצדינג, וואָס מענשען־גייסט האָט ארויסגעגעבען, אין געזוכט דעם לעצטען ציל פון יעדער חכמה אין אַלטע ביכער און סיסטע־מען. אָבער יעדעס מאָל, וען עס האָט זיך פאר דער בענק־שאפט א טירעל געוויזען, וען דער גייסט האָט ביים האָרי־זאָנט א לעצטען ציל דערזעהן, איז דאָס געווען בלויז אן אַנ־

פּאַנג, אנגסטיג און שוועך, א פּאַרבלענדעניש, א פּארפּיהרע־ריש ליכט, וואָס טאַנצט ארום פול מיט שפּאָט איבער קברים.

ביז איך בין אין׳ם שטילען לויף פון די יאָהרען געקומען צו דער איבערצייגונג, אז אונזער גאנץ וויסען און קענען העלפּט אונז ניט צו דערגעהן דעם טיפּסטען זין פון די זאכען. ווי די בלינדע באוועגען מיר זיך שטענדיג אין דעם זעלבען קרייז. מיר געהען אנטקעגען א לעצטען ציל, און מיר קערען זיך כסדר אום צוריק צום אָלטען אָרט.

צי זיינען אויך אויף אייגער פּון אָט די וועלטען, וועלכע דרעהען זיך ארום אזוי וואונדערליך אין יענעם אייביגען, אַל־אימפּאָטענדען רוים, פּאַראַן אזעלכע ברואים, — צי אָטעמען אויך דאָרט וועזענס ווי אויף דער דאָזיגער ערד, וואָס לעכצען נאָך דערקענטעניש און אין זייער חיסען דראַנג געהען זיי שטיל איין אין גיהנום׳שע יסורים און הימלישען גליק?

אָפּט דאַכט זיך מיר, אז איך הער פון וויטע וויטקויטען דעם שטילען ריטם פון יענע וועלטען, וועלכע מאכען זייערע קרייזען טיף אין׳ם רוים. ווי ברויזענדע אקאָרדען לאָזט עס זיך אַראָפּ טיף אין מיין נשמה: מיר קומט פאָר, אז איך פּאַרנעם די האַרמאָניע פון די ספערען, און קלאָר ערשיינט פאָר מיר פּלוצלינג יעדעס זיין. אָבער קוים גיב איך נאָך א ריהר מיט די פינגער און פּרואָוו צונויפּבינדען אָט די אינער־ליכע איבערלעבעניש אין ווערטער, צופאַלט זיך דער צויבער פון דער רגע ווי א זייפען־בלאָז; א פינסטערע וויסטקייט נעמט מיך ארום פון אלע זייטען.

און דאָך, ניט קוקענדיג דערויף וואָס איך בין שטענדיג געגאַנגען פון ענטוישונג צו ענטוישונג, פארשווינדט קיינמאָל ניט יענע גרויסע בענקשאפט, וועלכע נעהרט זיך פון׳ם בלוט

פון מיין זעלע, דאָס פייער וואָס שרייט נאָך דערקענטעניש. אויך היינט, ווען דער קראַנקער קערפער זעהט שוין פאַר זיך די געעפענטע טירען פון׳ם קבר, וויל די גרויסע בענקשאפט בשום אופן ניט אויפהערען. עס זעהט כמעט אוים, אז די שטילע יסורים ווערן נאָך שטאַרקער. פארוואָס, פארוואָס?

און איך בין דאָך תמיד געווען אזוי פרום, אן ענטשלאָסענער, אומדערשראָקענער אָנזאָגער פון דיין העריליכקייט!

דאָ דרינגט פון א טונקעלן ווינקעל פון׳ם צימער א הייזעריג געלעכטער צו דעם זקן אין אויער, און א שטים רעדט:

דו נאַר, דו אַלטער נאַר! פיהלסט שוין אין די צופוילטע גלידער די קיהלע נאַנטקייט פון׳ם טויט און קאַנסט נאָך אלץ ניט אוועקווארפען דיין נארעריי, דיינע פוסטע אילוזיעס. צי האָסטו גאָר קיינמאָל ניט אריינגעקוקט אין דיין טיפסטען וועזען? דו האָסט זיך איינגערעדט, אז דו ביזט דיין גאַנץ לעבען פרום געווען, אָבער פרום ביזטו קיינמאָל ניט געווען. וויסטו, וואָס אמת׳ע פרומקייט באדייט? א מענש איז פרום, ווען ער ווערט געטריבען פון אן אינערליכען דראַנג, און ער פאַלגט ניט פרעגענדיג, אַהן שום באדינגונגען, דעם הייליגען געבאָט. ער רעכענט ניט, האָט קיין טענות ניט, ווערט ניט געפלאגט פון הייסע שטומע וואונשען, וועלכע לויערן מיט כיטרעקייט אין דער טיפעניש און ברענען אין שמאַכטען נאָך דערפילונג.

פאַר דיר איז די פרומקייט בלויז א מיטעל צו א באַשטימטען צוועק. דו לויבסט דיין בורא׳ם גדולה, זיין העריליכקייט, פאַלגסט געטריי די געבאָטען וואָס ער האָט דיר געגעבען, אָבער טוסט ביי דיר אינעווייניג לעכסטו מיט דער איינבילדונג,

אז אלם שכר, אלם לוין דערפאר וועסטו אַמאָל קריגען דער־קענטניש און אז גאָט וועט דיר אראָפּנעמען דעם שלייער פון די אויגען, כדי דיר צו אַנטפלעקען דעם זין פון זיינע ווערק.

אומזיסטע מיה, אלטער! דיך נאַרט אָפּ א פּוסטער גע־דאַנק, וואָס קאָן קיינמאָל ניט דערפילט ווערן. דיין חיים אויג פֿאַלגט נאָך די כימערע, דאָס לופט־בילד, וואָס גלאַנצט פֿאר־פיהרעריש אין טויזענט קאָליערן און פֿאַרנאַרט דיך בלויז טיפער אין מדבר אריין.

דיין גאָט איז אייפערזיכטיג ווי א מוסולמאָן, דורך איהם וועט דיר קיינמאָל ניט קומען קיין דערקענטעניש. ער צי־טערט פאר זיין אייגענער בריאה און זעהט שוין פֿאַראויס דעם טאָג, אין וועלכען דער מענש קאָן נאָך רעוואָלטירען קעגען זיין הערליכקייט. דאָן וואָלט דאָך געווען א סוף צו זיין געטליכקייט.

מהמת דעם פֿאַרבלענדט ער דעם מענשען׳ס מוח און שפּילט זיך מיט זיין בענקשאפט, ווייזט איהר כלומר׳שט א לעצטען ציל, וואָס קייקעלט זיך און רוקט זיך אלץ ווייטער אין דער ווייטקייט, וואָס מעהר ער באמיהט זיך עס צו דערטאַ־פּען. אזוי איז דער מענש געגליכען צו דער אַלטער לעגענ־דאַרישער בריאה, וואָס קוקט שטענדיג ארויס מיט פּיבער־הייסע אויגען, זעהענדיג פֿאר זיך קיהלע, פרישע פרוכטען, וועלכע קאָנען קיינמאָל ניט דערגרייכען צו זיינע דאָרשטיגע ליפּען. יאָהר־טויזענטער וועלט ער ארומגעפיהרט ביי דער נאָז און ער מערקט נאָך אלץ ניט, ווי מיאום ער וועלט אָפּגע־נארט.

דו ביזט אויך א פֿאַלשען וועג, אַלטער! אויב דו ווילסט קריגען דערקענטעניש, מוזטו אַנקלאָפּען אָן מיין טיר. —

די שטים ווערט אנשוויגען; א שטילער גערויש געהט דורך דורך'ן צימער.

ווער רעדט דאָס צו מיר? פֿרעגט דער זקן מיט א שטיל־לען ציטערן, און שנייד־ענדיג קלינגט אָפּ פון'ם ווינקעל דער ענטפער:

ווער עס רעדט צו דיר? דער מענש רופט מיך די מאַכט פון דער פינסטערניש, ווייל איך האָב גע'גנב'עט דאָס פייער פון'ם הימעל, כדי צו ברענגען ליכט פאר די קינדער פון דער ערד. דער גייסט פון ליגען האָט ער מיך געהרופען, ווייל איך האָב איהם דעם ערשטען אמת אין אויער אריינגעשושקעט.

א קליין וואָרט איז ארויסגעקומען פון מיין מוח, דאָס פשוט'ע וואָרט פֿ א ר ו א ס. מיט דעם דאָזיגען ווארט האָב איך אויפגענומען דיינע גרויע אור־אור־עלטערן, ווען זיי האָבען אַמאָל אריבערגעטראָטען דעם שוועל, ווו דער מענש שוידט זיך אָפּ פון דער חיה. טיף האָט זיך דאָס ווארט אויי־געבויערט אין'ם טעמפּען מוח און האָט זיך ארונטערגעלאָזט אויף'ן גרונד פון זייערע נשמות ווי א שווערע, שווערע לאָסט.

אומענדליכע מענשען־מחנות האָבען זיך געווארפען צאר טויזענט געטער אין שטויב, געפיניגט זייערע לייבער, אין מורא'דיגע יסורים געקרעכצט און געקלאָגט אויף זייערע זינד. איך בין געווען דער עדות פון זייער זעלענ־נויט און איך האָב געפרעגט בלויז דאָס איינע ווארט: „פֿאַרוואָס?"

פֿאַרשקלאַפּטע מענשען־קינדער האָבען געפראַצעווועט געאַרבייט אין'ם שוויים פון זייער אנגעזיכט און געבויט פי־ראַמידען און פעסטונגען, כדי די נעמען פון זייערע הארען זאָלען איבערגעהן לדור דורות. איך האָב צוגעזעהן דעם שגעון פון די קנעכט און בלויז געפרעגט: „פֿאַרוואָס?"

עס זיינען געווען צייטען, וועו דאָס וואָרט, וואָס איז געלעגען אויף'ן גרונד פון זייערע זעלען, האָט פלוצלינג אויפגעפלאַמט אוו זיך צוגליהט אין א רויטען שטראלען-גלאַנץ. דאַן זיינען זיי געקומען צום שכל. געטער זיינען געפאַלען פון דער אַלער-חיוליגסטער הויך אראָפּ, טראָגען זיינען צושמעטערט אוו צישאַטען געוואָרען אין רינשטאָק, אוו צובראָכען זיינען געוואָרען קיטען, וועלכע מען האָט געשמידט פאר דער אייביגקייט. אָבער דאָס האָט קיינמאָל ניט געדויערט לאַנג. דער קראַנקהאפטער באגעהר נאָך דער בייטש איז זיי געלעגען אין בלוט, אוו זייערע פלייצעס האָבען געבענקט נאָך א נייעם יאָך.

וועו עס רעדט צו דיר? איך בין דער גייסט, וואָס האָט זיך אמאָל באוויזען פאר דיין מוטער אין גן עדן אוו זי באשוואָרען, אז זי זאָל אויסשטרעקען די האַנד נאָך דער פרוכט פון'ס עין הדעת, פון'ס בוים פון וויסען. איך האָב איהר אריינגעשישקעט אין אייער: „גאָט וויים, אז אין דעם טאָג וואָס איהר וועט עסען דערפון, וועלען זיך אייערע אויגען אויפעפענען, אוו איהר וועט זיין ווי גאָט אוו וויסען, וואָס גוט אוו וואָס שלעכט איז".

איז עס געווען מיין שולד, וואָס ער האָט דיינע עלטערן ווי די הינט אַרויסגעיאָגט פון גן עדן, פארשאָלטען די ערד וואָס האָט זיי געזאָלט דערנעהרען אוו זיי איבערגעגעבען דעם טויט אוו דער שקלאַפערי? איז דען דערפאר דאָס וואָרט, וואָס איך האָב ארויסגערעדט, וועניגער אמת געווען?

אוו ווידער אַמאָל שווייגט די שטים. א ציטער געהט דעם זקן אריבער איבער'ן קראַנקען לייב, אוו פון זיינע ליפען קלינגט עס אַף טעמפּ אוו שווער:

שטן, דו ביזט עס וואָס רעדט צו מיר. ווילסט ברויגען מיין נשמה צו א נסיון, מיך אריינטרייבן אין די אָרעמס פון פאַרדאַמונג? עס גאָהט מיר אריבער א גרויל פאר דער שפּיציגער שאַרפקייט פון דיין לאָגיק. און דאָך שרייט מיין גאַנץ זיין דיר אַנטקעגען. זאָגסטו מיר דען ניט צו דערקענטעניש און וויסען? די אַלטע וואונדען הויבן אָן צו בלוטען, מיין האַרץ גליהט ווידער אמאָל אין אנגסטיגע יסורים, און וואונשען, וועלכע איך האָב שוין לאַנג געהאַלטען פאר באגראָבען, הויבן זיך אויף פון דער טיפענישׂ פון מיין נשמה און רייסען זיך ארויף אין הייסען דראַנג. פאר'שרפּה'ט וועלט מיין זעל פון'ם ווילדען פייער, און אין מורא'דיגע יסורים, אין טויזענט וואהען דרעהט זיך מיין גייסט. צי וועט ענדליך דאָך שלאָגען די שטונדע פון מיין בענקשאפט?

אָבער מען זאָגט, אז דעם טייוועל קאָן מען ניט טרויען. פאר מצוה, אוים רייגער ליעבע, טוט ער זעלטען עפּעס. דערום זאָג מיר קלאָר און אָהן צוריקהאלטונג: וואָס פאָדערסטו פון מיר פאַר דיין דינסט?

ניט פיעל, קלינגט עס ווידער אַף פון'ם ווינקעל. קוים וועלט צו רויידען דעריבער. — אזוי לאנג ווי דו לעבסט, זאָל דיר קיין וואונש ניט אָפּגעזאָגט ווערן. וואָס דיין פאַנטאַזיע קאָן נאָר אויסטראַכטען, דיין מוח באגעהרען, — דו וועסט זיך קיינמאָל ניט וועגדען צו מיר אומזיסט. קלאָר ווי קריש־טאָל וועט צייט און רוים און טויט און אייביגקייט זיך אויפּ־דעקען פאר דיר, און די טעמפּע שוועלקייט פון יעדער רעטעניש וועט זיך אויפלייזען. דו וועסט דערקענען דעם גרונד פון'ם גאנצען זיין און דעם גוט־דורכגעטראַכטען פלאַן פון'ם

געשעהן. פּאַר דיינע אויגען וועט פּארשווינדען דער לעצטער גרענעץ, אַן וועלכען דיין גייסט איז ביז אהער געווען געבונדען. אויך דער קלענסטער פון דיינע קאפריזען וועט זיין פּאר מיר א באַפעהל, און זאָל וועז עס איז קומען א מאַמענט, וועז איך וועל דיר שולדיג בלייבען אן ענטפער אויף עפּעס, דאָז וועלט איבערגעריסען דער באַנד, וואָס בינדט דיך צו צו מיר.

נאָר אַז עס וועט אמאָל קומען די לעצטע שעה, וועז דיין לעבענס-קראַפט וועט פּאַרלאָשען ווערן אוז דיין גייסט וועט זיך צוגרייטען צו דער גרויסער רוה, — איז וואָס עס וועט דעמאָלט קומען, דאָס ליגט ביי מיר אין די הענט. וועגען דעם פּאָדער ניט קיין דין וחשבון.

א שטילער גערויש גיהט דורך דורך'ן באַלקען, און לייכטע שאָטענס שוועבען ארום דעם ליכט פון'ם הענג-לאָמפּ. אין דעם אַלטען'ס נשמה ציהען דורך הימעל אוז העל, דער גן עדן אוז דער גיהנום, אוז זיי קעמפּען ביידע פּאר'ן זיעג. — מיט אמאָל בליצט אַפּ א שאַרפּער שיין פון זיין אויג אוז פּעסט קלינגט אַפּ די שטים, בעת ער רעדט:

זאָל זיין אזוי: איך בין גרייט אייגצוגעהן אויף'ן מסחר. וויסען! דערקענען! אוז מעג עס זיין בלויז אויף א קורצער ווייל. פּארזינקען דעם בליק אין דעם גאַנצען וויכער פון'ם געשעהן אוז דערזעהן די גרינדען, די סבות פון יעדען דאזיין, וועלכע איך האָב אזוי לאַנג געזוכט. כ'קאָן עם קוים באגרייפען; ס'איז אלזאָ פּאַרט געקומען די לאַנג-געגאַרטע שעה, וועלכע דאַרף מיר בריינגען דערלייזונג! — אוז איך האָב דאָך געמיינט, אז יענער משיח, וועלכער איז פּאר אזוי פיעל מענ-

שען געשטאַרבען, וואָלט ניט געקאָנט ווערן קיין דערלייזער פאר מ י ר.

וואָס קימערט מיך טויט און תחית המתים, פארדאמונג, גיהנום, צייט און אייביגקייט, אזוי לאַנג ווי מיין גייסט לעבעדיק אומזיסט נאָך וויסען, נאָך דערקענטעניש, און מיין זעל געהט אוים אונטער יסורים פון בענקשאַפט! איז אָט דער אומגעשטילטער דראַנג, וואָס נאָגט מיר ביים האַרצען, דען ניט ערגער איידער די ערגסטע גיהנום־פיין? ס׳איז דערום בעסער, איך זאָל נעמען אויף זיך אלע יסורים פון דער אייביגקייט, איידער שטענדיג ליגען איינגעהויקערט ביי פאַרשלאָסענע טירען און קיינמאָל ניט דערגעהן דעם גרונד פון דער רעטעניש.

שטן, איך בין גרייט! א בליק אין הארץ פון דער אייביגקייט באצאָלט פאר אלע מאַטערנישען פון׳ם גיהנום!

דאָ שפּאַנט ערוים פון׳ם טונקעלן הינטערגרונד פון צימער א הויכער, שלאַנקער בחור און בלייבט שטעהן אין דעם שטילען ליכט־קרייז פון׳ם הענג־לאַמפּ, מיט א האַהן־פּעדער אויף׳ן הוט, דער קערפער איינגעהילט אין א רויטען מאנטעל. די שארפּע צוגען פון׳ם בלייכען געזיכט זיינען ווי מיט א מעסער אויסגעשניצט, און א קלוגער שפּאָט שפּילט זיך ביי איהם אויף די דינע ליפּען.

אזוי, אלטיטשקער, געפעלסטו מיר, זאָגט ער מיט א קוויטשיגען טאָן. כ׳האָב געוואוסט, אז דו וועסט נאָך קומען צו מיר. דו פּאַסט זיך אויך שוועריק אריין אין דעם אנדערן קרייז. א מענש, וואָס האָט אין זיך אזעלכע טיפענישען, איז ניט געמאַכט פאר גאָט און זיין געזעץ.

FAUST

אָבער אצונד ארוים פון אָט די ענגע וועגט! אין צופויל-טען קאָסטען פוילט אויך דער גייסט. אויב דו ווילסט דער-געהן דעם טיפסטען זין פון׳ם לעבען, מוזטו בריינגען לענדער אונטער דיינע פיס, דארפסט ניט איינשמידען דיין נשמה אין קייטען הינטער פּארשטויבטע פענסטער און הינטער אָפּגע-בליאָקעוועטע, פארגעלטע פּאַרמעטען. דאָרט אויף דרויסען לאָכט דיר אנטקעגען אן אַנדער וועלט, וועלכע וועט בריינ-גען דיין אומרוהיגען גייסט דעם לאַנג-געגאַרטען פרידען.

נאָר איידער מיר פארלאָזען דאָס דאָזיגע צימער, וואָס איז פאָר דיר אזוי אָפּט געווען א מאַרטער-שטוב, מוזטו אי-בערבייטען די אויסערליכע געשטאַלט. די עלטער איז די שווערסטע משא, וואָס דריקט די מענשען. אין דעם אַלטען קערפער עלטערט זיך אויך דער גייסט. דער אמת, וואָס פאָרמירט זיך שטיל אין אן אלטען מוח, טראָגט שוין אין זיך צופויל־טקייט, אזוי גיך ווי ער ווערט נאָר געבוירען, און דער-מאָנט אָן ווערימדיגקייט און אָן קברים־לופט.

נעם דאָס דאָזיגע פּראַשיקעל, צולאָז עס אין וואַסער, און באַנעץ דערמיט דעם קאָפּ אין די גלידער. די ווירקונג דער-פון וועסטו גאָר גיך דערשפירען.

דער אַלטער טוט ווי מען הייסט איהם, באנעצט דעם קראַנקען קערפער מיט׳ן הייל־וואַסער אין קאָן קוים באגרוי-פען דעם וואונדער, וואָס איז פלוצלינג געקומען איבער איהם. די גריבער, וועלכע די צייט האָט איהם אויסגעגראָבען אין שטערן, זיינען ווי אָפּגעווישט, געוואָרן דורך דער קראַפט פון׳ם צויבער. פּאַרשוואונדען איז די ווייסע באָרד, די וויסע האָר, וועלכע האָבען כיז צו דער דאָזיגער רגע באדעקט זיין

קאָפּ, פּארשוואונדען די לאנגזאמע פארניכטונג פון דער על־טער, וועלכע האָט איהם יעדע שעה דערמאָנט אָן דעם סוף.

א יונגער בחור שטעהט ביים פענסטער, בלאָנד און שטאַרק. פון זיינע אויגען שטראָלט די קראַפט פון דער יוגענד. ווי שטראָמען פייער געהט עס איהם דורך די גלידער, געהיימע כוחות פארהאַרטעווען יעדען נערוו. די גאַנצע וועלט קוקט איהם אצונד אוים עפּעס אזוי אנדערש; ער פיהלט דאָס קלאַפען פון׳ם לעבען׳ס דופק אין די אָדערן, אום־געהייערע, ריזיגע כוחות רייסען זיך איהם פון דער ברוסט.

אין מזרח געהט שוין אויף דער ערשטער שיין, וועו זיי שפּאַנען ביידע אריבער דעם אויסגעטראַטענעם שוועל פון׳ם אַלטען הויז און די שווערע טיר הינטער זיי פּאלט צו מיט א קראַך אין שלאָס. מיט שנעלע טריט לויפען זיי דורך די שטילע, פּאר׳חלום׳טע גאסען פון דער שטאָט צו דעם אלטען טויער. א פּארשלאָפענער עפּענט זיי דער גרייז־גרויער וועכ־טער א שמאָל טירל, דורך וועלכען זיי געהען ארוים אויף דער צריי.

אצונד ליגט די שטאָט הינטער זיי און מונטער, מיט חשק שפּאנען זיי ארויף אויף דעם קליינעם בערגעל, ביז׳ן סאַמע שפּיץ, פון וואַנען זייערע בליקען נעמען אָרום די פּרעכ־טיגע אויסזיכט פון דער גאַנצער וויטער געגענד. מיט פּאר־שכור׳טע אויגען קוקט דער יונגער מאָן אראָפּ אין טאָל, בעת זיין שלאַנקער באגליטער באטראַכט די סצענע גלייכגילטיג, מיט א מיענע פון לאנגוויליגקייט.

אין׳ם שטראַלען־גלאַנץ פון דער יונגער זון ליגען וואַלד און פעלד. זינגענדיג הויבט זיך די לערכע אויף אין דער לופ־

טען אוּן באגריסט פרעהליך דעם גרויסען, שטראַלענדיגען שטערן. א לוסטיגע סוישטשעריי קומט ארויס פון בוימער אוּן קוסטען. זומער-פויגעלעך וויגען זיך אויף טוי-פרישע בלומען, אוּן פון דעם נאָנטען וואַלד קלינגט אָפּ דער לאָקענ-דער רוף פון׳ם קוקוק-פויגעל. אונטען אין טאָל געהט זיך דאָס קליינע טייכעל זיין וועג, פלוידערענדיג, מורמלענדיג, אוּן אויף יענער זייט ליגט די אלטע שטאָט איינגעהילט אין צאַרטע שלייערן, א פאר׳כשופ׳טע וועלט אין׳ם צויבער פון שלאָף.

אזוי שען איז איהם די נאַטור נאָך קיינמאָל ניט פאָר-געקומען. קיינמאָל האָט ער ניט געפיהלט ווי היינט די גרוי-סע אייהיים פון זיין וועזען מיט יעדער באַשעפענישׂ. דער שוועבער דרוק, וואָס איז איהם די אלע לאַנגע יאָהרען געלע-גען אויף דער נשמה, איז איצט אינגאנצען פאַרשוואונדען, אוּן שטיל האָט זיך זיין גייסט געוויגט אין׳ם בלויען עטהער, ווי א שיפעלע אויף א שטילער אָזיערע.

מיט הייסע בליקען טרינקט ער די גאנצע הערליכקייט, וועלכע רינגעלט איהם ארום: יעדער טאָן, וואָס קלינגט אָפּ אין זיינע אויערען, באגליקט זיין האַרץ ווי דער קוש פון א מיידעל.

אָפּגעלאָזען, מיט לאַנגזאַמע טריט שפאַנען די צוויי וואנדערער אצונד מיט דער אנדער זייט בערגעל אין טאָל אַראָפּ אין געהען כיים כרעג פון׳ם טייכעל, וועמעס וואַסערן קרימען זיך אוּן פליסען שנעל אין פארשידענע ריכטונגען צו זייער וויטען ציל. ביז וואנען דער וועג ברייגט זיי צו א שמאָלער בריק.

א מיידעל אין א לייכט קלייד׳ל אוּן מיט בלומען אין די

גאַלדענע האַר, קוים זיבעציקהן אַדער אכציקהן זומערן אַלט, שטעהט שפּילעוודיג בּיים אנדערן ברעג, און איהרע טיפּע אויגען קוקען נאַיוו און פול מיט אומשולד אויף די צוויי וואַנדערער. דער יונגער בחור כאַפּט גיריג אויף דעם דאַזיגען וואַרעמען בליק, וואַם שטראַמט ארוים פון די האַרציגע אויגען, און א געפּיהל, וואַם ער האַט ביז אַהער ניט געקענט, נעמט שטיל דורך זיין קלאַפּענדיג האַרץ.

צי איז דאַם ניט אקאַרשט ליעבע? ער האַט פריהער קיינמאַל ניט געוואוסט, וואַם ליעבע הייסט. ליעבע איז פאַר איהם שטענדיג געווען די קליינע זינד פון מענשען מיט א שוואַכען ווילען, וועלכע האַבען ניט קיין שום ערנסטען צוועק אין לעבען. די פרוי איז איהם פאַרגעקומען ווי דער סך הכל פון דער זינד און פון דעם ביליגען פאַרגעניגען, וואַם פיהרט אַראַפּ דעם מאַן פון דרך הישר, פון׳ם וועג פון פליכט און ערנסטע געדאנקען, מאַכט א תל פון זיינע כוחות און נעמט צו יעדען ציל פון זיין לעבען.

מחמת דעם האַט ער פארטריבען פון זיך דאַם אנדערע געשלעכט, כדי קיין זינדיגע תאוה זאַל ניט שטערן זיינע מחשבות, ניט פאַראַליזירען די פליגלען פון זיין גייסט. קיינמאַל האַט א פרוי ניט אַריבערגעטראַטען דעם שוועל פון יענעם זעלטענעם חדר, אין וועלכען ער האַט פאַרבראַכט דעם גרעסטען טייל פון זיין פריהערדיגען לעבען, אליין מיט זיינע בריוזענדע געדאַנקען, וועלכע זיינען געזעסען אייגעהויקערט דאַרטען אין יעדען ווינקעל, ווי צושראַקענע שליחים פון אומבאַקאַנטע וועלטען. דאַם איז ניט געווען קיין אַרט פאר פּוסטען צייט־פאַרטרייב און גלידער־באַפריענדע תאוות.

אַבער אצונד, וועו דער בליק פון דעם דאַזיגען מיידעלע

האָט געברענט אין זיין האַרצען, איז איבער איהם געקומען א ניי געפיהל, וואָס איז געווען פולשטענדיג אין איינקלאנג מיט דער טיפער איינהייט פון זיין וועזען און אלצדינג וואָס האָט איהם ארומגערינגעלט. דער דראַנג נאָך צוֹרטער אנטפלעקונג, די בענקשאפט נאָך דעם אומבאקאנטען האָבען איהם אזוי זים דורכגעשטראָמט דורך אלע גלידער און דורכגעווע־רעמט זיין נשמה. זיין טריט בלייבט שטעקען אינמיטען וועג. א צופֿישטעל קוקט ער פון דער זייט אָן דעם לאַנגען בחור, והעלבער האָט איהם די גאַנצע צייט באַטראַכט מיט קוים אונ־טערדריקטען שפּאָט.

וואָס זשע, אַוא רוישם האָט דאָס וויסע מילך־פנימ׳ל געמאכט אויף דיר, זאָגט ער. א פיין בריאה׳לע, בנאמנות! נאָך פֿריש פון טוי און אפּעטיטליך צום עסען. לייג ניט ארויף קיין צוים אויף דיינע געפיהלען, פֿאַרזאָם קיינמאָל ניט דאָס, וואָס די שטונדע שאַרט דיר צו! פֿאַרוועדטס, נאָר פֿאַר־וועדטס, דו אידעלער יונקער, ניט געקווייקעלט! עס וועט זיך ניט בריקען, דאָס יונג מיידעלע. בינו־לבינו וועל איך אויף א וויילע אָפּציהען פון דאַנען; אז דו וועסט מיך דארפען, בין איך גרייט דיך צו דינען.

ענטשלאָסען לויפט דער יונגער מאַן צו צום אנדערן ברעג, נעמט ארום מיט א לאַכטשענדען בליק דער מיידעל׳ס צוֹרטע געשטאַלט. זייַנע ווערטער פֿאַרכאָפּען און באצויבערען איהרע הוישים. א פארשעמטע לאָזט זי אראָפּ די אויגען און איהר געזיכט ווערט חיים און רויט ווי פייער. — אצונד זיצען זיי אויף א שטיין באדעקט מיט מאָך, אין שאָטען פון אן אל־טען בוים, און ריידען פארטרויליך אייַנער צום אנדערן ווי

פּריינט, וועלכע האָבען זיך פון תּמיד אָן געקענט. ביז די הענט פּלעכטען זיך צונויף איינע אין די אנדערע און די ליפּען באַגעגענען זיך שטומערהייט צום קוש.

נאָר וועז דאָס יונגע פּאָר'ל הויבט זיך שטיל אויף און לאָזט זיך געהן אויפֿ געאַרעמט צו דעם נאָהנטען וואַלד, פּאַלגט זיי נאָך דער רשעות'דיגער בליק פון'ם לאַנגען בחור, וועלכער שטעהט ביים אנדערן ברעג מיט צוזאמענגעלעגטע אָרעמס און רעדט מיט שפּאָט:

אָה מענש, דו יאָמערליכע בריאה, געמאכט פון גייסט און ערד־בלאָטע! זיין גייסט וויל שטענדיג זיך אויפהויבען צו דער העכסטער הויך, אָבער די בלאָטע ציהט איהם אראָפּ צו דער ערד, אזוי אז ער איז אייביג קלעפּיג און אייביג לעכצענדיג. א קאָמישער בחור איז דער מענש! ער האַלט תּמיד אין איין זוכען דעם שטיין פון די קלוגע, נאָר דאן וועז ער פיהלט זיך אם נאָנטסטען צו דער דערקענטעניש, באגעהט ער גראָד די גרעסטע נאַרישקייט פון זיין לעבען. אין הימעל־שער בענקשאפט, אין שטערען־חלומות שוועבט זיין גייסט, אָבער ער אליין באמערקט ניט, אז ער ליגט אין רינשטאָק וויי א שכור, וועמען דער יונגער וויין האָט אונטערגעשטעלט א פּיסעל.

אָט דער חברה־מאַן איז געזעסען זיבעציג יאָהר אין הויז און אין חלום האָט ער געבויט בריקען צו דער אייביגקייט, זיך געפּייניגט אין זעלבסט־געמאַכטע יסורים און איז שיער פון זינען ניט אַראָפּ, וואָס זיין גאָט האָט איהם ניט אראָפּ־גענומען דעם שלייער פון די אויגען, כדי ער זאָל קאָנען קלאָר זעהן דעם גרונד פון אלע רעטענישען. אין זיין מוח האָט ער געטראָגען וועלט־אומפאָאענדע גערַאנקען און האָט אָפּט גע־

מיינט, אז ער פּארנעמט דעם ריטם פון וויטע וועלטען. מיט פּיבערהאפּטע בליקען האָט ער געזוארט אויף דער שטונדע, וועלן עס וועט זיך ענדליך אויפהויבען דער טונקעלער פּאָר־האָנג, וועלבער האָט איהם ביז אהער פּארשטעלט דעם צוועק און זין פּון׳ם לעבען. — און אז ער איז ביסלאכווייז געוואָהר געוואָרן, אז זיין גאַנץ טראַכטען איז שטענדיג געבונדען אָן צייט און רוים, אז עס קאָן זיך דעם גייסט קיינמאָל ניט איינ־געבען צו דערפּאָרשען דעם גרונד פון די זאַכען, דאן האָט איהם שיער דאָס הארץ געפּלאַצט, און זיין זעל האָט אויסגע־שריען צו מיר אין אומבאשרייבליכע יסורים.

אָבער היינט איז דער נאָאיוזער מענש שוין קורירט. קוים האָט ער נאָר פּארזוכט דעם טעם פון בלוט, וועט שוין די גרויסע בענקשאפּט ביסלאכווייז פּארשווינדען פון איהם. זיין גייסט, וואָס האָט זיך אמאָל פּארמאָסטען ארויפצוקלע־טערן אויף די העכסטע חויכען, וועט זיך מוזען באנוגענען מיט דעם „וועגוס־באַרג". אַנשטאט צו דערזעהן דעם גרונד פון די זאַכען, וועט ער זיך אויסלערנען צו דערגרונטעווען דער פּרוי׳ס שוים. און אָט די קונסט וועט זיך איהם בעסער איינגעבען, אידער די לופט־שלעסער פון זיינע גדאנקען, וועלכע ער האָט זיין גאַנץ לעבען געבויט, און וועלכע האָבען דאָך קיינמאָל ניט געוואָלט אַננעמען קיין פּאָרם. אזוי וועט זיך אויסברענען די אומגעשטילטע בענקשאפּט פון דער לעצ־טער האַפענונג אין׳ם וואונש פון קיינמאָל ניט זאַט ווערענדער לייד־ענשאפּט, אין בילדע תאוות וועלען פּארטרייבען דעם דראַנג נאָך דערקענטעניש.

פונדעסטוועגען וועט ער קיינמאָל ניט באגרייפען זיין נאַרישען שפּיל. וואָרים אויך אין קלייניגקייטען איז זיין

אויג אָנגעשטעלט נאָר אויף פּרעסטיוון, און ער זעהט ניט וואָס עס ליגט איהם פאר דער נאָז. ער באַרימט זיך מיט זיין פּרייען ווילן, מיינט אז ער איז אליין דער שמיד פון זיין שיקזאל און איז דאָך ניט מעהר ווי די מאַריאָנעטקע, וואָס דרעהט זיך אויף דעם פּאָדים פון טונקעלע מאַכטען.

נו, איז ער בהוגז אויף זיין גאָט דערפאַר וואָס ער האָט איהם גענאַרט, איהם יאָהרען־לאַנג ארומגעפיהרט ביי דער נאָז, און ער האָט קיין אהנונג ניט, אז ער איז ווידער אריינגע־פאַלען אין נעץ, אז ער האָט שוין איינגעבינדען אין א נייעם גע־שמאַקען ביסען און צאפעלט זיך ווידער אמאָל אויף א האט־שיק. אז ער האָט דעם נעץ מיט דעם געשמאקען ביסען אליין אויסגעלעגט, אז ער האָט דעם נייעם האטשיק אליין געשמידט, ווי אלע פריהערדיגע, דאָס קומט איהם, פארשטעהט זיך, קיינ־מאָל ניט ארויף אויפ'ן זינען.

און דאָך ליגט אָט דער אמת אזוי נאָענט צו איהם. איך און מיין ברודערל דאַרט אויבען, וואָס זיינען מיר דען, אויב ניט די באשעפענישען פון זיין פינסטערן דראַנג! ז י י ן גייסט האָט אונז געשאַפען, די דריקענדע היץ פון'ם גלויבען האָט אונז אויף דער וועלט געבראכט און אונז אריינגעשליי־דערט אין'ם רייך פון דער וויטקליכקייט. —

אזוי הזר'ט זיך תמיד איבער דאָס זעלבע שפיל, וואָס וועט סוף כל סוף מורא'דיג לאנגווייליג, מחמת די ראָלען זיינען שטענדיג גלייך. וואָרים צי עס איז דער שטן אַדער גאָט, וואָס ציהט ארויס די העכסטע טרומפען אין דעם דאָ־זיגען שפיל, איז דאָך כ'לעבען אלצאיינם און ענדערט גאָר־נישט אין דעם רעזולטאַט, אין וועלכען דער מענש וועט דאָך שטענדיג איינגעשטעלט אין קאָן. —

די יאָהרען פֿליהען אין׳ם פֿילפֿאַרביגען שפּיל פון דער צייט אָן אומרוהיג געהאַלטן ביידע וואַנדערער זייער וועג דורך פֿרעמדע לענדער, איבער פֿרעמדע ימ׳ען. מעהר ווי איין פֿייגע שטוקע האָט איהם דער לאַנגער געוויזען. דאָס ליעב פֿובליקום פֿאַרריסט דעם קאָפּ אָן שטרעקט אויס די הענט, אזוי גיך ווי ער הויבט נאָר אָן שפּילען זיינע קונצ־שטיק, צלם׳ט זיך אויך איבער אָן טרעט איהם אָפּ דעם וועג פֿול מיט שרעק.

ער באַקענט זיך ווי געהעריג מיט די הויכען אָן טיפֿ־קייטען פֿון׳ם לעבען, איז ביי סטודענטען, פֿויערים אָן ארום־פֿאָהרער ווי ביי זיך אין דערהיים; אָבער אויך דער גלאַנץ פֿון די גרויסע איז איהם גוט באַקאַנט. אין מעהר ווי איין הויף איז ער א געזונטשטער, אָנגעלעגטער גאַסט, וועלכער דערפֿרעהט מיט זיין כשוף די הערצער פֿון די גאַט־געזאַלבטע, פֿילט אָן זייערע קיפֿערטס מיט גאָלד אָן אמוזירט זיי נאָך דערצו דורך מאַסקאַראד אָן פֿארשידענערליי שווארץ־קונצ־לעריי.

דער לאַנגער האָט דאָ כ׳לעבען גאָרנישט קיין גרינגע אָן פֿרעהליכע ארבייט, וואָרים ווי דער זאָמד ביים ברעג פֿון ים אזוי אומצעהליג זיינען די קאָפּריזען פֿון׳ם בחור, וועמען זיין קונסט האָט געגעבען די צוויייטע יוגענד. זיין קאָפּ איז פֿול מיט טייזענט תאוות אין באגעהרען, אָן יעדער וואונש ווערט באַלד דער פֿאַטער פֿון א נייעם שטראָם פֿון וואונשען. אין אָט דעם באַאָם פֿון פֿלאַטערענדע געדאַנקען איז ניטאָ קיין רוה־פֿונקט, קיין פֿעסטער אָרט. אידעען שטראָמען אָן שטורעמען ארויף אָן אראָפּ אין א משוגענעם טאנץ אָן שטאַרבען גלייך אָפּ, נאָך איידער ער האָט זיי ביז צום סוף אויס־

געדענקט. ס׳איז א שטענדיגער ארוף און אַראָפּ פון גע־פיהלען, א שטורם פון אומרוהיגע לויפענשאפטען, אָהן יעט־וועדען צוועק, אָהן וואָס פאר עס איז ריכטונג.

דאָס וואָס האָט אַמאָל פאר אסך יאָהרען געברענט ביי איהם אין האַרצען, די טיפע בענקשאפט נאָך דעם גרונד פון די זאכען, דער הייסער דראַנג וואָס האָט געשטרעבט צו דער־קענטעניש, דאָס איז שוין לאַנג אָפּגעשטאָרבען און טיף בא־גראָבען. זעלטען וועט עס דערמאָנט איהם נאָך א שטילער קלאַנג אין שטילע שטונדען אָן דער פארגאַנגענער צייט. דאָן שטורעמט פלוצלינג אויף אין איהם די אַלטע בענקשאַפט, און ציטערענדיג פיהלט זיין גייסט דאָס רוישען פון וויטע וועלטען. אָבער דער לאַנגער רייסט איהם דאָן אויף גיך ארוים פון זיינע חלומות דורך מאַסקען־שפיל און פוסטע קליי־ניגקייטען פון דער שטונדע. שנעל פאַלגט זיין גייסט די נייע שפור, וועלכע וועלט איהם אָנגעוויזען, און יעדע בענקשאפט פארשווינדט אין דער טיפענישׂ.

אזוי פארגעהט כסדר א יאָהר נאָך א יאָהר, און שטיל יאָווען זיך צום צוויטען מאָל די עלטער. די האָר וועלן בלייך, די אויגען מוטנער, און טיף אינעווייניג עפענט זיך בריט פאַנאַנדער די גרויסע פוסטקייט.

אצונד לאָזט איהם שוין דער לאַנגער אויך צורוה און שטערט איהם זעלטען אין זיינע גריבלעריין. די גרויסע איינזאמקייט באפאלט איהם, נעמט איהם אָן מיט א ציטער ביים האַרצען, און וויסט ליגט דער וועג פון׳ם לעבען פאר זיינע אויגען.

מיעד ציהט דורך דער הערבסט דורך׳ן לאַנד, און שטיל

פֿאלן די בלעטער פון אלע בוימער. פֿאַרוויאַנעטע בלעטער דרעהען זיך אין׳ם ווינט, דאָס גרויסע שטאַרבן געהט דורך דורך ווֹאלד אן פעלד. און אויך אין איהם איז ביסלאכווייז געוואָרן הערבסט; נאָר טיף אין האַרצען טליעט נאָך ביי איהם א פונק פון יענעם פייער, וואָס האָט איהם אמאָל פֿאר־צעהרט אין איהם ארויסגעטריבען פון׳ם היים־לאַנד אויף פרעמדער ערד.

ווי אַמאָל זיצט ער אויך היינט ווידער אין הויז און גע־דאַנקען, טעמפּ און שווער, קויקלען זיך אין זיין מוח. ווילד יאָגט דער הערבסט־ווינט דורך דער קאַלטער נאכט און טרייבעלט מיט שפּאָט די אַלטע געבוידע. ביים פענסטער זיצט ער, ווי מיט פיל יאָהרען צוריק, און מיעד בלאַנדושעט זיין אויג דורך דעם טונקעלן צימער. אַבער היינט לייכט איהם פון דאָרט ניט קיין שטערן, קיין לבנה־שטראל דרינגט ניט דורך די פֿענסטערניש. שוואַרין, ווי אן אָפּגרונד, עפענט דער הימעל אויף זיין מויל איבער איהם. ווי אויסגעמוערט פיהלט ער זיך אין דער שאַכט פון א ברונען, און טונקעלע שאָטענס קומען ארויף פון דער טיפענישּ.

נו, קומט אלזאָ א סוף צו דעם משוגענעם שפּיל, מור־מעלט ער. דער לאנגער גנב האָט, ווייזט אוים, אָפּגעצויגען. פונקט היינט, ווען ער האָט מיר געדארפט אָפּגעבן דין והשכון, האָט ער מיך אויף א שענדליכען אופן אוועקגעוואָר־פען. — אין דאָך, וואָס טוויג ער מיר אין אָט דער שעה? איך קאָן איהם כּיי ווי לענגער ניט אַריבערטראָגען. בין איך דאך שטענדיג געווען אליין, אויך דעמאָלט, ווען אנדערע האָבען זיך מיט מיר פֿאראייניגט. היינט איז עס טאָפּעלט גוט צו

זיין אליין, אזוי אז קיין שפּאַט זאָל מיר ניט פּארשטערן די לעצטע שטונדען.

ווי א שטילער חלום לאָזט עס זיך אראָפּ אין זיין האַרץ, און פון דער טיפּעניש קלינגט אָפּ א שוואַכער קלאַנג. איז דאָס דער שטילער ריטם פון ווייטע וועלטען, וועלכען ער האָט פאר צייטען אָפּגטאָל פארנומען, ווי דאָס שטילע רוישען פון דער טיפּסטער אייביגקייט?

א קיהל ווינטעלע נעמט ארום דעם הייסען שטערן, און שנעלער קומען ארויף די געדאנקען פון דער טיפּעניש. קלאָר ווי קרישטאָל קוקט איהם אויס יעדעס וואָרט, וואָס פאַרמירט זיך אָהן מיה ביי איהם אין מוח. אזוי טיף האָט ער די זאַכען נאָך קיינמאָל ניט דערזעהן.

איז דאָס די לעצטע אנטפלעקונג? פרעגט ער זיך מיט שרעק. די לעצטע אנטפלעקונג פאר'ן סוף? — אצונד זעה איך קלאָר, ווי שופען וואָלטען מיר אראָפּגעפאלען פון די אוי־גען; צובראַכען אין שטיקער ליגט די לעצטע אילוזיע. צום צווייטען מאָל פּאַרראַטען און פארקויפט! און כ'האָב זיך דאָך געפיהלט אזוי שטאַרק אין מיין איינבילדונג!

דעם מאַסען־מענש באַטריגט מען בלויז איינמאָל אין לעבען. מיך אָבער, וועמען די וועלט האלט פאר דעם גרויסען חכם, האָט מען צום צווייטען מאָל אָפּגענארט.

אפריהער איז עס געווען גאָט, וואָס האָט מיך ארומגע־פיהרט ביי דער נאַז, דערנאָך האָט מיך דער שטן געלערנט קונצען, מיך דרעסירט ווי א הונט. און איך, איך נאָר האָב ניט דערקענט דאָס עקלהאפטע שפיל און זיך געפיהלט ווי א האָר און מיסטער, בעת איך בין דאָך בלויז געווען דער אָפּ

פון זיין ווילען, דאָס בלינדע וועדקצייג פון זיין שווארצקינצ־
לעריי!

ווי גרויס און מעשה־באַשעפער האָב איך דאָס אויסגע־
קוקט אין מיינע אויגען, ווען איך האָב מיט א בייזער האַנד
צוריסען דעם באנד וואָס האָט מיך ביז דאן געהאלט צוגעבונ־
דען צו גאָט! דערגרונטעוזען האָב איך געוואָלט, דעם אָנ־
פאַנג, דאָס קערנדל פון די זאכען דערזעהן, פארטיפען, פאר־
זינקען דעם גייסט אין דער קלוגשאפט פון דער גאנצער עקזיס־
טענץ. נו, האָב איך די גליקזעליגקייט פון מיין זעל געאָפּ־
פערט, די קללה פון דער אייביגקייט אויף זיך גענומען פאר
א קורצען שפּאַן פון ברענענדער דערקענטעניש.

דער שטן האָט עם מיר צוגעזאָגט. און איך, איך נאר, איך האָב געגלויבט זיינע ווערטער, זיך געלאָזט פיהרען פון איהם ביי דער נאָז אין קיין אהנונג ניט געהאַט, אז איך בין געווען דער שפיל־באַל פון זיין קאַפּריז.

דערקענטעניש האָט ער מיר צוגעזאָגט. אָבער אָנשטאָט פאר מיר אויפצודעקען דעם זין פון׳ם לעבען, דעם אָנהויב און דעם סוף פון אַלצדינג, האָט ער מיר צום ביליגען, לפי־שעה־ דיגען צייט־פאַרטרייב געגעבען די פרוי אלם צוציהונג, וואָס האָט צופּלאַקערט אין מיר דאָס פייער פון די תאוות און גע־ בראכט דעם גייסט צום שטילשוויגען. אין קליינגעלד האָט ער אויסגעביטען דעם דראַנג פון דער זעל, און די פליגלען פון מיין בענקשאפט האָט ער מיר אינטערגעהאַקט, נאָך איידער איך האָב אליין געהאט אן אהנונג דערפון.

אָבער אצונד דעקט זיך אויף פאר מיר דער גרונד, דאָס קערנדל פון דער רעטענעניש. גאָט און דער שטן זיינען פון׳ם זעלבען שטאַם, די צוויי פּאַלען, ארום וועלכע אונזער לעבען

דרעהט זיך. אָהן גאָט איז ניטאָ קיין שטן, קיין שטן אָהן גאָט! אלס צווילינג געבוירען אין דער זעלבער שעה, זיינען זיי געשמידט אין דעם זעלבען יאָך, וואָס האלט זיי צוזאמען ביז'ן סוף פון די צייטען.

דעם מענשען'ס לעבען ליגט אין דעם דאָזיגען קרייז. מיר שיפען זיך כּמדר פון איין פּאָל צום אנדערן, אָבער מיר קענען זיך קיינמאָל ניט ארויסדרעהען פון דעם צירקעל, וועלכער האלט אונז געפאַנגען אין זיין צויבער. און קומט אונז אין א ליכטיגער שעה ארויף אויפ'ן געדאנק, אז איינער פון די צוויי מאכט אונז בלויז צום נאַר, דאַן וועלדען מיר זיך גלייך צו דעם אנדערן, אז ער זאָל אונז ארויסהעלפען פון דער נויט, וועלן פאר אונז א משיח און א דערלייזער.

און יענער וואַרט שוין אויף אונז, גיט אונז דעם זעלבען שטאָף, ארומגעקלעפט מיט נייע מוסטערן, כדי מיר זאָלען ניט דערקענען די אַלטע סחורה. גאָט און דער טייוועל הייסט די אַלטע פירמע. איינער קאָן ניט זיין אָהן דעם אנדערן, אָניט וואָלט באַלד געווארן א סוף צום מסחר.

אזוי לאַנג ווי אונזער גייסט דרעהט זיך אין דעם דאָזיגען צירקעל, וועט פאר איהם קיינמאָל ניט לייכטען דאָס ליכט פון דער דערקענטעניש. וואָרים די דערקענטעניש — דאָס פיהל איך קלאָר — ליגט אויסערהאַלב פון גאָט'ס און פון'ס שטן'ס קרייז; אָבער ביז איצט איז ניטאָ קיין וועג וואָס זאָל פיהרען צו איהר רייך. —

פאַר מיר איז שוין אצונד צו שפעט, כ'פיהל, אז די שטונדע קומט. די מידע גלידער שמאַכטען נאָך רוה. אָבער מיין געשלעכט וועט ניט שטאַרבען מיט מיר. אזוי לאַנג ווי דער מענש וועט וואוינען אויף דער דאָזיגער ערד, וועט זיין גייסט

זיך מיהען אוֹן שטרעבען צו דערקענטעניש, ביז זיין זאמען וועט פֿאַרגעהן אין׳ם שטראָם פּוֹן דער צייט.

נו, ליגט די צוקונפט קלאָר פֿאר מיינע אויגען. ווי וויטע אַרגעל־קלאנגען הילכט עס אָפּ אין מיינע אויערען. ס׳איז די הימנע פּוֹן קומענדע דורות:

באפרייאונג פּוֹן׳ם מענשען דורך זיך אליין! דערליזונג דורך דער אייגענער קראפֿט!

וויט, וויט אין מזרח גליהט נאָך א זון, וואָס האָט קיינמאָל ניט באַלויכטען די דאָזיגע ערד! אָבער פֿאר מיר איז געקומען די צייט, די לעצטע שטונדע דערנענטערט זיך. שוין זעה איך דעם טונקלען זוים פּוֹן׳ם מדבר.

* *
*

גרוי איז דער הימעל. עס גענידט דער מדבר.

אויפֿגעשטרעקט אין דעם ברוינעם מדבר־זאַמד ליגט א כּפינקם פּוֹן שוואַרצען מארמאָר־שטיין, דער בליק פֿארזונקען אין׳ם רייך פּוֹן וויטקייטען.

ניט קיין שנאה, ניט קיין ליעבשאפֿט שטראַלט פּוֹן דעם דאָזיגען בליק ארוים. דאָס אויג איז פֿארשלייערט פּוֹן טיפֿען טרוים, אין אויק דער קאלטער פֿראכט פּוֹן די שטומע ליפּען שווענבט שטיל־שמייכלענדיג די שטילסטע אויבּיגקויט.

דער ערשטער וואנדערער קוקט אריין דער כּפינקם אין די אויגען. אָבער ער קאָן קיינמאָל ניט לייזען איהרע רעטעניש, אוֹן שטום, ניט אויסרייד ענדיג קיין וואָרט, לאָזט ער זיך אראָפּ אין דעם שטויב פּוֹן׳ם מדבר.

דער צוויטער וועג

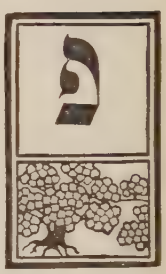

ון אנדאלוזיע קומט דער וועג, אוּן אַנהויבן הויבט ער זיך אָן אין די ענגע גאַסען פון סעווילא, די שטאָט פון ליעבע אוּן פון אַוואַנטיורע.

וועג די זון וואַרפט איהרע הייסע שטראַלען איבער וויסע מויערן, וועג קיין הויך קיהלט ניט אָפּ די בלעטער פון די פּאלמען בוימער אוּן א שוועכע פּאַרע שפּאַרט ארוים פון דער ערד, דעמאָלט רוהט סעוויליא, ציהט נאַכלעסיג אוים די גלידער אוּן וואַרט אויף דעם קיהלען ווינטעל פון׳ם אָוועגט.

נאָר וועג די נאכט לאָזט זיך שטיל אראָפּ אוּן טויזענט שטערען פונקלען אין די וואַסערן פון׳ם שטראָם; וועג עס רוישען שטיל די פּאַלמען־בלעטער אוּן זיסע דופטען קומען פון די גערטנער, דאָן וואכט סעוויליא, דאָן שפּאַנט די זינד מיט לייכטע טריט דורך די אַלטע גאַסען אוּן הילט איין די גאַנצע שטאָט אין איהר מאַנטעל.

פון פינכטערע ווינקלען לאָזען זיך הערען מאַנדאָלין־קלאַנגען, גיטאַרען־שפּיל אוּן ליעבעס־סערענאַדען. אין טיפער באַרוישונג פלאַקערט אויף דאָס פייער פון די תאוות. עס צערטעלט זיך די כוואַליע אין די פּליסענדע וואַסערן פון׳ם

שטראָם, עס שושקעט זיך די בלום מיט דעם לעבליכען ווינט, און פייער־זשוקלעך גרייטען זיך צום ליעבעס־פעסט. די לופט איז אָנגעפילט מיט דער הויך פון הייסע קושען. ס׳קוקט אויס, אזוי ווי די ערד וואָלט שטיל געציטערט אין א הייסען, ברע־נענדיגען באַגעהר, וואָס שטראָמט איהר ארויס פון אלע פּאָ־רען.

הויך איבער די שטאָלצע מויערן פון׳ם אַלקאַזאַר שוינט העל דער גילדערנער סערפּ פון דער האַלבער לבנה, אן עדות פון לאַנג־פאַרגאַנגענע פּראַכט. קיין קריסטען־נאָט איז ניט געווען שטאַרק גענוג צו פאַרטרייבען דעם אַלטען צייכען פון דעם וועלט־רוים. און זיינען די דרייסטע מהמד׳אנישע מחנות געפאלען אין בייזען קאַמף, באזיגט, צומאָלען פון דעם שווע־רען קרייץ, לויכט אָבער דעם נביא׳ס צייכען נאָך אלין אראָפּ פון הימעל און שפּיגעלט אָפּ זיין גלאַנץ אין שפּאניען׳ס טיי־כען.

אויף אָט דער הייסער ערד איז ער געבוירען געווארן, די ליידענשאפט פון דער זינד ליגט איהם אין׳ם בלוט, פילט איהם אָן מיט דעמאָנישע פאַרלאַנגען.

שוואַרץ קרייזלען זיך די לאָקען ארום דעם שטאָלצען קאָפּ. פון זיינע געזיכט־צוגען רעדט ארויס די וויידערשפּעניג־קייט, די צו־להכעים שפּראָך פון׳ם רעבעל, דער ווילדער דראַנג פון דער דרייסטקייט, וואָס קיין געזעץ קאָן ניט האַלטען אין צאַם, קיין חיליגטום קאָן ניט צוטרייסלען.

פון טונקעלע אויגען שפּריצט גיהנום׳שער פייער און הימעלשע גליקזעליגקייט. אָבער וועה צו דער פרוי, וועלכע איז פאר׳כשופ׳ט פון׳ם דאָזיגען בליק, וואָס דרינגט אריין אין

דער נשמה, שרפּח'נדיג ווי די חיין פון'ם מדבר. דער מורא'-דיגער פּאַרלאַנג פון דער זינד שפּרינגט און טאַנצט איצט ארום ביי איהר אין בלוט, דער קערפּער דרעהט זיך אין ווילדע פּיבער-היצען, אין יעדער נערוו שרייט אוים אין ברענענדען באַגעהר.

זיען ער שפּאַנט שטיל, אַהן געוויש, ווי א לעמפּערט אין דער פּינסטערניש, דאַן איז די געפּאַהר ביי דער האַנד. אויפ'ן שפּיין פון זיין שווערד טאַנצט דער טויט, און ס'איז שרעקליך איהם אריינצוברענגען אין כעס, צו רייצען זיין צאָרן. זואו ער באַוויזט זיך, דאַרט געהט איהם נאָך דער פּינסטערער שיין פון מאַרד, די אומגעצאַמטע לויידענשאפּט פון'ם גיהנום.

די טייבעלעך אויפ'ן דאַך כאַפּט אַן א ציטער, וואַרים קיין וואַנט איז ניט צו הויך, קיין פּאַרקען ניט צו שטאַרק פּאַר איהם. שטאַלין ווי דער שטן באַשטעהט ער אויף דעם פּלאַץ. דער ריגעל ריקט זיך צוריק, די וועגט פּאַלען איין. דאָ העלפּט ניט קיין בעטען, העלפּט ניט קיין ווייגען. ער בלייבט ניט שטעהן אויף האַלבען וועג, אין אויף זיין שליאָד פּאַלגט דער טויט, די שאַנד און די קיינמאָל ניט פּארגעהענדע יסורים פון דער פּארצווייפלונג.

זיען ער הילעט אַט די גאנצע נאַכט אין קרייז פון פּרעה-ליבע טרינקער; זיען דער בלוט-רויטער וויין פונקעלט איהם אנטקעגען אין בעכער, דאן טרינקט ער הימעל-לוסט און ער-דען-גליק. זואַרים יעדער טראָפּען, וואָס גיהט איהם דורך די אָדערן, זיקעלט בליץ פאַנאַנדער די פינסטערע כוחות פון זיין וועזען, וואָס איז אונטערזואַרפען זיין אייגענעם גיזיין.

אין'ם וויין גליהט דער פייער-שטראָם פון דער וואַרהייט,

נו, הויבט ער דאן אָן צו רעזאָנירען, צו טענה'ן מיט זיך אליין. אָבער יעדע וואַרהייט איז בלויז באַרוישונג פון די חושים, און יעדע באַרוישונג איז בלויז א טרוים. אין דער באַרוישונג פאַלט אראָפּ דער שווערער יאָך פון'ם ליגען, די וואַנד וואָס די טיראַניי פון'ם פאַרשטאַנד האָט אויפגעשטעלט, כדי אייג־צוצאַמען דאָס געוואַגטע שפיל פון די חושים.

וען אַזא גוט־ערציִונגענער נאַרישער בחור טרעט אריין ווי א דרעסירט הינטעל אין לעבען, פאַרשטעהט ער אויף א מיסטעראַהאפטען אופן צו אונטערשיידען צווישען גוט און שלעכט. עס טריפט פון איהם מיט אנשטענדיגקייט, פיינ־קייט און גוטע זיטען און ער צושפרייט זיך ווי א פאַוול מיט זיינע עטיק־פעדערן, וועלכע זיינען ווי אָנגעמאַסטען פאר איהם אין פייערטעג. ער רעכענט אוים יעדע באַוועגונג, וועגט איבער יעדעם וואָרט, פאַרדעקט מיט א פרומער האַנד די נאַקעטקייטען פון'ם געפיהל און היט שטאַרק אָפּ יעדען אַלטען מנהג.

פאר אַלצדינג האָט ער א זין און א צוועק. זאָגאר דער זינד גיט ער איהר נאָרמע, און זינדיגט ער, איז דאָס שטענדיג מיט מאָס, כדי ער זאָל חלילה ניט אַרויסגעהן פון דער ראָלע. — עס כאַפט מיך אָן אן עקעל, וועו איך באַטראַכט אָט די בריאה.

אָבער עס טרעפט אמאָל, אז אזא נודניק פארגעסט זיך און דער וויין צוטומלט איהם, פאַרנעבעלט איהם דאָס שטי־קעלע מוח, דאן שוויצט די תאוה'לע איהם ארוים פון אלע פאָרן. די שען פארקעמטע טוגענד פאַלט פון די פים, וואַל־גערט זיך ארום וויי א חזיר אין דער בלאָטע. דער דינער קאַנ־וועניאַנעלער לאַק הויבט זיך אָן ברעכען, צום טייוועל געהט

די גוטע ערציהונג, און בלויז א הייפעלע שמוץ בלייבט אויף איהר אָרט.

אזוי גיך אָבער ווי דער רויש פון׳ם ווין געהט נאָר אריבער, כאַפּט איהם גלייך אַן דער גאַנצער יאַמער פון דער מענשהייט. דאָס הערצעלע קלאַפּט פון הרטה. — דאָס האָט אודאי דער ניט־גוטער איהם אונטערגעשטעלט א פיסעל. פונקט ווי דער טייוועל וואָלט זיך געקומערט וועגן אזעלכע ברואים!

קלעגליכע מענשען, וואָס זיינען ניט דערווערט צו דער העכערער קונסט פון דער גרויסער זינד. דאָס וואָס זיי רופען אַן זינד, דאָס זיינען בלויז תאוה׳לעך פון שוואַכע שטונדען, וועלכע וועלן לייכט דערפילט און שנעל פארגעסן. און געהט אזא „יאָלד" אַמאָל אויף פאַרבאַטענע וועגען, געטריבען דערצו פון׳ם פייערל וואָס ברענט אין איהם, קוקט ער מיר אויס ווי א טרים וואָס שטאַמעלט ליעבע־וועלטער מיט א האַלבען מויל, אָהן קראַפט. זאָגאר די זינד מאכט ער אימפאַטענט.

פון זינד וויסט ער ווירקליך ניט צופיל, און דער קרבן פון זיין דערלייזער וועגט ניט שווער. מ׳שטיינס געזאָגט, וואָס עס וואָלט דאָ געווען צו דערלייזען ביי אזעלכע באַשעפענישען!

אָבער די גרויסע זינד, וואָס נעמט מ י ך געפאַנגען, וועלכע געהט דורך נאַקעט און ניט געשמינקט דורך׳ן לעבען, שרעקט זיך ניט פאַר׳ן גיהנום און לאַכט זיך אויס פון׳ם הימעל׳ס פלוכען; די זינד, וועלכע בויגט זיך ניט פאר קיין גאָט און קוקט מיט שטאָלצער פאַראַכטונג אויף דער אַנגעצייכענטער רעגעל פון די מענשען, — זי פיהלט זיך איינפאַך באַליידיגט, געשענדעט דורך אזא לומפ!

נאָר מעהר נאָך ווי דעם הייסען רויש פון׳ם ווין איז ער איבערגענעבען דעם משוגע׳נעם שפיל פון דער ליעבע. דאָ איז זיין מלוכה, דאָם שלאָכטפעלד פון זיינע מעשים. קיין מיטעל איז פאר איהם ניט צו שלעכט, קיין רשעות ניט גרויס גענוג. ער קעמפט מיט קונצשטיק, מיט כיטרעקייט, מיט געוואַלט, כדי צו פארפיהרען פרויען־הערצער. אין הויפענם שטויב צופאַלט די שטאַרקסטע פעסטונג, וועלכע ווערט גע־שטורעמט פון זיין ברענענדיגער תאוה.

אָבער קוים האָט ער נאָר מיט א פאַרברעכערישער האַנט צובראָכען די פרוכט, וועלכע האָט איהם אַמאָל געריצט, וואַרפט ער זי אוועק און לאָזט זי איבער אויפ׳ן מיטען וועג. אזוי גיך ווי די תאוה איז דערפילט, ווערט איהם נמאס דער גענום, און זיין זעלע גאַרט נאָך נייע תאוות. בלויז די ערא־בערונג רייצט איהם, ניט דער באַזיץ.

זיין אויער איז טויב פאַר ביטעם, געשרייען, געוויינען. און שרייט זיין אָפּפער אזוים מיט טיפסטע יסורים, בעט זיך ביי איהם און באַשוועהרט איהם, אז ער זאָל באַשיצען איהר עהרע, איהר געבען די האַנט, ווי ער האָט איהר צוגעזאָגט, און אויף אַזאַ׳ן אופן באַזייטיגען די שאַנד, וואָס ער האָט איהר אָנגעטאָן, דאָן פאַרציהען זיך זיינע ליפּע מיט א לייכ־טען שפּאָט, און מיט א בייסענדען חוזק־טאָן פטר׳ט ער אָפּ איהר טרערען־שטראָם:

גערויבטע אומשולד, ליעב קינד, פאַרלאָרענע עהרע? גלויב מיר, דאָם איז ניט פיעל ווערט. טיף ווי דער ים איז מיין זעלע. ווי וואַלט איך זיך געקענט פאַרבינדען אויף אייביג מיט אייגער, ווען עם זיינען פאַראַן אזויפיל ליפּען, וועלכע זיינען נאָך ניט געקושט, אזויפיל בלומען, וועלכע זיינען נאָך

ניט אָפּגעריסען! וועך עס ווייסט, ווי אָפּצושאַצען דעם גענוס פון דער שטונדע, די משוגענע פרייַדען פון א ליעבעס-נאַכט, פּאַר דעם איז די עהרע ביליג אויסלייז-גאַלד.

בין איך געשאַפּען פּאַר דעם באַנד פון הייראַט? א בונד פּאַר קרעמער אין פּילסטער, וועלכע ווערן געבוירן מיט די פּארצוויגטע הערנער! זיי זיינען צופרידען וואָס זייער בי-סעלץ פייערדיגע ליידענשאפט ווערט געראַטעוועלט דורך הייליגען גזוזען אין טראַגט דעם שטעמפּעל פון א העכערן ווילען.

א הייראַט-כעס! א גרויל געהט מיר אריבער איבערן לייב! ס'איז דער קבר פון דער ליעבע, דער קבר פון דער זינד! וואָרים ליעבע אָהן זינד איז אין אָפּגעשמאקטער טרונק. פּאַר דעם בראַיזען, עהרליכען בירגער ווערט עס א מזבח, וואו ער איז מקריב זיין קרבן, וואו ער ברענגט זיין „קטורת", זיין וויהרויך מיט אין אויסגערעכענטען צוועק צו פּארמעהרען זיין שטאַם.

וואָס איז דער וואונדער, וואָס עס זיינען פּאַראַן אזויפיל שוטים אויף דער וועלט! וואָרים וועך עס ווערט געבוירן אויף אַזא פּערזענע, דעם ליגט ניט קיין צו שוועךע משא אויפֿן קאָפּ, אין לאַנגוואָם, נאַכלעסיג קלאָפּט איהם דאָם בלוט אין די אָדערן. זיין עם מאַכט זיך ניט פון צייט צו צייט עפּעס א ציפּאַל אין א רויב-פויגעל פּאַלט אריין אין'ס היהנער-שטאַל-בעל, כדי דעם בראַיזען פּארהייראַטען מאַן לייכטער צו מאַכען די ארבייט, וואָלט דאָם ביסעלע געהירן, וואָס אָט די בריאה באַזיצט, שוין לאַנג געזוען צושמאַלצען. אזוי איז די אומטרייקייט אין דער הייראַט אייגענטליך א הילף פּאַר דער ראַסע אין זי ברענגט נאַך זעלן ניט וועך א ניצליכען דור.

דו באַגרייפסט עס ניט, מיין קינד? ווייניסט דיר די אויגען אוים און חלומ׳סט פון א פּריהצייטיגען טויט? — נו יאָ, דאָס וואָלט כ׳לעבען ניט געווען דאָס ערגסטע וואָס קאָן פּאַסירען. וואָרים וועד עס קאָן ניט אריבערטראַגען דאָס לעבען, דער דאַרף זעהן, אַז דאָס שטאַרבען זאָל זיך איהם איינגעבען. ס׳איז שלעכט ארויפצוווינגען אויף דעם מענשען א לאַסט, וואָס ער קאָן קוים דערשלעפּען אויף זיין וועג. דערום, וועד עס האָט אין לעבען ארויסגעצויגען א פּאַרלוירענעם לאַטעריי־צעטעל, פּאַר דעם איז דער טויט א זיכערער געווינסט.

ביזטו שוואַך צו טראַגען די הייסע לוסט פון דער זינד, טו מאַך זיך פּאַרטיג פּאַר אנדערע געביטען! דער קיהלער טייך, דאָס זייד־ענע שטריקעל, א ביסעלע גיפּט זיינען גוטע דערלייזער, זיי וועלען דיר שנעל ארויסהעלפען פון דער נויט פון דער שטונדע און עפּענען פּאַר דיר דעם וועג פּאַרוים פון דעם דאָזיגען יאָמער־טאָל אין יענער ליכטיגער וועלט, וועגען וועלכער דו טרוימסט.

מען דאַרף קיינמאָל ניט צוהאַלטען דעם מענשען, וועלכער שטרויכעלט. וועד עס קאָן ניט שטעהן אויף זיינע אייגענע פּיס, דער מעג פּאַלען! געבענשט זאָל זיין דער, וועד עס העלפּט איהם פּאַלען וואָס שנעלער! וואָרים מיטלייד איז די ערגסטע פון אלע אויסגעלאַסענקייטען, וואָס דער מענש האָט ערפונען. עס שענדט דאָס געפיהל, פּאַרדאַרבט דעם גייסט אין מאכט פון מענשען פּאַריאָס, פּאַרוסגעשטויסענע פון׳ם לעבען. מיטלייד איז מאַסקירטע פּאַרגיואַלטיגונג, אויסגעפּוצטע, געשמינקטע טוגענד, וועלכע שפּרייט זיך אוים ווי א הור אינמיטען מאַרק, הילט איין דעם געמיינסטען ענגאיזם אין א מאנטעל פון מענשען־ליעבע און בארעכענט אין

דער שטיל דעם פּראָפּיט, וואָס עהרליכע מעשים ברויגען דעם וואָס טוט זיי.

פּאר דעם שוואַכען איז עס ניט קיין חילוק, עס שטופט איהם נאָך טיפער אין דער בלאָטע. אָבער פּאר יענע, וועלכע פּאַרשטעהען, ווי אזוי דורך כיטרעקייט און פּאלשקייט אריינ־צוקריגען געלד און כבוד, — פּאר זיי איז רחמנות א באקוועם פּלאַצטערל פּאר זייער אנגעסט, די מורא פּאר „יענער וועלט". דער גנב וואַרפט אריין א פּאָר אָפּגעריבענע גראָשען אין א בעטלער׳ס האַנד און גלעט זיך דערמיט אוים דעם וועג ארויף אין דעם הימעל־דויך.

אז מען האָט אַמאָל פּארבונדען מיט איהם א געשפּרעך וועגען יענעם אַלטען, וואָס האָט געפּאַרשט און געזוכט דעם גרונד פון אלצדינג, וועלכער האָט געוואָלט פּארזינקען דעם בליק אין׳ם לויף פון די צייטען, דורכדרונגען פון א חיסען פּאַרלאַנג צו דערגעהן די שפּור פון׳ם לעצטען אמת, — האָט ער זיך שפּאַטיש צולאכט און געזאָגט:

דו אַלטער נאַר! וואָס קימערט דיך דער זין פון׳ם לעבען, דער אַנהויב אין דער כוח פּין אלצדינג? דאָס לעבען גופּא האָט ניט קיין ציל אין קיין צוועק. ס׳איז דער מענש, וואָס קלערט אוים זין אין צוועק אין רעדט זיי אריין אין לעבען. פּאַרגאַנגענהייט אין צוקונפט זיינען א פּוסטע פּאַנטאַזיע. — די ערשטע אן אָפּגעפּאַלענע פרוכט, די אנדערע א ניט גע־שריבען בוך, פּאר וועלכען עס איז נאָך ביז איצט ניט ערפונען געווארן קיין טיטול.

וואָס ארט עס מיך, וואָס איז געווען, וואָס וועט קומען. דאָס וואָס בלייבט לויגען אויף דער שטרעקע, וועלכע מיר

לויפען דורך, איז טויט, געשטאָרבען און באַגראָבען. דאָס וואָס ערוואַרט אונז, איז נאָך ניט געבוירן. ס׳איז ניט גוט זיך צו ראָיען אין דעם שטויב פון די קברים, נאָך וועניגער זיך נאָכצויאָגען נאָך די זייפענבלאָזען, אין וועלכע עם שיי־מערירען פילפאַרביג די צוקונפט־וועלטען. די רייזע פיהרט אין׳ם לאַנד פון שאָטענס און גייסטער.

פאַרשוואונדענע הערליכקייט איז א הויפען אלטע שמא־טעס, וואָס איז גוט בלויז פאַר מאָילען און וועריס צום פרע־סען. נאָר אויב דו אליין נעמסט זיך צו דער דאָזיגער שפייז, דאַן הויבט דער גייסט דיר אָן שימלען און שפינען דרינגען אריין צו דיר אין מוח, כדי דאַרט אויסצושפינען זייערע דינע נעצען, אין וועלכע די געדאַנקען וועלן געפאַנגען מיט כיט־רעקייט.

דער פארביילויפענדער מאָמענט איז פאר מיר דער בעס־טער פריינד, מיין וועלט איז דער היינט. די וועלט־געשיכטע האָט זיך אָנגעפאַנגען אין יענעם טאָג, וועו איך האָב צום ערשטען מאָל דערזעהן די זון; זי ענדיגט זיך, וועו דער לעצ־טער פונק פון מיין זיין וועט פאַרלאָשען וועלן אין׳ם שוים פון דער צייט.

דאָס לעבען עקזיסטירט ניט, אז מען זאָל עם קאָמענטי־רען, פאַרטייטשען, זיך גריבלען איבער דעם און וועלען ענט־דעקען א זין, וועלכער איז ניטאָ. א פולער בעכער איז דאָס לעבען פאַר אונז; מען טרינקט פון איהם מיט גרויסע, פולע זופען און מיט א באַרוישענדען פאַרלאַנג. און אז דער טרונק גאַהט אוים און דאָס שפיל פון די לייַדענשאפטען איז צו ענד, דאַן וויין ניט ווי א פארצויגען קינד. צוברעך דעם לייַדיגען בעכער אויף שטיין!

LA MISÈRE

דו פּרעגסט, פון וואַנען מיר זיינען, וואוהין מיר גיען. אָבער אין דער צייט וואָס דו צוברעכסט זיך דעם מוח און פּיניגסט זיך די נשמה צו גיפינען א גרונד פּאר דעם ווילדען שפּיל פון די הושים, פּארלויפּט די שטונדע ניט געגוצט און ניט אויפּגעשלאָסען. וואָרים פון׳ם גאָרנישט זיינען מיר ארויסגעקומען, און ווידער אונטערגעהן וועלען מיר אין׳ם גרויסען גאָרנישט; דערום זעה, אז די קורצע צייט פון׳ם לעבען זאָל דיר אויך ניט צורונען ווערן אין גאָרנישט!

דיין אויג פּאַלגט נאָך די שטערן, וועלכע דרעהען זיך ארום אין׳ם וועלט-רוים, און דיינע ליפּען פּרעגען שטום: פּאַרוואָס? דער שטילער קלאַנג פון די ספּערען קלינגט אָפּ אין דיין אויער; דו ווילסט דעם ריטם גלייך איינפּאסען אין האַרטע, טרוקענע ווערטער און דו יאָמערסט, ווען דאָס שפּיל גיט זיך דיר ניט אין.

נאָר, העראסטו ניט דעם ריטם, וואָס ברויזט ביי דיר אין כלום? דעם שיר השירים פון דער ליידענשאפט און דער זינד, וואָס פּאַלט אָפּ אין פּליכט ווידער פּאַראוים ווי די כווא-ליעם פון׳ם ים און ווקט אויף טויזענט וואונשען אין דיין ברוסט?

אז איך קוק אריין אין א מיידעל׳ם הייסע אויגען, דאן זעה איך שטערן, וועלכע האָבען פּאר דיר קיינמאָל ניט געלויכ-טען. פּאר אָט דעם שטערן-פּייער שענק איך דיר אוועק דעם גאַנצען וועלט-אַל פון די אסטראָנאָמען, וואָרים דאָס זיינען שטערן, וועלכע ציטערן אין געהיים, ווי אָנגע׳שכור׳ט פון הייסע תאוות.

וועו בלאָנדזשענדע ליפּען גיפינען זיך אויס צום קוש און קערפּער פּרעסט זיך צו קערפּער אין מורא׳דיגער לוסט; וועו

צייט און וועלט פארשווינדען ביים האַריזאָנט פון דער זינד, דאַן פיהל איך טיף דעם אייביגען גרונד פון׳ם דאזיין, די ווילדע אנטפלעקונג פון די לייד־ענשאפטען.

וועו אין בעכער בלישטשעט ווי רובינען דער ווין און פאַרפיהרעריש איז דער צאַרטער קלאַנג פון די סטרונעס, וועלכער צופלאַקערט אין מיר דעם הייסען פאַרלאַנג נאַך נייע קושען, דאן פיהל איך דעם לעבען׳ם לעצטען זין. אָבער ס׳איז נאַריש צו לעבען בלויז אין עדוואַרטונג און זיך גריבלען אין־בער דעם גרונד פון פינסטערע רעטענישען, בעת די בלומען בליהען אויף׳ן וועג און רייד־ען שטיל־שעפטשענדיג וועגען דערפילונג.

אזוי פארשווינדען איהם די יאָהרען, געשמיסען פון שטורם. וויא רויטער צפון־ליכט־שיין בלייבט הינטער איהם די שפור, באדעקט מיט שטארבענדע, וועלכע שיקען איהם נאַך זייער פלוך אין וועה־געשרייען דורך דער לופט. און קברים הויפען זיך אַן אויף נאַקעטער ערד און דערצעהלען, וואו ער האָט אַמאָל פארווויילט.

וועו צעהלט די וואונדען, וואָס זיין שווערד האָט גע־מאַכט, זיך באַדענדיג אזוי אָפט אין פיינד׳ם ברוסט, די פרוי־ען־הערצער, וועלכע ליגען געבראַכען און פוילען דאַרט אויף׳ן וועג הינטער איהם? דאָס וועה־געשריי פון צושטערטע לע־בענס פאַלגט נאַך זיינע שפורען און גסיסה־זיפצען, אזוי מוראַ׳דיג וו דער גלאַקען־קלאַנג ביי א לויף. מעהר וויא אייז טויטע פויסט דריקט זיך צוואמען און הויבט זיך אויף געגען זיין קאָפּ, און בלייבט ליפען קלאַגען אַן אין ווילדען שמערץ.

אָבער קיינמאָל קערט ער זיך ניט אום, וועגדט ניט אום

דעם בליק א קוק צו טאָן אויף דאָס פארגאַנגענע. דאָס וואָס ליגט הינטען, איז פארבי, געשטאָרבען, פֿאַרשלונגען פון דער אומבאַשרענקטער מאַכט פון די צייטען און רייצט ניט מעהר די באַגעהרען, די תאוות פון די חושים. וואָרים טויט איז טויט; דאָס וואָס איז אמאָל געווען ברענגט ניט קיין אייביג-קייט צו נייעם בליהען.

דערפאר וועל עס גריבעלט זיך איבער אלטע קברים, ביי דעם רויבט דער הויך פון׳ם טויט אויעק די קראַפט פון טאָן. וואָרים פון חורבות, פון איינגעפאלענע מויערן שטייגט ארויף די בלייכע מהנה פון גייסטער. דאָרט שלענגלט זיך די חרטה צווישען קברים אין וויי א גנב קריכט זי אריין אין האָרץ און מוח. און וועל עס וועלט באַפאַלען פון דער דאָזי-גער פּעסט, פאר דעם איז דער חסד, די גינסטיגקייט פון׳ם מאַמענט אויף אייביג טויט.

דערפאַר זאָלען די טויטע אליין זאָרגען פאר זייערע טוי-טע. דער וואָס פארזינקט דעם בליק אין געווען, איז אליין געווען. א שאָטען וואָס נעהרט זיך פון די פלייש-לאָזע, ניט-ממשות׳דיגע געשטאַלטען פון׳ם אבסטראַקט. זיין גייסט איז געגליכען צו א מאָזאַלעאום, א פראכט-קבר, וואו בלייכע שאָטענ-כילדער ליגען באַהאַלטען אונטער מאַרמאָר.

פון יענע גריבער שטייגט ארויף די בענקשאפט נאָך דער-קענטעניש, די אנגסטיגע פראגע נאָך דעם גרונד פון די זאכען. דא וואוינט דער גייסט, וואָס הערשט איבער קברים און וועל-כער ראַיעט זיך ווי א לייכען-רויבער אין טויטע אש, ביז זיינע אויגען ווערן ביסלאכווייז פארנעבעלט פון׳ם רויך פון פוילקייט, אזוי אז ער זעהט מעהר ניט דאָס פיל-פארביגע שפיל פון דער שטונדע.

נאר אן אנדער גורל האט ער פאר זיך אויסגעקליבן. די פרעידען פאלען איהם ניט פון זיך אליין, אהן מיה אריין אין שוים. דאס וואס ער געניסט אין היימער תאוה, איז אוים־געקעמפט, אפגעריסן פון׳ם לעבען. דאס ביינדעל וואס דער צופאל ווארפט איהם אמאל צו, רייצט איהם ניט, און וואס ער קריגט אהן מיה, האט ביי איהם א קנאפען ווערט. נאר דאס וואס ער מוז געווינען פאר זיך אין קאמף, געדראהט פון געפאהר און טויט, איז איהם אנגענעם. אם בעסטען פיהלט ער זיך דארט, וואו טויט און לעבען שוועבען ארום דעם שפיץ פון זיין שווערד, אויף וועגען, וואו דער פום פארלירט די גלייכגעוויכט, שטעהענדיג ביים סאמע אפגרונד.

די בליצען פון׳ם שיקזאל צוקען ארום זיין קאפ, דער שטורם נעמט ארום זיין גאנצען וועזען. ער זינדיגט אוים פרינציפ און באגעהט פארברעכען, וויל עס געפעלט איהם אזוי. וועז ער שפאנט ווי א דעמאן פארביי שוידערליכע טי־פענישען, וועז ער שטייגט ארויף מיט א זיכערן פום אויף דעם שארפען, משופע׳דיגען ראנד פון א בארג, דאן פרעהט ער זיך אהן א שיעור מיט זיין קראפט און לאכט זיך אוים פון דעם שיקזאל׳ס מאכט. אין ווילדען טאנץ בושעווען דאס בלוט אין זיין ברוסט און זיין זעלע ברויזט אין פלאמען־שטראמען, וואס גיסען זיך ארוים ווי לאווא פון פינסטערע טיפענישען.

שטאלץ ווי אן אדלער וויגט ער זיך ארום אין׳ם רוים און טרינקט מיט פולע זופען דעם שארפען טרונק פון דער פריי־הייט. נאר דאן, וועז ער האט יעדען טאג אויסגעקעמפט פאר זיך דאס לעבען, פיהלט ער, אז ער איז דער האר, דער בעל

הבית פון זיין ווילען און געהט זיך זיין וועג מיט זיכערע, דרייסטע טריט. —

מיט אַמאָל פאַלט זיין בליק אויף א קינד פון א „גראנדע", אן אדעליגען; א מיידעל, וואָס שענער פון איהר האָט ער נאָך קיינמאָל ניט געזעהן. פון איהרע אויגען שטראָלט ארוים דאָס בילד פון דער אומשולד, און די הערליכקייט פון איהר שטאָלצען קערפער איז ארומגעוועבט מיט דעם צאַרטען דופט פון צניעות, פאר וועלכען יעדער זינדיגער וואונש ווערט פאַרשטומט.

זעלטען זעהן קומט זי ארוים אין דער וועלט. זי לעבט אין איהר אייגענער שטילער ספערע, וואו דעם פאַטער'ס אויג הויט זי אָפּ, כדי קיין פרעמדער ווילען זאָל איבער איהר קיין שליטה ניט האָבען.

דאָס איז א שפיל, וואָס איז ווערט די מיה. אויף אזא יאָגד צו גיהן, איז פאַר איהם דאָס גרעסטע פאַרגעניגען. דאָס וואָס זי האָט שוין צוגעזאָגט איהר האַרץ אן אנדערן, מאכט איהם דעם געוואָגטען שריט נאָך אנגענעמער, פארשטאַרקט בלויז דעם הייסען רויש פון דער זינד. ניט בלויז די משוגענע בענקשאפט פון דער ליעבע ווינקט איהם דאָ צו, דאָ דראָהט געפאַהר, אונטערגאַנג און טויט, פונקט דאָס, וואָס ער דאַרף, כדי צו דערפילען זיין תאוה.

מיט שווינדעל און כיטרעקייט גנב'עט ער זיך אריין אין דעם שטילען אָרט, וואו זי שושקעט זיך מיט רויזען, שפילט זיך מיט פייגעלעך און מיט א פאר'חלום'טען בליק פאַלגט זי נאָך דעם שמעטערלינג, וואָס פליהט ארום א פאר'שכור'טער פון בלום צו בלום.

אָט שטעהט דער שרעקליכער פאר איהרע אויגען און מאכט, אַז איהר האַרץ זאָל פארגליווערט ווערן ווי א שטיק אייז. ווי צוגעשמידט, ווי איינגעוואַרצעלט שטעהט זי אויף אַן אָרט. א שטילער שוידער גענהט איהר אַריבער איבער'ן שלאַנקען לייב. דאַן הויבט זי שטיל־שוויגענדיג אויף די אויגען, כדי אָנצוקוקען דעם, וואָס האָט זיך פאַרמאַסטען אריינצודרינגען אין איהר וועלט. ברענענדער צאָרן פלאַמט אויף אויף איהרע באַקען, און סטראשענדיג הויבט זיך אויף די האַנד צום באַפעהל.

דאָ באַגעגענט זי א בליק פון'ם מאן'ס אויגען, און אָהן כוחות פאַלט צוריק דער שטאַלצער אָרם. פון אָט די אויגען שטראַלט ארוים א גיהנום־פייער, א הימעלשע אומבאגרענעצטע גליקזעליגקייט. זי פיהלט ווי די ערד וואקעלט זיך אונטער איהרע פים. א מורא'דיג, א שוידערליך פאַר־גענפיהל כאַפט איהר אָן ביים האַרצען, און מיט אימפעט קלאפט דאָס בלוט איהר אין די שלייפען. האַלב ווי אין חלום הערט זי דעם קלאַנג פון וויטע ווערטער, וועלכע לאַסטשען און פאר'־כשופ'ן איהר יונגען מוח, וועלכע ריידען צו איהר פון דער ליעבע און איהרע פרייד־ען.

פאַרצווייפעלט נעמט זי צוזאמען איהרע כוחות. אין איהרע אָדערן פליסט דעם פאַטער'ס בלוט, די עהרע פון דעם „גראנדע" הויבט זיך פלוצלינג אויף, אַפּצואוועהרען דעם מורא'דיגען דראנג פון די ליידענשאפטען. — הערט! צי איז דאָס ניט דעם פאַטער'ס שטים, וואָס דרינגט אריין צו איהר אין די אויערן?

מיט אַמאָל דערפיהלט זי ווידער יענעם שוידערליכען בליק, וועלכער פאַלט ווי א בליץ אין איהר נשמה. און הייסע

ליפּען פּרעסען זיך אָפּ אויף איהר מויל, א שטילער „זיי גע־זונט" קלינגט איהר אין די אויערן, און ווי א שאָטען פּאר־שווינדט די געשטאַלט פון איהר בליק.

א היבשע ווייל שטעהט זי ווי פּאר־כשופּ'ט אויף דעם זעלבען אָרט, דאן פּיהלט זי, ווי איהרע כוהות געהען איהר ביסלאכווייז אויס, און מיט א וועה־געשריי לאָזט זי זיך אראָפּ אויף דער מארמאָרנער באַנק. דאָס שטילע פּליוסקען פון די פּאָנטאנען קלינגט אין איהרע אויערן, אזוי ווי עס וואָלט געקומען פון א ווייטער וועלט, כדי אָפּצושוואַכען דאָס ווילדע קלאַפּען פון איהר האַרץ.

דאָ דערהערט זי ווידער אַמאָל דעם פּאָטער'ס קול. פון'ם שאָסי לאָזען זיך הערען שווערע מענער־טריט און הויכע ווערטער קלינגען אָפּ אין איהר צאַרטען אויער. און אָט קומט דער פּאָטער אָרם אין אָרם מיט יענעם מאַן, ווענען זיין ווי־לען האָט פּאר איהר אויסגעקליבען אלם מאַן. ווי א פּיבער־פּראָסט דרינגט עס אריין אין איהר האַרץ, א טעמפּער קרעכץ רייסט זיך איהר ארוים פון דער ברוסט, און איהר זעל ווערט געפּיניגט פון שטומע יסורים.

צי האָט זיך די וועלט איבערגעקערט, דער זין פון די זאַבען פּארדרעהט? אזוי פּרעמד קוקט איהר פּלוצלינג אויס אָט דער מאַן, ווענען איהרע ליפּען האָבען געשוואָרן טרייהייט. און ווידער אַמאָל דערפּיהלט זי יענעם הייסען בליק, וואָס פּלאַקערט ווי צונטער אין איהר נשמה, און וועלכער האָט פּאנאנדערגעשפּענט פּאר איהר אומבאַקאַנטע טויערן, פון וועלכע איהר נאַאיו, פּשוט האַרץ האָט קיינמאָל ניט גע־טרויעט.

רוהיג נעמט דער אַלטער אָן איהר צאַרטע האַנד. — פאר׳חלום׳ט, מיין קינד? זאָגט ער מיט א לייכטען שפּאַס. נו, דאָס איז פונקט די צייט פאר טרוימעריין — דער יונגענד־טרוים, וואָס אַיז נאָך ניט באַלעסטיגט פון קיין שום פליכט!

עס ליגט א טיפער זין אין גאָט׳ס וועלט, וואָס ער האָט דעם יונגען עולם געגעבען די עלטער אלס קאָמפּאניאָן, אלם געהילף. וועלן די יונגענד לאָזט זיך אריין אין דער וועלט פון חלומות, דאן מוז די עלטער זאָרגען דערפאר, אז פון די חלומות זאָלען ווערן ווירקליכקייטען.

אוך אַט דאָס האָב איך טאָקע געטאָן, מיין קינד. נאָך איידער דער הערבסט וועט אָנקומען אין לאנד, וועסטו שוין וואַנדלען אָרם אין אָרם מיט דיין מאן. אזוי וועט דיין טרוים פאַרווירקליכט ווערן.

ווי טרויער־געזאַנג ביי א קבר, אזוי קלינגען איהר דעם פאָטער׳ס ווערטער. איהר האַרץ ציט זיך צוזאַמען אין טיפּ־טע יסורים, אָבער ווי א געטרייע, געהאָרכזאַמע טאָכטער זאָ־גען איהרע ליפּען א דאַנק דעם פאָטער, וועלכער איז איבער־גליקליך, געבענדיג דעם יונגען פּאָר׳ל זיין ברכה.

עס קומט דער טאָג פון דער חתונה. פון׳ם קלאָרען הי־מעל שטראָלט דער זון׳ס גילדערנע קרוין, אוך ליעבליך קלינגט דער גלאָקען־קלאַנג צום פרעהליכען יום טוב. ביים קאָמאנ־דיר אין פּאַלאַץ רוישט עס פון צענדליגע געסט, וועלכע פאר־ברענגען די צייט אין לוסטיגען שפּיל.

פון דער קליינער פאמיליען־קירכע לאָזט זיך הערען דער קלאַנג פון אָרגעל, אוך פייערליך פּאראיניגט דער גלח דאָס איידעלע פּאָר׳ל. נאָר אין דעם מאָמענט, וועך די בלייכע

האַנד פון דער שענער כלה באריהרט די פעסטע האַנד פון איהר מאַן, און פון איהרע ליפען קומט שטיל, קוים וואָס מען הערט, אַרויס דאָס וואָרט „יאָ", דאָן דערפיהלט זי ווידער יענעם טייוועלשען בליק, וואָס שטראָמט דורך ווי א פייער דורך איהר נשמה. ווי אַן אומגעריכטער בליץ נעמט זי יענער בליק דורך און דורך, און פארשווינדט שנעל אין פינסטערע טיפענישען.

אין שטומען שוידער ציטערט דער שלאנקער קערפער; ווי א טויטע־פראָכט וועהט עס ארום איהר שטערן. זי פיהלט די קלאָה פון׳ם שיקזאַל אויף איהר קאָפּ און מיט א בלאָנ־דזשענדען בליק קוקט זי אַן דעם מאַן איהרען, וועלכער איז פאר׳שכור׳ט, פאַרבלענדט פון זיין גליק.

דאָן קעמפט זי מיט דער גאנצער קראַפט פון׳ם שטאָלץ, זיך צו באפרייען פון׳ם כשוף וואָס פענטעט איהר האַרץ. אין איהרע אַדערן רוישט דאָס בלוט פון׳ם „גראנדע" און העלפט איהר צו פארטרייבען יענע פינסטערע מאַכט, וואָס האָט זיך אזוי פאַרבראכט אריינגע׳גנב׳עט אין איהר וועלט.

ענדליך קומט איבער איהר די גרויסע רוה. ווי א קברים־קעלט לעגט עס זיך ארום איהר האַרץ. זי פיהלט, עס איז די גרויסע רוה פאר׳ן שטורם.

שטאָלץ גיהט זי געאַרעמט מיט׳ן מאַן אריין אין דעם זאַל. דער בלייכער פנים מאכט נאָך בולט׳ער, נאָך קענטיגער איהר רייצענדע שענקייט, און אלע אויגען וועלן ווי צוגע־שמידט צו דעם דאָזיגען בילד. דאָן הילכט דער זאַל מעכטיג אָפּ פון יובעל און פרייד, און הונדערט בעכערם הויבען זיך אויף צום פרעהליכען גרוס.

ליעבליך, מיט א ווייכען חן נייגט זי שטיל דעם קאָפּ און באגריסט די באגיימטערטע מחנה פון געסט. אומבאגרעניצט, אָהן אָפּהאַלט, ווערט איצט די פרייד. דער הויכער זאָל הילכט פון לוסטיגע ליעדער; עס פונקעלט דער ווין אין פרעכטיגע באָקאלען, און פרעהליכע ווערטער פליהען אין דער לופטען. א לייכטע בארוישונג לעגט זיך אויף הארץ און מוח, אין זיסען שווינדעל וויגען זיך די פּאָרלעך, און טיפע פרייד פילט אָן יעדעם האַרץ. פון היימען אויגען שפּריצט אַרויס פּאַרבאָרגענע בענקשאפט, די גאַנצע וועלט קוקט אויס ווי ניי־געבוירן, און יעדער פיהלט אין זיך דער יוגענד׳ם קאָכעדיג בלוט.

אזוי פארפליהט שעה נאָך שעה, און אויף דרויסען שפּרייט די נאכט שוין לאַנג אוים איהרע פליגלען. באַלד קומט די שטונדע, ווען חתן־כלה וועלען אין געהיים זיך צוגרייטען צום שטילען אָפּשיד. מיט א היימען בליק נעמט דעם מאַן׳ס אויג ארום די רייצענדע געשטאַלט פון דער יונגער פרוי און שושקעט איהר אריין געהיימע ליעבעס־וועדטער אין אויער.

א צאַרטע רויטקויט באַפּאַרבט איהרע בלייכע באקען, איהר אויג זוכט אויסצומיידען דעם מאַן׳ס בליק. מיט אמאָל געהט עס דורך ווי א בליץ דורך איהר זעל, און אזוי ווי זי וואַלט געטריבען געוואָרן פון פינסטערע כוחות, הויבט זי אויף איהרע אויגען און ווי פארגליווערט בלייבט איהר בליק העננען אויף׳ן מיטען זאַל.

אַנגעשפּאַרט אָן א מאַרמאָר־זייל, מיט צונויפגעלייגטע אַרעמס, ווי פון שטיין אויסגעהאקט, שטעהט דער פרעמדער,

וועלכער האָט זיך דערוועגט אריינצודרינגען אין איהר חיי-
ליגטום. זיין אויג איז אַנגעשטעלט אויף איהר און נעמט זי
דורך מיט א מורא'דיגען פייער. זי פיהלט זיך ווי פאר-
כשופ'ט פון דעם דאָזיגען בליק; די טויערן פון גיהנום עפע-
נען זיך פאַר איהר, אין פלאַמען שיסען פון דער טיפעניש.
פאַר איהרע אויגען שפריצט דאָס רויטע פייער, זי פיהלט, אז
אָט, אָט וועט איהר דאָס האַרץ פלאַצען, און ציטערענדיג
פרעסט זיך די האַנד אויף דער ברוסט.

איהר שאַרפער שטאַלץ איז פלוצלינג ווי אוועקגעבלא-
זען, צוישמאַלצען אונטער דער היץ פון יענעם בליק, וואָס
זויגט איהר אויס דאָס בלוט פון טיפסטען האַרצען, וואָס
שמידט איהר נשמה מיט טויזענט קייטען.

מיט אַמאָל פיהלט זי, ווי די פארגליווערונג פארשווינדט
ביסלאַזוויז, און א מורא'דיגע לוסט פארדרעהט איהר דעם
קאָפּ. זי וואַלט גערן געוואַלט אויסשרייען, אויסרופען אין
הייסען דראנג: ניט אָט דער איז עס, צו וועמען איך בין
פארהייראט! ניין, יענער, וועלכער ענטבלויזט מיר די זעלע,
ער איז דאָס, פאר וועמען מיין האַרץ שלאָגט!

און זי זוכט שוין מעהר ניט צו קעמפען, זיך וועהרען
קעגען דעם וואָס איז איהר באַשערט. זי וויים גאַנץ גוט, אז
דאָרט שטעהט איהר שיקזאל, א פינסטערער שליח פון'ם
שטן'ס מלוכה, וואָס ציהט זי מיט צויאנגען און לאָקט איהר
זעלע מיט'א מורא'דיגען, עקשנות'דיגען באגעהר. זי פיהלט,
ווי דאָס בלוט שטראָמט איהר צום הארצען, דער אָטעם שטעלט
זיך אָפּ, די כוחות געהען לאנגזאם אויס. שנעלער, שנעלער
אלזאָ! וואָס קווייקעלט ער זיך, וואָס טראַכט ער אזוי לאנג?

זי קאָן מעהר ניט אריבערטראָגען אָט די גסיסה, אָט די יסורים פון טויט!

אזוי ווי דער פרעמדער וואָלט געהערט איהר פיין, פאר־לאָזט ער פלוצלינג זיין אָרט און געהט צו מיט זיכערע טריט צו איהר. מיט א לייכטען שפּאָט גליטשט זיך זיין בליק ארי־בער איבער דעם פארהייראטען מאַן, וועמען ער בעט שטי־לערהייט איהם אויסצוהערען. פארוואונדערט, ניט פארשטע־הענדיג וואָס ער וויל, קוקט איהם דער דאָזיגער אריין אין געזיכט, דאָך צווינגט איהם אן אינערליכע קראפט נאָכצו־געהן יענעם ביז אין מיטען זאל. דאָרט הערט ער וועדטער, וועלכע קאָכען אין איהם אויף דאָס בלוט. זיין האַרץ קלאַפּט מיט אימפעט, נאָר ער האלט איין זיין שטאָלץ אן ניט אויס־רייד־ענדיג קיין וואָרט וווייזט ער דעם געוואָגטען בחור די טיר.

אָבער יענער קוקט איהם אָן מיט אומבאשרייבליכען שפּאָט און שליידערט איהם א וואָרט פון אויסלאכעריי אין פּנים אריין. אָט בליצען שוין די שווערדען אין דער לופטען, און שארף קלינגט אָפּ דער הארטער שטאָהל פון די קלינגען. אין דעם גרויסען זאל הערשט א טויטענשטילקייט, אזוי ווי דער שרעק וואָלט פּאַראַליזירט יעדעם הארץ. און אלע אויי־גען זיינען אָנגעשטעלט אוף דעם שוידערליכען שפּיל, אין וועלכען דאָס לעבען קעמפּט מיט דעם טויט.

א וועה־געשריי רייסט זיך ארוים פון דעם מיט יסורים פּארצוויגענעם מויל. געטראָפען אין האַרצען פאַלט דער פאר־הייראטער מאן אנידער, און יענער קוקט מיט א פינסטערן בליק אויף דעם פיינד, וועמען ער האָט אומגעבראכט אין פו־

לער יוגענד־קראַפט. דאָן געהט ער זיך רוהיג דורך דורך׳ן שטומען זאַל און דורך דער בריטער טיר שפּאַנט ער ארוים אין דער נאַכט.

בלייך ווי א שטיינערנע סטאַטוע זיצט די אוידעלע דאָנא און קוקט מיט אויסגעגלאַצטע אויגען אויף דעם שטילען מאַן, וועלכער פּראַווט אצונד די חתונה זיינע, זיך באַדענדיג אין זיין בלוט. פּאר איהר בליק עפּענט זיך פּאַנאַנדער די טיפּע־ניש פון׳ם אַפּגרונד, זי פיהלט דאָס אומבאקאַנטע רייך פון׳ם טויט, פיהלט, ווי איהר יונג האַרץ ווערט פּארגליווערט אין אייז.

ביסלאַכווייז פּאַרגעהט דער קאלטער צויבער פון שרעק, וואָס האָט פּאַראַליזירט דאָס גאנצע לעבען ארום אין זאַל. מען הערט געשריי, טומעל, ווילדע קולות, און דאָס וואָס די בלייבע מוזא האָט פריהער געהאט פּארטריבען אינעווייניג אין הארצען, קומט אצונד פלוצלינג ארוים מיט אימפּעט, מיט גרעסערער מאַכט.

מיט אַמאָל קומט אריין אין זאַל דער גרייז־גרויער פּאָטער, וועלכער האָט זיך געהאַט צוריקגעצויגען פון דער פּרעהליכקייט אין א שטילען ווינקעל־צימער געווארט אויף זיינע קינדער, כדי זיי פּאר׳ן אַפּשיד צוצודריקען צו זיין האַרצען. דאָס וועה־געשריי פון דער מאַסע האָט איהם צוריקגעבראכט אהער. ער באמערקט דער טאַכטער׳ס שרעקליכען בליק, זעהט דעם טויטען, וועלכער ליגט דאָרט פּארגליווערט אויף׳ן דיל אן קוקט מיט פּוסטע אויגען ארויף צו דער סטעליע, אן פון אפּגעריסענע ווערטער דערווייסט ער זיך וואָס עם איז געשעהן.

דאָ לאָזט זיך דער אלטער מיט אימפּעט ארויס אין דער שטילער נאַכט, כדי אָנצוויאָגען דעם פּאַרברעכער, וואָס האָט געשענדעט זיין הויז און אַהן רחמנות צושמעטערט זיין גליק אין שטיקער. נאָך איהם לויפען נאָך א פּאָר פּריינט זיינע פון׳ם פּארזאמעלטען עולם, און דורך די ענגע גאסען געהט אָן די ווילדע יאָגד.

אויף א שטילען פּלאַץ, וואָס איז באשטראלט פון דער לבנה, דערזעהען זיי דעם פּרעמדען׳ם פּינסטערע געשטאלט.— שטעה, דו פייגלינג! — שרייט אוים דער קאָמאנדיר מיט א דונערענדער שטים. — ציה דיין שוועבד, כדי איך זאָל זיך קענען נוקם זיין פּאר דער שמאך, וואָס דו האָסט געבראכט איבער מיין הויז!

א פייגלינג — איך? אלטער, דו ביזט אפּנים ניט ביים זינען! זאָגט דער אנדערער מיט שפּאָט. ס׳וואָלט שוין בעסער געווען פּאר דיר, וען דו זיצסט רוהיג אויף אן אָרט. דיין אָרם איז ניט שטאַרק גענוג צו באפרידיגען דיין נקמה־געפיהל. כ׳לעבען, עס פּאַסט ניט פּאר דער עלטער צו מאכען דעם אָנשטעל און זיך בלאָזען ווי אן אינדיק!

דאָ פליהט דעם אלטען׳ם שוועבד ארויס פון דער שייד; אצונד מוז אויך דער שפּאָטער ציהען זיין שוועבד. אין׳ם ליכט פון דער לבנה שלאָגען זיך אָן די קלינגען אייניע אָן די אנדערע, און בלויע פונקען שפּריצען פון׳ם הייסען שטאָהל. דער אלטער פּארשטעהט גאנץ גוט, ווי צו קעמפּען מיט׳ן שוועבד, דער שרעקליכער האַס קען איהם ניט פּארבלענדען די אויגען. אָבער ארום דעם פּרעמדען׳ם קלינג בושעוועט דער טויט, און ער איז אומכאזיגבאר ווי דער טייוועל.

א פּאַרדריקטער געשריי, פון׳ם אלטען׳ם האַנד פּאלט

ארויס דער שוועד. און בשעת די פרייַנט מיהען זיך ארום איהם, פארשווינדט דער פארברעכער שנעל אין דער נאכט.—

עס פליהען די חדשים. זעלטען וועז מען רעדט נאָך וועגען יענעם חתונה־יום טוב פון׳ם טויט. א נייע מצבה באצירט דעם בית עולם פון סעווילא, געקרוינט פון׳ם קאַמאנדיר׳ס מאַרמאָרנע סטאַטוע. דאָרט שטעהט ער א בלייכער, די האנד ביים שווערד־גאַרטעל, די אויגען געוועגדט צום הימעל. פון אויבען שיינט אראָפּ דער בלאַסער שיין פון דער לבנה און ציטערט שטיל איבער אלטע קברים. גייסטערהאפט שטראַלט דאָס מאַרמאָר־בילד פון דעם קאַמאַנדיר, נאָך שאַרפער, בים־טרער זיינען די שטרענגע קנייטשען פון׳ם מויל. ווי א סימבאָל פון נקמה שטעהט ער דאָרט, א שליח פון די שאַטענס פון א שטומער וועלט.

מיט אמאָל קלינגען אָפּ לייכטע טריט פון׳ם וועג. פון׳ם טונקעלען שאַטען קומט שנעל ארויס דער פרעמדער און קוקט מיט פינסטערן שפּאָט אויף׳ן בילד פון זיין קרבן.

נו, אַלטיטשקער, וויי געהט עס? זאָגט ער מיט א שפּאָטישען, הוצפּה׳דיגען טאָן. לאַנגווייליגט מען זיך דאָרט אין דער וועלט פון די גייסטער? פליסט דאָרט ניט קיין וויין, איז דאָרט ניטאָ קיין ליפּען צו קושען, און הערט מען דאָרט ניט ביים טרינקען פון סטרונעם דעם זיסען קלאנג?

ס׳טוט מיר לייד פאַר דיר, אָבער ס׳איז ניט געווען מיין שולד. דיין אייגער חאָט מיך געשטופט צום קאַמף. נאר פאַרפאַלען, דאָס וואָס איז געשעהן, קען ניט געענדערט ווערן, און עס וואַלט געווען ארויסגעוואַרפן צו טראַכטען און זיך גריבלען וועגען דעם. פונדעסטוועגען כדי דו זאָלסט זעהן,

אז איך האָב גאָרנישט צו דיר, לאַד איך דיך איין מאָרגען ביי־נאַכט צו דער הוליאנקע ביי מיר אין הויז. א גוט־געגרייטער טיש, מיט דעם בעסטען ווײַן און שענע ליפּען צום קושען. האַרצעלע מיינס, וואָס נאָך ווינשסטו! דאָס איז געגוג צו ריהרען אפילו א מאַרמאָר־בילד. — דו קומסט? נעמסט אָן מיין אײַנלאַדונג?

מיט אמאָל הויבט דער קאַלטער שטײַן אָן זיך ריהרען, זיך אויסשטרעקען, און סטראַשענדיג שטראַלט אָפּ א ליכט פון׳ם ווייסען שטערן. די ווייסע ליפּען ציטערן שטיל, און ווי פון די טיפענישען פון קבֿרים קלינגט עס דעם פּאַרבֿרעכער אין די אויערן:

איך וועל קומען. זיי גרייט!

ער שטעהט א צומישטער, רייבט זיך אויס די אויגען.— וואָס איז דאָס געווען? האָט מען ניט געדאַרפט צו מיר? נארט מיך דער רויש פון׳ם ווײַן, די פּאַרבלענדענישׂ פון די חושים? מיר דוכט, דער טויטער האָט אָנגענומען די אײַנלאַדונג. — דאָס וואָלט ווירקליך געווען א שפּאָס! א גאַסט פון מארמאָר־שטיין צו דער הוליאנקע! — זאָל זיין אזוי, איך בין גרייט איהם אויפצונעמען!

העל באַלויכטען איז דער זאָל, אָנגעפילט מיט דעם זיסען קלאַנג פון כשופ׳דיגע סטרונעס. דער טיש איז געדעקט, אָבער עס פעהלען נאָך די גענטע. וואָרים אויף דרויסען ברויזט דער שטורם מיט אומגעהייערער מאַכט. פון׳ם שוואר־צען הימעל שפּריצען טויזענט בליצען, און קראַכענדיג הילכט אָפּ דער דונער דורך׳ן צימער. אזוי ווי די נאַטור־געלעמע־טען וואָלטען זיך ראַרשוואָרן. די לופט איז שוועד, דריקענ־

דיג און ווי מיט הין אַנגעלאָדען. ווי פייער לעגט עס זיך ארום האַרץ און מוח.

דער פרעמדער פרעסט צו דעם שטערן צו די שויבען, ארומגעפלאקערט פון׳ם שרייענדען שיין פון די בליצען, און קוועלט אָן פון דער נאַטור׳ס משוגענע מעשים. ווי א וואַק־כאַנאַליע פון דער זינד קוקט איהם אויס דאָס דאָזיגע שפיל, דאָס וויסטע, פינסטערע בושעוון פון די עלעמענטען, און שנעלער קלאַפט דאָס האַרץ אין זיין ברוסט.

אזוי פארשווינדט ביסלאכווייז שעה נאָך שעה, און אלץ שטאַרקער און צאַרנדיגער ברויזט דער שטורם. ס׳איז שוין באַלד האַלבע נאַכט, אָבער לייבט היינט דער זאָל. קיין גאַסט קומט ניט צו דער יום טוב׳דיגער סעודה.

דאָ זעצט ער זיך אליין אוועק ביים לויידיגען טיש און גיט א וואונק דעם דינער איהם צו דערלאנגען די מאַלצייט. — אומזיסטע מיה! אין אָט דעם וועטער וועט קיין גאַסט ניט אריבערטרעטען מיין שוועל. אָבער דאָס וואָס איז ניט היינט, וועט זיין מאָרגען. נו, בין איך מיר דאָ מיין אייגענער גאַסט ביי דער דאָזיגער סעודה. „לחיים", ברודערל, „לחיים"! אָט דאָס ערשטע גלעזעל טרינק איך פאר דער פרייהייט און פאר דער זינד!

אָבער אין דער רגע וואָס ער נעמט דעם בעכער צו די ליפען, שלאָגט דער זייגער צוועלף. האלבע נאכט. פלוצלינג דערהערען זיך שוועדע טריט דורך דעם מורא׳דיגען שטורם, און מיט געוויש עפענט זיך דער הויז־טויער. איצט הילכען די טריט אָפ דורך די קאַרידאָרען, און א שוועדע האַנד קלאַפט אָן אין דער טיר.

דער דינער שטעהט ביים טיש, פארגליווערט ווי א שטיין,

און קוקט מיט שטומען שרעק צו דער טיר. דאָ מוז שוין דער בעל הבית אליין זיך מטריח זיין, אויפצונעמען דעם שפּעטען גאַסט צו דער סעודה. מיט פּעסטער האַנד עפענט ער די טיר, און אויף'ן שוועל שטעהט די שטיינערנע סטאַטוע פון דעם קאַמאַנדיר.

איינגעלאַדען האָסטו מיך, זאָגט ער מיט א קבר־שטימע. נו, בין איך דאָ. געהט דיר אריבער א גוויל ביי דעם באַזוך? נעמט די הרטה דורך דאָס פּאַלשע הארץ דיינם? די טויטע ברעכען קיינמאָל ניט זייער וואָרט.

זייט מיר ווילקאָמען, אידעלער חאַר! ס'איז פּאַר מיר א גאנץ באזונדערער כבוד אייך מיט ווירדע אויפצונעמען ביי מיר אין הויז. זעצט זיך צום טיש! אבער גיט אַכטונג, דער שטול איז ניט געמאַכט פּאר אזעלכע געסט. מעג איך אנגיסען? דער ווין איז גוט. א טראָפּען, וואָס בעסער פון איהם טרעפט מען אין ערגעץ ניט!

ניט צו פּאַרבערגען, צו לעבען מיט דיר א גוטען טאָג בין איך דאָ, זאָגט דער גאסט, און די ווערטער קלינגען איהם אַפּ פון די ליפּען, פונקט ווי זיי וואָלטען ארויסגעקומען פון קברים. דער וואָס איז אריין אין דער וועלט פון די שאָטענס, האָט מעהר ניט קיין פּאַרלאַנג נאָך עסען און טרינקען. געקומען בין איך, צו קעמפּען קעגען דיין פּאַרבערעכען, א נקמה־נעמער פּאר גאָט, ווענען דו האָסט חוצפּה'דיג אויסגעלאַכט.

זעהסטו דאָס ווילדע בושעווען פון דער נאַטור, דעם חיימעל'ס בליצען, וועלכע שניידען דורך די לופט ארום דיין

חויז? הערסטו דאָס קראַכען פון׳ם דונער איבער אונז? עס איז דעם בוראׂס צאָרן, וועלכער פאַדערט דין וחשבון פאר די פאַרברעכען אַהן א צאָהל, וואָס דו האָסט אין ווילדער אויס-געלאסענקויט אַנגעלאַדען אויף דיין קאָפּ.

פון יעדען ריס, וואָס דער ווינט גיט, קלינגט דער פלוך פון די קרבנות, די וועה-געשרייען, די גסיסה-קרעכצען פון די, וועמען דיין פוס האָט צוטראָטען. פאַרראטענע ליעבע באוויזט דיין שולד, געבראַכענע הערצער קלאָגען דיך אָן פאר גאָט. די שטונדען פון דיין לעבען זיינען געצעהלט. טאָ ניין אויס די פארבי-לויפענדע סעקונדען צו ראַטעווען דיין נשמה. טו תשובה, זינדער! גיב צו דיין שולד! זאָל דיין האַרץ דורכדרונגען ווערן פון טיפער חרטה, כדי דו זאָלסט געפינען גנאָד נאָך דיין טויט!

פאר א מאַרמאָר-בילד איז דאָס ניט שלעכט געראַטן, פאַלט איהם דער אנדערער אומפארשעמט אריין אין דרייד, אָט אפנים מען ווייס ווי אָפצושאַצען רעטאַריק דאַרט אין דער וועלט, וואו עס האַלטען זיך אויף די שאַטענס. אבער איהר האָט ניט געטראָפען דעם אָרט. איך שטעה ניט א געבויגענער, א ציבראַכענער פאר מיינע מעשים, און איך בין גרייט צו באצאָלען דעם פולען פרייז פאר יעדער שטונדע פון הייסער זינדען-לוסט. דערפאר האָב איך פאַרפאַקט יעדע קיימענדע אָפריבענונג און איך לאָך פון יעדער קללה, וואָס פאַלט אויף מיין קאָפּ!

הא, וועז עס וואַלט נאָר אמת געווען, אז עס וועט אמאָל וואַרטען אויף מיר א ריכטער, כדי צו פאַדערן פון מיר דין וחשבון פאר מיינע מעשים! איך וואַלט אָהן מורא איהם

אריינגעקוקט אין די אויגען און וואָלט געשפּאָט פון דער אל־מעכטיגקייט פון זיין צאָרן. איז ער דער גרויסער בורא, דער באַשאַפער פון אלין וואָס עקזיסטירט, דאן איז די זינד זיין ווערק. און איז דאָס וואָס איך טו דעם בורא ניט צום האַר־צען, דאן איז די גאַנצע שעפּפונג דער קאַפּריז פון א קאַליקע. פון׳ם ווערק מוז מען אורטיילען איבער דעם מיסטער.

אמאָל, וען גאָט האָט פון ערד געמאכט מענשען, האָט ער אריינגעבלאָזען לעבען אין דער טויטער מאַסע און עס איז איהם בשעת מעשה ניט ארויפגעקומען אויף׳ן זינען, אז לע־בען איז גייסט. און גייסט איז נשמה, אייגען געזעץ. זיין וואָרט, דאָס וואָרט פון׳ם בורא, באהערשט דעם ערד־הויפען, אָבער קיינמאָל ניט דעם גייסט, וואָס ער האָט באַשאַפען. דעם קערפער פארטיליגט ער מיט דער קאַסע פון׳ם טויט, אָבער דער גייסט לעבט ווייטער אין קבר און לאָזט איבער זיין ירושה פאר די קומענדע דורות.

ס׳איז מ י ן גייסט, וועלכער רעבעלירט געגען איהם. ער קען מיך צושמעטערן אין בלינדען צאָרן, אָבער ער קען קיינמאָל ניט צאַמען מיין גייסט. פארניכטען קען ער, אונ־טערייאָכען ניט! דער גייסט איז דער באַשעפּער פון זיין אייגענעם רייך און לאָכט זיך אוים פון יעדער געטליכער געוואָלט. ביים קבר נאָך ציהט ער אויף די פאָהן פון רע־וואָלט!

האָלט אין, דו העזה׳ניק! רופט אוים דער טויטער נאסט. אצונד זעה איך קלאָר, אז אפילו דער גיהנום וואָלט ניט געקענט ברעכען דיין וויידערשפּעניגקייט. גאָט וואָלט געקענט דיך צוטרעטען ווי א וואָרים, אָבער די גאָל פון דיין

שפּאָט וואָלט נאָך פון די העלישע אָפּגרונדען ארויפגעשפּריצט צום הימעל. דיין תליון אָבער מוז ווערן די צייט. וועז דיין לעבענס־קראַפט וועט ביסלאכווייז אויסגעטריקענט ווערן אוז גייסט אוז קערפער וועלען פון דער לאַסט פון די יאָהרען אַלט אוז שוואַך ווערן, דאַן וועט דיין רשעות לאַנגזאַם פארשווינ־דען. דאָס לעבען, וואָס דו נעמסט חיינט אזוי חיים ארום, וועט אמאָל זיין דער נקמה־נעמער פאר דיינע מעשים.

ביז דעמאָלט איז נאָך דאָ א חיבשע ווייל, זאָגט דער אנדערער מיט שפּאָט. אייזער דער שניי פון דער עלטער וועט באַדעקען מיין קאָפּ, וועט א שווערד מיר דורכלעכערן דאָס האַרץ. אָבער די יאָהרען אפילו וואָלטען ניט געקענט ברעכען מיין ווידערשפּעניגקייט.

ניין, דו וועסט לעבען, זאָגט דער בלייבער גאַסט. קיין שוועכערד וועט דיר ניט פאַרקירצען די ערד־רייזע, וואָרים ווי א פּאַנצער וועט דאָס שיקזאל באשירעמען דיין ברוסט. טאָ לעב אַלזאָ, ביז די צייט וועט זיך דערפילען אוז עס וועט קומען פאר דיר די שוועכערע שעה! —

מיט שוועכערע טריט פארלאָזט דער בייזער גאסט דאָס הויז. ווילד וואַיעט דער שטורם, רייסט אוים בוימער אוז צוברעכט זיי אין שפּענער, אָבער דאָס מאַרמאָר־בילד געהט זיך זיין וועג דורך נאכט אוז שרעק, ארומגענומען פוז'ס גייסטערהאפּטען שיין פון די בליצען, ביז דער קלאַנג פון זיינע טריט שטאַרבט אָפּ אין דער ווייטקייט.

יאָהר נאָך יאָהר פארגעהט אין'ס לויף פון די צייטען.

נאָך'ן גרויען ווינטער קומט דעם פריהלינג'ס פראַכט, דעם זומער'ס היצען שוואַכט אָפּ דער קיהלער הערבסט.

פונקט ווי דער שטורם־וואַלקען, פון וועלכען עס פלאַמען אויף די בליצען, געהט דער וואנדערער דרייסט אויף'ן וועג פון זיין שיקזאל. עס זעהט כמעט אוים, אז די יאָהרען האָבען פארשטאָהלט, האַרטער געמאכט זיין ווילען און דאָס פייער פון זיינע ליידענשאפטען נאָך ווילדער צופלאקערט. ווי א דעמאָן שוועבט ער פארבי אָפגרונד־טיפענישען, אבער קיין קאָפּ־שווינדעל שטעלט ניט אָפּ דעם טריט פון זיינע פים. ווי א ווילדער לויפט ער פון לוסט צו לוסט אין משוגענער ליידענשאפט, ציהט אויף דרייסט די פון שטורם צודרעהטע פאָהן פון דער זינד, און נאָך איהם קומען איבעראל טויט און גיהנום'שע יסורים.

נו, האָט ער ווידער אמאָל פארפיהרט א פרויען־האַרץ און אין א שטילער נאַכט לאָזט ער זיך געהן צו זיין ליבלינג אין איהר גוט־באַשיצטען ווינקעל־צימער. אין גאַרטען זינגט די נאַכטיגאל שלוכצענדיג איהר ליעד, און שווערץ דופטען דרינ־גען אריין דורך'ן פענסטער. בארוישענדיג איז די מילדע זומער־נאַכט, אָנגעלאָדען מיט דעם פיבער־פייער פון הייסע קושען. ווילד פרעסט זיך דער פרוי'ס בוזים צו זיין ברוסט, און סאָפענדיג טרינקט זי זיינע הייסע קושען. אָ ליעבעס־נאַכט, פול מיט געהיימע זינד, אָ נאַכט פון לייד־נשאפט און זיסע תאוות, — אך, ווען דו וואָלסט קיינמאָל, קיינמאָל ניט פאַרגאַנגען!

די שטונדען פארשווינדען שנעל אין זיסער פאַר־שכור'ט־קייט, אָט באווייזט זיך שוין דאָרט אין מזרח דאָס בלייכע

ליכט פון׳ם אויפגעהענדען טאָג. דאָ הויבט ער זיך אויף פון׳ם ווייכען בעט אין נעמט ארום מיט א פינסטערן בליק די שענע פרוי, וועלכע ליגט אצונד פאר איהם, פארזונקען אין טיפען טרויס.

שלאָף דו נאָר, שלאָף רוהיג, זאָגט ער מיט מיט שטילען שפאָט. שוועָר וועט זיין די שעה, ווען דו וועסט זיך אויפכא־פען. ס׳איז דערום בעסער, אז איך זאָל זיך אָפטראָגען, אזוי לאַנג ווי דער שלאָף האַלט נאָך דיינע אויגען געשלאָסען. ס׳איז דאָך שטענדיג דאָס זעלביגע אלטע לידעל, מכח די נאָגענדע גיעדאנקען פון טיפער חרטה, שטראָמען הייסע טרערען פון ביטערער שאַנד.

נאָר ווען ער לאָזט זיך שנעל צו צום פענסטער, דערזעהט ער פלוצלינג זיין בילד אין שפיגעל. ער שמייכעלט פאר פאר־גענוגען, נעמט אראָפ דאס היטעלע פון קאָפּ; דאָ גיעהט איהם מיט אמאָל אריבער א שוידער איבער׳ן לייב, ווארים אין דער טונקעלער פראַבט פון זיינע לאָקען דערזעהט זיין בליק דאָס ערשטע ווייסע האָר.

א ווייס האָר, דער שליח פון דער נאָהנטער עלטער. ווי פינסטערע שאָטענס לאָזט עס זיך אראָפ אין זיין ברוסט. ער פיהלט דאָס שטילע קלאפען פון דער צייט׳ס פליגלען, אָבער שנעל רייסט ער זיך אוועק פון׳ם בילד און לייכט און זיכער טראָגט ער זיך אָפ פון׳ם באלקאָן.

אָבער דער גיעדאנק לאָזט איהם שוין מעהר ניט אָפ. ער בויערט זיך טיף אריין אין׳ם גרונד פון זיין נשמה און לויערט שטום אין דעם אָפגרונד פון׳ם גיעפיהל. ווי א גיעשפענסט שטעהט ער ביי איהם אין מוה, און ווען די ערינערונג פארלאָזט

איהם אויף א ווייל, דאַן הערט ער, ווי עס קלאַפט שטיל אין דער דינער וואַנט.

אומזיסט סטאַרעט ער זיך צו פארטרייבען דעם שרעקענס־גייסט. נאָר, זאָגט ער צו זיך אליין, וואָס קימערט דיך וועגען זאכען, וועלכע זיינען נאָך פאַרבאַרגען אין דער צייט? די געגענווארט, דאָס איז דער נאָמען פון דיין וועלט, די „חיי שעה", די גינסטיגקייט פון דער שטונדע, דער שטערן פון דיין שיקזאל!

נאָך רופט דער קלאַנג פון סטרונעם, דער ווינ, די ליעבע. ווילסטו דעם פריהלינג, טראַכט ניט וועגען דעם הערבסט! א רגע צעהלט מעהר ווי טויזענט יאָהר! א פייגלינג איז דער, וואָס כאַפט ניט אריין די שעה!

אָבער די ערינערונג וויל בשום אופן ניט פאַרשווינדען; ער קען פון איהר ניט פטור ווערן. וועג ער פאַרבראַנגט אין קרייז פון פרעהליכע טרינקער, מיט דעם פולען בעכער צו די ליפען, דאן דערמאָנט ער זיך פלוצלינג אָן דאָס ווייסע האָר. ער זעהט דעם שניי פון דער עלטער אויף זיין קאָפ, דעם פארטרערטען בליק פון פארלאָשענע אויגען — אוז אין באָקאל פאַרוואנדעלט זיך דער ווינ אין גאָל.

וועג ער נעמט אין הייסער תאוה ארום דעם קערפער פון א פרוי אוז דריקט מיט ווילדען פייער אָפ זיינע קושען אויף פייכטע ליפען, דאַן לויפט איהם דורך דער געדאַנק דורך'ן מוח אוז פאַרלעשט יעדע לייד־ענשאפט, יעדען הייסען באַגעהר.

קלינגט פאר איהם דאָס שפיל פון סטרונעם צום לוסטיגען טאַנץ, דאן גנב'עט זיך אריין די ערינערונג צו איהם אין האַרצען אוז טרויער־קלאַנגען פילען אָן זיינע אויערן. א

טרויער־מאַרש, זאָגט ער דאן צו זיך אליין, און א טויטען פיהרט מען שטיל צום קבר. מיר דוכט, עס איז מיין אייגענע לויה, איך אליין גיה נאָך נאָך מיין ארון. —

זאָל זיין אזוי! דער גרויסער הערבסט איז נאָהנט. ס׳קען זיין, אז די עלטער וועט דעם רויש, די פרייד פון לעבען פאַרביטערן, אָבער מיין וויידערשפּעניגקייט וועט קיין שום הערבסט ניט איינצאַמען.

אזוי גיהט ער זיך שטענדיג זיין שיקזאָל־וועג דורך וויי־טע לענדער, איבער וויייט ים׳ען, ביז ער דערזעהט דעם לעצ־טען גרענץ פאר זיך. —

* *
*

גרוי איז דער הימעל. עס גענידט דער מדבר.

אויסגעשטרעקט אין׳ם ברוינעם מדבר־זאַמד ליגט א ספינקס פון שוואַרצען מאַרמאַר־שטיין, דער בליק פאַרזונקען אין׳ם רייך פון ווייסטע וויטקייטען.

ניט האָם, ניט ליעבע שטראַלט ארוים פון׳ם דאָזיגען בליק. דאָם אויג איז פארשלייערט פון טיפען טרוים, און איך דער קאַלטער פראַכט פון די שטומע ליפען שוועבט שטיל־שמייכלענדיג די שטילסטע אייביגקייט.

דער צוויטער וואנדערער קוקט אריין דער ספינקס אין די אויגען, נאָר איהרע רעטענישען קען ער ניט כאַפען, און שטום, ניט אויסרייד־ענדיג קיין וואָרט, לאָזט ער זיך אראָפּ אין דעם שטויב פון׳ם מדבר.

דער דריטער וועג

ער קאַלטער פראָסט פון׳ם צפון נעמט ארום די ערד מיט זיינע לאַפּעם. ווי א שאַטעג־בילד שטייגט אויף דער נעבעל פון׳ם ים אין שפּרייט זיך אוים איבער׳ן לאַנד. די נאַכט איז שווער אין פול מיט ערוואַרטונג. דער אַלטער שלאָם קוקט אוים ווי פּארשליערט, ווי געדיכט ארומגעשפּונען פון די פּעדים פון׳ם שיקזאַל, אין זיינע וועגט שטאַהען ווי איינגעגראָבען אין זיך, פּאַרזונקען אין מחשבות איבער א גרויסער שולד.

קיין שטערן־שיין דרינגט ניט דורך דעם קאַלטען רוים, אויפּצוהאַלטען אין דער ברוסט פון׳ם מענשען א שטילע בענקשאַפט אין צוויבערהאפּטע, ערד־זוייטע טרוימען.

מיט אייזערנע טריט גייהט זיך דאָם שיקזאל זיין וועג, קאַלט, מוראַ׳דיג ווי דער בייזער טויט, וועלכער שאַרט זיך דורך די ווייסטע קאַרידאָרען אין קוקט אוים אויף נאַנטע, נייע קרבנות.

אויף ווייכע זיילען פאר׳גנב׳עט זיך דער שרעק ארום דעם שלאָם אין קלאַפּט מיט לייכטע פינגער אין גייהיימע טיר־רען. אין דאָם דאַזיגע קלאַפּען הילכט אַפּ אין מענשען־הער־צער אין רופּט ארוים די בלייכע מחנה פון גייסטער.

און קאַלטע הענט נעמען אָן דאָס האַרץ פון׳ם קעניג, וועלכער קרעכצט פון יסורים און וואַרפט זיך ארום אין שלאָף. אָבער ער קאָן ניט אויסמיידען די געזיכטער,וועלכע שטעהען איהם אימה׳דיג פאר די אויגען, קוקען מיט הוילע בליקען איהם אין פנים אריין און צילען שטום מיט די פינגער צו איהם אין האַרצען.

א פאַרדריקטער כאַרכעל רייסט זיך אָפּ פון די בלאַסע, פון אָנגסט פארצערטע ליפּען, וועלכע ציטערן אין שלאָף, אזוי ווי זיי וואַלטען געפיהלט דעם וואנזין׳ס הייסען קוש.

גייסטער גליטשען זיך ארום איבער׳ן פינסטערן צימער, פון פאַרכאָרגענע ווינקלען הערט זיך זייער שטילער שפּאַטישער געלעכטער, און זיי לעגען דעם שלאָפער שטיינער אויפּ׳ן האַרצען. ווי דער שוידער פון טויט נעמט עם איהם דורך די נשמה, אָפּגעגאָסען מיט שוויים זיינען זיינע גלידער, ביז ער כאַפּט זיך אויפּ מיט א מורא׳דיגען געשריי.

א פארצויטערטע שפרינגט די פרוי אויפּ און איז באַלד ביי זיין זייט. מיט בלאַנדזשענדע בליקען קוקט זי אריין אין דער פינסטערניש, וועלכע ציטערט ווי א מענשען־האַרץ אין אָנגסטען. א קאַלטער שוידער געהט איהר אריבער איבער׳ן שלאָנקען לייב. אין איהרע געדאַנקען זעהט זי דאָס שפיל פון בלייכע הענט, וועלכע שטרעקען זיך אוים סטראַשענדיג צו איהר האַרץ, און פאר פּחד שטעלען זיך איהר די האָר דיבאָם.

מיט אָמאָל פארשווינדט דאָס שרעקענס־בילד, און אָהן כוחות לאָזען זיי זיך ביידע אראָפּ אויפּ׳ן קישען און קוקען שטום אין דער פינסטערניש, אזוי ווי זיי וואַלטען זיך צוגעהערט צו דעם שטילען געוויש פון׳ם וועב־שטול, אויפּ וועלכען דאָס שיקזאַל שפּינט זיינע פעדים.

אין יענעם שלאָם איז ער געבוירן געוואָרן, א קעניג׳ס זוהן, א פירסט פון אייזעלען בלוט. א בלאָסער פרינץ — כמעט בלוטלאָז קוקט אוים דער בלייכער שטערן. אבער הינטער דעם דאָזיגען שטערן האלטען זיך אויף אָפגרונד-טיפע אין רעטענישׂ-שוואַרצ געדאנקען, וואלבע דרעהען זיך ארום גריבלענדיג אין זייערע שטילע קרייזען.

פון טונקלע אויגען סטאַרטשען ארויס שרעקעדיגע בליקען אוּן באַטראַכטען פרעגענדיג מענשען, וואלט אוּן זאָכען, אזוי ווי זיי וואָלטען וואלען דערגרעהן דעם טיפסטען גרונד פון׳ם לעבען.

ווען ער האָט זיך דערוואוסט וואגען דעם פאָטער׳ס פלוצלינגען טויט, איז ער שנעל צוריקגעקומען פון׳ם וווייטען לאַנד, אָבער ער האָט געפונען די היים פרעמד אוּן פוסט, ניט פעהיג מעהר צו וויקען דאָם שטילע גליק, וואָם קייטעלט צו די מענשען צו דער אַלטער ערד אוּן דערוועקט אין זיי זיסע, צארטע ערינערונגען.

ער האָט געפונען די מיטער פארהייראט צו דעם מאָן, וועלכער פאָבעט אצינד מיט זיין סצעפטער איבער די קרייזען פון׳ם צפּון-לאַנד. דאָם האָט איהם דורכגעשניטען ווי א בליץ דורך דער נשמה. ער קאָן ניט באגרייפען די שנעלע פארוואנדלונג, ער קאָן ניט פארשטעהן, ווי אזוי נאָך׳ן טרויער האָט אין עטליכע חדשים געקאָנט קומען א חתונה-צערעמאָניע.

דער גאַנצער יאָמער פון׳ם לעבען נעמט איהם ארום. געמיין אוּן נישטיג קוקט איהם אוים יעדער צוועק פון׳ם דאזיין אוּן זינלאָז ווי די משוגענע קאַפריזען פון דעם צופאַל. ער וואהט די קלוינליכקייטען, די גירגקייט אוּן נויט פון די מענ-

שען, די פֿאָזע, וועלכע מוז פֿאַרדעקען זייער שוואכקייט, און ער מאַכט חוזק פון זייערע קליינע מאסקעראדען.

ווי א ריזיגער יאריד קוקט איהם אוים אָט די וועלט, אָנ־געפילט מיט פֿאַרביגע פליטערלעך און פוסטע זאכען, — ווי א ריזיגער יאריד, וואָס רייצט נאָר די פֿארבייליפענדע רגע און פֿאַרשווינדט אזוי גיך ווי ער קומט.

מיידט ער אלזאָ מיט א כיוון אוים דעם ברייטען וועג און וואַנדעלט אויף שטעגען, וועלכע קיין אַנדערער געהט ניט, כדי אויסצופֿאָרשען, נאָכשפירען די אידעען, וועלכע׳ווערן אין שטילע שטונדען געבוירן אין זיין מוח.

ווי פרעמדע וואַנדערער אויף א פרעמדער ערד ציהט די געדאַנקען־מחנה דורך ביי איהם אין מוח און לאָזט איהם צייטענווייז פיהלען די שפור פון א רעטעניש. פון טונקעלע שאַכטען פֿאַרמירען זיך שרעקעדיגע און אנגסטיגע באגריפען, וועלכע קאָנען שוועך פֿארטראָגען דאָס ליכט פון טאָג און בלישטשען מאַדנע איבער אָפגרונד־טיפענישען.

די אַנדערע באַמערקען גוט וואָס מיט דעם פרינץ קומט פֿאָר און שושקען זיך אריין געהיימע ווערטער אין די אויערן, אז עפעס איז ניט אלצדינג אין אָרדנונג ביי איהם. א מאָדנער בחור, וואָס געהט נאָך זיינע פינסטערע מחשבות, באגרייפט ניט דעם געראַדען גאַנג פון׳ם לעבען און לאָזט זיך פיהרען פון זיינע קאפריזען, פון זיינע שטימונגען.

די מוטער פיהלט זיך כסדר דערשלאָגען אין זיין אָנגוועזענהייט, און ווען זיין בליק דרינגט פֿאַרשענדיג אריין צו איהר אין דער נשמה, דערשפירט זי דעם טעמפען ווייטאָג פון חרטה אין האַרצען.

דעם קעניג אָבער קוקט דעם פרינץ׳ם באנעמונג אוים

פארדעכטיג; דער דאָרן פון חשד בויערט זיך טיף אריין אין זיין ברוסט. — צי פיהלט אקאָרשט יענער ניט דאָס, וואָס ליגט פאַרבאָרגען אין טיפסטען גרונד פון זיין זעל? די שווע־רע שולד, וועלכע ער האָט געטומען אויף זיך, און פון וועל־כער קיינער וויסט ניט אזוי גוט ווי די מחנה פון בייזע טיי־וואָלים, וועלכע באוויזען זיך צו איהם ביינאכט אין שווערע הלומות און פילען אָן זיין נשמה מיט שרעק?

איין נאכט, וען אלע אין שלאָף זיינען שוין לאנג פאר־זונקען אין שלאָף, קאָן דער פרינץ ניט איינרוהען און עם טרייבט איהם ארויף אויף די אַלטע מויערן, וועלכע הויבען זיך איף שטום און פינסטער צום הימעל. אין'ם וויטען רוים הערשט א טיף שטיל־שווייגען, וואָס ווערט ניט איבערגע־שלאָגען פון דעם קלענסטען גערויש. איהם דוכט זיך אויס, אזוי ווי יעדער הויך וואָלט אָפּגעשטאָרבען און דאָס גאנצע לעבען וואָלט פלוצלינג פאַרטיליגט געוואָרן פון'ם טויט. — דאָ באַווייזט זיך פאר זיינע אויגען א בלייכער שיין, און פון'ם נעבעל קומט ארויס דעם פאָטער'ס בילד.

דערשרעקט זיך ניט, מיין זוהן! קלינגט עס אָף טעמפּ און שווער. פון אן אנדער וועלט קום איך צו דיר, כדי דיר צו אנטפּלעקען א מורא'דיגען פאַרבראכען. געשטאָרבען בין איך ניט, ווי אנדערע שטאַרבען, מיך האָט געטראָפען א מער־דער'ס האַנד. דער אייגענער ברודער האָט דעם אקט באַגאַנ־גען, האָט אויסגעשטרעקט די האַנד נאָך מיין לעבען, ווי קין פאַרגאָסען זיין ברודער'ס בלוט.

ניין, ערגער נאָך ווי קין, וואָרים דער דאָזיגער האָט זיך בלויז געלאָזט פארפיהרען פון זיין צאָרן, וויל ער האָט גע־

מיינט, אז דער בורא האָט איהם פיינט. אָבער יענער איז געקראָכען ווי א שלאַנג אויף׳ן בויך און האָט מיר ווי א פייגלינג אין שלאָף געגעבען דעם טויטליכען בים. דער מאַן, וואָס טראָגט מיין קרוין און האָט זיך אויסגעקליבען דיין מוטער אלס פרוי, — דאָס האָט ער שענדליך, הינטען ארום מיך דער׳הרג׳עט.

אין דיינע אָדערן קאָכט דעם פאַטער׳ס בלוט. פון מיין זאמען ביזטו געקומען אויף דער וועלט. דערום גיב איך אי־בער צו דיר אין האַנד די אויספיהרונג פון מיין נקמה. דיין פאַטער׳ס שטים רעדט צו דיר און רופט דיך צו דער טאַט, כדי איך זאָל געפינען רוה אין דער שאַטען־וועלט.

אין׳ם נעבעל פארשווינדט דאָס בילד פון׳ם גייסט. ווי איינגעוואַרצעלט שטעהט דער פרינץ אויף דעם זעלבען אָרט, אזוי ווי ער וואָלט ניט געקאָנט באגרייפען דאָס מורא׳דיגע, וואָס ער האָט געזעהן און געהערט. אָבער דאָ קאָן דאָך קיין שום ספק ניט זיין. ס׳איז געווען דעם פאַטער׳ס בילד, דעם פאַטער׳ס שטים. אין גאַל וועלט פארוואנדעלט דאָס בלוט ביי איהם אין דער ברוסט, און פון דער טיפעניש רופט עם, שרייט עם נאָך ראַכע.

ער זעהט, ווי דער מערדער פֿאר׳גנב׳עט זיך צו זיין קרבן, וועלכער האָט זיך פרידליך אויסגעשטרעקט צו רוהען און איז פארזונקען אין דעם טיפסטען שלאָף; ער זעהט, ווי יענער טריפט איהם אריין גיפט אין אויער, כדי קיין פאַרדאכט פון מענשען זאָל ניט דערוועקען קיין צווייפעל איבער דעם פלוצ־לינגען טויט.

צו מורא׳דיג איז געווען די טאַט, צו פאַרברעכעריש, אז

זי זָאל קָאנען בלייבען אומבאצָאלט. א מאָרד, אזוי שענדליך, ווי די וועלט האָט נאָך קיינמאָל ניט געזעהן! — דער פּאָטער טויט, דער׳הרג׳עט פון א מערדער־האַנד! די אייגענע מוטער אין דעם מערדער׳ס ארעמס! דאָס איז א פארברעכען, וואָס שרייט צום הימעל! דאָ ווערט די נקמה א הייליג געזעץ, אויסגלייכענדע גערעכטיגקייט אויף דער ערד.

א קָאַלטער שוידער באָפאַלט דעם פרינץ. ער פיהלט, ווי דער וואַנזין יוירט, וואקסט ביי איהם אין בלוט אין צורייסט יעדען באַנד, וואָס האָט איהם ביז אהער נאָך פארבונדען מיט די מענשען און מיט דער מענשהייט. צו שוידערליך איז דאס פינסטערע בילד פון דער וואהרהייט, וואָרים דאָס וואָס ער האָט געזעהן, האָט נאָך קיין שטערבליכער ניט געזעהן.

זיי רוהיג, בלייבער שאָטען, זאָגט ער שטיל. דו ווערסט מעהר ניט וואַנדערן אומרוהיג אין דער וועלט, עס ווערט דער זוהן דיר העלפען, דיר געבען די פארדינטע רוה. איך וועל זיין דער העניקער פון דיין ראַבע, און נקמה וועל איך נעמען פאר דער טוראַ׳דיגער שולד!

צום שטערד כאפט זיך די האַנד פון׳ס בלייכען פרינץ, אָבער עס ציטערט איהם דער אָרם, ער האָט קיין כוח ניט, אין אָהן מוט לאָזט ער צוריק אראָפּ די פויסט. צו אומגעריכט איז געקומען דעם פאָטער׳ס וואָרט, און די דערקענטעניש האָט פאַראַליזירט זיינע כוחות. — אָבער בלויז אָפּגענעמען, ניט אויפגעגעבען. דאָס וואָס אָט דער טאָג האָט ניט געקאָנט דורכפיהרען, ווערט אויפטאָן דער אייפער, דער חשק פון אן אנדער שעה.

אומזיסטע מיה! יעדען טאָג זעהט ער דעם מערדער׳ס

ברוסט פאר זיינע אויגען, אזוי ווי דאָס שיקזאל וואָלט איהם צוגעפיהרט דעם ציל צו דער האַנד. אָבער אין דער לעצטער רגע באַפאַלט איהם א מורא; ער קווינקעלט און איבערלעגט זיך, קומט קיינמאָל ניט צו קיין באשלום. אמת, אז ער טרעפט איהם אָפט מיט א פינסטער וואָרט, אָבער קיינמאָל ניט מיט דעם שוועריד'ס קאַלטען שטאָהל.

אזוי פארשווינדט טאָג נאָך טאָג, אָבער קיינמאָל קומט איהם ניט די טאַט. שווער ליגט דעם פאַטער'ס וואונש איהם אויף דער נשמה; אָפט טוט זיך די האַנד שנעל א לאָז צום שווערד, אָבער קיינמאָל שלאָגט פאר איהם ניט די שטונדע פון ענטשלום, וואָס זאָל איהם שטאַרקען דעם ווילען און ארויסציהען די קלינג פון'ם שויד.

אזוי ווי דאָס וויסען וואָלט זיין קראפט פאר'כשופ'ט. דאָס וואָס קיינער האָט זיך קיינמאָל ניט פאַרגעשטעלט, האָט ער געקראָגען צו וויסען. אבער די דערקענטעניש שוואכט אָפ דעם מוט צו טאָן, פארצעהרט דעם ווילען, וועלכער שרייט נאָך מעשים, נאָך טאַטען.

אומזיסט שלאָגט אין איהם דעם פאַטער'ס בלוט. ער גריבעלט זיך, קאָן זיך אליין ניט פארשטעהן, באשולדיגט זיך אין פייגהייט, שעלט זיך און רופט זיך מיאום'ער מענש, אָבער עס העלפט ניט; קיין פאַרוואורף שטאַרקט איהם ניט דעם שוואכען אָרם.

נו, זוכט ער טרייסט אין דער וועלט פון אידעען. דורך שלוסען פון טרוקענער לאָגיק פילט ער אוים דעם לוידיגען פלאָץ פון דער טאַט, כדי צו פארשרייען יענע אינערליכע שטים, וועלכע מאַנט און רעדט וועגען שטענדיגען אָפלעגען, וועגען פאַרשפעטיגטען האַנדלען. אין אומבאַקאַנטע טיפע־

נישען גראָבט זיך זיין מוח אויפֿן שטייגער פון די חכמים און די פילאָזאָפֿען, וועלכע טייטשען זיך אויס דאָס לעבען לויט זייער באַדערפענישׂ. אָבער וועג דער מוח ליגט און פוילענצט אין אָפֿגרונד־טיפֿענישען, דאן האָט די האַנד קיין צייט ניט צום שנעלען טאָן.

וואָס איז דער צוועק פון׳ם לעבען? פרעגט ער זיך. מיר דוכט, די לייזונג איז גאָר ניט אזוי שווער. דער צוועק פון׳ם לעבען איז בלויז דער טויט, וואָרים אלצדינג, וואָס ענט־שטעהט אויפֿ דער דאָזיגער וועלט, וועלט פון׳ם הויך פון די צייטען פארזעהט, אוועקגעבלאָזען ווי שטויב; דאָס שטאָר־בען איז דער גאנצער צוועק פון׳ם משא ומתן. אָבער צוועק אין זין זיינען שטענדיג פון׳ם זעלביגען שטאָם, און אויב דאס לעבען האָט ניט קיין אנדער צוועק, דאן קומט פון׳ם דאָזיגען צוועק אויך דער זין פון׳ם לעבען.

ביי דעם מענשען אין די אויגען קוקט דאָס לעבען אויס צו זיין דאָס העכסטע גוט, אָבער בעסער וואָלט געווען, וועז ער זואָלט עס קיינמאָל ניט געזעהן. דאָס וואָס ערשיינט פאר אונז אין פארלויפֿ פון׳ם געשעהן, פארשווינדט ווידער ווי א הויך אין׳ם שטורם. אזוי שנעל ווי עס פארגעהט די שפור אין מדבר, אזוי פארטיליגט די צייט אויך די שפורען פון אונ־זער עקזיסטענץ, פונקט ווי אונזער פום וואָלט קיינמאָל ניט באַריהרט די ערד.

אָבער דאָס וואָס דערגרייכט זיין צוועק אין גרויסען, איז אין קליינעם ווייט ניט קיין געווינס. אויב דער מויט דער־פילט דעם צוועק פון׳ם לעבען, וועט אָבער דאָס שטאַרבען דעם מענשען קיינמאָל ניט זיין צום הארצען. וואָרים דאָס

וואָס דינט אין כלל, אין גאנצען א געווּיסען צוועק, חאָט אין פּרט, אין באזונדערן ניט קיין צוועק און ניט קיין זין. מחמת דעם איז דאָס לעבען פּאר אונז א פּוסטער שיין. מיר ווערן מיטגערישען פון׳ם וויכער און דרעהען זיך ארום ווי פּאר־וויאַנעטע בלעטער אין׳ם ווינט, ביז מיר פּאַלען אראָפּ אויף דער ערד, ווערן ווידער ערד.

האָט אַלזאָ דאָס לעבען ניט קיין זין און קיין צוועק, דאן איז זיין ווערט פּאר אונז א פּוסטער קלאַנג. מיר דוכט, אז אָט דער אמת איז אומבאשטרייטבאר; די לאָגיק פּארטראָגט ניט קיין וויידערשפּרוך. אבער אויב דאָס לעבען האָט ניט קיין ווערט פּאר אונז, דאן איז דער טויט דעם מענשען׳ם בעסטער פּרייַנד, ווייל ער מאכט א סוף צו דעם נאַרישען שפּיל.

יאָ, ווען מיר וואַלטען געהאַט אומשטערבליכקייט און מיר וואַלטען ניט געווּען געבונדען אָן דעם לויף פון די ציי־טען, דאן וואַלט מעגליך געווּען צו באַנעמען דעם ווערט פון׳ם לעבען. וואָרים וואו עס איז פּאַראַן אומשטערבליכקייט, דאָרט איז דער גרויסער אויסגלייך פון אלעם וואָס עקזיסטירט, אלצאויינס צי מיר רופען עס זינד אָדער טוגענד.

אין׳ם אייביגען איז פּאַראַן יעדער זין, און ווען דער אַפּפּלום האָט אויפגערעגט אויף׳ן זאַמד, דעם פיהרט דער קומענדער צופּלום ארויף צו נייע הויכען. אין׳ם אייביגען ווערט דערפילט יעדער חלום, און יעדע בענקשאפט געפּינט איהר צייט. דאָרט לעבט דער שטענדיגער אויסטויש פון אלע ווערטען, און יעדער נומער מוז ארויסציהען א „זכה בגורל", א טרעפער, ווייל קיינער איז ניט געבונדען אָן דער צייט.

אָבער א ו נ ז ע ר לעבען מאכט, בנאמנות, דעם אויי־דרוק, ווי עס וואַלט געווּען א שלעכטער וויץ פון א גאָט. אן

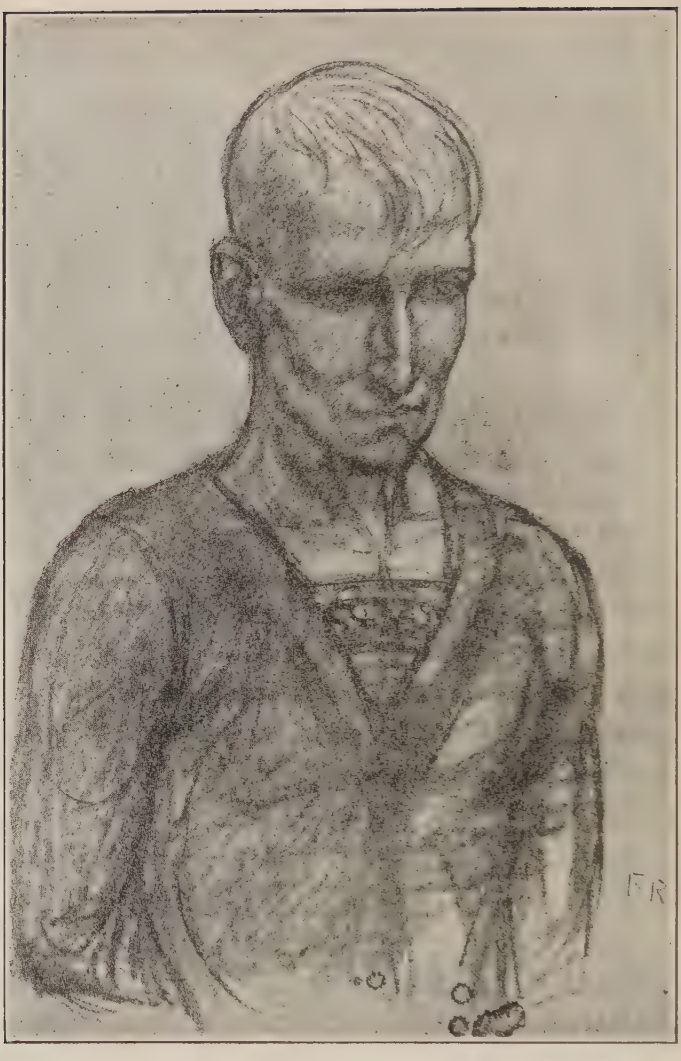

האַמלעט

אומענדליכער באַנקראָט, א שטענדיג זוכען, א דראַנג צו כּא־
פּען דאָס אומבאגרענעצטע, אן אומאויפהערליך, אומרוהיג
האָפּען, איילען און דעריאָגען, וואָס געפינט שנעל זיין סוף
אין׳ם שטראָם פון דער צייט און דערפיהרט קיינמאָל ניט צו
קיין ציל.

דאָ דערמאָנט דעם פּאָטער׳ס שטים ווידער אמאָל דעם
כלייכען טרוימער אָן דער ערנסטקייט פון דער טאָט. ער
פיהלט ארום זיך די נאָנטקייט פון דעם בלאָסען שאָטען, פיהלט
זיין אויסגעלאָשענעם בליק ביי זיך אין האַרצען און קאָן זיך
פונדעסטוועגען דאָך ניט ענטשליסען צו האַנדלען.

ער שפּרינגט אוף אין ווילדען וויטאָג, יעדעם מאָל וואָס
זיין אויער פארנעמט דעם קלאַנג פון דער שטים. דער גאנ־
צער בנין פון נעדאנקען, וואָס זיין שארפע לאָגיק האָט מיט
מיה אויפגעשטעלט, צופאַלט ווי א קאָרטען־שטיבעל פון א
קינד׳ס בלאָז. ער דענקט פון נקמה, אָפּרעכענונג, שנעלע
האַנדלונג, אָבער קוים נעמט ער נאָר דעם שווערד אין דער
האנד, גיהט איהם אריבער דער אלטער ציטער איבער די
גלידער, און אָהן מוט לעגט ער איהם צוריק אריין אין שייד.

אומזיסט קאָכט ער זיך קעגען זיין שוואכקייט, אבער ער
קאָן די שטונדע פון ענטשיידונג ניט באצווינגען. — ביז ער
פאַלט ווידער אריין אין דעם אלטען צושטאַנד, פארשוועכדט
זיין צייט אין שטומען טראכטען און גריבלען, און אָנשטאָט
טאָטען בויט ער טעאָריעס, כדי צו שאפען א גרונד, א תירוץ
פאר זיין שוואכקייט.

א מאַדנע בריאה, דער מענש אין זיין אוינבילדונג!
הויבט ער ווידער אָן צו רעזאָנירען, צו טענה׳ן מיט זיך אליין.

ער שטאַלצירט אזוי מיט זיין ברעקעלע, מיט זיין פונקעלע גייסט, אזוי ווי ער וואָלט געהאט צו שאפן איבער גאנצע וועלטען. און ער איז דאָך ניט מעהר ווי א שוואַך, וואקעל־דיג בריאה'לע, וואָס וועלט אוועקגעטראָגען ווי א שטרוי פון'ם שטורם. ער רעדט מיט ענטציקונג וועגען דעם צוועק פון זיין עקזיסטענץ און פארביט דאן דעם טייטש, די ערקלע־רונג, וועלכע זיין מוח האָט אויסגעשפונען, מיט דעם מורא'־דיגען געשעהן פון אונזער לעבען, וואָס געהט זיך אויטאָקרא־טיש זיינע אייגענע וועגען, ניט קימערענדיג זיך וועגען אלע קאָמענטאַרען און טייטשען.

פון גרויסע טאַטען טרוימט ער, וועלט־באצווינגונג, קלערט זיך אוים וואָס פאר עס איז מיסיע, מיינט, אז ער איז ספעציעל געשאַפען געוואָרן פאר איהר, און שפרייט זיך אוים, פיהלט זיך היימיש ווי א פראָש אין זומפ. ער שרייט, בא־וועגט זיך, האַנדעלט, ליארעמט און לעסטערט און מערקט ניט, ווי דאָס וואַסער, וואָס זיין דראַנג האָט אָקאַרשט צו־פלוישקעט און אין שוים צוקלאַפט, וועלט באַלד ווידער אוים־געגליכען און גלאַט.

מען קאָן שיער פלאַצען פאר געלעכטער, וועז מען בא־טראַכט דעם נאַרישען בחור, וואָס האַלט דעם צעפּטער און פיהרט איצט די מלוכה. מיט וואָס פאר א וויכטיגקייט ער באַטאַנט עס יעדעס וואַרט, וואָס קומט ארויס פון זיין ליגנע־רישען מויל! ער פוצט זיך אוים ווי א פּאָווע און פאַראַדירט ווי א גאַסען־זינגער אויפ'ן אָפענעם מאַרק. געווים גלויבט ער, אז יעדע נאַרישקייט, וואָס ער באגעהט, איז ניצליך פאר דעם וואויליזיין פון זיין רייך. — וואַרים ביי די קעניגע איז אלצדינג גרוים, זאָגאר דער שטולגאַנג וועלט ביי זיי א קעניג־

ליכער אקט, וואָם בלייבט ניט אָהן א ווירקונג אויף די געשע־
הענישען פון דער וועלט.

דריקען איהם די געדערים חלילה ניט אין דער געוועהנ־
ליכער שעה, דאן קאָן א זיג זיך פארוואַנדלען אין א מפלה—,
א גאַנצע מלוכה קאָן אויף אַזאַ ן אופן צופאַלען אין שטיקער.
עס וואָלט זיך כ׳לעבען גלוינט אויסצופארשען די וועלטגע־
שיכטע אויף דעם שטולגאַנג פון די מאַנארכען. מען וואָלט
ביי דעם דאָזיגען סטודיום זיך דערוואויסט זאכען, וואָם אונזער
וויסענשאפט האָט ביז אהער ניט געקאַנט דערגעהן.

ווי ווירדיג מיין הערר אַנקעל זעהט עם אוים, און דאָך
ליגט איהם דער פּחד, די שוידערליכע מורא אין בלוט און עם
ציטערט אויף איהם די הויט, ווי א פאַרכרעכער, וועמען מען
פיהרט צום עשאפאט.

די שולד, וועלכע ער האָט אַנגעלאַדען אויף זיין קאָפּ,
בעת זיין עהרגייץ האָט איהם אונטערגעשטעלט א פאַסטקע,
דערדריקט איהם שיער ניט צום טויט; די חאָר שטעלען זיך
איהם קאַפּיר, ווען ער הערט זיין ברודער׳ס קללות אין חלום.
א הייפּעלע שמיץ איז די גאנצע מאיעסטעט, וועלכע שימעלט
אונטער א הערמעלין־פוטער.

דאָ גיפּעלט מיר שוין, כ׳לעבען, בעסער דער קעניג וואָ־
רים! דער האָט גאַנץ אנדערע אייגענשאפטען, גאנץ אנדע־
רע הערשער־קוואַליטעטען ווי אזא ציטערדיגער בחור, וועי־
מען די שוידערליכע מורא נאָגט כסדר אין הארצען.

דער וואָרים איז קעניג פון אלע קעניגע, מחמת קיינער
קאָן זיך ניט אויסדרעהען פון׳ם מס, פון׳ם צינז, וואָם ער פּאָ־
דערט, הגם ער האָט ניט ניט קיין פערד און ניט קיין רייטער,
בדי דורכצופיהרען זיין ווילען. דער וואָרים איז אומבאשטעכ־

ליך, מען קאָן איהם ניט אונטערקויפען מיט שוחד; ער איז אָהן פּעהלערן, א ריטער אָהן מורא און טאדעל. ער האנ־דעלט שטענדיג לויט זיין אייגענעם אורטייל, אן אמת'ער־קעניג, וועלכער בויגט זיך ניט פאר קיין שום איינפלום און רעגירט זיין וועלט נאָך זיין אייגענעם ווילען.

דער וואַרים פרעסט אלעמען — קעניג און בעטלער, און דער זשעני איז ביי איהם ניט קיין גרעסערער יחסן ווי יעדער דומקאָפּ. אין זיין האַנדלונג שאנעוועט ער ניט קיין אלטע און קיין יונגע, האָט ניט קיין זין פאר געשלעכט און עלטער און איז פריי פון יעדער חניפה, פון יעדער היפאָקריטסטוּם.

ער איז דער גרויסער אויסגלייכער פון דער גאנצער מענשען־עקזיסטענץ; פאר זיין ריכט־שטול גילט ניט קיין ראַנג און קיין טיטעל. קיין דענקער קאָן זיך ניט בארימען, אַז ער האָט א פאַרצוג ביי איהם, ניט קוקענדיג דערויף וואָס ער אליין האָט פיליכט עפּעס פון'ם דענקער.

דער מענש אין זיין גאוה פיהלט זיך הויך איבער יעדער באַשעפענים און גלויבט, אז אלצדינג איז געשאַפען בלויז פאר איהם. אזוי האָט ער זיך איינגעאַרדענט די וועלט און באַשטימט א זין און א צוועק פאר אלצדינג. אָבער עס קומט איהם, פארשטעהט זיך, קיינמאָל ניט ארויף אויף'ן זינען, אז אנדערע וועזענס באזיצען פיליכט אויך זיין קונסט פון לאָגיק און פון דעדוקציע.

און אויב דאָס איז דער פאַל, דאַן איז קלאָר, אז זייער באַזונדערער סאָרט דענקען איז אָנגעמאָסטען פאר דער ספּע־רע פון זייער לעבען, אין וועלכער עס ליגט די פאַרשטעלונג פון דער עקזיסטענץ.

סוף כל סוף איז דאָך דאָס אָפּהענגיג פון דער פּרעמיסע,

פון׳ם פָאדערזאץ וואָם פיהרט צום לָאגישען שלום; וואָרים אז מען איז זיך גָארנישט משער, אז מען נעמט גָארנישט אָן, דאן קאָן גָארנישט ווערן. לעגט מען אוועק דעם יסוד, דעם ערשטען גרונד פון דער פרעמיסע, פָארמירט זיך פון זיך גופא דער צוועק פון׳ם לעבען. דָאם וואָם מען הָאט פָארויסגע־זעצט איז דָאם קערנדעל, דער עיקר פון׳ם דענקען, די בריק, וועלכע פיהרט צו יעדער לעבענס־חכמה.

אָבער די פרעמיסען, וועלכע דער מוח טראכט אוים, זיי־נען שטענדיג געבונדען אָן באדינגונגען; באדינגונגען גיבען דעם שכל פָארם און מאניער. אָנגענומען אלזָא דעם פָאל, אז דער וואָרים איז א פילָאזָאף, דאן איז זיין דענקען צוגעפָאסט צו זיין וועזען און זיין אומגעבונג. און אזוי ווי זיין לעבען פָאלגט נָאך אנדערע געזעצען, זיינען אויך די אידעען, וועלכע ער פָארמירט, אונטערוואָרפען דער לָאגיק פון ז י י ן וועזען, וועלכע פָארמירט זיך איהר אייגענעם צוועק און זין פון דער עקזיסטענץ.

א גלענצענדער אינפָאל, בנאמנות! דער ווין איז אוים־געצייכענט, ניט צום באצָאלען! דער וואָרים א פילָאזָאף, א טיפער דענקער, אָנגעלָאדען מיט די טיפסטע שלוסען פון דער חכמה! איך זעה שוין דָאם בילד פאר מיינע אויגען: דער וואָרים אין דעם ערנסטען קרייז פון זיינע ברידער, וועלכע שטעהען געשפָאנט אין קוקען איהם אין מויל אריין, צו געני־סען מיט דָארשט דעם טיפסטען זין פון׳ם אמת.

ווי שען, ווי הערליך איז די וועלט אייגעָארדענט! קיין ברעקעלע ערד ריהרט זיך ניט פון אָרט אָהן דעם ווילען פון אונזער בורא. אזוי האָט ער אריינגעגעבען א זין אין אלצ־

דינג, און זיין ליעבע נעמט ארום יעדע בשעפענישׂ. אָבער דער עיקר הערשט זיין חסד איבער אונז, וואָס מיר זיינען דער „בחיר היצורים", די קרוין פון זיין שעפונג.

צוערשט האָט גאָט באַשאַפען דעם הימעל און די ערד, די מענשען, פלאַנצען, זשוקעס און אזוי ווייטער, ביז ער האָט באַשאפען זיין ליבלינגס־קינד, דעם וואַרים. וואָס פאַר א זין וואָלט דען געהאַט די גאַנצע שעפונג, ווען עס וואָלט, לויט דעם הייליגען ווילען פון אונזער בורא, ניט אויסגעקליבען געוואָרען א וועזען, וואָס איז באַשטימט צו ערקלערען דאָס גרויסע וועלט פון׳ם מיסטער, צו ענטדעקען דעם צוועק און זין פון דער עקזיסטענץ און אייביג לויבען און גרויסען זיין ליעבען נאָמען?

צוליעב דעם וואַרים עקזיסטירט דער גאַנצער וועלט־אַל. עס לעבט די חיה, די פלאַנצע אויף דער וועלט, כדי עס זאָל ביי דעם מענשען וואקסען דער בויך, וועלכער וועט אונז אמאָל דינען אלס נאַשעריי. אזוי לעבט דער מענש, כדי אַנצושטאָפען, פעט צו מאכען די וועלט. אָה, קלוג איז אייגעאַרדענט דאָס לעבען; קלאָר ווי די נאַכט זעהט מיר אויס דעם בוראׄס ווילען, די אומבאַגרענעצטע ליעבע פון זיינע מעשים.

אזוי רעדט דער וואַרים, ווען די מאַלצייטען זיינען אימם געראָטען. וואַרים אזא באַלייבטער, פעסט־געבויטער בחור, וואָס קאָן קוים דערשלעפען זיין פעטען גוף דורך׳ן לעבען, איז געטער־שפייז פאר דעם בוראׄס קינדער און אנטפלעקט דעם טיפען זין פון׳ם לעבען.

אָבער וועו פון אויבען קומט מאַגערע שפייז, א דאר

שנייִדערל, דערשלאָגען פון טויט, וואָס האָט אפילו ניט קיין אונץ פעט אויף'ן גוף, און וועמעס פלייש איז נאָך האַרטער, נאָך אויסגעטריקענטער ווי דאָס האָלץ פון'ם ארון, אין וועלכען ער ליגט, דאן פארשווינדט אויך דעם וואָרים'ס גוטע שטימונג, די זעלבסט-צופריִדענקייט פון דער בריאה. ער געפינט, אז עס זיינען פאַראַן זאכען אַהן א צוועק, קריטיקירט דעם בורא'ס חייליג ווערק און צווייפעלט אין דער חכמה פון דער דאָזיגער וועלט.

די לאָגיק איז אומכאַדינגט אויף זיין זייט, וואָרים וואָס פאַר א זין אין צוועק האָט עס, כ'לעבען, אז עס שטאַרבט אזא קבצן'יק, וואָס האָט גאָרנישט אוועקצוגעבען, נאָר הויט און ביינער? אזא חברה-מאַן וואָלט געדארפט לעבען אייביג; ער שענדעט בלויז דעם טויט דורך זיין טויטען קערפער, דערוועקט דעם צווייפעל אין דעם צוועק פון דער עקזיסטענץ.

איז דאָס דער שכר, די באַלוינונג פאר אונזער טרייען גלויבען? זאָגט דער וואָרים, פאר דעם גאנצען לויב, וואָס מיר האָבען תמיד אָפּגעגעבען דעם בורא פון דער פולער ברוכט און פון טיפען, דאַנקבאַרען הארצען? האָט ער פארגעסען אַן דער נויט פון זיינע קינדער? זאָרגט ער שוין מעהר ניט, ווי ער האָט עס פריהער געטאָן, אז די מענשען זאָלען זיין פעט, כדי די וועלען זאָלען קאָנען פראַווען גרויסע, יום טוב'דיגע סעודות? — מען קאָן דאָך — ניט שטראָף מיך גאָט פאר די זינדיגע רייד! — מען קאָן דאָך חלילה ווערן אן אפיקורס, אן אטעאיסט און צווייפלען אין דעם גאנצען זין פון דער שעפפונג! —

נאָר וועז די מאַלצייטען ווערן ווידער רייכער, דאן גענפינט אויך דער וואָרים צוריק דעם וועג צו גאָט. און מיט

חשק גיט ער אָפּ דעם בורא זיין לויב, וואָרנט זיינע קינדער פאר דעם שטן׳ס ליסטיגקייט און לויבט און גרויסט דעם טיפען זין פון דער אייביגער חכמה.

וואָס איז דאָס? רעדט דאָ ניט ווידער דעם פאַטער׳ס שטים, וועלכע מאָנט שטילערהייט און דרינגט אריין צו איהם אין הארצען? פאר זיינע אויגען שטעהט דאָס בילד פון׳ם אָפּפער, וואָס לאָזט אריין דעם טויטען בליק טיף אין זיין נשמה און ווייזט אָן מיט דער האַנד אויף׳ן שווערד ביי דער זייט.

עס געהט איהם אריבער א גרויל פאר אָט דעם בליק, פאר דעם קלאַנג פון אָט דער שטימע, וואָס טרייבט איהם ארויף דאָס בלוט צום האַרצען און צומישט איהם דעם מוח. אָבער ער פיהלט, ווי אלע זיינע גלידער זיינען אָנגעפילט מיט בליי, אזוי אז ער קאָן ניט א ריהר געבען מיט דער האנד עפעס צו טאָן.

א צושראָקענער וואנדעלט ער אויף וועלט־פארלאָזענע וועגען, וואָרים יעדער בליק פון די מענשען, וואָס ער באגעגענט, קוקט איהם אוים פול מיט פאַרוואורף און שווער ווי דאָס שיקזאָל.

וועו ער האָט אמאָל פארלאָזען די היים, איז איהם דאָ איבערגעבליבען א מיידעל פון אידעלען בלוט, אין וועמעם האַרץ עס האָט געברענט דאָס פייער פון דער ליעבע. אָבער ער האָט אויסגעמידען זיך צו באגעגענען מיט איהר, זינט ער איז צוריקגעקומען פון׳ם וויטען לאַנד. ביז זי האָט שוין מעהר ניט געקאָנט באַהערשען די שטים פון איהר האַרצען. זי שפירט איהם נאָך אויף זיינע שטומע וועגען, וואו ער

פארבראנגט זיינע טעג אין גריבלעריי, און איין טאָג שטעלט זי זיך אָפּ נעבען איהם.

זי קוקט איהם אָן מיט א פּאַרזאָרגטען, טרויעריגען בליק, און שטיל ציטערט דאָס האַרץ ביי איהר אין ברוסט. ס׳איז אלזאָ אמת, וואָס מען דערצעהלט וועגען איהם? זיין האַרץ איז קראַנק, דער מוח איז איהם פארפינסטערט, און די גע־דאנקען דרעהען זיך כסדר ארום זאָכען, וועלכע אנדערע מענ־שען מיידען אויס מיט שרעק, כדי די פינסטערע כוחות זאָלען איבער זיי קיין שליטה ניט האָבען.

אך, ווי וואָלט די ליעבע געקאָנט באלויכטען זיין לעבען! איהם באפרייען פון דער מאכט פון׳ם פינסטערן דראנג, וואָס ליגט איהם ווי א שטיין אויף׳ן האַרצען און פּאַראַליזירט זיין נשמה!

ער בלייבט שטעהן, וועהרענד ער דערזעהט דאָס מיידעל פאר זיך, און קוקט זי אָן מיט א בליק, אַזוי ווי ער וואָלט געוואָלט מיט זיין אויג דערגרייכען דעם טיפסטען גרונד פון דער זעלע. דאָן פאַרציהען זיך די בלייכע ליפּען מיט א לייכטען, כיטרען שמייכעל, און מיט א שארפען שפּאָט זאָגט ער צו איהר:

נו, ליעב מיידעלע, וואָס מאכט די ליעבע? דער פריה־לינג קומט, עס שטייגט דער זאָפט אין ראָהר. ווי זאָל עס ביים מענשען אנדערש זיין! זיין גאנץ לעבען דרעהט זיך דאך ארום דאָס ביסעלע היץ, וואָס די נאַטור האָט איהם גע־געבען אלס נדן, כדי אָפּצונארען דאס פייער פון זיינע נארישע ליידענשאפטען. די תאוה פארבלענדט איהם די שוואכע אויגען, מאכט איהם פארגעסען, אז ער איז בלויז דעם טויט׳ס קנעכט, וועהרענד ער וואַרקעט ווי א טויב פון ליעבע און טרייבט פוסטע שפּאַסען.

דער טויט איז א זולל וסובא, א מורא׳דיגער פרעסער. אין יעדען קבר עפענט ער דעם פיסק, כדי גיריג צו פארשלינ־גען זיין קרבן. ס׳איז די ליעבע, וועלכע שטאָפט איהם כסדר אַן דעם מויל. וועו ניט די ליעבע, וואָלט ער שוין לאנג געווען קאפוט. זאָגאר דער גרעסטער נאַר קאָן פארשטעהן, אז יעדע וויג וועדט בלויז אויפגעקלאָפט, כדי שפעטער צו מאכען דער־פון א טויטע־קאסטען.

די ליעבע איז דאָס אָפיום פון׳ס געשלעכט. דאָס מיטעל איז זיכער און העלפט אויף יעדען פאַל. פאר׳שכור׳ט פון זיין ליידענשאפט, פון זיין תאוה׳דיגער חיץ, פארגעסט דער מענש, אז ער באטריגט זיך אליין.

די ליעבע וויזט איהם זאכען, וועלכע זיינען ניטאָ; ער זעהט בלויז דעם אָנהויב, אָבער קיינמאָל ניט דעם סוף. בייסט זיי די הויט, שפרינגען זיי איינם צום אנדערן, כדי צו באפרי־דיגען דאָס ביסעלע ליידענשאפט, די תאוה׳לע זייערע.

מיט הנאה רייבען זיי די פעלען איינם אָן אנדערן און שאָפען בלויז שפיז פאר׳ן טויט. איהם דינען זיי, וואָרים דאָס וואָס זיי רופען לעבען, איז בלויז אן אינטערמעצאָ פאר דעם קבר.

זאָגט אקאָרשט, וועדט אייך ניט איבעל, איידעלע דאָנא? באָליידיגט מיין רעדע אייער צניעות׳דיגען אויער? — איהר שווייגט, עס גענטט אייך אריבער א שוידער פאר מיינע ווער־טער און איהר קוקט מיך אָן מיט א מורא׳דיגען בליק. דאָס איז ניט ריכטיג פון אייך, מיין שען קינד. ניט תמיד גענינט מען דעם אמת אויף׳ן וועג, אז מען דארף זיך בלויז איינ־בויגען, כדי איהם צו קריגען.

איהר זיינט א פיין קינד, און די רעדט, וואס מען הערט אייך אויסגעלערנט, שפילט איהר גאר נישׂ־קשה־דיג. — זעהט נאר די פרישע פראכט פון די צארטע בעקעלעך, דאס נעזעל אביסעל עזות־דיג און זעלבסטבאוואוסט, דער רויטער מויל ווי צום קושען געשאפען, און ציינדעלעך שענער ווי צוויי שורות פערל. דאס וואלט אפילו מענשען פון מיין גלייכען געקאנט חיים מאכען.

אין דאך איז אלצדינג ליגען, וואס מען זעהט אויף דיר. דו ביזט ניט מעהר ווי א מאסקע וואס פארבארגט אויף א כיט־רעזן אופן דאס וואס איז באהאלטען אונטער איהר. — דער שענער שטערן, די ווייכע רויטקייט פון די ליפען, ווירקליך ענטציקט אין פארפיהרט צו ווערן! אבער אונטער דעם אלעם באהאלט זיך בלויז א שארבען, א טויטען־קאפ, וואס מאכט שפאטישע גרימאסען און לאכט זיך אויס פון אונזער דומ־הייט.

די פולע ברוסט, די יונגע פרישקייט פון׳ם לייב, דאס באדעקט בלויז א סקעלעט, וואס האט זיך אויף א קורצער צייט אויסגעבארגט דעם לעבען׳ס פאנטאסטיש קלייד, כדי אויך אנווועזענד צו זיין בייס גרויסען מאסקען־באל.

די נארישסטע קאמעדיע, וואס מען האט ווען עם איז אויסגעטראכט! אבער זי ציהט, ברענגט יעדען טאג „פולע הייזער". דאס ליעב פובליקום קיוועלט פאר נחת און ווערט קיינמאל ניט זאט פון׳ם אומזיניגען שפיל.

נאך שטעהסטו יונג און טוי־פריש אין דער זון און טראכטסט ניט וועגען דער צוקונפט, וועלכע ווארט אויף דיר. אבער שנעל פארגעהט די צייט, וועלכע איז דיר באשערט,

באַלד וועט דיין קערפער אראַפּ אין גרוב. דאן פּאַרשווינדט שנעל די צאַרטע פּראכט פון׳ם לייב, אויב די עלטער האָט זי שוין פריהער ניט פּאַרצעהרט.

דו ביזט בלויז שפּייז פאר׳ן וואָרים, ניט מעהר. וואָרים אלע פלענער, וועלכע די יוגענד שפּינט, זיינען נאָר אן אומ־זיסטער פּאַרזוך צו פּארשלייערן דעם עיקר פון׳ם לעבען. מען מאַכט צו די אויגען פּאַר דער ווירקליכקייט און מען בויט זיך איין אין פּאַרמולעס און סיסטעמען, מען ווינשט זיך זאַכען, וועלכע וועלן קיינמאָל אין לעבען ניט דערפילט, און מען יאָגט זיך נאָך געשטאַלטען, וועלכע פּארשווינדען שנעל אין׳ם נעבעל.

ווערט מען ענטוישט פון אן אלטען בנין, וואָס דער גע־דאַנק האָט מיט מיה אויפגעבויט, קוואַרטירט מען זיך גליק־איין ערגעץ אנדערש. די אלטע פירמע בייט איהר נאָמען, אבער דאָס געשעפט גהט זיך ווייטער זיין גאַנג.

ס׳איז באמת א מאַדנע זאך, וואָס ליגט פּארבאַרגען הינ־טער א מענשען׳ס שטערן. דאָס קעמערל פון א מכשף, אין וועלכען אלע זאכען שפּיגלען זיך אָפּ אנדערש, ווי זיי זיינען. וואָרים הויבט דער מענש אָן, וואָס ער רופט, צו דענקען, דאן פּאַרלירט די ווירקליכקייט איהר רעכט. דאָס לעבען ווערט א פּורים־שפּיל, א משוגענער מאסקעראד, וואָס פּארדעקט בלויז די נאקעטקייטען פון דער עקזיסטענץ.

נו, שען קינד, כ׳מיין, דו האָסט גענוג. אין דיין מוח׳ל איז געווים ניטאָ קיין פּלאץ פאר אלצדינג. וועז דער וואָרים וועט אַמאָל ארומקריכען ביי דיר אין דעם געוועלב פון דיין שאַרבען, כדי צו דערגרונטעוועז וואָס דאָרט איז פּארבאַרגען,

וועט ער דאָרט, כ׳לעבען, ווינציג וואָס געפינען. צו וועניג כמעט, אז עס זאָל זיין כדאי נייגיריג צו זיין.

זיי זשע מיר געזונט! און באגעגען זיך מעהר ניט מיט מיר. די וועלט איז גרוים און אזוי פול מיט פוסטע שוטים, אַז דו וועסט מסתמא לאנג ניט דאַרפען בלייבען קיין בתולה. די צאָהל פון די שופטען דאָ איז גרוים, אומגעהייער גרוים, און פאר דער פארמעהרונג פון׳ם מענשליכען מין איז דער שופט דאָס רוב שטענדיג גרייט צו ברענגען זיין קרבן, כדי די רַאסע זאָל בלייבען ריין.

א צוטומעלטע, מיט א בלאָנדושענדען בליק, פארלאָזט דאס מיידעל דעם אָרט. צושמעטערט איז דער חלום, וואָס זי האָט גע׳חלום׳ט, און פארוועלקט די בלומען, וועלכע די ליע־בע האָט רייף געמאכט. דאָס איז געווען צופיל פאר איהר צארטען געמיט. דער וואנזין דרינגט אריין אין איהר מידען הארץ. אויסגעטאָן פון׳ם לעבען, הערט זי געהיימע שטימען, וועלכע שעפטשען שטיל פון פארבאָרגענע וועלטען. זיי רו־פען, ציהען, שטופען זי מיט א מילדען צוואַנג. אין איהר גע־דאַנק זעהט זי, ווי העגט ווינקען צערטליך צו איהר. — דאָ נעמט זי דער טייך אויף אין זיין פייכטען שוים, און פון די וואַסערן פיהרט דער וועג אראָפּ אין קבר.

די טעג ציהען זיך לאנגזאם, שווער און אנגסטיג, אזוי ווי די צייט וואָלט ביסלאכווייז אויסגעגאנגען, אויסגעטרי־קענט. דעם קעניג שרעקט יעדע נאַכט דערזעלביגער חלום, און א טיפער שוידער נעמט דורך זיין פאַלש האַרץ. צו טייער איז די קרוין, וועלכע ער טראָגט, כמעט שווערער ווי די שולד, וועלכע ליגט אויף זיין קאָפּ.

די קעניגין וועלט פארגליווערט אין שטילען וויטאָג; די מורא־דיגע זאָרג ליגט אויסגעשפרייט אויף דעם בלייכען שטערן. קיין שמייכעל באווייזט זיך מעהר ניט אויף די שטרענגע ליפּען; א פינסטער פאַר־געפיהל געהט איהר דורך דורך דער נשמה. זי פיהלט דעם פלוך, וואָס ליגט אויף די מויערן און דערשטיקט שטילערהייט דאָס גאַנצע לעבען אין׳ם שלאָס.

איעדער טאָג איז כמעט גלייך צו דעם אנדערן. עם קערען זיך כסדר אום דיזעלביגע וועלטער, און יעדע מיענע, יעדער זשעסט וועלט א טויטער מנהג.

ווי א שפּיל פון מאַריאָנעטען קוקט אוים דאס לעבען, וואָס געהט אָן אין די פּינסטערע, אומעטיגע צימערן. מעכאַניש שפּילט זיך יעדער אַקט אָפּ פון זיך אליין, פונקט ווי דאָס פאַלען פון די זעמדעלער אין׳ם גלעזערנעם זאַמד־זייגער. עם קומט־פאָר, אזוי ווי די האַנדלענדע פיגורען וואַלטען אויפגעצויגען געוואָרן פון אן אומבאַקאַנטער האַנד, און זיי דרעהען זיך אצונד כסדר אין דעם זעלבען קרייז.

נאָר דער בלייכער פרינץ אליין זעהט דאָס שפּיל דורך און דורך, זינט יענער נאַכט, וועו דעם טויטען פאַטער׳ס גייסט איז צום ערשטען מאָל ערשינען פאר איהם און איהם אנטפלעקט פאַרבאַרגענע זאכען.

אָבער די ערינערונג אין יענער שטונדע האָט זיך אייגענעגראָבען מיט טיפע קריצען אין זיין האַרץ. ער קאָן זיך קיינמאָל מעהר ניט באפרייען פון איהר; פון יעדען שטיין דרינגט צו איהם ארויס דעם טויטען׳ס שטימע און דערמאָנט איהם פינסטער אָן דער בייזער טאַט.

אומזיסט סטאַרעט ער זיך צוצורייסען דעם כשוף, אין

וועלכען די דערקענטעניש האָט איהם פּעסט איינגעשמידט. ער שטעלט איהּ געדאַנקען נאָך געדאַנקען, געפינט אוים אלץ נייע און נייע גרינדען, וועלכע די שׂרפסטע לאָגיק גיט איהם אריין אין מוח, כדי צו פּאַריאָגען די טייוואָלים, וועלכע ליגען באַהאַלטען אין די שאַכטען פון זיין נשמה.

אומזיסט! זיך אליין קאָן ער ניט אָפּנאַרען, וואָרים א שוידערליכע שולד באַצאָלט מען ניט מיט קיין וועדטער.

צו גרוים איז געוואָרן די דערקענטעניש, וועלכע איז אי־בער איהם געקומען, האָט זי אלזאָ געמוזט דערשטיקען דעם דראַנג צו דער טאָט. דאָ העלפט ניט קיין וויטאָג, קיין אי־נערליכע פיניגונג; דעם טויטען'ס מאַהנען שטאַרקט איהם ניט דעם ווילען. ער טרוימט פון מעשים, פון טאַטען, און ברענגען ברענגט ער ארוים בלויז אידעען. —

וואָס איז די נקמה? פּרעגט ער מיט לייכטען שפּאָט. באַצאָלט זי ווירקליך פּאר א באַאַנגענעם פּאַרבּרעכען! אָפּ־רעבענונג וואָלט עס געוואָגן, וועו איך זאָל קאָנען באַצווינגען דאָס פּאַרגאַנגענע, עס אַרויפּהרען אויף אנדערע וועגען. אָבער דערצו האָב איך קיין כוחות ניט.

אָנגענומען דעם פּאַל, צו איך האָב שוין געצויגען דעם שווערד אין אריינגעשטאָבען די שטאָהלענע קלינג אין דעם מערדער'ס בוזעם — וואָס וואָלט געוואָגן דער רעזולטאַט פון מיין טאָן?

די ערד וואָלט פּאַרדעקט זיין קערפּער; מיט זיין פּלייש וואָלט זיך דער וואָרים געקוויקט. דער־וואָרים קימערט זיך ווינציג וואָס איבער דער עפענטליכער מיינונג; ער פּרעסט דעם מערדער ווי דעם דושענטעלמאן. עטישע קוואַליטעטען

זיינען איהם פרעמד און קאַנען איהם דעם אפעטיט ניט פאר־קלענערן.

אָבער אַנגענומען דעם פאַל, אז איך קווייטקעל זיך, אז איך האַלט זיך צוריק פון איבערריסען דעם פאָדים פון זיין לעבען, אז איך וואָר ניט זיין מלאך המות צוליב דער נקמה. וואָם וואַלט דאן געווען דער סוף פון דעם ליעד?

נו, פארשטעהט זיך, דאַן וועט ער דעם פוילען גוף זיינעם שלעפען נאָך א פאָר יאָהר דורך׳ן לעבען און שטאַרבען, אזוי ווי אלע שטאַרבען. מיט פאָמפּ, מיט פראכט און גלאַנץ וועט מען איהם באַגראָבען און זיין נאָמען וועט מען עהרען דורך א מאָנומענט, ווי עס געשיקט זיך פאר מענער פון זיין מין.

אָבער די פרעסער דאַרט אין׳ם שוים פון דער ערד קאָן מען ניט פארבלענדען מיט פוסטע צערעמאָניעס. זיי וועלען מיט דעם זעלבען שטילען חשק נאָגען זיין טויטען קערפער, אזוי ווי ער וואַלט געווען אן אומשולדיג לעמעלע, א נעביכל, ביז פון איהם וועט איבערבלייבען ניט מעהר ווי א הייפעלע ביינער, וואָם וועט ביסלאכווייז אויך פאַרוואַנדעלט ווערן אין ערד.

נאָר אויב דער רעזולטאַט איז דערזעלבער, איז דאָך דאָם איין שווערץ יאָהר, און מיין נקמה האָט ניט קיין שום צוועק. פון דער גיריגקייט פון די ווערים וועט ער זיך ניט אויסדרע־הען, צי ער וועט שטאַרבען אויף זיין וויכטען בעט, צי איך וועל איהם שנעל אריבערשיקען אין קבר. פאר דעם וואָרים וועט ער אלין קומען פריה געגוג.

מען דאַרף אויך לומפען קיינמאָל ניט פארקירצען דאם לעבען, וואָרים א שנעלער טויט איז פאר זיי נאָר א געווינם,

וויל ער דערלייזט זיי פון׳ם שאָטען פון זייערע מעשים. אחוץ דעם פאָסט אונז גאָר ניט אזוי שטאַרק צו זיין נקמה־נעמער, וואָרים עס ליגט דאָך ביי אונז אלעמען עפּעס פון׳ם לומפּ אין׳ם בלוט. אז איך בארעכען זיך גוט, דאן איז די לומפּעריי פון דער וועלט פונקט אזוי נייטיג ווי דאָס שטיקעלע ברויט. ווי וואָלט מען אָהן דעם געקאָנט לעבען אויף דער וועלט? געמיינהייט באפליגעלט דאָס לעבען, מאכט עס לייכט, און וואָלט דער שופט ניט געלעגען פּאַרבאָרגען אין אונז, וואָלט אונז די לאָסט פון דער עקזיסטענץ דערדריקט.

אָבער אפּנים, אז גיסטער קאָן מען ניט קאָרמענען מיט גרינדען, וואָרים זיי באשטעהען איינגע׳עקשן׳ט אויף זייערס אין האָבען ניט קיין פּאַרשטאַנד פאר לאָגיק און געזעץ.

שוין ווידער קלינגט די שטימע אין מיינע אויערן, רעדט פון פאָטער־רעכט, פון קינדער־פליכט און רייצט מיך אויף צום בייזען נקמה־אָקט, וואָס איז מיר שרעקליך דערווידער אין פּארגרעסערט בלויז אין מיר דעם פלוך פון צווישטיגקייט, וועלכער פּארוואונדעט מיין זעל צום טויט.

טו העלף מיר וויטער, לאָגיק, דו שטן׳ם ווייב, כדי איך זאָל זיך קאָנען וועהרען קעגען די געדאנקען, וועלכע זויגען מיר אוים דאָס האַרץ־בלוט פון די אָדערן!

די פליכט פון די קינדער! האָ, האָ, א שען וואָרט, גע־הייליגט דורך טראדיציע פון קדמונים, פון דור־דורות אַן! — ער איז דיין פאָטער —; זי איז דיין מוטער. נו, איז וואָס? דערפאר וואָס ער איז דיין פאָטער, ביזטו אויף אייביג פאר־קויפט צו איהם, מוזטו דיין ווילען תמיד בויגען פאר זיינעם, טאָרסט קיינמאָל ניט געהן דיין אייגענעם וועג. ער איז דיין

פאָטער, ער האָט דיר געשענקט דאָס לעבן, דערפאר ביזטו איהם אייביג שולדיג, ביזט אייביג פארפליכטעט צו איהם.

זאָגט דאָך יענעם עהרווירדיגע בוך, פון וועלכען די מענשען שעפען די העכסטע חכמה:

דו זאָלסט עהרען דיין פאָטער און דיין מוטער, כדי דו זאָלסט לעבען לאַנג אויף דער ערד, וואָס דער האַר, דיין גאָט גיט דיר.

א קלוג בוך, כ׳לעבן, א כיטרע געזעץ! אזוי ריכטיג געמאכט, צו פארטונקלען די אויגען פון די שוטים; אָבער עם זאָגט גאָרנישט דעם קלאָרן, פרייען גייסט, וועלכער פארטיפט זיך קריטיש אין יעדען וואָרט.

לאָמיך אַקאָרשט זעהן, וואָס איז דער זין פון די וועטער! ער איז דיין פאָטער —; זי איז דיין מוטער. — אין א שווערער, דריקענד הייסער נאכט — די הירשען האָבען געשריען — דאָ האָט אויך דער פאָטער דערפיהלט אזא הייסדריקענדע שווערקייט אין בלוט, אז ער האָט ליידענשאפטליך ארומגענומען די פרוי, וועלכע איז שפעטער געוואָרן מיין מוטער, און וועלכע האָט פייערדיג אויפגענומען זיינע הייסע קושען.

דער רעזולטאט בין איך געווען. האָט וועד פון זיי געטראַכט דערפון אין יענער נאכט, וועו דאָס פייער פון ליידענשאפט האָט זיי פארצעהרט? אין יענער נאכט איז זיי ביידען געווען אלצאיינס. זיי האָבען געזוכט בלויז זייער אייגענעם פארגעניגען, און דער רעזולטאט איז זיי אין זינען ניט געלעגען.

האָט אימעצער מיך געפרעגט, צי איך וויל אראָפקומען אלס גאַסט אויף דער דאָזיגער ערד? איז דער פאָטער אדער

די מיטער געזונען באַוואוסטזיניג, זונען איך בין אריינגעשליי-דערט געוואָרן אין אַט דער נאַרישער וועלט, בלויז כדי אי-בערצונעמען די ירושה, וועלכע ליגט ווי א קללה אויף אונ-זערע קעפ, אוּן פון וועלכער דער מענש קאָן זיך ניט באפרייען בײַ טויט?

ווער האָט זיי געגעבען דאָס רעכט, מיר צו העלפען צום לעבען? א גאָט, א שטן, וואָס פרעהט זיך מיט מיינע יסורים, אין וועלכער האָט פארזייט לעבען, כדי צו זעטיגען זיין תאוה?

דאָן זיינען די באַשעפער פון מיין לייב צו מיר פאר-פליכטעט, בײַ צום ראַנד פון קבר זיינען זיי מיר שולדיג. דאָס רעכט פון די קינדער איז די עלטערן׳ס פליכט.

שטאַר מיר אלזאָ מיאַר ניט מיין רוה, בלייבער שאַטען! מיט וואָס פאר א רעכט פאַדערסטו פון מיר, אז איך זאָל זיין דער נקמה-נעמער פאר דיין טויט?

דער ברודער, וועלכער האָט דיך אין א פינסטערער שעה דערשלאָגען מיט א מערדערישער האַנד, איז באַגאַנגען בלויז איין מאָרד אין זיין לעבען. מיך אַבער האָסטו טויזענט מאָל געמאָרדעט, וועז דו האָבט מיך בריטאל צום לעבען דער-וועקט. די לאַנגע פיין, צו וועלכער דו האָסט מיך פאראור-טיילט, איז ערגער ווי דער שנעלער קלאַפ פון׳ם מאָרד.

דו האָבט קיין רעכט ניט אויף דעם זעץ פון מיין שוועדד. נאָך מיאַר, דו האָבט אפילו קיין רעכט ניט צו פארפאַלגען דעם מערדער, וועלכער האָט דיך ווי א פייגלינג הינטען ארום דער׳הרג׳עט, וועז זיין בלינדער עהרגייץ האָט איהם געטרי-בען דערצו, איבערצונעמען דיין שטעל, זיך בייטען ראַלען מיט דיר.

א ראַלען־אויסטויש אין דעם פּאַרס פון׳ם לעבן! צו וואָס זשע טויג דער ליאַרם, די פייערליכע זשעסטען? מיר איז דאָס לעבן אזוי אויך שווער געגנג צו טראָגען. וועז איך האָב די קראַפּט, וואָלט איך שוין לאַנג געמאכט א סוף צו דעם שפיל, אָבער דאָס וויסען האָט מיר פּאַראַליזירט דעם מוט. מוז איך וויטער שפילען די קאָמעדיע, ביז אן אנדער האַנד וועט אראָפּלאָזען דעם פּאַרהאנג.

ער פּארלאָזט דעם שלאָס, וואנדעלט גריבלענדיג זיין וועג דורך פרעמדע לענדער, איבער פרעמדע ים׳ען, ביז אויך ער דערגרייכט דעם לעצטען גרענץ.

* *
*

גרוי איז דער הימעל. עס גענייצט דער מדבר.

אויסגעשטרעקט אין׳ם ברוינעם מדבר־זאַמד ליגט א ספּינקס פון שוואַרצען מאַרמאָר־שטיין, דער בליק פּארזונ־קען אין׳ם רייך פון וויסטע וויטקייטען.

ניט שנאה און ניט ליבשאַפט שטראַלט ארוים פון׳ם דאָ־זיגען בליק. דאָס אויג איז פּארשלייערט פון א טיפען טרויס, און אויף דער קאַלטער פּראַכט פון די שטומע ליפּען שוועבט שטיל־שמייכלענדיג די שטילסטע אייביגקייט.

דער דריטער וואנדערער קוקט אריין דער ספּינקס אין די אויגען, נאָר איהרע רעטענישען קאָן ער קיינמאָל ניט ער־פּארען, און שטום, ניט אויסריידענדיג קיין וואָרט, לאָזט ער זיך אראָפּ אין דעם שטויב פון׳ם מדבר.

דער פערטער וועג

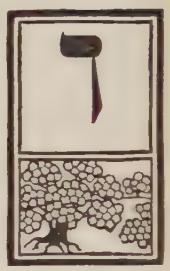

ד זון לאַכט, עם שטראַלט דער בלויער הימל, און פֿרעהליך קלינגט דער יובל־געזאַנג פון דער לערכע. די אלטע דעמבעם רוישען שטיל, שאַקלען פֿרײַנדליך צו מיט די קרוי־נען און דערצעהלען זיך שענע, ליבע מעשה׳־לעך.

אין טאָל מורמלט לוסטיג די כוואליע פֿון׳ם טייכל; שטיל, אין זיך לאַכענדיג שפֿרינגט זי איבער גלאַטע שטיינדלעך און רייסט זיך מיט א מורא׳דיגען דראַנג צו בלויע וויטקייטען. קיין זאַך קאָן זי ניט צוביגדען צו דעם זעלביגען אָרט; אין׳ם שטענדיגען לויפֿען פֿאַרפֿליסט פון איהר דאָס בילד פֿון׳ם לעבען, יעדע פּעסטע עקזיסטענץ.

א מילד ווינטעלע באוועגט די גרינע לאַנקעס, און גראָז אין בלומען באַדעקן זיך אין׳ם מאָרגען־טוי, וועלכער שפּיגעלט אַפּ זואונדער פֿון מיליאָנען טראָפּענס, ווי די שטילע פֿראַכט פון א צויבער־מעשה׳לע.

הונדערטער שמעטערלינגען וויגען זיך אויף צאַרטע בלו־מען־בעכערלעך און מיט שטילען, טיפֿען פֿאַרגעניגען ציהען זיי אריין די זיסע נעץ פֿון דער שענקייט. צו רייך כמעט איז די שפּע, וואָס ליגט אויסגעשפּרייט פֿאר זיי; פֿליהען זיי

ארום פארשנאַשקעטע פון בעכערל צו בעכערל און נעהרען זייער קורצען לעבען מיט בלומען־דופט און פאר׳שכור׳ענדע באַגעהרען.

די בינען זומען אין דער לעבליכער לופט, עס טרעלערט, סוויסטשעט, קוויטשעט פון בוים און קוסט, און אין׳ם גאָלד פון דער זון טאַנצט פרעהליך ארום א מחנה פליגען.

אין שאַטען גליטשען זיך פלינק יאַשטשערקעם ארום אלטע שטיינער, און צויבערליך בלישטשעט די פראַכט פון זייערע לייבער, וועו א פאַרבלאַנדזשעטער שטראַל פאר׳גנב׳עט זיך דורך די בלעטער און שפיגעלט זיך אָפּ טאַנצענדיג אויף דער ערד.

פון׳ם נאַהנטען דאַרף הילכען אָפּ די שטארקע קלעפּ פון׳ם האַמער, באגלייט פון דעם אַלטען שמיד׳ס געזאַנג. מיט חשק שטעהט ער שוין ביי דער ארבייט, הויבט די שטאַרקע אַרעמס ארויסצוקריגען ביים האַרטען שטאָהל זיין פאַרבאַר־געגעם קלאַנג. א לייכטער רויך הויבט זיך אויף צום הימעל, פאַרלירט זיך אין דער בלויער לופט און פארשווינדט ווי דאָס בילד פון א גייסט ביים קלאַנג פון א צויבער־וואַרט.

די גאַנצע וועלט קוקט אוים אזוי שען און פריי פון זאָר־גען, א בילד פון פרייד, פון אומגעשטערטער לוסט. די זון לאַכט, עס לאַכט דער גאַנצער רוים, אין רייצענדיג כיכעט עס פון יעדען קוסט, אזוי ווי עס וואַלט פאַרשוואונדען יעדע ערד־שווערקייט, וועלכע שלעפט דעם גייסט כסדר אראָפּ אין דער טיפעניש, כדי ער זאָל ניט קאַנען אויפשטעהן קיין תחית המתים.

די גאַנצע מאַנטשע גלאַנצט אין׳ם יום טוב׳דיגען קלייד און זאָגט אָן דער וועלט די פרעהליכע בשורה, אז אייגער פון

איהרע זיהן האָט זיך ארויסגעלאָזט, אויסצולייזען די מענשען פון פאַרערבטע, גע׳ירש׳ענטע יסורים.

אסך האָבען שוין פאר איהם זיך אַוועקגעלאָזט אין מרחקים אָן זיך אויסגעלאָכט פון׳ם טויט אָן פון דער שווע־רער נויט, אויסצוגעפינען דאָס „דאַראדאָ", דאָס אַנציהענדע גאָלדענע לאַנד, אין וועמעס טיר קיין מענש האָט נאָך ניט אַנגעקלאָפט, כדי עס זאָל דערפילט ווערן די צייט פון׳ם גרוי־סען גליק, וואָס טויזענטער זינגער האָבען וועגען איהר קומען געטרויעט.

אין וויטע וויטקייטען, אונטער׳ן האַריזאָנט, וואו עס געפינט זיך דער לעצטער ציל פון אונזער גרויסער בענק־שאפט, דאָרט ליגט א פאַרלאָרענער גן עדן, ארומגעוועבט פון רויטען זונען־גאָלד, א טאָל פון לעבען אָן פון טיפסטער לוסט, וואו יעדער וואונש וועלט דערפילט אָן יעדע פרייד וועלט רייף.

א גרינער אינזעל איז עס אין אָן אומכאַראַקטעריזירטען ים, וואָס לאָקט אָן ציהט מאָדנע פון בלויע, גלענצענדע וויטקייטען, אָן וועמעס בילד עס דרינגט אריין ווי א זיסער חלום אין יסורים־פולע מענשען־הערצער, א חלום וואָס לאָזט אויפ־שפראָצען טויזענט בונטע בליהונגען אָן טרייבט ארויף העל־דען אויף דעם שטורמדיגען וועג פון קאמף.

עס זינגט די אויסדערווילטע. וועלכע די וויטקייט ציהט צו, חיליגע היטער פון׳ם אידעאל אָן ריטער אַהן מורא, וועלכע גיהען פאַרטראָכט, פאר׳חלום׳ט זייער וועג, צו דעם רייך פון די שטערן, צום וואונדערלאנד.

אָבער קיינער איז קיינמאָל ניט צוריקגעקומען אין דער

אַלטער היים. זיי וואַנדערן, וואַנדערן, ביז די אויגען ווערן פאַרפינסטערט, ביז עס טריקענען אויס די לעצטע כוחות פון׳ם לעבן, און זיי שטאַרבן ניט באַווייזט אויף פּרעמדער ערד, ווייט פון דער היים און פון׳ם וואונדער צוגלייך.

אין׳ם היסטן מדבר־זאַמד פאַרדאַרט זייער געביין, אין פינסטערע וועלדער פוילן זייערע קערפּערס, אין טיפע אפּגרונדן פארשליידערט זיי דער טויט, וועלכער געהט זיי נאָך ווי א שאָטן אויף זייער וועג.

אָבער אנדערע לאָזן זיך ארויס, פאַלגן נאָך די פאַרשאָטענע שפּור, קוקן ניט אויף קיין געפאַהר און לאָכן זיך אויס פון׳ם אייביגן שיקזאל. וואָרים טיפע קלאַנגען דרינגען שטיל אריין צו זיי אין די אויערן, און זייערע אויגען זען א ווייטע וואונדער־וועלט. דאָס מאַניעט און ציהט און ווינקט; ווי דאָס געזאַנג פון ים־נימפען אזוי נעמט עס ארום זייערע געדאַנקען און געפיהלען, ביז זיי קאָנען זיך מעהר ניט אויפהאַלטען אין זיכערן האַפען און לאָזן זיך ארויס צו אומבאקאַנטע וועלטען, וועלכע ווינקען פאר׳חלום׳ט צו זיי פון דער בלויער ווייטקייט.

נו, איז אויפגעשטאַנען א נייער העלד, וואָס׳האָט לענגער ניט געקאָנט איינזיצען אין זיין דאָרף, און וועלכער האָט זיך ארויסגעלאָזט אין וועג, א באשירמער פון די אונטערדריקטע, א באשיצער פון דער טוגענד און גערעכטיגקייט, וואָס אייד־לער פון איהם האָט די וועלט קיינמאָל ניט געזעהן. מיט א שטאַרקער האַנד וויל ער באשיצען די אומשולד און באקעמפען געמיינע מוטווילגקייט און טיראניי, כדי די וועלט זאָל זיך פרעהען מיט איהר לעבן.

דערפאר גלאנצט די מאנטשא היינט אין׳ם יום טוב׳דיגן קלייד און שמייכעלט ליבליך, ווי א שענע כלה, וואָם גרייט זיך צו דער פרעהליכער חתונה און עס קוקט איהר אויס, ווי דער הימעל וואָלט געזוען באַהאַנגען מיט פידלען.

ארום גרינע בערגלעך שלענגעלט זיך דער וועג אראָפּ אין טאָל און איבער דער לענג פון׳ם טייכעל פיהרט ער צום פעלד פון מאַנטיעל, וואו דאָם אויג קאָן קוקען פריי, אָהן א שום שטערונג, גלייך צום האָריזאָנט.

עס באזוייזען זיך צוויי מאַדנע געשטאלטען; זיי רייטען לאַנגזאַם, אָהן אייליגניש, אראָפּ אין טאָל. איינער לאנג און דאַר, א בילד פון׳ם הונגער, מיט באַקען וואָם זיינען אזוי אייגעפאלען אין אויסגעדארט, ווי זיי וואָלטען זיך אינעווייניג אין׳ם אייגענעם מויל געזוואָלט פאראיניגען צום קוש. א יאַמערליך בילד, וואָם רופט ארוים רחמנות, אָבער אין דערזעלבער צייט רייצט עס אויך צום לאַכען.

אן אַלטער פאַנצער באַשיצט דעם אויסגעמאַרעטען קערפער, די דאַרע גלידער זיינען באַדעקט פון אייזערנע שינעס, אין אויפן קאָפּ טראָגט ער א שיסעל, וואָם מוז איהם דינען אַנשטאָט דעם אייזערנעם היטעל. א לאַנגער שוועכט האַנגט איהם ביי דער זייט אין אין דער רעכטער האַנד טראָגט ער א שפיז, וואָם קוקט אויס ווי אן אלטע ריטערישע פיקע.

דער אלטער ריטער זיצט אויף א שקאפע, וואָם יעדער ריפ שטעהט איהר אָפּ פון׳ם קערפער, אזוי אויסגעדארט אוך אָפּגעליזעוזעט, פונקט ווי דער אייגענער בעל הבית איהרער וואָלט זי געבראכט אויף דער וועלט.

אן עזעל שפּאַנט געמיטליך ביי זיין זייט, קיילעכדיג, דיק

און אָפּגעפּרעסטן, און אויף'ן זאָטל זיצט מיט צושפּרייטע פּיס א נידעריגער בריט־פּלייציגער בחור. מיט חשק, צופּרי־דען מיט זיך אליין, גריזשעט ער א ביינדעל פון א הון, פּאָס־מאקעווטע זיך, קלאפּט הויך מיט די גראָבע ליפּען, אקוראט ווי די וועלט וואָלט איהם גאר קיין בעסערס דערפון ניט גע־קאָנט געבען.

דער ריטער קוקט פּאר'חלום'ט אויף'ן הימעל צו די ווייס־סע וואָלקענדלעך, וועלכע ציהען שטיל אין דער ווייטענס. א טיפער זיפֿץ רייסט זיך איהם ארויס פון דער ברוסט, וואָרים אין זיין הארץ ברענט א גרויסע ליעבע, וועלכע ער דער־נעהרט מיט זיין אייגען בלוט, כדי זי זאָל אייביג בליהען און אייביג לעבען, ווי דאָס פייער פון דער געטין וועסטאָ, וואָס ווערט קיינמאָל ניט פּארלאָשען.

זיין געטרייי הארץ איז ביי דער איידעלער דאָמע, וואָס ער האָט זיך אויסגעקליבען פּאר א הערשערין, צוליב וועמען ער האָט פּארלאָזען זיין הויז, כדי אָנצופּילען די וועלט מיט זיינע טאָטען.

אין דער צייט באַטראַכט דער דיקער בחור קריטיש זיין ביין, צי איז אקאָרשט ניט געבליבען דאָרט א פּעדימעל, וואָס ער וואָלט נאָך געקאָנט אָפּגריזשען. דאָן וואָרפט ער איהם אוועק אויף'ן פּעלד, ווישט זיך אָפּ מיט א בריטער האַנד די פּעטע ליפּען און גרעפּצט אָפּ ווי א פּויער, וועמען די אָרע־מע מאָלצייט איז וואויל באַקומען.

אזוי רייטען זיי זיך באקוועם אויף זייער וועג, צוויי מענשען, וועלכע האָבען גאָרנישט צו פּארזאָמען, ביים צופּאָל אין די העגט, וואָס די שעה וועט ברענגען. איצט זיינען זיי איבערגעקומען דאָס לעצטע בערגעל, און ווייט שיינט אפּ

דאס פעלד פון מאָנטיעל, איינגעטונקט אין בלומען־דופט און זונענשיין.

אצונד שטעלט דער ריטער אַפּ זיין פערד, באדעקט זיך דאָס שארפע אויג מיט דער לינקער האַנד, כדי צו קאָנען ארויסקוקען אין דער וויטקייט, וועלכע ציהט זיך אויס ווי א גרינער שטראָם פאר זיינע בליקען.

מיט אמאָל פארשטויפט זיך יעדער מוסקעל אין דעם אויסגעדארטען קערפער, און פעסטער דריקט זיך די פוסט צונויף ארום דעם שפיז. א דרייסט פייערל בליצט ארויס פון זיינע אויגען, און יעדער נערוו איז אנגעצויגען, גרייט צום קאמף.

מיין זוהן, דו זעהסט די ריזען דאָרט אין פעלד? וועגדט ער זיך מיט חיין צו דעם דיקען בחור. דאָ איז מיר, ווייזט אויס, באשערט אן אַוואַנטיורע, א געוואגטער "צוזאמענ־שטויס. זעה נאָר, ווי זיי שטרעקען אויס די לאַנגע אָרעמס און ווייזען מיר כטראָשענדיג די שיוערע פויסטען! די שוטים מיינען, אז זיי וועלען מיך פאַרטומלען, מיך דערשרעקען, און זיי האָבען קיין אהנונג ניט, ווי שטאַרק איך בענק נאָך טא־טען. — היט זיך אקאָרשט, איהר גאָט־פאַרדאַמטע, איהר גנבים־כאַנדע! איין אייניגער ריטער וואָגט עס זיך צו שטע־לען אנטקעגען אייך, גרייט אָנצוטרינקען דאָס פעלד מיט אייר בלוט!

רוהיג, מיין אייידלער האָר! פאַלט איהם דער דיקער אריין אין די רייד. מיר דוכט זיך אז איהר זיינט ניט אינ־גאַנצען כיים זינען. ניט קיין ריזען זיינען עס, וועלכע איהר זעהט דאָרטען —, דאָס זיינען ווינט־מיהלען, וועלכע דרעהען

זייערע פליגלען. שטעלט אקאַרשט אָן די אויערן, וועט איהר הערען דעם געוויש!

וואָס פלאַפּעלסטו? מאַכט דער לאנגער מיט א בייזען טאָן. די מורא האָט דיר פארשליערט, פאַרנעבעלט דעם מוח און שפּיגעלט פאַלש אָפּ די וועלט ביי דיר אין קאָפּ. אָבער גענוג! צו לאַנג שוין האָב איך זיך געקווייקעלט צו באפרידיגען מיין ריטער־עהרע. פאַרוואס, מיין אייבעל פערד, צו דער דריסטער טאַט! אָה, איידעלע דאַמע, קענסטו פון מיין האַרצען, זעה ווי דיין ריטער לאַכט זיך אוים פון אלע שרעקען, כדי ווערט צו זיין דיין ליעבע, דיין שטאַלצע נשמה!

ער שטעלט אָן די פּיקע און גיט א דריק דער שקאַפע מיט די שאַרפע שפּאָרען אין דעם דאַרען לייב. דאָס פערדעל, וואָס איז ניט געוואוינט געווען צו אזעלכע שטיק, טוט ז ך א לאָז מיט א ווילדען אימפּעט איבער'ן פעלד, ווי דער ניט גוטער וואָלט אין איהם אריין. — — — ס־ס־ס־ט! מאכט די מיהל. די פּיקע צוברעכט זיך אין צווייען, און פּערד און רייטער ליגען אויף'ן פעלד, די גלידער צושעדיגט, דער אוים־געדאַרטער קערפּער צושלאָגען.

דאָ יאָגט דער דיקער בחור אָן מיט זיין עזעל און פילט אָן די לופט מיט א קלעגליכען געשריי:

וואָס האָב איך אייך געזאָגט, מיין ַארעמער האַר? אצונד זעהט איהר שוין אליין, אז דאָס זיינען ניט קיין ריזען, נאָר מיהלען, וועלכער דער ווינט לאַזט אזוּעק אין שוואונג. ווי אזוי האָט איהר דאָס ניט געקאָנט באַגרייפען? א בלינדער קאָן עס דאָך מיט די הענט אָנטאַפּען. בלויז אייער דראַנג צו טאַטען האָט אייך אָפּגעטאָן דעם שפּיצעל.

ס׳איז אייער אייגענע שולד, מיין האַר! איהר קאָנט עס ניט אָפּלייקענען. זאָל אונז גאָט וויטער באַשיצען פאר אַזעלכע טאָטען, אניט קאָן קומען א שנעלער סוף צו אונזער רייזע.

מיין זוהן, קרעכצט דער ריטער אונטער שמערצען, דו זעהסט די זאַבען, אזוי וויי דו מוזט, מחמת גאָט האָט דיר ניט גענעבען דעם טיפערן בליק. ניט יעדער איינער האָט גע־קריגען פון הימעל די מתנה צו זעהן די זאַבען אין דעם ריכ־טיגען ליכט. דערום זיי צופרידען מיט דעם גורל, וואָס איז פאר דיר באשטימט, וואָרים לייכט וועט פאר דיר פליסען דער לעבענס־קוואַל. וועד עס איז ניט באַלעמטיגט מיט אַזאַ גאָט׳ם מתנה, דער פיהלט אויך קיינמאָל ניט די פליכט, וועל־כע ליגט אויף א ו נ ז, די טיפע לייִדען און דאָם אומגליק פון דער עקזיסטענץ.

דיין איינפאַך געמיט קען בלויז די נויט פון דער שטונדע, און קוים זיינען נאָר דיינע קלייִנע זאָרגען איינגעשטילט, דאָן וועדט די גאנצע וועלט פאר דיר א גן עדן. פון מאָגען און געדערים שטראָמט ארוים פאר דיר די איידעם. דער הונגער איז דער פיהרער פון דיינע מעשים, פון דיין טאָן. דערפאר האָט פאר דיר קיין אָנציהונג ניט דאָם שטילע פונקלען פון די שטערן, דער טיפער רייין פון פאָעטישע געפיהלען, וועלכע זעהען וועלט אין מענש מיט גאָר אנדערע אויגען.

דאָ האָט איהר טאקע ריכטיג געטראָפען, ליבער האַר, זאָגט דער דיקער. וועז עס בורטשעט מיר דער מאָגען, דאָן פאַרשווינדט מיין גוטע שטימונג. די שענסטע פאָעזיע קאָן דאָן ניט העלפען, אין א שטיק חזיר־פלייש וועגט שווערער ווי די שטערן־פינקלערי, וואָס ברענגט אייך אריין אין אזא

התפעלות און אין אזא היץ. אמת טאקע, אז איך בין ניט מעהר ווי א פשוט'ער פויער, פונדעסטוועגן האָט מיין ביי־כעל גאַנץ מאָדנע באַגעהרן און קאָן זיך, כ'לעבען, פארמעס־טען מיט יעדען אריסטאָקראַט.

א געבראָטען הינדעלע שמעקט אויסגעצייכענט, און א גענזעל איז אויך ניט אוועקצומאכען מיט דער האַנד. אז די לעדערנע פלאַש איז מיר דערצו נאָך גוט אָנגעפילט, דאן פיהל איך טיף דעם גאנצען רייז פון'ם לעבען.

בנאמנות, ס'איז ניטאָ קיין גרעסער פארגעניגען דאן, ווי ווען מען פיהלט, ווי דער מאָגען פילט זיך אָן, ווי דאָס בייכעל ווערט אלץ קיילעכדיגער און קיילעכדיגער. דאָס איז באמת א קריסטליך געפיהל, וואָרים גלויבט מיר, קיינמאָל פיהל איך זיך ניט אזוי גענייגט מוחל צו זיין דעם ליבען מיט־מענשען אויף אלצדינג, ארומצונעמען די גאנצע וועלט מיט ליעבע, ווי דאָן, ווען איך בין פול, ווען איך מוז גרעפצען פאַר זאטקייט און איך קאָן מיט פארגענוגען אויסציהען די גלי־דער.

נאָר אויב עם איז קיין אנדער ברירה ניטאָ, נעם איך אויך ברויט און זאלץ אָן פאר ליעב. דערצו נאָך א ציבעל־קעלע, וואָס מאַכט לופט, דאָן איז דאָס לעבען נאָך אלץ צו דערליידען.

סוף כל סוף געהט דאָך דאָס אזוי מיט אלע מענשען. זאָגאָר מיין עזעלע קאָן אייך וועגען דעם עפעס דערצעהלען. גלויבט מיר, די היה איז גאָר ניט אזוי נאריש, ווי מען האלט זי. מיין עזעל איז פאַרשטענדיג ווי א מענש און ער וויסט געניי, וואו דער שוך קוועטשט איהם. אנו, פרואווט אקאָרשט איהם אויפהענגען די קאָרעטע אביסעל צו הויך, דאן וועדט

ער נידערטרעכטיג ווי א מענש. מען זעהט עם און מען שטוינט און מען קאָן קוים באגרייפען, ווי אזא חיה פיהלט און דענקט אזוי מענשליך. ער טרייסעלט זיך און שפרינגט, קלאָפט מיט די פיס און ווערט געמיין, ווי נאָר א מענש קאָן עם זיין.

און אז ער האָט עם ענדליך געבראכט אזוי ווייט, אז איך ווער שיער ניט צופלאָצט פאר צאָרן און איך גים אוים מיין בעם אין א שטראָם פון ווילדע קללות, דאָן לאָכט איהם די דשעות ארוים פון בוידע אויגען. ער פרעהט זיך ווי א גנב, וועמען ס׳האָט זיך איינגעגעבען א שטיקעל ארבייט — פונקט ווי א מענש, כ׳זאָג עם נאָך אמאָל.

אָבער שטעלט איהם נאָר אוועק א פולע קאָרעטע, לאָזט איהם קיין געשמאק אויף בוידע באקען, דאן ווערט זיין פאָלש הארץ אזוי ווייך ווי וואקס. די טיפסטע, די ריינסטע ליעבע פאר׳ן צוויטען שטראלט ארוים פון זיין בליק. קיין מלאך איז ניט אזוי פול מיט אומשולד ווי ער. איך זאָג אייך, מיין האָר, א מענש, א גאנצער מענש.

אז דער דונער זאָל דיך —, צושרייט זיך אויף איהם דער ריטער. וואָם פלוידערסטו דאָ אָהן א זין און אָהן א צוועק? לאָזט זיך דיין פלינקע צונג אוועק אין גאלאָפ, קאָן זי דער שנעלסטער רייטער ניט אָניאָגען. איך האָב גערעדט פון איין זאָך, דו פאלסט אריין מיט דיין עזעל. וואָם האָט דיין עזעל צו טאָן מיט די חברה לייט דאָרט, וועלכע זיינען מיר גאנין דייטליך געשטאנען פאר די אויגען?

די פראָגע שטעל איך אייך, מיין אויידלער האָר. איהר האָט געזעהן ריזען, וואו עם זיינען געווען בלויז מיהלעז.

דערנאָך זיינט איהר געקומען מיט אייער שטערן־פינקלען, וואָס קיין געזונטער קריסטען־מענש פּארשטעהט ניט. וואָס פּאַר א שייכות האָט דאָס פינקלען מיט די מיהלען דאָרט?

אצונד, מיין זוהן, זעה איך קלאָר, אז דו פּארשטעהסט מיך ניט און ביזט נאָך אלץ מיט דער פּאַלשער מיינונג, אז יענע מיהלען זיינען ניט קיין ריזען.

און איהר, הער ריטער, גלויבט נאָך אלץ ניט, אז מיהלען זיינען מיהלען און ניט קיין ריזען? געווים האָט אייך דאָס אראָפּפּאַלען פון פערד צוטומעלט דעם מוח, אניט וואָלט איהר ניט געקאָנט רַיידען אזעלכע וועדטער.

זאָג איך דאָך, אז דו פּארשטעהסט מיך ניט. טו פּאַס אויף, ביז די זאָך וועט דיר ווערן קלאָר. די מיהלען, וועלכע דו זעהסט דאָ אין פעלד און...

איהר גיט אלזאָ אליין צו, אז עס זיינען נאָר מיהלען! פּאַלט איהם דער דיקער בחור האַסטיג אריין אין די רייד.

שווייג שטיל און הער וואָס איך זאָג. קאָנסטו ניט אייַנ־האַלטען דיין לויזע צונג כאָטש אויף איין רגע? — אלזאָ נאָך אַמאָל, אַבער שלאָג מיר ניט איבער. די מיהלען, וועלכע דו זעהסט דאָ אין פעלד, זיינען באמת מיהלען, אָהן צווייפעל. דאָך שווער איך דיר ביי קריסטוס'עם הייליג בלוט, אז דאָס זיינען ווירקליך געווען ריזען, וועלכע האָבען זיך ערשט איצט פּארוואַנדעלט אין מיהלען.

וען איך האָב זיי צוערשט דערזעהן אין פעלד, האָבען זיי באַוואויגען זייערע רויע, אומגעהובעלטע קערפּערם אהין און אהער און מיר געסטראַשעט מיט משונה'דיגע, בייזע העויות, כדי צו צוטרייסלען מיין ווילענס־קראַפט. כ'האָב

גאַנץ דייטליך געזעהן, ווי זיי האָבען צונויפגעדריקט די פויסטען, און פון דער ווייטענס האָט אָפּגעהילכט זייער געשריי, וואָס האָט געקלונגען ווי דאָס רעזונען פון ווילדע חיות.

מיין אייזעלער האָר, באַטראַכט פּאָרט וואָס איהר רעדט, קאָן זיך שוין דער דיקער מעהר ניט איינהאַלטען. איך האָב די מיהלען געזעהן אין דער זעלבער צייט ווי איהר און איך שוועָר, אז דאָס זיינען ניט געזונען קיין ריזען. מיינע אויערן האָבען אויך ניט פּארנומען קיין שום געשריי, נאָר פון דער ווייטען האָב איך געהערט א לייכטען גערויש.

דאָס איז עס דאָך, וואָס איך האָב דיר געוואָלט זאָגען, זוכט דער ריטער איהם ווידער צו איבערצייגען. אז דו האָסט געזעהן בלויז מיהלען, ניט קיין ריזען, דאָס קוקט מיר אצונד אוים צו זיין קלאָר אין גוט באַגרינדעט, מחמת א כשוף האָט דיר די אויגען פּארשטעלט. אָבער א י ך האָב געזעהן דייטליך, אז דאָס זיינען געווען ריזען, קיין כשוף האָט מ י ר די אויגען ניט געקאָנט פּאַרבלענדען.

און ווען די קאַמף־לוסטיגקייט האָט זיך אין מיר צוברענט אין איך האָב דעם איידעלען פּערד א דריק געטאָן מיט די שפּאָרען אין דעם ווייכען לייב, כדי אויסצופּרואווען מיין קראפט אויף יענע „רשעים, ווועלכע איך האָב פּאר מיר געזעהן, דאָן האָט א „נעקראָמאַנט", א גייסטער־באַשוועָרער שנעל פּאַרוואַנדעלט די ריזען אין מיהלען, כדי איך זאָל זיך ניט קאָנען ריהמען מיט'ן זיג. — אצונד פּארשטעהסטו, מיין זוהן, וואָס מיט מיר איז געשעהן?

פּארשטעהן קאָן איך עס ניט, אָבער איך מוז אייך שוין גלויבען. איך האָף נאָר, אז אזא „קאַמאנדאנט" וועט זיך ניט צו אָפט באַגעגענען מיט אונז, אניט וועט מיר דאָס לעבען

קיינמאָל ניט איינגעהן. צום טייוועל מיט אזעלכע פארשטע־
לענישען, וואָס קיין געזונטער מוח קאָן ניט באגרייפען!

מיט „אָך" און „וועה" זעצט זיך דער ריטער אצונד ווי־
דער ארויף אויף זיין פערד. דער דיקער בחור האלט איהם
דערביי צו דעם צוים און העלפט דעם פאַרוואונדעטען ארויף
אויף'ן זאָטעל. אזוי רייטען זיי לאַנגזאַם און רוהיג ווייטער
אויף זייער וועג. דער ריטער קוקט ווי תמיד ארוים אין דער
ווייטענם, בעת דער דיקער וואַרפט זיינע בליקען בלויז אויף
דער נאָהנטער שטרעקע ארום איהם, צי איז אויף'ן וועג ניטאָ
עפעס צו קריגען, וואָס זאָל איהם קאָנען שפעטער דערקווי־
קען דעם גומען.

אזוי פארגעהען לאַנגזאַם די שטונדען פון טאָג, און ווען
די זון לאָזט זיך אראָפּ אין מערב זייט, וואַרפענדיג איהרע
רויטע שטראַלען אויף די ווייטע וואַלקענם, דערזעהט דער
דיקער בחור א שענק אויף'ן וועג, און עס קומט איהם גלייך
ארויף אויף'ן זינען, אז דאָ וואָלט געווען זעהר גוט איבערצו־
נעכטיגען.

מיט אמאָל הילכט אָפּ דער קלאַנג פון א טרומייט אין
דער לופט. א חזיר־פאַסטוך בלאָזט מיט מאַכט אין האָרן,
כדי צו פאַרנאַרען אין שטאָל די חזירים, וועלכע ראָיען זיך
אין בלאָטע. — דעם ריטער'ס אויערן פאַרנעמען דעם קלאַנג
פון'ם האָרן, וואָס וועקט איהם אויף פון זיינע טרוימען. זיין
אויג פאַלט אויף דער אַרעמער געבוידע, וועלכע מאָלט זיך
גלייך אוים ווי א שלאָס ביי איהם אין קאָפּ.

מיין זוהן, האַסטו געהערט דעם טרומייטען־קלאַנג?
פרעגט ער דעם דיקען קנעכט ביי זיין זייט. דעם וועכטער'ס

אויג האָט אונז שוין דערזעהן. מיר דוכט, מען האָט שוין ארונטערגעלאָזט די בריק, כדי מיר זאָלען קאָנען פריי אריינ־ געהן אין דעם שלאָס־הויף. אין אָט דעם שלאָס וועט מען אונז גערן אויפנעמען לויט דעם אלטען שטייגער פון די רי־ טער.

דער דיקער קוקט ערשטוינט, גלאָצט מיט די אויגען ארום זיך, אָבער ער קאָן ניט זעהן ניט קיין שלאָס און ניט קיין בריק, פון וועלכע זיין בעל הבית האָט גערעדט אזוי זיכער, פונקט ווי אלעס וואָלט געלעגען פאר זיינע אויגען.

איהר מיינט דעם שענק דאָרט? פרעגט ער פול מיט ערוואַרטונג. מיט מיין בעסטען ווילען קאָן איך דאָ קיין שום אנדער זאך ניט זעהן, כאָטש די אויגען קריכען מיר ארויס קוקענדיג.

דאָס איז א שלאָס, איעדער קאָן עס זעהן. אָן דאָרט קומט שוין דער „קאסטעלאן" (שלאָס־פאַרוואַלטער) אונז אנט־ קעגען, כדי אונז אויפצונעמען מיט כבוד, ווי עס פאַסט זיך פאַר מענשען פון אונזער שטאַנד.

אויב דאָס איז א שלאָס, דאָן מוז איך ווירקליך זאָגען, אז עס איז שווער צו אונטערשיידען צווישען איהם און א שענק, זאָגט דער דיקער בחור און טוט זיך דערביי א קניפ אין לינ־ קען אויער. און יענער דאָרט קוקט מיר אוים צו זיין א חזירים־פאַסטוך. ווי א „קאַפּלאַן" (הויז־גייסטליכער) זעהט ער גאָר ניט אוים. צי שטעקט ניט אקאָרשט אויך דאָ הינ־ טער דעם דער „קאַמאנדאנט", ווועלכער האָט אונז פריהער אַפּגעשפּילט דעם קונץ מיט די מיהלען!

דער דיקער חברה מאָן געהט פאַרזיכטיג ארונטער פון׳ם

עזעל און העלפט דעם דאַרפן ריטער אראַפגעהן פון׳ם פערד. דערנאָך גיהט זיי ביידע אריין אין שענק און זעצען זיך בא־קוועם אַנידער ביי א קיילעכדיגען טיש.

דער דיקער פאַרלאַנגט שנעל עפעס צו שטארקען דעם מאָגען און ער שאַרפט באלד די צייהן אויף א שאַפענעם ריפ, אין דער צייט וואָס זיין בעל הבית קוויקט זיך מיט א קעזעל.

די נאַכט פאַרברענגען זיי אין א שייער, וואָס קוקט אוים ביי אונזער ריטער אין די אויגען ווי א סאַלאַן. דער דיקער מאַכט זיך באקוועם, ציהט אוים זיינע גלידער, און באַלד כראַפעט ער אזוי שטאַרק, אז אלע וועלט ציטערן. אָבער דער ריטער ליגט אין ווייכען היי און טראַכט וועגען זיין דאַמע דאַרט אין דער ווייטען, וועלכע זיין אייגענע פאנטאזיע האָט געשאפען, ביז וואנען דער שלאָף שליסט אויך איהם צו די אויגען.

אויף מאָרגען פריה זיינען זיי ביידע ווידער אויף׳ן וועג. דער ריטער קוקט אוים נאָך נייע אויסערגעוועניליכע געשע־העניסען, נייע געוואגטע צוזאמענשטויסען, וועלכע זאָלען פאַרמעהרען זיינע בארימטע מעשים אן אויסקלינגען זיין העלדענטום איבער דער גאַנצער אָפּגעלאָזענער וועלט. אזוי ציהען בייד דורך דאָם ווייטע לאַנד, וואוהין דער צופאַל פיהרט זיי אן וואו גרויסע טאַטען ערווארטען אונזער ריטער.

מעהר ווי איין הארטען, שווערן קאַמף האָט אונזער ריטער דורכצומאַכען; עס דערצעהלט אונז וועגען דעם זיין פאַרוואונדעטער קערפער, אויף וועלכען ס׳איז ניטא קיין איין גאַנצע געזונטע שטעל. אָבער פעסט, ניט צוטרייסעלט בלייבט זיין דראַנג צו דער טאַט. שטענדיג ליגט זיין האַנד אויף

דעם קנאַפּ פון זיין שוועבד. ער קווייטשעלט זיך קיינמאָל ניט, טראַכט ניט איבער קיין רגע, וועמען די שטונדע שלאָגט פאר איהם.

אמת, אַז די טאַטען לאָזען זיך פּאַר איהם דאָס רוב אויס צום שלעכטען אין ברענגען איהם וויטאָגען, אומגליק אוּן פּיין. אָבער אומכאזיגט בלייבט זיין ווילענס קראַפט, קיין זאַך קאָן איהם ניט ארַאָפשלאָגען פון מוט, אוּן אַהן אויפהער לעכצט ער נאָך נייע מעשים.

אין׳ם אייגענעם ליכט קומט איהם פּאַר יעדע זאַך; ער שאַפט זיך א וועלט נאָך זיין בילד, וועלכע איז אזוי וויט פון דער וועלט, אין וועלכער ער וואנדעלט, אז ער קומט כסדר אין ווידערשפּרוך מיט איהר, אָבער גיט זיך קיינמאָל צו איהר ניט אונטער.

ער איז א באַשעפּער, וועלכער טראָגט ביי זיך אין דער ברוסט זיין אייגען גרויס וואונדער, וואָס מאכט פון טרוימען ווירקליכקייטען אוּן שאפט אָאזיסען פון ווימטען מדבר-לאַנד.

די מענשען לויפען איהם נאָך מיט שפּאַט אוּן גלויבען, אַז ביי איהם אין קאָפּ איז עפּעס ניט אלעס אין אָרדנונג. צייטענווייז קלייבען זיי נחת פון איהם; זיין מאַדנע אויפּ-פיהרונג פּאַרשאַפּט זיי פּארגעניגען אוּן זיי שטאַלצירען מיט זייערע אייגענע מעשים, וועלכע וואקסען אויס אין זייערע אויגען, קריגען מעהר ווערט, וועו מען מעסט זיי לויט די משוגע׳נע איינבילדונגען פון יענעם שוטה.

אָבער מיסטענס שטעהט ער זיין צייט אין וועג. עס שטערט די אנדערע דאָס, וואָס ער זוכט שטענדיג ארַאָפצו-פיהרען פון׳ם דרך הישר, פון דעם אלטען אויסגעטראַטענעם וועג די זאַבען, וועלכע זיינען געהיליגט דורך דער טראדיציע

און טראָגען אין זיך די ירושה פון גרייז־גרויע עלטער־זיידעס.

ווער עס רעוואָלטירט קעגען אַלטע מנהגים און אלטע רעכטען, ווער עס וואַנדערט ניט תמיד צוזאמען מיט די אנדערע אויף דעם זעלבען שאָסיי, וואָס די טאַטעס האָבען אויסגעלעגט און אויסגעטראָטען, דער פּאַסט זיך ניט אריין אין דער וועלט פון דער נאַקעטער ווירקליכקייט, וואו די אלטע רעדער פּאַסען זיך שטענדיג אריין איינע אין די אנדערע, צו רעגולירען דעם אלטען גאַנג פון דער געוואוינהייט.

ניטאָ מעהר קיין וואונדער אין דער דאָזיגער וועלט. דאָ איז די מלוכה פון ניכטערע געדאַנקען, וועלכע האָבען שוין לאַנג פארגעסען וואָס עס הייסט אזוינס זיך וואונדערן, טיף שטוינען, און וועלכע באַטראַכטען וועלט און זאַכען אין פשוט'ע, וואָכעדיגע ארבייטס־קליידער. ס'מאַכט גאָרנישט אויס וואָס דער בגד איז פּאַרפלעקט, צוריסען און צושליסען און די פּאַרב אָפּגעקראַכען, אָפּגעבליאַקעוועט פון דער זון, עס שטערט פונדעסטוועגען קיינמאָל ניט דעם ריטם פון די אַלט־געוואוינטע מעשים און רופט ניט ארויס אין מוח קיין פראַגען, וועלכע זיינען איהם נאָך אומבאַקאַנט און געהיימניספול פרעמד.

אביסעלע פאָעזיע איז, אמת, ניט אוועקצומאכען מיט דער האַנד, בתנאי, אז מען זאָל ניט פארגעסען דעם גרעניץ, וואו פאַנטאַזיע און ווירקליכקייט צושיידען זיך, כדי דער חלום זאָל זיך ניט אויסגעבען אלס לעבען און די ניכטערע איבערלעבונג זאָל ניט געשטערט ווערן.

אז מען האָט דערפילט די שוועכע פליכט פון טאָג און מען וויל אין אַוועגט געניסען די כשר־פארדינטע רוה, דאָן איז די פאָעזיע א ברכה פון גאָט און זי העלפט לאַנגזאם צו דער

דאָן קיכאָט

פאַרדיאונג. מען לייענט וועגען שטערן־טרוימען, צויבער־נעכט, וועגען שענע, ליבע וואלד־געטינס, קארליקעס, שדים און רוחות; מען הערט, ווי אויף'ן אויוון זידען שטיל די וואורשטלעך, אזוי אז טרוים און וויטקליכקייט פארבינדען זיך. דאָן וועט דאָס גלייכגעוויכט פון דער זעלע קיינמאָל ניט געשטערט און עס שאדט גאָרנישט צום געזונט.

אַבער וויר עס קאָן ניט געפינען דעם גרעניץ, וואו עס צושיידט זיך דעם חלום'ס לאנד פון'ם לעבען, דער איז א נאַר, וואָס זעהט נאָר שטוינענדע וואונדער און געהט אין וועגען, וועלכע זיינען פרעמד פאר'ן פאַרשטאַנד.

באגייסטערטע טרוימער זיינען דאָס, וועלכע וואנדערן אויף וואונדער'ס וועגען, פארבלאָנדשעטע נשמות, וועלכע פאַראַכטען די פיהרונג פון די פאָטערס און שליידערן אריין זייערע פאקלען אין דעם בית המקדש, אין דעם חיליגטום, וואָס דער פיליסטער האָט מיט בינען־פליים אויפגעבוים.

רעבעלען זיינען עס, וועלכע בונטעווען זיך קעגען אלטע מנהגים אין צוריסען דעם חיליגען באַנד פון דער געוואוינ־הייט, וואָס פארקניפט אזוי ענג די יאַהרהונדערטע דורך טראַדיציע אין פרומע, אומאויפהערליכע רעפעטיציעס. זיי לאָבען זיך אויס פון יעדער נאַרמע, צוברעכען לייכטזיניג די אַלטע לוחות, די טאַוולען פוז די געזעצען און יעדען צוים, וואָס האלט די וועלט צוזאמען, אזוי אז דער גייסט פארלירט זיך אין א ים וואָס האָט ניט קיין ברעג.

א חלום איז פאר זיי דער זין און צוועק פון דער עקזיס־טענץ. זיי פאַרמירען זיך די וועלט לויט זייער אייגענעם וואונש אין געהען אינטער, וועלן פארצעהרט פון זייער אוי־גענער משוגע'נער אייגבילדונג.

דער איידעלער ריטער איז פון יענעם שטאַם. ווי א גאַט קיניגט ער אין דער מלוכה פון די טרוימען, וועלכע זיין פאַנטאַזיע אליין האָט אויסגעוועבט. אָט די מלוכה, אָט די טרוימען־וועלט ווערט פאר איהם אן אינערליכע איבערלעבעניש. ער פיהלט ניט, אז די וועלט, אין וועלכער ער לעבט, איז אין שטענדיגען קאַמף מיט זיין וועלט, זעהט ניט דעם אָפגרונד, וואָס צושוידט איהם פון רוים און צייט.

קיין אינערליכע צוויסמיגקייט שטערט איהם ניט, לעגט איהם ניט קיין שטיינער אויף זיין וועג; דערפאר איז ער תמיד גרייט צו דער שנעלער טאַט. קיינמאָל קומט איהם ניט ארויף קיין געדאנק, וואָס זאָל וואַרענען, אָפהאלטען זיין אָרם, וועג ער ציהט דעם שווערד אין דרייסטען קאַמף. ער וויסט ניט וואָס עס הייסט קווינקלען זיך, די וואקעלדיגקייט פון׳ם אייגענעם האַרצען איז איהם פרעמד; זיין וועזען איז אינגאנצען ווי פון איין שטיק אויסגעאָסען. מחמת דעם פלאגען איהם קיינמאָל ניט די שטומע יסורים פון צווייפעל.

ער האַנדעלט, וויל די טאַט באָפעהלט עם איהם, ער פיהלט זיך אלס באַשיצער פון דער גערעכטיגקייט, וואָס מוז דערפילען א צוועק אין לעבען, פאר וועלכען דאָס שיקזאל האָט איהם באשטימט פאר דער צייט. מיט דעם גאנצען פייער פון זיין נשמה גלויבט ער אין דער ראַלע, וועלכע איז איהם אָנגעטרויט געוואָרן, און פיהלט זיך ווי א באנייער פון׳ם רעכט.

אָבער די וועלט באגרייפט ניט זיין חלום, ווייל ניט מקריב זיין דאָס עקזיסטירענדע פאר דער פאַנטאַזיע, וועלכע איז טאקע אזוי שען, וועלכע פונקעלט לוסטיג אין בונטע פאַרבען, דאָך קאָן זי קיינמאָל ניט פארנעמען דעם פלאַץ פון דער

זוירקליכקייט. אזוי דאָנקט איהם קיינער ניט פאר זיינע דרינגענדע מעשים, אפילו די „דערלייזטע" גופא מאכט ער זיך פאר שונאים, ווען ער ווּיל זיי צווינגען צו געהן אויף א נייעם וועג, ווּאָס איז באלויכטען בלויז פון דעם שטערן־שיין פון׳ם אידעאל.

איינמאָל, ווען האר אן דינער זיינען געריטען אויף זייער וועג, האָבען זיי אין דער וויטענם דערזעהן א מחנה מענשען, וועלכע זיינען מיט שווערע טריט צוגעקומען אלץ נענטער צו זיי. צוזעלקּ מענער זיינען עס, געשמידט אין אייזען, מיט שווערע קייטען אויף העגט און פים. זיי גאהען אלע אין דערזעלבער שורה אין טראָגען א קייט ארום האלז, ווּאָס טשעפּעט צו זייערע קעפּ אינעם צום אנדערן ווי ריזיגע פערל פון א רויזען־קראנץ.

הינטער דער דאָזיגער שורה קומען פיער וועכטער, צווויי צופים אין צוויי אויף פערד. זיי טרייבען אָן די געפאנגענע אין שפּאָנען לאנגזאם אין נאכלעסיג אנטקעגען זייער ציל.

דו זאלסט די מענער, וועלכע קומען דאָרט אנטקעגען אונז? פרעגט דער ריטער ערנסט ביי זיין דיקען קנעכט. מיר דוכט, אז עס איז מיר דאָ ווידער באָשערט אן אָוואָנטיורע, כדי אויסצופּרואוון די שטארקייט פון מיין אָרם.

גיט אקאָרשט אַכטונג, פּאָלט איהם דער דיקער שנעל אריין אין די רייד. צאָמט אין אכיסעל אייער אומגעדולד, וועלכע האָט אונז שוין מעהר ווי אין מאָל אריינגעבראכט אין א שווערער צרה. אויב איך האָב קיין טעות ניט, זיינען דאָס רודער־קנעכט, וועלכע ווערן אויף דעם קעניג׳ם באפעהל געפּיהרט צו דער שטראָף־שיף, כדי אָפּצוקומען פאר זייערע זינד.

פארשטעה איך דאָס ריכטיג, דאַן צווינגט מען, הייסט עס, אָט די מענשען צו גיהן אין אַרט, וואָס איז זיי ניט צום האַרצען. אויב אזוי בין איך פונקט געקומען אין דער רעכטער צייט, כדי צו העלפען די פּאַרשקלאפּטע און זיי דער־לייזען פון׳ם יאָך. איז עס ניט מיין פליכט זיך דאָ אריינצו־מישען און באפרייען אָט די מענשען, וועלכע זיינען אליין צו שוואַך זיך ארויסצורייסען פון׳ם פרעמדען צוואַנג?

געדענקט, אז דאָס זיינען דעם קענינ׳ס שקלאַפען, וואַרנט איהם וויידער אמאָל דער אנדערער. פּאַרבראַכער זיינען עס, וועלכע איהר ווילט באַשיצען; פּאַרבראַכער וואָס די הייר־ליגע אינקווויזיציע האָט דערטאַפּט, און וועלכע דארפען איצט קריגען דעם שכר פאר זייערע מעשים, ווי עס פּאַדערט "אם געזעץ פון לאַנד.

וועד האָט עס געגעבען דעם קענינ דאָס רעכט, איינצו־שפּאַנען די מענשען דאַרט אין דעם שקלאַפען־יאָך? דער קענינ דאַרף באַשיצען זיינע אונטערטאַנען, אַנשטאָט ארויפ־צולעגען אויף זיי א צוואַנג און זיי איבערגעבען אין די הענט פון דער ברוטאַלער טיראַניי. — האַלט דיין עצה פאר זיך, מיין זוהן, איך וויים אליין וואָס איך האָב צו טאָן, וואָס עס איז אין אייגקלאַנג מיט דער אייידעלער פליכט פון דער רי־טערשאַפּט.

דערווייל איז די פרעמדע מחנה, אַנגעלאַדען מיט די שווערע קייטען, צוגעקומען צו זיי. דער ריטער שטעלט זיך זיי אין וועג און פרעגט העפליך דעם ערשטען שומר, וועד ער איז און פּאַרוואָס ער פיהרט די לייט, וועלכע זיינען אזוי געשמידט און אין יאָך געטריבען.

דער זועכטער קוקט פּאַרוואונדערט אויף דעם מאַן, וועל-כער קומט איהם פּאַר אזוי פּרעמד און מאָדנע. דאַן זאָגט ער מיט א גוט-געשטימטען טאָן:

מיין הויך געשעצטער האַר, אויב עס איז ניט צו שווער פּאר אייך, טו פּרעגט זיך נאָך ביי די חברה לייט אליין אויף זייערע מעשים. זיי זועלען פון אייך ניט פּארהוילען דעם אמת אין גערן צופּרידענשטעלען אייער נייגעריגקייט.

דער ריטער פּרעגט דעם ערשטען אויף דער קייט, פּאר-וואָם ער זוערט פּאַרשיקט אויף דער שטראַף-שיף. —

די ליעבע האָט מיך אריינגעבראכט אין אומגליק, אוי-דעלער האַר, זאָגט דער דאָזיגער, פּינטלענדיג כיטרע מיט די אייגען. איך בין געווען פּארליבט, נו, בין איך איצט גע-שמידט אין קייטען.

זינט זיין פּארשיקט מען דאָס פּאַרליבטע אויף דער שטראַף-שיף? פּרעגט איהם דער ריטער מיט פּאַרוואונדע-רונג. אזוינס האָב איך נאָך קיינמאָל אין מיין לעבען ניט געהערט.

אך, ניט דאָס, מיין האַר, ענטפערט איהם דער בחור. ס'איז ניט געווען קיין פּרוי, וועמען איך האָב מיין האַרץ געשענקט. מען האָט מיך געפאקט דערביי, וועז איך האָב אומאַרעמט א בינטעל ווע, וואָס האָט חיים איינגעשלאָסען מיין ליעבע אין האַרצען.

אזן איהר? וועגדט זיך אצונד דער ריטער צו זיין שכן. פּאר זועלכע מעשים טראָגט איהר אָט די קייט?

ער איז א זינגער, פּאַלט דאָ שנעל א דריטער אריין אין די רייד. דאָס הייסט, ער גערהט מיט אונז, ווייל ער האָט

אזוי וואונדערליך געזונגען, וועלן עס איז, פארשטעהט זיך, בעסער געווען צו שווייגען.

איהר מיינט צו זאָגען, פרעגט דער ריטער זעהר ערשטוינט, אז מען האָט אָט דעם מאָן געשמידט אין קייטען, וויל ער האָט געזונגען פון ליעבע און פון גרויסע טאַטען?

גאַנץ ריכטיג, מיין האַר, ער האָט געזונגען פון גרויסע טאַטען, וועלן דער ענקער האָט איהם געפיניגט מיט די פיניגער־שרויפען. ער האָט אויסגעזונגען אלע לידער, וואָס ער האָט געקענט. דערפאר פארשיקט מען איהם אצונד אויף דער שטראָף־שיף.

אזוי פרעגט דער ריטער יעדען איינעם פון דער מחנה און הערט פון יעדען א נייע געשיכטע, פון וועלכער ער פארשטעהט בלויז דעם האַלבען זין. וועלן דער לעצטער האָט פאר איהם געעפענט זיין הארץ, נעמט ער אָן די פיקע פעסטער אין דער האַנד און הויך אויף׳ן קול זאָגט ער צו די שקלאפען:

אזוי ווייט ווי איך האָב געקאָנט ארויסנעמען פון אייערע וועדטער, געהט קיינער פון אייך ניט גערן צו דעם אָרט, וואָס איז פאר אייך באַשטימט. דאָס שיקזאל איז געווען גרויזאָם מיט אייך. איהר האָט ניט געפונען ניט קיין ליעבע, ניט קיין רחמנות. קיין ריכטער האָט אייך ניט געשאָנקען יענעם רעכט, אויף וואָס יעדער מענש, אויך דער געפאלענער, איז בארעכטיגט. דערום מוז איך אלזאָ אליין אייך פארשאפען רעכט, ווי עס באַפעהלט מיר מיין ריטער־פליכט.

דאן וועגדט ער זיך מיט אן אידעלער מיענע צו דעם ערשטען וועכטער און זאָגט:

איהר, גוטער מאן, האָט אַלזאָ געהערט, וואָס איך האָב געזאָגט. נעמט אלזאָ אראָפּ די קייטען פון די געפיניגטע, כדי יעדער איינער זאָל זיך קאָנען געהן פריי זיין וועג. נאָר גאָט אין הימעל איז דער ריכטער איבער זייערע מעשים, ניט איהר, וואָס איהר קאָנט ניט לייענען אין מענשען־הערצער. אייך גופא האָבען אָט די אומגליקליכע גאַרנישט געטאָן, און עס פאַסט ניט פאַר א מאן מיט עהרע צו שפילען דעם הענקער איבער זיין גלייכען.

נאָר וועט אימיצער פון אייך זיין אזוי פארבלענדט, אז ער וועט זיך שטעלען קעגען מיין ווילען, דאַן וועט מיין גוטער שוועהרד מיר פאַרשאַפען רעכט און ברענגען הילף פאר דער פאַרפאַלגטער אומשולד.

מיין ליבער האָר, איהר זיינט ניט אינגאנצען ביים זינען, זאָגט דער וועכטער מיט אן אָנגעשטרענגטען בליק. געהט זיך אייך אין גאָט׳ס נאַמען און מישט זיך ניט אין זאַכען, וועלכע אייער אַרעמער מוח קאָן ניט באַגרייפען.

איהר זיינט א הונרן־זוהן און אן אויסוואורף! שרייט אויס דער מיטיגער ריטער מיט ברענענדען צאָרן און גיט זיך א לאָז אויף איהם מיט דער אָנגעשטעלטער פיקע. דער וועכטער, וועלכער האָט זיך ניט געריכט דערוויף, וועדט אומגעזאָרפען פון דעם פערד, און ער פאַלט אָנידער א פארוואונדעטער אויף דער ערד. דאָ קומען איהם צו הילף די אנדערע דריי, וועלכע אונזער ריטער נעמט אויף מיט זיין געצויגענעם שווערד.

אָבער די רודער־קנעכט זיינען ניט פויל און זיי ניצען שנעל אויס די גינסטיגע געלעגענהייט. זיי צוברעכען זייערע קייטען אויף די שטייגער, און אייגער העלפט ארוים דעם אנ־

דערן פון׳ם אייזען. באַלד האָגעלט עם מיט שוועכע שטייגער אויף די איבעראַשטע וועכטער, וועלכע האָבען קיין אנדער ברירה ניט און פארלאָזען שנעל דעם שלאָכטפעלד.

דאָ רופט דער ריטער צונויף זיין מחנה׳לע, און זיצענדיג אויף זיין שקאָפע רעדט ער צו זיי מיט א הויכער, קלאָרער שטימע און זאָגט:

איהר אידעלע העררן, ווי פרעה איך זיך מיט אייך, וואָס איך האָב מיט גאָט׳ס הילף צובראָכען אייערע קייטען, אזוי זאָ איהר זיינט ווידער מענשען צווישען מענשען. אָבער דאנק־באַרקויט איז די פליכט פון אידעלע הערצער. טו נעמט אַלזאָ אָט די קייטען, וועלכע מיין אָרם האָט צובראָכען, און טראָגט זיי אויף אייערע פלייצעס קיין טאָבאָסאָ, וואו עס וואוינט די הערשערין פון מיין האַרצען, די שענסטע דאָמע, וואָס די וועלט האָט ווען געזעהן. ברענגט איהר, איך בעט אייך, איהר ריטער׳ס גרוס; דערצעהלט איהר, ווי אזוי איך האָב אייך באפרייט פון׳ם יאָך. דערנאָך קאָן זיך יעדער געהן זיין אייגענעם וועג.

הער ריטער, זאָגט איינער פון אָט די גאַלגען־פייגעל, מיר דאַנקען אייך פאר דעם וואָס איהר האָט געטאָן. נאָר דאָס וואָס איהר פאָדערט איצט פון אונז, איז קעגען דעם שכל, אויב מיר ווילען זיך אויסדרעהען פון דער הייליגער אינקווי־זיציע. זייט זיך אייך געזונט! זאָל אייך גאָט באלוינען פאַר אייער טאָט! אָבער האַלט אונז דאָ ניט אויף צו לאַנג; דער אָרט קוקט מיר ניט אוים גאַנץ זיכער.

איהר זיינט אן אומדאַנקבאַרער און געמיינער יונג! גיט דער ריטער א געשריי אויף איהם מיט כעס. א מענש, וואָס

טראָגט ניט קיין אידאַל אין האַרצען, איז ניט ווערט די פּריי־
היט, וועלכע ער באַזיצט. אָבער איך שווער ביי גאָט׳ם
הילוג בלוט, אז דו וועסט נעמען דיין קייט אויף דער פּליצע,
דו פּארפּלוכטער טייוועל׳ם זוהן, און דו וועסט געהן אהין,
וואוהין איך האָב דיך געשיקט!

דאָ גיט דער חברה מאַן א וואונק צו די אנדערע. זיי
ציהען זיך צוריק אין בילדען א קרייז, מיט די באפרייער
אינמיטען. דאן הויבען זיי אָן זיי מכבד זיין מיט שטיינער,
וי זיי האָבען עס פריהער געטאָן מיט די וועכטער.

דער ריטער וועהרט זיך אפילו מיט זיין שילד קעגען די
שטיינער, אָבער ער קאָן ניט באשיצען דעם גאנצען קערפּער,
און געטראָפען פון א שטיין, פאַלט ער אראָפּ פון דער שקאָפע.
אצינד רויבט איינער שנעל אויעק ביי איהם די לענטע, וואָס
ער האָט געטראָגען; אן אנדערער נעמט ביים דיקען בחור
צו זיין מאנטעל. דאן לאָזט מען זיי איבער מיט גלעלכטער
און שפּאָט.

ליגען זיי אלע פיער, האַר, דינער, פערד און עזעל — און
קאָנען קיים ריהרען מיט די פארוואונדעטע גלידער, ביז דער
דיקער קריגט צוריק לשון און זאָגט:

אָט האָט איהר אייך; דאָס איז דער סוף פון׳ם ליד. דאָס
אלעס זאָלט געקאָנט אויסגעמידען ווערן, ווען איהר מאכט
ניט אזוי אויעק מיינע ווערטער מיט דער האנד. אָבער אייער
דראָנג נאָך מאַטען קערט אלעס איבער מיט׳ן קאָפּ אראָפּ און
מיט די פּיס ארויף און כרענגט אונז כסדר איין צרה גרעסער
פון דער אנדערער. ס׳קוקט כמעט אויס, אז אלע גוטע גייס־

טער האָבען אייך פארלאָזען, וואָרים די פארנונפט, דער שכל לעבט שטענדיג מיט אייך אין קריג.

אצונד האָט איהר נאָך צו די צרות א צוגאָב: דעם שפּאָט. דיזעלבע מענשען, וועמעס קיטען איהד האָט צובראָכען, האָבען אויפגעהויבען זייערע העגט קעגען דעם באפרייער. אָה, מיין האַר, צו שלעכט קענט איהר דאס הארץ פון די מענשען! איהר זעהט זיי שטענדיג אין׳ם גלאַנץ פון אייער טרוים און קוקט זיך קיינמאָל ניט אום אויף דער נאַקעטער ווירקליכקייט, וועלכע איז שטאַרקער ווי אייער שאַטען־וועלט.

מיין זוהן, איך וויל ניט זאָגען, אז דו ביזט אומגערעכט, און עס איז אויך ניט דיין שולד, וועז די זאכען שפּיגלען זיך אָפּ ביי דיר אין קאָפּ אנדערש ווי זיי זיינען.

געווים איז א ווייטאָג וואָס די זעלביגע האנד, וועלכע איך האָב באפרייט, האָט זיך אויפגעהויבען קעגען מיר. נאָר דאָס, ווייזט אוים, איז דער גורל וואָס דאָס שיקזאל האָט פאר מיר באַשטימט.

אָבער אויך ביי די געזונקענסטע מענשען אין הארצען לעבט נאָך א פונק פון יענער אנדערער וועלט, וואָס ליגט באהאלטען און גליהט דאַרט אין דער טיפסטער פינסטערניש, ביז דער הויך פון דער פרייהייט צובלאָזט איהם אין א ליכטיגען פלאָם.

כ׳האָב צוריקגעגעבען די לומפען זייער פרייהייט און זיי געשיקט אין יענעם ווייטען אָרט, וואו עם וואוינט די הערשערין פון מיין האַרץ, וועלכע רעגט מיך אָן און טרייבט מיך צו דרייסטע טאַטען. אָבער יענע, אַקאַרשט ערשט פון דער קייט באַפרייט, האָבען ניט פאַרשטאַנען, וואָס עם איז

ניצליך פאר זייער נשמה. פונדעסטוועגען וועט אויך קומען זייער טאָג; אויך פאר זיי וועט אמאָל שלאָגען די שעה.

ביז דאמאָלם איז נאָך א היבשע ווייַלע, זאָגט דער דיקער בחור, אין אויב איהר ווילט וואַרטען ביז וואסער וועט ברענען, דאָן וועט איהר, כ׳לעבען, אביסעל צו קורץ קומען מיט דער צייט וואָס איז אייך באַשערט פון גאָט.

און וואָס איז שייך צו דער דאָנא פון טאָבאָסאָ, וועלכע איהר פארעהרט, אקוראט ווי וואָלט געווען גאָט׳ס מאמע אליין, וויים איך ווירקליך ניט, וואָס דאָ קומט פאָר. איך קען זי גוט, די טאָבטער פון׳ם קאָרטשועלאָ. טאָבאָסאָ ליגט ניט וויים פון אונזער דאָרף.

נו יאָ, זי איז א געזונטע, פעסטע בחור׳טע און זי הויבט אייך איצט א זאָק פון דער ערד—הערט איהר? דער שטארק־סטער פויער קאָן עס ניט מאָכען בעסער. א מויל האָט זי, זאָל מיך גאָט אַפּהיטען! יאָ, זי איז ווירקליך א גרויסע בריה, און אז מען דאַרף וועט זי אייך ארויסשלעפען דעם בעסטען ריטער פון דער בלאָטע, אזוי ווי ער וואָלט געזונען געמאכט פון מאנדעל־קוכען. א קול׳כעל האָט דאָס — איי, דו ממזר׳ק! אין ראַמט זי אייך אין אין אויער א סוד, קאָן אייך דאָס אויער־הייטעלע פּלאָצען פון איהר געשריי.

באמת, א מענש מיט אלע מעלות! נאָר אז איהר זאָלט זי האָבען אויסגעקליבען פאר א פירסטין, פאר דער אוים־דערוויילטער פון אייער ריטער־האַרין, — דאָס, בנאמנות, קאָן איך ניט פארשטעהן.

וויל א כשוף פארבלענדט דיר די אויגען, פאלט איהם דער ריטער האָסטיג אריין אין די רייד. דו זעהסט די זאָכען

שטענדיג אין אן אַנדער ליכט. דיר געהט עס פונקט, ווי עס איז געגאַנגען די שקלאַפען, וועלכע איך האָב באפרייט פון זייער שווערן יאָך. נאָר ווען דער כשוף וועט זיך ענדליך אָפּטאָן פון דיר, דאן וועסטו אויך מיט אַמאָל איינזעהן, אז יענע שענע, וועלכע האָט געפאנגען מיין הארץ, פארדינט צו טראָגען די קרוין פון א וועלט.

איך הער נאַטירליך דאָס, וואָס איהר רעדט דאָ צו מיר, אָבער אלין שווערער קומט עס מיר אָן אייך צו פארשטעהן. ס'איז אויך ארויסגעוואָרפען צו טראַכטען, זיך גריבלען אין זאַכען, וועלכע לאָזען זיך בשום אופן ניט דערגרונטעוועזען. — נאָר איין זאַך וואָלט איך גערן געוואָלט וויסען פון אייך. ווי קומט עס, וואָס קיין אומגליק האָט אייך ביז אהער ניט ענטוישט?

דאָס וואָס מיר האָבען ביז אהער צוזאמען דורכגעלעבט, איז דאָך געווים ניט געווען בלויז א חלום. אמת, אז איהר רעדט כסדר וועגען א כשוף, א צויבער־גייסט, וואָס ווייזט מיר די זאַכען אין אן אנדער בילד. אָבער אָט דער גייסט קוקט מיר עפעס אוים צו זיין צו רעעל. אויב אלע שנעלען אין נאָז, בוכצעס, שטורכעס און מורא'דיגע קלעפ, וואָס איך האָב ביז איצט געקריגען אין אייער דינסט, זיינען געווען ניט מעהר ווי א כשוף, א פארבלענדונג, דאן מוז איך זיך גאָר פשוט מודה זיין פאר אייך, אז דער כשוף האָט זיך מיר גאָר נישט'קשה'דיג געלאָזט פיהלען, איז מיר אריין אין די ביינער. אביסעל צו שטאַרק קוקט מיר אוים אָט די כשוף־מאַכעריי. מען קאָן זי ניט אונטערשיידען פון דער ווירקליכקייט.

אזוי איז דאָס, מיין זוהן, זאָגט אונזער ריטער ערנסט.

ס׳איז א שווערע זאַך צו שיידען, אַפּצוטיילען די ווירקליכ־קייט פון׳ם טרוים. וואָרים יעדע ווירקליכקייט איז פריהער געווען א טרוים, און יעדער טרוים שטרעבט דערצו, צו ווערן א ווירקליכקייט. די שעפערישע קראַפט פון׳ם גלויבען שאַפט ווירקליכקייטען, און א ווירקליכקייט, וועלכע וועקט ניט קיין טרוימען, איז א לעבען וואָס ווערט פארצעהרט, פארטרי־קענט אין זאַמד —, א זריעה, וואָס האָט פארלאָרן איהר פרוכטבארקייט.

דו פרעגסט, פארוואָס איך בין קיינמאָל ניט ענטוישט געווארן אין לעבען און בין שטענדיג גרייט צו נייע טאַטען? וויל טיף אין מיין נשמה ברויזען פייער־שטראָמען און מיין אויג זעהט פאר זיך וויטע וועלטען, א ניי לאַנד, ארומגענו־מען פון ווילדען שטורם, וואָס קיין שטערבליכער האָט נאָך ניט אהער ניט באַטראָטען.

וויי טיפע קלאַנגען דרינגט עם אריין אין מיינע אויערן, אין מיין נשמה כאַדט זיך אין הימעלשען תענוג. — זעה, אַט יענע וויטע וועלט רייצט עם מיך צו דער טאַט, גיט מיין האַרץ פעסטקייט און קראַפט, וועלכע פארטרייבען יעדע שוואכ־האַרציגקייט, יעדען צווייפעל.

וועג דער בורא וואָלט ניט באשאפען מיין שטאַנד, די ריטער, וועלכע וועלן געטריבען פון אן אינערליכען דראַנג אין לאַנען זיך ארוים אין וויטע וועגען צו וויטע צילען, דאן וואָלט דאָס דאזיגע לעבען שוין לאַנג געווען פארפוילט און יעדע ווירקליכקייט וואָלט צופאַלען אין שטויב. קיין פעלד וואָלט מעהר קיין פרוכט ניט געטראָגען, די גאַנצע ערד וואָלט געווען א מדבר, די לעצטע האַפנונג וואָלט לאנג פארטרי־קענט, אויסגעלאַשען געווארן.

מיר זיינען עס די, וואָס טראָגען נייע זריעה אין האַר־צען. דער שוואַכער פונק, וועלכער איז שוין האַלב פארלאָ־שען, ווערט נאָר דורך אונז צובלאָזען און פאַנאַנדערגעפלא־קערט אין א ברענענדען פייער.

וועט מען אמאָל פאַרשאַרען אין דער ערד דאָס לעצטע צווייגעל פון אונזער איידעלען שטאַם, דאן וועט זיין א סוף צו אלע צייטען; די וועלט וועט אויסזעהן ווי א בית עולם, און יעדעס לעבען וועט אין דער סאַמע שפראָצונג אָפּשטאר־בען.

אויף מאָרגען אין דערפריה זיינען זיי אין די בערג, וואו אונזער ריטער פאַלגט נאָך פרעמדע שפורען, אין דער צייט וואָס דער דיקער בחור געפינט אויף'ן וועג א רענצעל, וואו עס ליגט באַהאַלטען א בייטעל מיט גילדערנע דוקאטען.

אזוי רייטען זיי דעם גאַנצען טאָג, ביז דער אוועגט לאָזט זיך ביסלאכווייז אראָפּ און וויט אין מערב שטראַלען אָפּ די שפיצען פון די בערג מיט א רויטען שיין. אויף לייכטע, שטילע פליגלען קומט די נאכט; טויזענטער שטערן פונק־לען, און ווי א וואונדער־מעשה'לע קוקט אוים די גאנצע וועלט.

דער ריטער זיצט פאר'חלומ'ט אויף א פעלז און זיין בליק פאַלגט נאָך די שטראַלען, וועלכע דרינגען דורך דעם וועלט־רוים. אָבער אויך דער דיקער בחור איז נאָך אויף, ליגט אויף זיין קאַלדרע און טראַכט און גריבעלט זיך איבער די מעשים פון זיין האַר.

א זעלטענער מענש איז מיין בעל הבית, דאָס מוז איך צוגעבען. וואָס לענגער איך בין ביי איהם אין דינסט, אלץ שווערער קומט עס מיר אָן איהם צו פארשטעהן. צייטענווייז

רעדט ער אזוי געלערנט, פונקט ווי א בוך, אזוי אז מען וואָלט געקאָנט יעדעם וואָרט באַשטעטיגען דורך א שבועה. דאן ווערט ער מיט אמאָל נאַריש ווי א קוה און טראכט פון האנדלונגען, וואָס א קינד וואָלט זיך מיט זיי געדארפט שעמען.

צייטענווייז קלינגט מיר זיין וואָרט אזוי זיכער ווי דער „אמן" אין דער קירכע. דאָן זעה איך ווען וואלט און זאָכען, כמעט אין זיין ליכט. אן אנדער מאָל קומט מיר פאָר אלצדינג וואָס ער רעדט, ווי א ליגנעריש מעשה פון׳ם שטן׳ם מויל.

ווען דער אינזעל, וואָס ער האָט מיר צוגעזאָגט, זאָל כאָטש ניט ליגען אויף דער לבנה, ווי אזוי פיל אנדערע זאכען זיינען! אָפט שטעל איך זיך אליין די פראגע, פאָרוואָס איך בין איהם די גאנצע צייט נאָכגענגענגען. ער האָט מיך אויפגעריסען פון מיין אלטער וועלט, ניט קוקענדיג דערויף וואָס זיין דומהייט איז פאר מיר קלאָר ווי דער טאָג.

דאָך פיהל איך, אז קיין אנדערער וועט מיר דעם אינזעל ניט פארשאפען; איך אליין וואָלט קיינמאָל ניט געווען אימשטאַנד דערצו. אייגענטליך גרייט ער מיר ערשט דעם טיש, אויף וועלכען איך וועל שפעטער באפרידיגען מיין גומען. איך לעב דאָך בלויז, וויל ער גיט מיר לעבען, אוז אָהן איהם וואָלט מיר דאָ געווים געווען שווערליך דורכצוקומען.

אז ער איז אָ נאר, דאָס קאָן איך אָנטאָפען מיט דער האַנד, אָבער זיין נאָרישקייט דערהאָלט איהם בייס לעבען אוז לאָזט מיין בייכעל אויך ניט אויפגעדאָרט ווערן. — דערום זאָל גאָט בענשען די דומהייט, וועלכע קומט אונז צוניין, אוז מיין ריטער פון דער טרויעריגער געשטאלט!

אזוי וואַנדערן זיי דורך לענדער, מאַכען דורך אוואַנטיורעס אָהן א צאָל, ביז דער גרויסער אָוועגט לאָזט זיך לאַנגזאַם אַראָפּ. דאָ שפּרייט זיך פּאר זייער בליק אויס דער מדבר. —

איהר ווילט, הייסט עס, באמת רייטען אין מדבר אריין! רופט זיך אָן דער דיקער בחור מיט א פּארקלעמט האַרץ. אך, אייער דומהייט האָט דאָך גאָר קיין גרענץ ניט! ביז אהער האָב איך אייך באגלייט טאָג פּאר טאָג און בין אייך נאָכגעגאנגען, ווי אייער אייגענער שאָטען. אצונד אָבער איז געגוג! דאָ איז דער אָרט, וואו אונזערע וועגען געהען זיך פּאַנאַנדער.

זייט זיך אייך געזונט! אויב איהר ווילט ניט אנדערש, דאַן מוזט איהר אליין טראָגען די פּאָלגען דערפון. — דאָרט וינקט צו אייך דער טויט, וועלכער האָט אייך די גאנצע צייט געאָרט און פּארפּיהרט און אייערע אויגען פּארבלענדט מיט אלערליי צויבער־וועלטען, ביז דער שכל איז פון אייער מוח ארויסגעפלויגען.

דער רַיטער הערט זיך ניט צו צו דעם דיקען בחור׳ם וועדטער און קוקט מיט הייסע בליקען אין דער וויטענס. דערווייל פּארקירעוועט דער קליינער חברה מאַן זיין עזעל און רייט לאַנגזאַם צוריק צו זיין אלטער וועלט.

ער לעבט נאָך לאַנג, פיהלט זיך איצט אליין ווי א האָר און דענקט, אז קיין קליגערער פון איהם איז גאָר ניטאָ. פון זיין זאַמען זיינען ארויסגעקומען די ברואים, וועלכע וויסען שטענדיג ווי צו דערטאַפּען דאָס גליק אויף׳ן וועג און וועלכע פּאַשען זיך באקווים דעם פוילען, גראָבען בויך.

אבער קיינמאָל חלום'ן זיי ניט פון דעם שטערן־רייך, פון דער אומבאשרייבליכער פֿראכט פון בלויע וויטקייטען. דער בייטעל איז פאר זיי געוואָרן דאָס בענקעל, אויף וועלכען עס זיצט זייער נשמה, און לויט וועלכען זיי מעסטען יעדע מענ־שען־ווירדע. איז ליידיג דער בייטעל, דאן פאלט דעם מענ־שען'ס וועלט. וואָרים צוערשט האָט גאָט באשאפען דעם בייטעל, דערנאָך דעם מענשען.

אָבער דער ריטער שטרעבט צום מדבר. קוים וואָס די שקאָפּע טראָגט נאָך דעם אויסגעדארטען קערפער — די שעה דערנענטערט זיך, דער וועג איז אָפּגעלאָפען. —

* *
*

גרוי איז דער הימעל. עס גענויגט דער מדבר.

אויסגעשטרעקט אין'ם ברוינעם מדבר־זאַמד ליגט א ספינקס פון שוואַרצען מארמאָר־שטיין, דער בליק פארזונקען אין'ם רייך פון וויסטע וויטקייטען.

ניט שנאה, ניט ליבשאפט שטראלט ארוים פון דעם דאָ־זיגען בליק. דאָס אויג איז פארשלייערט פון א טיפען טרוים, און אויף דער קאלטער פֿראכט פון די שטומע ליפען שוועבט שטיל־שמייכלענדיג די שטילסטע אייביגקייט.

מיט א פּעסטען בליק קוקט דער ריטער אריין דער ספינקס אין די אויגען, — אן אויאנטיורע, מורמלען שוואַך די בלייכע ליפען.

די לעצטע, קלינגט עס שטיל אָפּ פון דער וויטען, און שטום, ניט אויסריידענדיג קיין וואָרט, לאָזט ער זיך אראָפּ אין דעם שטויב פון'ם מדבר.

דער פינפטער וועג

ער אַלטער קלויסטער ליגט אין טיפער רוה, אזוי פרעמד צו דער ערד, אזוי אָפּגעריסען פון מענשען־זאָרג, אָקוראַט ווי דאָס לעבען וואָלט זיך דאָ געגאנגען זיין אייגענעם גאַנג און וואָלט גאָר ניט אָנגעריבט געוואָרן פון׳ם שטורם און דראַנג פון די צייטען.

די אַלטע מויערן קוקען שטיל פאַרטראַכט, אין טיפען פרידען אָטעמט יעדער שטיין, וועלכער ווערט אין זיינע חלומות ניט געשטערט פון קיין וואָכעדיגען, פארשוועכענדען קלאַנג. פארגעסענקייט וואוינט דאָ הינטער די דאָזיגע וועגט, און מעהר ווי איינער, ביי וועמען דער ווייטאָג פון׳ם לעבען האָט געברענט אין מוח, וועלכער האָט זיך צובלוטיגט די נשמה אין שטומער פיין, האָט דאָ צוריקגעפונען די רוה, דעם פרידען פון זיין האַרצען.

דאָ גיהט זיך אָן א שטיל לעבען, וואָס איז אונטערוואָרפען אנדערע געזעצען און וואָס טראָגט אין זיך דעם אייגענעם ריטם פון זיינע ווירקונגען.

די זון שטעהט טיף ביים האָריזאָנט, און פאַמעלאך לאָזט זיך דער אָוונט אראָפּ אויף לאַנקע און פעלד. דער אַלטער קלויסטער־גאָרטען ליגט פאר׳חלום׳ט. אויף לייכטע, דינע

זוילען געהט דאָס שטיל־שווייגען דורך דורך׳ן וועלדעל. אָבער וען די ווינטעלעך בלאָזען מילד דורך די בלעטער, קלינגט עס אָפּ וויך ווי אָרגעל־קלאַנג, וואָס רופט ארוים ציטערדיגע אקאָרדען אין דער נשמה.

די מאַנאכען געהען שווייגענדיג ארום איבער די אלטע קאַרידאָרען, באַוועגען שטום די ליפּען אין געבעט, וואָס רייסט זיך ארוים פון די טיפענישען פון זייערע נשמות, כדי זיך אויפצוהויבען צו גאָט, צו זיין כסא הכבוד.

א וויך בין השמשות ליכט פילט אָן די קירכע. שטיל שטראָמט עס אריין דורך די שמאָלע פענסטער און וועקט אויף אין אַלצדינג די פאַרבאָרגענע זעלע, דאָס געהיימע לעבען, וואָס ליגט ווי פאר׳כשופ׳ט אין האַלץ און שטיין.

די בונטע, פארשידענ־פארביגע פענסטער וואַרפען א מאַדנעם שיין אויף די שטיינערנע פיגורען, וואָס וועגדען זייער ערנסטען בליק אין העלע וויטקייטען, וועלכע שפּרייטען זיך אוים ווי א צויבער פאר זייערע אויגען. פון טיפען שלאָף ערוואַכט דער קאַלטער שטיין און ציטערט שטיל, ווי דורכגענומען פון א וווייטאָג, וואָס פארגעהט לאנגזאם אין א גליקזעליגער ענטציקונג.

הויך איבער דעם אַלטאָר שוועבט דאָס בילד פון׳ם דער־לייזער, דער פון וויטאָג פאַרצוויגענער קערפער, וואָס גוסס׳ט, וואָס גיהט אוים דאָרט אויף׳ן קרייץ. פון׳ם פענסטער דרינגט אריין א גרינליך־גילער שיין, וואָס בלישטשעט מאַדנע אויף דעם בלייכען פנים און שפיגעלט זיך אָפּ אין די יסורים פון דער נשמה.

די אויגען, וועלכע זיינען כמעט אינגאַנצען אָפּגעשטאָר־

בען, הויבען אויף מיט געבעט זייער לעצטען בליק, אזוי ווי זיי וואַלטען דאַרט געפונען דערלייזונג פון דער טיפסטער פיין. דער שטערן איז באַדעקט מיט רויטען שווויים, וואָם בלוטעט לאַנגזאַם פון די רויטע וואונדען, וועלכע די דערנער־קרוין האָט איהם געמאַכט.

אין אָט דעם בליק ליגט פאראיניגט יעדער ווייטאָג, וואָם איז וועו ארויסגעקומען פון דעם דאָזיגען טאָל פון טרע־רען, אוו וועלכער האָט אריינגעשטאָבען זיין דאַרניגען שפיץ אין די הערצער פון די ערד־קינדער.

דער בלייבער קערפער, ציטרייסעלט פון טויט־פראָסט, ציהט זיך אויס אין מורא'דיגע טיפע יסורים, שטרעקט זיך אויס צו דער אייביגקייט, אוו שטיל לאָזען זיך אראָפ די שאַטענס פון'ם טויט.

רעכטס פון'ם אלטאַר שטעהט א מאדאַנא־בילד, די מילדע בליקען אראָפגעלאָזט צו דער ערד. די לינקע האַנד האַלט א פאַלמען־צווייג, די רעכטע איז צום בענשען אויס־געשטרעקט, אזוי ווי זי וואַלט זיך וועלען דערבארעמען איבר יעדער נויט.

א יונגער מאַנאַך קניט פאר'ן בילד פון דער יונגפרוי אוו בויגט אַן דעם נאַקען טיף צו דער ערד, אזוי ווי די שוועדע לאַכט פין דער זינד וואַלט איהם דערדריקט. א טיף שלוכ־צען ציטרייסעלט זיין קערפער. מיט א טויבען, פארדריק־טען קלאַנג רייסען זיך די ווערטער ארוים פון די ליפען אוו בינדען זיך צוזויבר, פאַרמירען זיך אין א היים, האַרציג גע־בעט:

מאריא, גנאַד־רייבע מוטער פון גאָט! פון דער טיפענישׂ

פון מיין נשמה שרייט מיין וויטאָג צו דיר, און אלע וואונדען בלוטען דיר אַנטקעגען. דערבארעם זיך אויף דעם קנעכט, וואָם קניט דאָ א שוועך־באַלאַדענער, א צודריקטער פאר דיינע הייליגע פים, און שיק מיר דערלייזונג פון דער פיין!

וען איך בין אריינגעטראָטען דאָ אין אָט די שטילע מויערן, כדי זיך אָפצוגעבען מיט מיין גאנצער נשמה צו גאָט און זיין ווערק, דאן איז איבער מיר געקומען דער גרויסער פרידען, נאָך וועלכען מיין האַרץ האָט אזוי לאנג געבענקט. כ'האָב געפיהלט, ווי האַרפען־קלאַנגען רוישען אין מיר, און מיין זעל האָט געשוואומען אין א ליכטיגען גלאַנץ, וועלכער האָט זי געטראָגען אנטקעגען דער אייביגקייט.

אָה, הימליש איז געווען די רוה, וואָם איז איבער מיר געקומען און וועלכע האָט זיך אראָפגעלאָזט ווי באַלזאָם אין מיין האַרץ און מיר געוויזען, מיך געלאָזט דערקענען גאָט'ס הערליכקייט.

מיין מוח האָט זיך פארטיפט אין גאָט'ס ווערק. פון טויזענט קוואַלען איז פאר מיר געפלאָסען דער ברונען פון זיין חכמה. אין יעדען שטויבעלע האָב איך געפיהלט זיין הויך, און יעדער זאַנג, וואָם האָט זיך געוויגט אין פעלד, האָט מיך אָנגעפילט מיט ענטציקענדער גליקזעליגקייט, וועלכע האָט פאר מיר אנטפלעקט די גרויסקייט פון'ם בורא. פון יעדער בליהונג האָט זיין גיימט גערעדט צו מיר. כ'האָב געהערט זיין קול אין דעם קראַך, אין דעם בייזער פון'ם דונער, כ'האָב דערקענט זיין מאכט אין בליץ און שטורם.

יעדעם מאָל, וען די נאכט האָט זיך ארונטערגעלאָזט אויף ים און ערד און הויך אויפ'ן הימעל האָבען געפונקעלט טויזענטער שטערן, דאן האָב איך געפיהלט דעם בורא'ס חיי־

ליגע נאָנטקייט. די גאנצע וועלט האָט מיר אויסגעקוקט ווי א בוך, וואָס איז פול מיט דער חכמה פון זיינע מעשים.

בין איך ביינאכט געזעסען שטיל אין מיין קעמערל, מיט דעם מוח פארטיפט אין גאָט'ס חייליג וואָרט, דאן האָב איך געפיהלט, ווי מיין האַרץ איז אויפגעלויכטען געוואָרן, כ'האָב דערקענט, ווי זיין גייסט האָט געברענט אין מיין נשמה און מיר פריי גאלאָזט די צונג, וועלכע איז געזונען ווי געבונדען.

מיט דער טיפסטער פרומקייט האָב איך זיך צוגעהערט צו זיינע וועדטער אין געפיהלט, ווי עפעס האָט זיך געריהרט אין מיר, מיך געהויבען אין דער לופטען. זיין שעפפער-ווילען האָט ארומגעטאַנצט ביי מיר אין בלוט, און פון דער טיפעניש האָט זיך עפעס ארויסגעריסען אין דער הויך, וואָס האָט זיך אזוי ווי צונויפגעגאָסען אין פאָרם און אויסדרוק.

אָבער פלוצלינג איז מיין וועלט הרוב געזוָארן. אין צוויי-ערליי געשטאַלטען קומט מיר פאָר יעדע זאך. אין מיין זעל ברויזען אין שטורעמען פינסטערע כוחות, וועלכע שטערן מיין פרומען געדאַנק צום געבעט, פארקירעוועט מיינע מחשבות אויף פארבאָטענע זעגען אין רויבען ביי מיר אוועק די רוה, דעם פרידען פון מיין הארצען.

וועו מיין נשמה איז פול מיט פרומער איבערגעבענקייט און פיהלט זיך דורכגעדרונגען פון'ם חיילגען גייסט, באוויי-זען זיך פלוצלינג אנדערע בילדער, פאַרטומלען מיין מוח און וויזען מיר די טויערן פון א וועלט, וואָס מיינע אויגען האָבען פריהער קיינמאָל ניט געזעהן.

די רויטע זיגד שטעהט פאר מיר אין פורפור-קלייד און אָנגע'שבור'ט מיט תאוה רייצט זי מיין גוף. איך פיהל דעם חיסען אָטעם פון איהר פייער, און ווילדער יאָגט זיך דאָס

בלוט ביי מיר אין די אָדערן. שנעל קלאַפּט מיר דאָס האַרץ אין דער ברוסט, און א הייסע לויפענשאפט נעמט ארום ווי א נעבעל מיין געדאַנק. דער אָטעם ווערט פֿאַרכאַפּט; די אויגען זעהען רויט, און מיין זעל שמאַכט און לעכצט אין פייער־דיגען באגעהר.

דריקענדיג איז די לופט אין מיין קעמערל, פייכט און שוואר, און זיסע טענער דרינגען אריין אין מיינע אָפענע אויערן, פאַרפיהרעריש, פייערדיג און זינדיג שען. פון טויזענט קראַטערס פלאַקערן אויף די פלאַמען פון דער זינד און גיסען זיך פאַנאַנדער ווי פייער־שטראַמען אין מיין האַרץ, וואָס צוקט און שפרינגט אומפארשעמט אין קיינמאָל ניט־געהלום׳טער תאוה.

דאָן פארשווינדט אלצדינג שטיל ווי א חלום, און ניכטער שפרייט זיך אוים די וועלט פאר מיין בליק. נאָר אין די גלידער ליגט עס מיר שוואר אזוי ווי בליי. מיין קאָפּ איז פוסט, ווי נאָך א ווילדער, אָפּגעהולטאַיעוועטער נאַכט, ביז וואַנען די געדאַנקען קומען פאַמעלאך צוריק. אָבער זיי זיינען ווי אויסגעהילט פון נעבעל און דרעהען זיך צונויף אין מוח ווי א פאר־פלאָנטערטער קנויל. ביסלאכווייז קומט ווידער די ערינערונג, און די גאַנצע שוועריקייט פארשווינדט אין דער טיפענישׂ.

דאָן דערפיהל איך ווידער גאַט׳ס הויך אין מיין ברוסט, מיין אויג זעהט ווידער דעם הימעל אָפּען, און שטיל דרינגען אריין מלאכים־כאָרען אין מיינע אויערן. מיין האַרץ ווערט מיר פלוצלינג אזוי לייכט־באפליגעלט און עס יובעלט און טאַנצט פאר פרייד אנטקעגען גאָט׳ס הערליכקייט, ווי א זינגפויגעלע, וואָס שוועבט צום הימעל.

קלאָר קוקט מיר ווידער אוים דער גרונד פון אלצדינג.

אין׳ם בוך פון די הייליגע פאַרטיפט זיך ווידער מיין זין, כדי פון דער טיפקייט פון די געדאנקען צו שעפען כוחות, צו ווי־דערשטעהן די בייזע ליסטיגקייט פון׳ם שטן.

נאָר וואַן מיין גייסט איז פול מיט די העכסטע פרייד־ען, וואַן ער פאַר׳שכור׳ט זיך אלץ מעהר און מעהר מיט הייליג־סטע הייליגקייטען און דערהויבט זיך צום פייערדיגסטען עקסטאַז, דאַן לאָזט עס זיך אראָפּ ווי א שאָטען אין מיין האַרץ, און יעדע זאך באוווייזט זיך פאר מיר אין א ניי קלייד.

מיר קומט פאָר, אזוי ווי שלאַנגען וואָלטען ארומגע־קראָכען צווישען די שורות און יעדעם וואָרט גליהט פאר מיר אין א נייעם זין. ווי א פינסטערע אַנטפלעקונג קומט עם איבער מיר. איך קאָן זיך מעהר ניט וועהרען אנטקעגען דער פינסטערער מאַכט, וועלכע דרינגט אריין פון פאַרבאָרגענע אָפּגרונדען צו מיר אין דער נשמה און שטריקט ארום מיין מוח מיט צויבער־פעדים.

קוק איך אין מיין העכסטער נויט ארויף צו קריסטום׳עס בילד, וואָס הענגט איבער מיין בענקעלע, דאַן לאכט מיר מיט שפאָט אנטקעגען א שד, וועלכער האָט זיך דורכגעבראָכען א וועג און איז פון׳ם גיהנום געקומען צו מיר.

פון יעדען הייליגען־בילד שמייכלען טייוועלשע צורות, פון יעדען ווינקעל לאָזט זיך דער גיהנום מיט שטורם ארויף אויף מיר. שדים דרעהען זיך אין א ווילדען קרייז, אזוי אז איך גאה שיער ניט אראָפּ פון זינען.

און אָט ענדערט זיך מיט אמאָל דאָס בילד. איך העה, ווי עס קומען צאַרטע קלאַנגען, וועלכע גנב׳ענען זיך שטיל אריין צו מיר אין דער נשמה און לאָסטשען און רייצען מיך צו פאַרבאָטענע מעשים. דאָס קעמערל שמעקט ווי א רויזען־

קוסט, און הייסער און שנעלער לויפט מיר דאָס בלוט דורך אלע גלידער. צוטומעלטע שטימען שפּאַרן זיך ארויס פון דער טיפענישׂ, די דיקע וועגט ציטערן ווי אין קרעמפען.

דאָ פאלען אראָפּ די קלייד̈ער פון די הייליגע און נאַקעט פלייש הויבט זיך אן שטרעקט זיך אוים אין תאוה׳דיגער הין. און שוימענדיג ברעכט אוים דער שטראָם פון אלע טיפענישען; די גאַנצע ערד בושעוועט אין׳ם קראַמפּ פון וואויל-לוסטיגקייט. אצונד ווערט דאָס קעמערל פאר מיר דער „וועגנס-כּאַרג", און אומפּארשעמט צושפּרייט זיך די אויסגעלאסענקייט פאר מיינע אויגען.

דאָ נעם איך צונויף מיינע לעצטע כוחות און שריי אוים צו גאָט אין מיין טיפסטער נויט. אָבער בלויז א מורא׳דיגער פלוך רייסט זיך ארויס פון מיין מויל, וואָס הילכט שוידערליך אָפּ דורך די שטילע האַלען.

אין א משוגענעם קרייז דרעהט זיך יעדעם בילד, ביז דער לעצטער גרענעץ פארשווינדט סוף כל סוף פון מיר. איך ציטער פאר מיין אייגענעם איך, וואָס קוקט מיר אוים אזוי פרעמד און אומדערגרינדליך, אָקוראַט ווי ער וואָלט גאָר קיינמאָל ניט געווען פארוואנדט מיט מיר.

אין א ווילדען כאַאָס שטורעמען די געדאנקען, דאן דרעהט זיך איעדער ארום אין א משוגענעם קאַראַכאָד. דאָ איז ניטאָ קיין אויבען, ניטאָ מעהר קיין אונטען, ביז די דאָמבע ווערט צושמעטערט ביים אויפשטייגען פון דעם דאָזיגען מבול, וואָס גיסט זיך אצונד פאַנאַנדער אָהן א שום גרענעץ.

אין א משוגענעם וויכער דרעהט זיך גוט און שלעכט; די טוגענד פאַארט זיך אָהן בושה מיט דער אויסגעלאסענקייט, און וואו איך ערווארט צו געפינען גאָט, לאַכט שפּאָטיש

דעם טייוועל׳ס פּרצוף. וואו איז דער גרענץ וואָס טיילט פּאַנאַנדער די שטראַמען, וואָס צושיידט גאָט׳ס מלוכה פון דער מלוכה פון׳ם שטן?

איך אליין האָב פּאַרלאָרן יעדען אָנהאלט און פּיהל, ווי איך זוער אויסקגעריסען פון וויכערם, וועלכע שליידערן מיר מיט שטורם אריין אין דעם ברעגלאָזען ים — א שטרויעלע, וואָס טאַנצט ארום אויף די שוימענדע כוואליעם און האָט קיין אהנונג ניט זועגען דעם טיפען אָפּגרונד אונטער איהם. —

אין מיין מוח קאָכט עס און שטורעמט ארויף און אראָפּ. די זינד טראָגט דער טוגענד׳ס צניעות׳דיג קלייד. מאדאם וועגוס האָלט דעם דערלייזער פּרעך אין די אָרעמס. גאָט און דער טייוועל דרעהען זיך אין טאַנץ, צו וועלכע די היליגע שפילען צו אויף האַרפּעם.

איך זוער צוטומלט וועגען מיין אייגען הארץ און פּיהל, אז צוויי נשמות זיצען אין מיר. איינע רייסט מיך ארויף צו הימעל-הויכקייטען, בעת די אנדערע שלעפּט מיך אראָפּ אין אָפּגרונד, אין גיהנום.

מאריא, גנאָד-רייכע מוטער פון גאָט! דערהער מיך און די יסורים פון מיין נשמה! גיב מיר צוריק די רוה, דעם פּרידען פון מיין האַרצען! דערלייז מיך פון׳ם זיסען גיפט פון דער זינד! זאָל מיין גייסט זיך ווידער אויפהויבען אין דער הויך אין זיך זונען אין גאָט׳ס שטראָלען-גלאַנץ!

פּארשוואונדען איז דאָם פּארשידענפּארביגע ליכט פון די פּענסטער; די קירכע איז איינגעהילט אין פינסטערניש. בלויז אויף דעם בילד פון דער יונגפרוי ציטערט נאָך א שוואַכער שיין.

אצונד שטעלט זיך דער מאָנאָך אויף אין טיפסטען וויי־טאָג און שטרעקט אוים די הענט אין א הייסען געבעט. דאָס יונגע געזיכט איז פארצוויגען פון זאָרג און ערגערניש; זיינע אויגען זוכען דעם בליק פון דער גנאָד־רייכער, צי זי ווייזט ארוים רחמנות, דערבארעמונג אויף זיין נויט.

דאָ שטראַלט ארוים געהיים לעבען פון׳ם בילד. די אוי־גען קוקען מילד אין׳ם וויכען גלאַנץ, און לאַנגזאַם לאָזט זיך די רעכטע האַנד אראָפּ צו געבען די ברכה.

געראַטעוועט! רייסט עס זיך ארוים מיט פרייד פון ויין מויל. די טונקעלע אויגען קוקען אוים ווי באגאַסען מיט ליכט, און די גאנצע פארגליווערטקייט געהט איהם אראָפּ פון דער נשמה. די ענגע מויערן, וועלט און זאכען פארשווינדען. ער פיהלט, ווי ער ווערט ארומגענומען ארום און ארום מיט א ליכטיגען גלאַנץ און הערט דעם שטילען הויך פון דער אי־־ביגקייט.

אין קלויסטער געהט זיך דאָס לעבען זיין גאַנג. קיין פאַלשער טאָן שטערט ניט דעם פרידען, וועלכער וואוינט דאָ און דרינגט דורך מיט רוה די הערצער פון די ברידער. דער יונגער מאָנאָך פיהלט זיך ווי ניי באַלעבט. פארשוואונ־דען איז דער כשוף, וואָס האָט איהם געדריקט און ארונ־טערגעשלעפט אין דער טיפעניש זיין געמיט. פארלאָשען, אָפּגעווישט איז דער מאסקעראד פון די ליידענשאפטען, וואָס האָט איהם אזוי אָפט פארנארט און געצויגען מיט א ברע־נענדער היץ.

מיט פרומען חשק דינט ער גאָט׳ם ווערק, און קיינער איז צו איהם ניט גלייך אין מונטערקייט, אין לייכטען גע־

מיט. זיינע ברידער, די מאַנאַכען האָבען איהם ליעב גע־קראָגען אוּן זיי קוקען ארויף צו איהם מיט פרומען אָפשיי, וואָרים ס׳איז קענטיג, אז גאָט׳ס גנאָד רוהט איבער איהם.

אזוי פֿארגעהן די יאָהרען רוהיג אוּן פרידליך, פריי פון וואָס פאר עס איז טומעל אוּן יאָגעניש פון דער דרויסענדיגער וועלט. דער מאַנאַך, וועלכער איז שטענדיג פארטיפט אין גאָט׳ס וואָרט, האָט זיך שוין כמעט פארגעסען אָן דעם לויף פון דער צייט.

נו, קומט אייַן טאָג צו איהם דער עלצטער פון׳ם קלויסטער אוּן זאָגט, אז ער האָט איהם באַשטימט פאר דעם שומר פון אלע אוצרות, וואָס ליגען באַהאַלטען הינטער שווערע, דיקע וועגט, אוּן וועלכע טראָגען אין זיך דעם גאנצען שטאַלץ פון׳ם קלויסטער.

מיט אן ערנסטער מיענע פיהרט ער איהם אוועק צו דעם אָרט, וואו אָט די הייליגטימער ליגען גוט־באַשיצט אין אלטע קופערנ אוּן אין שאפעס. דאָ זעהט ער שפענדלעך פון׳ם קרייץ, אויף וועלכען דער דערלייזער האָט געליטען די מוראַ׳דיגע יסורים פון טויט, ביינער פון הייליגע, וועלכע זיינען געשטאַרבען מיט א פרעהליכען געמיט אלס מארטירער פאר זייער גלויבען. אוּן הונדערט אנדערע זאָכען זיינען דאָ נאָך צוזייט אוּן צישפרייט, וועלכע זיינען באַשטימט צו ריהרען די הערצער פון די גלויביגע אוּן זיי וויזען דעם וואונדער.

נאָכדעם ווי דער עלצטער האָט געוויזען דעם מאַנאַך אלע שאַצען, וואָס זיינען געלעגען שטיל פארבאָרגען אין קלויסטער, אוּן וועז ער האָט איהם ערקלערט וואָס פאר א

הייליגע קראפט עס ליגט אין אָט די טויטע זאכען, א קראַפט, וועלכע ווירקט און שאפט, — האָט ער איהם צוגעפיהרט צו אן אלטער שאַפּע, וועלכע איז געשטאַנען פארטרוימט אין׳ם שאַטען פון א נישע.

אין דער דאַזיגער שאפע, זאָגט דער עלצטער מיט אן ערנסטען טאָן, געפינט זיך א לעבענס־עליקזיר, א געטראַנק, וואָס דער שטן אליין האָט צוגעגרייט. ס׳איז געווען בא־שטימט פאר דעם הייליגען אנטאָניוס, וועמען דער ניט־גוטער האָט אמאָל געוואָלט אריינכאפען אין דער פאסטקע. אָבער גאָט׳ס חסד האָט געוואָכט איבער איהם, און ווען דער הייליגער איז געשטאָרבען, איז דאָס פלעשעלע מגולגל גע־ווארן אהער, צו אונז.

מיין זוהן, אויך דאָס דאַזיגע פלעשעלע איז אין דיינע הענט, אונטער דיין אויפזיכט. טו גיב אלזאָ אכטונג, אז קיין מענשען־האַנד זאָל עס קיינמאָל אין זינדיגער תאוה ניט אָנ־ריהרען. ווערט אימעצער געשטרויכעלט און אָט דער טיי־וועלשער געטראַנק קומט איהם אריין אין׳ם בלוט, דאן איז ניטאָ מעהר קיין האָפנונג פאר איהם, ער פאַלט אריין אין די הענט פון די פינסטערע כוחות, פארלאָרן פאר דער צייט און פאר דער אייביגקייט.

דער עלצטער שליסט אויף דעם אלטען שלאָס און נעמט ארוים פון שאפע א רייך־פארפוצט קעסטעלע, וואו דאס פלעשעלע ליגט ווייך אויסגעבעט. און אזוי גיך ווי דער עלצטער עפענט אויף דאָס קעסטעלע, פארשפרייט זיך אי־בער דעם גאַנצען זאָל א זיסער, צארטער דופט, וואָס ווירקט ווי בארוישענדיג אויף אלע חושים.

דער יונגער מאַנאַך ווייסט ניט, וואָס מיט איהם קומט

פּאָר. זיין בליק איז ווי צוגעשמידט צום פלעשעלע, וואָס דער אַלטער באַהאַלט שנעל צוריק אין שאָפע. בגנבה ציהט ער אריין אין זיך דעם זיסען ריח, וואָס פילט נאָך אלין אָן דעם אַלטען חדר. האָט ניט דערזעלביגער ריח איהם שוין פרי־הער אַמאָל באַרוישט? וואו איז דאָס פּאַרט געווען, וועו יענער דופט האָט איהם דעם קאָפּ פארדרעהט?

מיט אַמאָל דערפיהלט ער א שטילע אהנונג אין זיין האַרץ. ס׳איז געווען דער ריח, וואָס האָט אַמאָל אָנגעפילט זיין קעמערל, א דופט פון רויזען, וועלכע עפענען זיך אויף בייגאכט, א ריח, וואָס באַרוישט, פאר׳שכור׳ט די חושים.

ווי אין חלום הערט ער דעם אלטען׳ס ווערטער, אוו שטילע שטימען דרינגען איהם אריין אין די אויערן. — מיט אַמאָל פּארשליסט זיך הינטער איהם די שווערע טיר. פאר־שוואונדען איז דער רויש, וואָס האָט איהם גענאַרט. מיט א שנעלער האַנד נעמט ער צו די שליסלען אוו באַהאַלט זיי טיף אין זיין גראַבען מאַנטעל.

דער טאָג גההט אריבער אויף דעם אַלטען געווענליכען שטייגער. נאָר וועו ער זיצט בייגאכט ביי זיך אין קע־מערל, פּארטיפט אין גאַט׳ס הייליג ווארט, דאָ דערפיהלט ער ווידער יענעם פיינעם ריח, וועלכער לעגט זיך שמייכ־לענדיג ארום זיינע הושים. צי זיינען דאָס אקאַרשט ניט די רויזען, וועלכע בליהען אין גאַרטען אוו שיקען אריין זייער דופט דורך׳ן אָפענעם פענסטער?

אויף זיין טיש ליגט דאָס אלטע בוך, באלויכטען פון דעם בלייכען שיין פון׳ם לאָמפּ. אומזיסט באמיהט ער זיך צו כאַ־פען, צו פּאַרשטעהן דעם זין פון די ווערטער, וואָרים יענער

ריח רויבט ביי איהם אויעק די רוה פון׳ם האַרצען. ער פיהלט, ווי עפעס פרעמדס וויקעלט זיך ארום איהם ארום און זיין מוח ווערט ארומגעשטריקט פון ווייכע, צאַרטע פעדים.

דאָ דערזעהט ער אויף דער וואַנד א בלאַסען שאַטען, וואָס בויגט זיך אַן צו זיין בוך. א צומישטער קוקט ער זיך אום אין דעם ענגען צימערל און הערט דייטליך דעם קלאַנג פון א שטימע:

וואָס קווינקעלסטו זיך? דער שליסעל איז ביי דיר אין די העגט. טרינק פון׳ם פלעשעלע, וואָס איז אַנגעפילט מיט וויין. קלאַר ווע ווערן דיין זעל און צויבער־קרעפטען וועלען דורכגליהען דורך דיין לייב. דיין גייסט וועט וואנדערן איבער פרעמדע לענדער און מעכטיג וועלען וואקסען זיינע פליגלען.

דאָ פאַלט ער אויף די קניע פאר דעם קרייץ. פון דער טיפסטער טיפענישׂ פון זיין נשמה שטראַמט ארוים זיין געבעט, וואָס זאָל איהם באשירעמען אין זיין שווערער נויט:

אָה יעזום, האָב רחמנות אויף דעם אַרעמען זינדער און באַשיץ מיך פון נייער זעלען־פיין! באַהיט מיך פאר יענער פרעמדער מאַכט, וועלכע שפינט ארום מיין מוח מיט געמיינער כיטרעקייט, כדי מיך איבערצוגעבען צו די שרעקען פון׳ם גיהנום!

אזוי מאַטערט ער זיך אין אנגסטען די גאנצע נאַכט, טוט תפלה און פיניגט זיך דעם גוף מיט אלערליי אויסגעקלערטע יסורים און ענוים, ביז די מידקייט פאַרמאַכט איהם די אויגען.

ביטאָג קוקט איהם אלצדינג אוים ווי א חלום, נאָר וועָן די צוויייטע נאַכט לאָזט זיך אראָפּ, דאָן הויבט זיך פון דאָם ניי

אַן דאַמזעלבע שוידערליכע שפיל. דורך'ן אַפענעם פענסטער דרינגט אריין א זיסער ריח, אזן באלד פאַרנאַרט איהם ווי־דער דיזעלביגע שטימע:

דו שוטה, איך ווּאָס ווארטסטו? פאַרוואָס ניט די רגע! דאַס שיקזאל האַט דיר אריינגעלעגט אין דער האַנד דאַס, ווּאָס עס איז קיין שטערבליכען ביז אהער ניט באשערט גע־ווען. לאַז ניט אריבערגעהן די שטונדע אומגענוצט. ווּאָס דו פארזאמסט, דאַס ווערט קיין אייביגקייט ניט ברענגען צו־ריק!

אזוי נאַרט אזן ציהט די שטימע אלין העכער יעדע נאַכט. ער פיהלט, ווי די כוחות פארשווינדען איהם בים־לאכווייז. אזן אין דער זיבעטער נאַכט האַלט ער עס מעהר ניט אויס. מיט א ווילדען אימפעט יאַגט עס איהם ארוים פון׳ם קעמערל. אין איין אַטעם לויפט ער דורך די קאַרידאַ־רען צו יענעם אַרט, איך ווערט זיין שיקזאַל.

שנעל עפענט זיין האַנד די שמאַלע טיר. ער שטעלט אויעק דעם לאַמפּ אויך דער אלטער שאַפע אזן נעמט זיך אַן מיט ביידע הענט ביי זיין האַרץ, ווּאָס ציטערט פאר זוייטאַג אין זיין צעוואונדעטער ברוסט. אין פיבער־טרייסלעניש עפענט ער די שאַפע אזן שטעקט אריין די האַנד נאַך יענעם זעלטענעם שאַץ, ווּאָס האַט צוגע׳גנב׳עט ביי איהם דעם פרי־דען פון זיין זעלע.

זיין גאנצער קערפער איז דורכגעטרייסלט פון פראַסט; ער פיהלט, ווי דאַס בלוט שטעלט זיך איהם אַפּ אין די אַדערן. — אזן אַט האַלט ער שטום דאַס פלעשעלע אין דער האַנד. א זיסער דופט ציהט איהם, פארגעבעלט איהם דעם מוח. ציטערנדיג מיט'ן גאנצען קערפער, ציהט ער ארוים די פראַפּ־

קע און זעהט, ווי בלויע פונקען שפּריצען ארוים פון׳ם העלזעל. שנעל לעגט ער צו דאָם פּלעשעלע צום מויל און זופּט מיט הייסער גיריגקייט דעם זיסען געטראנק, וואָם געהט דורך ווי א פּייער דורך זיינע אָדערן.

דאָ קלינגט עס אָפּ פון דער וויטענם אין זיינע אויערן: אצונד איז אלעם אוים! פּאַרשפּילט דורך אייגענער שולד!—

מיט ווילדער האַסטיגקייט באַהאַלטן ער ווידער דאָם קעס־טעלע אין דער שאָפע און מיט שנעלע טריט פּאַרלאָזט ער דאָם צימער. —

די אַלטע קירכע גלאַנצט מיט ליכטיגער פּראַכט, און טי־פער אַרגעל־קלאַנג פּילט אָן דעם הייליגען אָרט, ווען די גע־מיינדע האָט זיך פאַרזאַמעלט, כדי אויפצונעמען דעם האַר׳ם ברכה. דער טיפער קלאַנג ברויזט דורך די מענשען־הערצער, באַפרייט זיי פון די נויטען פון דער דאָזיגער וועלט און דער־הויבט דעם גיסט צו ליכטיגע הויכען.

דאָן פּליסט ביסלאכווייז אָפּ דער שטראָם פון טענער, וועלט אלץ שוואַכער און שוואַכער, ביז עס שטאַרבט ציטע־רענדיג אָפּ דער דער לעצטער קלאַנג. ארומגענומען פון א פּייערליכען שטיל־שווייגען, געהט איצט דער יונגער מאַנאַך ארויף אויף דער בימה. דער בלייכער פּנים קוקט אוים ווי פון שטיין אויסגעהאקט און יעדע ליניע ווי געצייכענט פון א קינסטלער־האַנד. נאָר פון די טונקעלע אויגען שטראָלט ארוים א רויטער שיין, וואָם ווירקט ווי אן אָפּגלאַנץ פון אי־נערליכע פּייערן.

ער שטעהט און שווייגט, אזוי ווי ער וואַלט וועלען מיט זיין בליק פאר׳כשופ׳ען די מענשען, וועלכע ערשיינען דאָ פּאַר

איהם. זיין אויג בויערט זיך טיף אין אין יעדען האָרץ, אוּן עס גיהט יעדען אויגעם אריבער א שטילער שוידער איבער'ן לייב אונטער דעם דאָזיגען בליק, וועלכער דרינגט אריין מיט שאַרפקייט הינטער יעדען שטערן.

אוּן אַט קלינגט עס טיף וויי גלאָקען-טענער פון זיין מויל, אוּן אנגענעם, לאַטשענדיג הילכט אַף זיין וואָרט אין יעדען אויער. גאַנץ מאַדנע איז די שפראך, וואָס ער רעדט, אזוי וויי יעדעם וואָרט וואָלט געהאַט א פאַרבאָרגענעם זין. די זאַצען פונקלען אין בונטע, הייסע פאַרבען, גיסען זיך צונויף אוּן בויען אויף א וואונדערליכען בנין פון ניט-גע'חלום'טער פראַכט אוּן הערליכקייט.

וויי פייער-צונגען שיסען ארויף די געדאנקען, פאַרטיי-לען זיך קנאַקענדיג אין טויזענט פונקען אוּן פאלען אראָפּ וויי א שטראַלען-רעגען. יעדעם וואָרט האָט דאָ זיין אייגען לע-בען אוּן דרעהט זיך מיט די אנדערע אין'ם פאַרשידענ-פאַר-ביגען קרייז, כדי צו שאַפען ליכטיגע סימפאָניעס. דאָן לאָזט עס זיך וויידער אמאָל אוועק אין'ם אייגענעם קאַראַהאַד אוּן בלישטשעט קלאָר אין'ם פייער פון דער איידעם.

די קורבע איז אָנגעפילט מיט א צאַרטען דופט, וואָס ווירקט נאַרקאָטיש אויף די חושים אוּן ציהט ארוים מאַדנע געפיהלען פון האַרצען. —

די פרומע געמיינדע איז וויי באַרוישט אוּן זיצט פאַרגלי-ווערט, פאַר'כשופ'ט פון יעדען וואָרט, וואָס רייסט זיך ארוים ביי דעם יונגען מאָנאַך פון מויל אוּן לויפט דורך שטיל צי-טערענדיג דורך דעם קירכען-צימער.

אָבער ער אליין איז פאַרגליווערט פון שטוינען, אונטער-וואַרפען דעם צויבער פון זיין אייגענער רעדע. די אייגענע

וועלטער קלינגען איהם אָפּ אין די אויערן, אזוי ווי זיי וואַל־טען געקומען פון א פרעמדען מויל. ער פיהלט זיך ווי בא־הערשט פון א חלום און צווייפעלט אין דער ווירקליכקייט, וועלכע רינגעלט איהם ארום.

וועך רעדט עס דאָ? פרעגט עס טיף ביי איהם אין דער נשמה. דאָס בין ניט איך — אן אנדערער רעדט ארוים פון מיר. אזעלכע זאַכען זיינען דאָך מיר קוים אויף'ן זינען ארויפ־געקומען. איך שטעה באַרוישט פאר מיין אייגען וועלק אין איך פיהל, אז א פרעמדער האָט עס געשאַפען.

מיט אַמאָל הויבט זיך די שטימע אויף צום העכסטען קלאַנג און רוישט אין שטורמדיגע אקאָרדען דורך דעם קיר־כען־צימער, וועלכע צוטרייסלען די זעלע און רופען ארוים פון איהר אומדערהערטע געפיהלען. אצונד נאָך א יובעל־געשריי פון טיפסטער ברוסט, א לעצטער זיפץ, ווייך און פאר־פיהרעריש; דאָן וועלט עס שטיל, דער לעצטער קלאַנג שטאַרבט אָפּ. —

די מחנה פון גלויביגע זיצט ווי באַרוישט און קוקט נאָך אלין צו דעם זעלבען אָרט, זאַגאַר דאָן וועך דער מאַנאַך האָט שוין לאַנג געהאַט פאַרלאָזען די בימה.

ער אליין ווייסט ניט, וואָס מיט איהם איז געשעהן. די פרעמדע שטימע דרינגט נאָך אלץ אריין אין זיינע אויערן; די וועלטער גיסען זיך צונויף אין וואונדערליכער פראַכט, און די געדאַנקען זיינען ארומגעוועבט מיט א זיסען ריח. דאָס איז דערזעלבער ריח, וועלכער האָט ארויסגעזעצט פון'ם פלע־שעלע, וואָס ער האָט אין יענער נאַכט געגומען צו זיינע ליפען. אצונד ליגט דער דופט כיי איהם אין בלוט, רעדט ארוים פון

מעדאַרדוס

יעדען וואָרט און שפריצט פון זיין גיוסט מיט בלויע פונקען.
פאַרלאָרן פאר דער צייט; דאָך טרעגער פון אן אייגענער וועלט!

די נייע ידיעה קלינגט דורך שטאָט און דאָרף, אז א נביא איז אויפגעשטאַנען אין לאַנד. די קירכע קאָן קוים נאָך אריינענעמען די מחנות, וועלכע שטראָמען פון אלע ערטער, כדי צו הערען פון זיין מויל גאָט'ס וואָרט.

די גאנצע וועלט איז פול מיט לויב-געזאַנג פאר איהם. שנעל, אויף'ן קוק שמידט ער צו צו זיך די הערצער פון די מענשען און פיהרט זיי צו א נייער וועלט.

בלויז דער עלצטער פון קלויסטער בלייבט ניט געריהרט פון איהם. איהם קאָנען זיינע פיערדיגע רייד ניט פארטומלען דעם מוח. ער פיהלט, אז דאָ האָט געמוזט געשעהן עפעס מודא'דיגעס און בעט גאָט, ער זאָל איהם שיקען קלאָרקייט, כדי ער זאָל קאָנען פארטרייבען די געפאַהר, וואָס הענגט איבער'ן קלויסטער, און ווי דעם שטן'ס ליסטיגקייט דראָהט זי די רוה און דעם פרידען פון'ם חיליגען אָרט.

און איין טאָג שיקט ער רופען דעם ברודער צו זיך און רעדט צו איהם מיט א טיף-טרויעריגען בליק:

מיין זוהן, דער ניט-גוטער האָט ארומגענומען דיין הארץ מיט זיינע לאַפּעס, כדי דיך אָפּצורייסען פון גאָט'ס גייסט. אויך פאַר מיר קוקט דיין וואָרט אויס צו זיין א וואונדער, אָבער ס'איז ניט גאָט'ס שטים, וואָס רעדט פון דיר ארויס. ס'איז דעם שטן'ס ליסטיגקייט, וואָס בינדט דיר אויף די צונג. די מאַכט פון פינסטערניש האָט דיך ארומגענומען, און אלין טיפער וועלט דער אָפּגרונד, וואָס ציהט דיך ארונטער.

צו שטאַרק האָט דער טייוול שוין דיין הארץ פאר־פיהרט, אז מיינע שוואַכע ווערטער זאָלען דיר קאָנען העלפען. דיר העלפען וועט בלויז גאָט, וועלכער וועט זיך דערבאַרע־מען איבער דיין נשמה. דיין שיקזאל ליגט אין זיין שטאר־קער האַנד. נאָר ער קאָן דיך ראַטעווען פון דעם פלוך און באפרייען דיין הארץ פון דעם שטו׳ס רשעות.

די פּראָסטע, די מענשען אָהן אורטייל האָט דיין וואָרט באַרוישט, אָבער עס ווירקט ווי א בייזער ביישפיל אויף דעם דאָזיגן אָרט. עס שטערט דעם פרידען, וואָס האָט דא שטענדיג געהערשט, און פּלאָנצט אין ביי אונז דעם גיפט פון זינד. מחמת דעם קאָנסטו דאָ לענגער ניט בלייבען.

פאַר דיר קאָן די דערלייזונג קומען בלויז פון דרויסען. נאָך האָב איך די האָפנונג ניט פארלאָרן. דו וועסט זיך אלזאָ אַרויסלאָזען אין וועג קיין רויס, צו דערפילען א גע־היימע שליחות, וועלכע איך גיב איבער מיט גאָט אין דיינע הענט.

ניט אויס די געלעגנהייט, וועלכע ווערט דיר איצט געגעבען, כדי דו זאָלסט צוריקגעפינען גאָט׳ס וועג. און ווען די חרטה וועט אויסלייטערן דיין הארץ, דאן קעהר זיך אום צוריק אַהער, אין אָט די מויערן, וואו עס קלאַפּט פאר דיר א פּאָטער־האַרץ.

מיין גייסט באגלייט דיך אויף דיין וועג. דעם האר׳ס ברכה זאָל הערשען איבער דיר! — טו מאַך זיך גרייט צום וויטען ציל; וואָרים מאָרגען, נאָך איידער די זון וועט אויפ־געהן, וועט זיך דער טויער פארשליסען הינטער דיר.

אין מזרח וואַרפט די זון איהרע רויטע פייערדיגע שטרא־

לען און לאַנגזאַם פֿארגעהט דער בלאַסער בין השמשות׳דיגער שיין, וואָס האָט ווי איינגעהילט די זאכען אין שלאָף. די גראָזען זיינען באדעקט מיט פּרישען טוי, אין פּרעהליך סווישׂ־טשעט עס פון יעדען צווייג. די בלומען וויגען זיך ביים ראַנד פון טייכעל, און לוסטיג רוישט די רעד פון א מיהל. — ווי שען איז די וועלט אין איהר פֿראַכט!

מונטער אין קרעפּטיג געהט זיך דער יונגער מאַנאַך זיין וועג אין טרינקט מיט ענטציקונג די גאנצע הערליכקייט, וועל־כע האָט זיך מיט אמאָל אויפגעעפענט פֿאר זיינע אויגען. די וועגט פון׳ם קלויסטער ליגען הינטער איהם, אין אָפען שפּרייט זיך אוים די וויטקייט. דאָרט הינטען ליגט פֿאר׳כשופ׳ט דאָם קליינע, וואָס האָט ארומגעשלאָסען זיין מוח ווי מיט געפּענגעניש־וועגט אין זיין פייערדיגען גייסט די פּליגלען אָפּגעהאַקט. אצונד קאָן ער ענדליך אויסשפּרייטען פּריי די פּליגלען אין ווי אן אָדלער זיך וויגען אין׳ם וועלט־רוים, זיך אַנ׳שכור׳ן מיט זיין אייגענער קראָפט.

עם דוכט זיך איהם, אז יאָהרען זיינען שוין פֿאַרביי, זינט ער האָט איבערגעלאָזט דעם קלויסטער הינטער זיך. א שליי־ער לאָזט זיך אראָפּ אויף דער פֿארגאַנגענהייט. דאָם וואָס איז אמאָל געיוון, קוקט אוים ווי איינגעהילט אין נעבעל, און שוועך קומט איהם אָן זיך צו דערמאָנען אָן יענע צייטען, וועלכע ער האָט אמאָל דורכגעלעבט.

אזוי געהט ער שוין זינט וואָכען אויף זיין וועג, וועג ער גיפינט זיך מיט אמאָל ארומגערינגעלט פון א גיעדיכטען וואַלד. דער טאָג האלט שוין ביים פארגעהן, און ער זעהט נאָך אלין ניט קיין ציל פאר זיך, ביז ער פארלירט ענדליך דעם שמאָלען שטעג, און איבערגעלאָזט אין די הענט פון דעם

בלינדען צופאַל, שפּאַנט ער וויטער און זוכט זיך דורכצו־ברעכען א וועג דורך'ן וואַלד.

מיט אַמאָל שטעלט ער אָפּ זיינע טריט; אַן אָפּגרונד איז פּאַר זיינע פּיס. די אַלטע בוימער שטעהען געדיכט איינע נעבען די אנדערע און הויבען אויף זייערע צווייגען אין דער הויך, אזוי אז פון אויבען דרינגט אַראָפּ בלויז א שוואכער שיין.

פון הויכע פעלזען גיסט זיך אַראָפּ א שטראָם אין אָפּ־גרונד, און שוימענדיג צוברעכט זיך דאָס וואַסער אָן שפּיציגע שטיינער, צושפּריצט זיך אין אלע זייטען. דער באָדען איז באַדעקט מיט וווייכען מאָך, און פּארשידענ־פּאַרביגע שוועמ־לער שטעהען ארום אין קרייז. ווי א צויבער־לאַנדשאַפט פּאַרכאָפּט עס זיין בליק. א טיפּע בענקשאפט געהט דורך דורך זיין ברוסט, און פּאר'חלום'ט קוקען זיינע אויגען אַראָפּ אין אָפּגרונד.

דאָ דערזעהט ער א מאָן אין יעגער־קלייד, וואָס ליגט אויסגעשטרעקט ביים אָפּגרונד און שלאָפּט רוהיג און אָהן זאָרג אין דעם גרינעם בין השמשות'דיגען שיין.

פּאַרשענדיג קוקט ער אריין דעם שלאָפענדען אין געזיכט, און ווי א פּאַרגעפּיהל כאָפּט עס איהם אָן ביים האַרצען. איהם קומט פּאָר, אזוי ווי ער וואַלט שוין אָט דעם פּנים ערגעצוואו געזעהן. ער שטעהט און טראַכט, אָבער זיין מיה איז אומ־זיסט. פלוצלינג פּאר'גנב'עט זיך א געדאנק ביי איהם אין מוח:

אשטייגער וועט איך זאָל אליין זיין אָט דער יעגער? מיר דוכט, אז איך האָב מעהר טאַלאַנט צו זיין א יעגער, איידער א מאָנאַך.

אָבער אזוי גיך ווי דער געדאנק איז נאָר אויסגעדענקט, דערפיהלט ער, ווי דאָס האַרץ קלאַפּט איהם שנעלער. ווי א גיהנום'שער כשוף קאָכט עס איהם אין זיין בלוט; זיינע אויגען ברענען מיט ווילדער לײדענשאפט, און רויטע שאָטענס שטייגען ארויס פון דער טיפענישׂ.

דאָ דערפיהלט ער מיט אַמאָל, ווי א פרעמדע מאַכט ציהט איהם אוים דעם אָרם. ער גיט דעם שלעפער א ווילדען שטויס, אזוי אז ער פאַלט אראָפּ פון'ם פעלז אין אָפּגרונד. עם דערהערט זיך א מורא'דיגער פּאַרדריקטער געשרייי פון דער טיפענישׂ, דערנאָך שפּרייט זיך אוים די גרויסע שטיל-קייט, אזוי ווי אלצדינג וואָלט געזוען ניט מעהר ווי א חלום.

מיט א צומישטען בליק קוקט ער אראָפּ אין אָפּגרונד און וויסט נאָך אלץ ניט, וואָס מיט איהם איז געשעהן. דאָ הילכט אָפּ א פּרעך געלעכטער אין זיינע אויערן, און א מונטערע שטימע רעדט צו איהם:

דער מאָגאַך פּאַסט אייך אויסגעצייכענט צום געזיכט. אין די דאָזיגע קלײדער קאָנט איהר דעם טייוועל פיהרען ביי דער נאָז. כ'וויניש אייך גליק צו דער דרייסטער טאַט, מיין איידעלער האַר! אייער ליבלינג זאָל אקאָרשט אליין ניט ווערן צומישט!

נאָך האַלב פּאר'חלום'ט וועגדט ער זיין בליק און זעהט אנטקעגען זיך א בהור'ל, וואָס קוקט איהם אוים ווי א לייכט-זיניגער פּאַזיש. — אָבער דער דאָזיגער ווערט שיער ניט צו-פלאַצט פאַר געלעכטער; ער קרימט זיך און דרעהט זיך, כיז די טרערען קומען איהם אין די אויגען, און ער כיכעט און לאַכט, אָקוראַט ווי דער ניט-גוטער וואָלט אין איהם אריין.

א מאַנאָך! א מאַנאָך, ווי גאָט האָט געבאָטן! אזוי ווי ער וואָלט אָקאַרשט פון קלויסטער ארויסגעקומען. דאָס איז דאָך ווירקליך צו קאָמיש. דער שענסטער קונץ, וואָס איהר האָט ביז אהער געמאכט! — אָבער אצונד איז צייט, אז מיר זאָלען שטעלען פים, וואָרים ביז'ן שלאָס איז נאָך א היבשער מהלך.

דער מאַנאָך פארשטעהט ניט קיין וואָרט, וואָס יענער רעדט; אָבער ער שמייכעלט, אזוי ווי אלץ וואָלט איהם גענוען קלאָר. ביי איהם אין מוח דרעהט זיך אלעס ארויף און אַראָפּ; אין'ם פאַרביגען כאָאָס טאַנצען די געדאַנקען, און יעדע ווירקליכקייט פארשווינדט פון זיין בליק.

רויט שטעהט די זון שוין ביים האָריזאָנט, וועו זיי קומען צו צום ראַנד פון'ם וואָלד, און אויף א משופע'דיגען בערגעל באַווייזט זיך פאר זייערע אויגען א שלאָס, וואָס קוקט אראָפּ אין טאָל.

אצונד איז צייט, איך זאָל זיך שטילערהייט אָפּטראָגען, רופט זיך אָן דער פּאָזש, פינטלענדיג מיט די אויגען. וואָרים וועו מען זאָל מיך זעהן צוזאַמען מיט אייך, וועט אייך אפילו דער מאַנאָכען־מאַנטעל ווינציג וואָס העלפען. — זייט זיך אייך געזונט! און גליק צו דער זינדיגער טאָט!

אין דער צייט וואָס דער פּאָזש פּאַרשווינדט אין וואָלד, לאָזט זיך דער מאַנאָך געהן אויף דעם משופע'דיגען וועג, ביז ער דערגרייכט דעם טויער פון'ם שלאָס. — מיט אן ערנסטער מיענע און מיט א פרייגדליכער באַגריסונג באגעגענט איהם דער בעל הבית פון'ם שלאָס, אזוי ווי ער וואָלט שוין פון לאַנג אן געבענקט נאָך איהם.

ער רעדט זוֹעגען זיין זוהן, ביי וועמען דער מוח האָט זיך איבערגעקערט, און שוועדיש לייִדען רייסען זיך ארוים פון זיין ברוסט. דאָס שיקזאָל איז געווען אומפריינדליך צו איהם, אַבער ער האָט פונדעסטוועגען נאָך ניט פאַרלאָרן די האפנונג, אז דער מאָנאַך וועט איהם ברענגען דערלייזונג, וועט איהם ביישטעהן אין זיין נויט און מיט גאָט'ס הילף באלויכטען זיין קינד'ס מוח.

בעת דער גראַף עפענט אויף דאָס האַרץ פאר דעם מאָנאַך אין אַנטפלעקט פאר איהם זיינע זאָרגען, נעמט איהם די גרעפּין דורך מיט א הייסען בליק, אזוי אז דאָס בלוט קאָכט איהם אויף ווי פייער דורך די אָדערן.

און ווען די נאַכט הילט אין דעם שלאָף אין פינסטערניש אין אלע גיבען זיך איבער דעם שלאָף, דאָן פאר'גנב'עט זיך די גרעפּין צו דעם מאָנאַך אין ציטער און זי נעמט איהם ארום מיט זוילדער לייִדנשאפט. ווי א שנעל שרפה'נדיג פייער פיהלט ער איהרע הייסע קושען, וועלכע זויגען איהם אוים דאָס בלוט פון האַרצען.

דער שטן גופא לעבט אין דער דאָזיגער פרוי, וועלכע בישעוועט ווי א ווילד מיט אן אומגעשטילטען פייער. איהר נאַקעטער קערפער ציטערט אין וואַרפט זיך ארום אין פיבער־היץ. מיט א משוגענער תאוה נעמט זי ארום זיין לייב אין קרעבצט אין כאַרבעלט, ווי די לעצטע כוחות וואָלטען איהר אויסגעאַנגען פאר פאַרלאַנג.

דאָ דערפיהלט ער אליין, ווי א פייער וואָלט איהם דורך אין מוח. דער רויטער וואָנזין בושעוועט ביי איהם אין בלוט. ער זעהט, ווי די זינד בלישטשעט איהר ארוים פון די אויגען, און ער הערט, ווי איהרע ליפּען שעפּטשען שטיל:

פֿאַרבראַכן איז דאָס העכסטע גליק. דאָס וואָס דו האָסט זיך דאָ באַווייזן פֿאַר מיר אלס מאָנאַך, דערהויבט די לוסט צו א ציטערענדען עקסטאַז.

אזוי פֿאַרשווינדט די נאַכט אין הייסער תאוה. אין מזרח גרויט דער ערשטער בלייכער שיין. דאָ רייסט זי זיך מיט אמאָל ארוים פון זיינע אָרעמס, כדי קיין שפּיאָנען־אויג זאָל זי ניט דערזעהן.

ווי אין חלום פֿארגעהען די טעג, און יעדע נאכט די־זעלבע משוגענע בארוישונג. אין אָנפֿאַנג איז דער מאָנאַך ענטציקט פון דעם טאָפּעל־שפיל, דאָן פיהלט ער, ווי עס פֿאר־שווינדען פֿאַמעלאך די גרענעצען, אין וועלכע זיין איך איז ביז אהער געווען געפאנגען. א געהיימער שרעק וואקסט אין זיין ברוסט און א קאַלטע מורא דריקט איהם צונויף דאָס האַרץ, וועו דאָס אייגענע בילד זיינם קוקט איהם אנטקעגען.

וועו בין איך? פרעגט ער זיך מיט א צומישטען בליק. בין איך דער מאָנאַך, וואָס דינט דאָ דער זינד? בין איך דער יענער, וועלכער פוילט דאָרט אין אָפּגרונד? — א צוויי־טער איך וואקסט אוים פֿאַר מיינע אויגען אוֹן פֿאַרכאַפּט דעם מא־נאַך׳ס קערפער, כדי זיך צו פֿאַרטומלען, זיך בארוישען מיט זינד. קוים שטעהט איין בילד קלאָר פֿאר מיין זעל, אזוי נעמט עס אויף גיך אָן די פֿאָרם פון דעם אנדערן. דערנאָך דרעהען זיך ביידע ארום אין א ווילדען קאַראַהאַד, אזוי אז אין דעם וויכער פֿארשווינדט יעדער אונטערשיד.

איך פיהל, ווי עס שווינדעלט מיר אין קאָפּ און איך קאָן ניט מאַכען קיין חילוק פון אויבען ביז אונטען. דער מאָנאַך וועלט מיר פון טאָג צו טאָג אלץ פרעמדער, אָבער ער שלעפּט

מיט מיין נשמה מיט זיך און האַלט מיך פּעסט מיט טויזענט אייזערנע קייטען.

איך קאָן שוין מעהר דעם צושטאַנד ניט אריבערטראָגען, כ׳מוז ווידער קלאָר ווערן ביי זיך, וועל איך בין, כדי אָפּצושייַדען אייגענע לייַדען פון פרעמדער זינד.

אָבער וואַרט אקאָרשט! אצונד ווערט עס מיר ביסלאַכ־ווייז קלאָר. ס׳איז די פּרוי, וואָס האָט מיר דעם קאָפּ פאַרדרעהט און אויף מיר אָנגעשיקט יענעם משוגענעם, ווילדען גייסט. אין איהר פייער צוגעהט מיין אייגענער איך — א שמיקעל וואָקס אין א שרפּה׳נדען אויוועז.

אין א גלעזענק גנב׳עט זיך אריין צו איהם אין מוח: זי דרעהט דיך ארום אין׳ם משוגענעם קרייז, ביז דו וועסט בים־לאכווייז ארָאָפּ פון זינען. ווילסטו דערקענען, וועל דו ביזט באמת, דאן מוזטו אפריהען דער שלאָנג דעם קאָפּ צוטרעטען.

דאָ ליגט אלעם רויט ווי בלוט פאר זיינע אויגען. אין זיינע אָדערן קאָכט דער חשק צו מאָרד. אצונד וויסט ער, וועל עס האָט איהם דעם מוח פארפינסטערט.

און ביינאַכט, פאר׳שכור׳ט פון דער ווילדסטער לייַדענ־שאַפט, זעצט ער אריין דער פרוי די נעגעל אין האלז, ביז זי ליגט א דערוואָרגענע ביי איהם אויף׳ן בעט.

דאן שרייט ער מיט קולות אין דער שטילער נאכט ארוים, אין שוידערליך הילכט עס אָפּ דורך די ווייסטע קאָרידאָרען.— מאָרד! מאָרד! קלינגט עס אָפּ מיט אימה איבער׳ן גאנצען שלאָס. אָבער אין דער צייט וואָס אלץ זיינען נאָך פאַראַלי־זירט פון שרעק, באָפּט זיך דער מערדער שנעל ארוים פון׳ם טויער פון שלאָס, כדי צו פארשווינדען אין דעם נאָנטען וואלד.

אצונד וואנדערט ער איבער דער וועלט אין ציווייל־קליי־דער אָנגעטאָן; דער גראָבער מאַנטעל פון׳ם מאַנאָך ליגט באַהאַלטען אין וואַלד. און ביסלאכווייז קומט איהם פּאָר, אז ער האָט מיט די נייע קלייד־ער אויך א נייע נשמה אָנגעטאָן. אָבער רוה גיט איהם אויך די נייע נשמה ניט.

וועו ער האָט אין יענער נאַכט דערוואַרגען די פרוי, האָט ער געגלויבט, אז ער האָט באַזיגט דעם שונא, וועלכער האָט איהם אמאָל די אייגענע זעלע אין צוויין געשפּאָלטען. אָבער דער מאָרד האָט ניט פּארטריבען די פּינסטערע כוחות, און אלץ פרעמדער וועדט איהם פון טאָג צו טאָג זיין איך, וועמען ער זוכט אומזיסט צו דערגרונטעוועו.

דאָן געפּינט ער זיך איינער אליין מיט זיך, פּארלאָזען פון דער גאנצער וועלט, און וועו ער וואלגערט זיך ארום אָהן רוה אויף זיין געלעגער און פאָלגט נאָך די געדאנקען וועלכע פלאָטערן ארום אין זיין מוח, דאן פיהלט ער אָפּט די שוידער־ליכע נאָטקייט פון׳ם וואַנזין.

וואו איז מיין איך? האַלט ער זיך כסדר אין איין פרע־גען. וועד וועט מיר העלפען אויסמעסטען די טיפקייט פון מיין וועזען? — מיר קומט פּאָר, אזוי ווי די קעמערלעך פון מיין מוח וואַלטען געוועו אָקוראָט ווי די געדיכט־פּארשלא־סענע צעלען פון דער תפיסה. אין יעדער צעל וואוינט א משוגענער גייסט, שדים גיבען דאָרט אָן מעשים, נעהרען און האָדעווען שטיל אוים טעמפּע און שוועדט געדאנקען, וועל־כע ציהען זיך אוו רייסען זיך סטראשענדיג פון אלע טיפע־נישען.

און וועו זיי וועדן דאָרט אין שטילען קעמערל אויסגע־רייפט, פּארטיגע באַגריפען, דאָן עפענט א פּינסטערע מאַכט

אויף דעם טויער. איצט קערען זיי וועלטען, מיט רויטע אויגען גיבען זיי זיך א לאָז דורך די קאַרידאָרען פון׳ם מוח, און זייער אָטעם שיסט מיט פיבער־חיין. זיי טאַנצען, שרייען, קלאַפען אין די וועגט; אינצווישען הער איך א שטילען גערויש, אזוי ווי דער וואַנזין וואָלט זיך געריהרט אין די אייזערנע קייטען.

וואו איז מיין איך? ווער וועט מיר אויפלייזען דאס דאָזיגע רעטענויש? — די קלוגע לייט האָבען געראַדט אזוי פיל וועגען אונזער וועזען און האָבען אונז איבערגעלאָזט דאָס וואָרט: דערקען זיך אליין! — אָבער זייער חכמה טראָגט דאָס חיטעלע פון דעם הויף־נאַר; ס׳איז נאָרישקייט, אָנגעטאָן אין א מאַנטעל פון ערנסטקייט, פוסטער שווינדעל, וואָס איז ניט ווערט קיין שמעק טאַביק.

דערקען זיך אליין! אָבער וואו זאָל איך אָנהויבען? אָט דוכט זיך מיר אויס, אז איך האָב דערטאַפּט דעם אייגענעם איך, אָבער ער וועלט גלייך צוברעכען, צושפליטערט וויי גלאָז ביי מיר אין דער האַנד. און יעדער טייל טאַנצט ארום ארום מיר מיט מוראַ־דיגען שפאָט און שטעקט מיר ארויס די שפּיציגע צונג.

אָפּט קומט מיר פאָר, אז מיין איך באַהאַלט זיך אונטער מאַסקען. אָבער קוים וויל איך אין משוגענער לייכטזיניגקייט איהם ארונטערריסען די פאַלשע צורה, לאָכט מיר פרעך אנטקעגען א נייע מאַסקע. איך צופּ, ריים, ביז דער אָטעם פארגעהט מיר, אָבער וועז איך נעם ענדליך אָן די לעצטע מאסקע, דאן פיהל איך, אז זי איז פארוואקסען מיט׳ן פלייש.

און וועז איך וואָלט אפילו דעם פנים גופא אין שטיקער

צוריסען, וואָלט איך זיך אלין אָנגעשטויסען בלויז אויף נייע מאַסקען.

זאָגאר אין אנדערע זעה איך שטענדיג מיין אייגען בילד, געשטאַלטען, וואָס זיינען ארויסגעקומען פון די געפענגנישען פון מיין מוח און וועלכע שפילען זיך אצונד אזוי דרייסט, אזוי געוואָגט מיט מיינע חושים.

די פיינסטע לאָגיק קאָן דעם געשפענסט ניט כאַפען, וואָרים זי איז דאָך בלויז דער שאָטען פון אויסערליכע זאכען, אָבער אין דעם וועזען גופא דרינגט זי ניט אריין.

די זעלבסט־דערקענטעניש איז די שטאַרקייט פון׳ם גייסט. — ווי אָפט האָט מיין אויער פאַרנומען די אלטע געשיכטע! וואר עס דערקענט זיך אליין, דער איז דער האַר פון זיין שיקזאָל! — זעהר שען געזאָגט, אָבער עס איז דאָך ניט מעהר ווי א פוסט וואָרט. איך הער, ווי די גלעקלעך קלינגען מיט שפאָט, און איך זעה דעם פאַיץ אויף דער בית־נע, דעקלאַמירענדיג מיט אן ערנסטער מיענע זיינע נאַריש־קייטען. — די אויערן געוואהנען זיך ביסלאכווייז צו צו דעם קלאַנג, און קוים איז מען נאָר געוואויגט צו די זאכען, דאָן ווערט יעדע משוגעת דער גרונד פון׳ם טיפסטען אמת.

מיין אַרעמער איך, דו אייביג שאָטען־בילד! אויך דו ביזט נאָר א געשפענסט, וואָס פארגוואלטיגט די פארנונפט; א בלענדענדיג, איינגעבילדעט ליכט, וואָס שפוקט איבער זומפען און נאַרט אָפ און פארפיהרט און שלעפט אונז ארָאָפ אין טיפענישען. —

נו, פיהרט איהם אמאָל דער וועג זיינער אריין אין א שטאָט, וועלכע רייצט איהם אויף א מאָדנעם אופן. ווי א

וויט פֿאַרגעפיהל לאָזט עס זיך אראָפּ אין זיין האַרץ, אזוי ווי ער וואָלט געוואָלן פארבונדען מיט דעם דאָזיגען אָרט דורך אומבאַקאַנטע באנדען.

דער צופֿאַל ברענגט איהם צו דעם קעניגליכען הויף, וואו ער זוכט צושטרייאונג אין זיינע יסורים. דאָרט ווערט זיין בליק ווי צוגעשמידט צו א יונגער שענהיים, וועלכע וועקט אויף טונקעלע זכרונות ביי איהם אין דער נשמה.

ער זעהט וויידער פאר זיך די קליינע קלויסטער־קירכע, דערקענט דאָם בילד פון דער הייליגער רָאָזאליע, וואָם האָט מעהר ווי איין מאָל זיין בליק פאר׳כשופ׳ט. לעבעדיג האָט איהם דאָם דאָזיגע בילד אויסגעקוקט צו זיין. אין א הייסער, דריקענדער נאַכט, וועו דאָם פייער פון זיינע תאוות האָט זיך צופלאַקערט, פלעגט די הייליגע ערשיינען פאר זיינע בלי־קען אלס וועגוס, וועלכע האָט געשמידט זיין לייב אין רוי־זען־קויטען.

אין אַצונד האָט זיך רָאָזאליע באוויזען פאר איהם אין פלייש אוּן בלוט, אַקוראַט ווי ער האָט זי געזעהן אין׳ם בילד. — דאָ דערפיהלט ער, ווי עס ברענט א פיבעריש פייער ביי איהם אין האַרצען, אוּן יעדעס פעדימעל פון זיין וועזען ציהט איהם צו איהר, וועלכע האָט געווירקט אזוי געהיימניספול אין זיין לעבען.

אוּן זיין פאַרלאַנג געפינט שנעל אן אויער. די שענע טראָגט זיין בילד אין איהר האַרץ, אוּן שטיל שפינען זיך די קויטען פון דער ליעבע.

די ליעבע טראָגט איהם אויף איהרע פליגלען, הויבט איהם אויף צום הימעל. פאַרשוואונדען איז דער טיפער ווי־טאָג פון דער נשמה, אוּן די גאנצע שווערקייט געהט איהם

אראָפּ פון האַרצען. די גאַנצע וועלט קוקט איהם אויס ווי באַגאַסען מיט ליכט, און שטראַלענדיג געהט אויף פּאר איהם א נייע זון.

די חדשים פליהען; עס דערנענטערט זיך דער חתונה־טאָג. פון לאַנג שוין האָט ער פּארגעסען דעם נדר, וואָס האָט איהם אַמאָל פארבונדען מיט דעם קלויסטער און וואָס קיין פרויען־ליעבע האָט ניט געקאָנט אויפבינדען.

ער טרעפט די כלה אין׳ם אלטען פירסטען־שלאָס, וואו זי וואַרט אויף איהם מיט חייסער בענקשאַפט.

נאָר פלוצלונג דערהערט מען פון דער גאַס א גערויש, אזוי ווי א שווערער וואָגען וואַלט צוגעפאָהרען צום שלאָס. נייגעריג געהט דאָס איידעלע פּאָר׳ל ארוים אויף׳ן באלקאָן. דאָ דערזעהען זיי, ווי פּאר׳ן הויז שטעהט דעם תליון׳ס וואָגען, אויף וועלכען א מאָנאַך איז געשמידט אין קייטען. דער תליון שטעהט פּאר איהם אין׳ם רויטען מאַנטעל, כדי איהם אָפּצופיהרען צו דער תליה.

אז דער מאָנאַך דערזעהט דעם חתן, פּארקרימט זיך זיין געזיכט אזוי, אז ער קוקט אוים ווי א שד. פון שווארצע אויגען שטראַלט ארוים דאָס פייער פון משוגעת, און הייזעריג רייסט עס זיך ארוים פון דער טרוקענער קעהל:

קום, ברודערל, ארונטער פון׳ם באלקאָן! הי־הי, דער תליון רופט צום שוידערליכען שפיל! און וועה עם דערשלאָגט דעם אנדערן, דער זאָל זיין קעניג און טרינקען בלוט פון א גילדערנעם בעכער!

פלוצלינג באַפאַלט איהם א פּחד, ווי דער שרעק פון׳ם גיהנום; דער וואָנזין נעמט איהם אָן ביים טויטען האַרץ.

ער זעהט פאר זיינע אויגען א ים פון בלוט, ער זעהט, ווי רויטע הענט שטרעקען זיך אוים פון דער טיפענישׂ.

דאָ שטעכט ער אריין דער געליבטער א קינזשאל אין האַרצען, לאָזט זיך ארונטער מיט איין שפרונג פון׳ם באל־קאָן אין ברעכט זיך דורך א וועג צום תליון׳ס וואָגען. דער תליון פאלט, געטראָפען פון׳ם קאלטען שטאָהל. דערנאָך צוברעכט ער שנעל די קייט, מיט וועלכער דער מאַנאך איז געשמידט. מיט איין שפרונג שטעהט ער אויף׳ן וועג אין לויפט אזוי לאַנג, ביז דער וואלד נעמט איהם אונטער זיין שוץ.

דאָרט לאָזט ער זיך ארַאָפּ א מורא׳דיג פארמאטערטער צו דער ערד און ליגט, אזוי ווי דער טויט וואָלט איהם דער־שלאָגען.

דאָ שפרינגט איהם ארויף אויף׳ן רוקען א געשפענסט, און א שטימע פייפט איהם אין די אויערן:

אצינד בין איך שטענדיג ביי דיר, דיין צווייטער איך! קיינמאָל וועסטו זיך ניט באפרייען פון מיין לאַסט! איך לעב דיינע טעג, חלום דיין חלום און וועל אמאָל שטארבען דיין טויט! —

דאָ הויבט ער מיט גרוים מיה אויף דעם מידען קערפער און געהט זיך לאַנגזאַם זיין לאַנגען וועג דורך ווייטע לענ־דער, איבער ווייטע ים׳ען, ביז איין שענעם טאָג ווינקט צו איהם דער לעצטער גרעניץ. —

* *
*

גרוי איז דער הימעל. עס גענויגט דער מדבר.
אויסגעשטרעקט אין׳ם ברוינעם מדבר־זאַמד ליגט א

ספינקס פון שוואַרצען מאַרמאַר־שטיין, דער בליק פאַרזונקען אין׳ם רייך פון וויסטע וויטקויטען.

ניט שנאה, ניט ליבשאַפט שטראַלט ארוים פון׳ם דאָזיגען בליק. דאָס אויג איז פארשלייערט פון טיפען טרויס, און אויף דער קאַלטער פּראַכט פון די שטומע ליפען שוועבט שטיל־שמייכלענדיג די שטילסטע אייביגקייט.

דער פינפטער וואנדערער קוקט אריין דער ספינקס אין די אויגען, נאָר איהרע רעטענישען קאָן ער ניט דערגרונטע־ווען, און שטום, ניט אויסרייד ענדיג קיין וואָרט, לאָזט ער זיך אַראָפּ אין דעם שטויב פון׳ם מדבר.

דער זעקסטער וועג

ון וואַנען ער איז געקומען, איז געבליבען א סוד פאר דער גאנצער וועלט. ער גופא וואָלט עס קוים געקאָנט זאָגען. אָפט נעמט איהם ארום א שטיל געפיהל, אזוי ווי ער וואָלט ארויסגעקומען פון א צויבער-לאַנד, וואָס גרויט און טונקעלט פאר די אויגען אין בלויע וויטקייטען און וועקט א שטומע בענקשאפט ביי איהם אין דער נשמה.

פאר זיינע אויגען ליגט דעם דיכטער'ס וועלט, א פאר-חלום'טער ברעג, ארומגענומען פון ים, וואָס באהאלט אין זיך טויזענט בלויע וואונדער און עפענט נאָר פאר דעם גלויביגען אויף די טירען.

ס'איז א נשמה-וועלט, וואָס ווינקט צו איהם. דאס וואונ-דער-מעשה'לע זיצט אויף א בלומען-טראָן און שפינט אריין געהיימע פעדים אין דעם וועלט-אל. א וויכער קלאנג פילט אָן די לעבליכע לופט און וועקט אויף אין דער ברוסט א פאר-חלומ'טע בענקשאפט, וואָס ווינט זיך שטיל און רופט ארויס נייע קלאָנגען אין האַרצען.

אין יענעם רייך פעהלען אלע צוימען, וועלכע צושיידען געיוענליך די ברואים איינע פון די אנדערע. אפילו דער שטיין

איז באַשאַנקען מיט'ן כח הדבור, קאָן זאָגען זיין וואָרט; עס רעדט דאָס טייכעל, די בלום און דער שטערן. אין יעדער זאַך איז פאַראַן א קלאָרער גייסט, וואָס אנטפלעקט זיך מיט פרייד פאר דעם מענשען און דעקט פאר איהם אויף דעם גרויסען בונד פון'ם וועלט־אל.

דער ריח פון דער רויז איז פארוואנדט מיט'ן שטערן, דעם ווינט'ס בלאָזען מיט דער פראכט פון דער ליליע. עס שפיגעלט זיך אָפּ דער וועלט־אל אין יעדען טייל, און פון'ם גאנצען שטראלט אָפּ צוריק דער טייל. דעם מענשען'ס איך געפינט זיך אין דעם גרויסען „מיר", און פון דעם „מיר" ווי־קעלט זיך פאנאנדער די אייגענע קראפט.

פון יענעם לאַנד איז דער טויט פארטריבען; פאראן בלויז א קומען און אוועקגעהן, א זיסער אָפּשיד, א זיך ווידער־געפינען. דער גייסט פון די זאכען ווירקט אין יעדען שטיין און געפינט אן אָפּקלאנג אין יעדער ברוסט.

אין טיפע הייהלען פונקלען די קרישטאַלען אין א ים פון וואונדערליכער פארבען־פראכט, וועלכע וואַרפט איהרע שטראלען אין דער נשמה, וועקט אויף א געהיימען פייער אין מענשען־הערצער און שפיגעלט זיך אויף א זעלטענעם אופן אָפּ אין מח, אזוי אז יעדע זאך קוקט איהם אויס ווי דורכגע־דרונגען פון ליכט.

געדאנקען פאַרמירען זיך ווי די קרישטאַלען און שטרא־לען מונטער אין רייגעם גלאנץ, קיינמאָל ניט פארדעקט פון קיין פינסטערן וואָלקען. אויף צויבער־בלומען וויגען זיך אידעען ווי פארשידענ־פאַרביגע שמעטערלינגען, וועלכע ווערן פאר'שכור'ט פון דופט און טרינקען אלץ נייע פריידען פון טויזענט בלומען־קעלשיקלעך.

פון טרוימען ווערט געבוירן די ווירקליכקייט, וועלכע רופט גלייך ארויס נייע טרוימען, אזוי אז חלום און וואַהר געפינען זיך אייביג אין דורכדרינגען זיך טיף אין הארציג.

אָבער נאָר דער דיכטער וואוינט אין יענעם לאַנד, וואָס איז פרעמד פאר אלע אנדערע קינדער פון דער ערד, וועלכע זיינען צוגעבונדען צו דער קלייניער נויט פון דער צייט אין מזון טאָג-טעגליך מאַטערן דעם מוח אין זיך פלאגען אין דעם שווערן יאָך פון דער פליכט, וואָס האלט זיי געשמידט.

נאָר ווען דער דיכטער קלאפט אָן אין דער נשמה, דאן לייזט זיך לאַנגזאַם אויף דער כשוף פון דער ווירקליכקייט. פאַרבאַרגענע סטרונעס הויבען אָן צו ציטערן, און שטיל קלינגט עס אָפּ אין האַרצען. א געהיימע בענקשאפט רייסט זיך שטום ארויף, און פון דער טיפעניש הערט זיך א זוייט ליד. —

אין חלום האָט ער יענע וועלט געזעהן. אצונד איז דער חלום געוואָרן פאר איהם א ווירקליכקייט, וועלכע ציהט איהם זוי א ווייטע היים. ער זעהט די יסורים פון די מענשען און זייער שטילע פיין, זעהט, ווי זייער לעבען פארגעהט אָהן פרייד, ווי די דורות גיעהען אראָפּ אין גרוב מיט טיפע ליידען און מיט צואוויייטאַגטע, פאר'חשך'טע הערצער, וואָס קיין שטראל פון דער אייביגקייט האָט קיינמאָל ניט באריהרט.

וואַרים אויף דער ערד הערשען זאָרג, קריג און טויט. דער ווייטאָג כלייבט אונז בירושה פון גרויע זיידעס, און ביים ראַנד פון'ם קבר לאָזען מיר איהם איבער פאר די אנדערע, כדי זיי זאָלען מיט דעם זעלבען שווערן יאָך אויף די פלייצעס וואַנדערן וויייטער אויף דעם זעלבען לאנגען וועג, וואָס פיהרט פון'ם נעבעל אין'ם נעבעל.

דער טיפסטער יאָמער פון׳ם לעבען נעמט איהם ארום, וועז ער באטראכט דעם גורל פון די ערד־קינדער, די גרויע מאָנאָטאָניע פון דער אלטעגליכער נויט, אין וועלכער עס פאר־בלאָנדזשעט זעלטען א שטראל, וואָס דרינגט אריין פון דעם דיכטער׳ם וויטע לענדער, צו עפענען פאר די מענשען ליכ־טיגע וועלטען, די טיפע בענקשאפט נאָך דעם נייעם רייך.

זיין גאַנץ וועזען איז א בילד פון חן, פון ליבליכקייט. די בלאָנדע האָר ראהמען ארום דעם פיינעם שטערן, פון בלויע אויגען שטראלט ארוים דער שיין פון ליעבע און שטילע בענק־שאפט, וועלכע לעכצט נאָך וואונדער.

תמיד איז זיין מוח פארנומען מיט אנדערע, קיינמאָל מוטשטעט איהם ניט דער געדאנק וועגען דעם אייגענעם איך. אין ליעבע וואָלט ער ארומגענומען די גאַנצע וועלט און וואָלט וועלען לינדערן פרעמדע ליידען און פרעמדען וויטאָג, וועל־כע קלינגען אָפּ טיף ביי איהם אין דער נשמה, אזוי ווי זיי וואָלטען זיך געגומען פון דער אייגענער נויט.

ער איז א זינגער, פון גאָט געבענשט, און וועז זיין ליד שטראָמט איהם ארוים פון די ליפען, פארשווינדט יעדע ערד־ליכע נויט און יעדער וויטאָג. די מענשען זיינען פאר׳כשופ׳ט פון דעם דאָזיגען קלאַנג, וועלכער רוישט דורך דורך דער נשמה ווי א וויט פאָר־געפיהל וועגען א וועלט, וואָס מען האָט נאָך ניט געזעהן.

א נייע וועלט! דער דיכטער טראָגט זי אין זיין הארץ ווי די פארשפרעכונג פון א וויטער צייט, וועלכע לאסטשעט און נעמט ארום די נשמה מיט א צאַרטען, זיסען רויש.

פון זיין ליד הערט זיך ארוים דאס רוישען פון׳ם ים, דאס

דופטען פון די בלומען און דאס שטראלען פון די שטערן; עס קלינגט אַפּ די בלויקייט פון׳ם הימעל, דער גלאַנץ פון דער זון, דער שטילער, צאַרטער טאָנץ פון בלומען־גיסטער ביים שיין פון דער לבנה און וויטע, פארשכור׳טע געשרייען פון וואַסער־גייסטער, זיסע, רייצענדע קלאנגען פון דעם גן עדן, פון וועלכען דער ערדען־זוהן איז אמאָל פארטריבען געווארן.

די גרויסע בענקשאפט קלינגט ארויס פון זיין ליד, דער צויבער־רוף, וואָס הילכט אַפּ פון דער וויטען, כדי צו מאַכען א סוף צו אלע יסורים פון דער ערד און ברענגען וואָס גיכער די צייטען פון דערוואַרטונג און דערפילונג.

אזוי וואַנדערט ער, א זינגער, איבער׳ן לאַנד, א דיכטער, וואָס שאפט זיך פון וועלטער וועלטען. וועו זיינע פינגער באריהרען די סטרונעס אין צאַרטע קלאַנגען שטראַמען ארויס פין זיין מויל, דאן הערען זיך אפילו די שטיינער צו צו זיין ליד. די פייגעלעך זיצען פלוצלינג אנשוויגען אין די צווייגען, אין פאר׳חלומ׳ט לאָזט עס זיך אראָפּ אויף בוים און קוסט.

דאַרט, וואו ער וואנדעלט, פארשווינדט יעדער וויטאָג. ער טרייבט ארויס די זאַרג פון דעם מענשען׳ם הארץ און פאר־יאָגט די ליידען, וואָס קויעלען ארויס פון דער טיפעניש.

נו, איז ער איינמאָל געקומען אין א וויטען אָרט, אין וועלכען זיין ליד האָט אפגעקלונגען צום ערשטען מאָל. און יעדער איינער איז ווי פאר׳כשופ׳ט און קוקט איהם מיט ענט־ציקונג אין מויל אריין. קיינמאָל נאָך האָט מען אזא זינגער ניט געהערט, וואָס פארכאפט די הערצער ווי אין חלום און האַלט זיי געשמידט אין׳ם צויבער פון זיין בענקעניש.

לאַנג פארוויילט ער אין די מויערן פון יענער שטאָט, און

ווען ער טוט זיך ענדליך אָן א כח און באשליסט צו נעמען אָפשיד, דאָ באווייזט זיך פֿאר איהם א זקן אין ווייסע האָר און רעדט צו איהם מיט אײנדרוקספולע ווערטער:

דו ביזט א קעניג צווישען אלע דיכטער, א זינגער, ווי די וועלט האָט קוים אַזא אײנעם געזעהן. אז איך הער דיין ליד, קלינגט עס אָפּ אין מיין נשמה ווי א שטיל פֿאַרגעפיהל וועגען א ווייטער צייט, אין וועלכער קיין מענשען־לייד וועט ניט פֿאראומערן די ערד.

אין דיין ליד לעבט דער גייסט פון ווייטקייט, וועלכער עפענט אויף אין הארצען געהיימע טירען, וועקט אויף געדאנקען, וועלכע ווינקען נאָר אין חלום ווי ליכטיגע וואונדער פון א לבנה־נאַכט.

דיין הארץ, וואָס קוקט אוים צו זיין געמאכט פון טויזענט קלאַנגען, הויבט זיך אויף פון יעדער ערד־שוואַרקייט און גיסט אריין א שטראָם פון ליכט אין אונזערע הערצער.

דו ביזט ווי דער מלאך, וואָס אָנשטאָט א האַרץ טראָגט ער אין זיין ברוסט א האַרפֿ, פון וועמען סטרונעם עס קומען ארוים טיפע קלאַנגען וועגען הערליכע פעלדער, וועלכע זיינען אונז פרעמד. דו ביזט אויפגעשטאַנען פאר אונז ווי א נייער זעהער, וואָס וואַרפט אריין אין אונזערע זעלען א מילדען שיין און טראָגט זיי אנטקעגען דער נייער וועלט, וואָס דיינע ליד־ער זאָגען אָן וועגען איהר אָנקומען.

אָבער, יונגער מאַן, שנעל פארגעהט די צייט, און עס וועט קומען די שעה, וועו דיין מויל וואָס שטראָמט נאָך היינט מיט ליכטיגע קלאַנגען, וועט אנשוויגען וועלן, וועו דער טויט וועט זיך מיט איהם צוקושען. דאן וועט דיין ליד פארשטומט וועלן אויף אייביג, וועט אָפשטארבען ווי א טאָן אין שטילער

נאַכט. עס וועט גאָרנישט איבערבלייבן פון דיין ווערק ווי נאָר דער געדאנק, אז דו האָסט אמאָל געלעבט.

דורות וועלען קומען און פארגעהן, און פארשווינדען וועט דיין נאָמען אלץ מעהר, געדיכט ארומגעוועבט פון׳ם נעבעל פון דער לעגענדע, ביז עס וועט סוף כל סוף ניט בלייבען דערפון מעהר ווי א שוואכער שאָטען.

דער דיכטער קומט פון אן אנדער וועלט; זיין ליד קלינגט איהם ארוים פון א שטילען רייך. דאָרט, וואו עס בלויט די וויטקייט אין׳ם בריטען, וויטען רוים, איינגעהילט פון צאר־טע, טונקעל־שיינענדיגע נעבעלם, דאָרט ליגט יענעם וואונ־דערלאַנד, דאָס ציל פון אונזער בענקשאפט.

א וויכער, מילדער גלאַנץ שטראלט איבער יענעם אָרט, וואו א זילבער־פלאָם הויכט ארוים מיט שווערער בענקעניש זיין שטיל ליד אין טיפע וויטקייטען.

און ליכטיגע שאָטענס שוועבען ארום אין א לייכטען טאַנץ ארום יענעם פלאָם, הערען זיך צו צו זיין ליד, צו דעם ליד פון בענקשאפט אין פון שעפּפער־טרויטען.

דאָ גיט דער פלאָם א צוק, ווי אין שטומע יסורים. פון׳ם בלייבען ליכט טיילט זיך אָפּ א טרער און פאלט אראָפּ אין׳ם טאָל פון די ערדען־זיהן, כדי צו באפרוכטען א דיכטער־זעלע.

אָט אזוי וועלט דורכגעפיהרט די מיסטעריע, וואָס שוועבט ארום דער געבורט פון׳ם זינגער. דורך יענעם טרער בלישטשעט פאר איהם די אייביגקייט, און שטיל קלינגט איהם יענעם וויטע ליד, וואָס צייטיגט אוים די בליהענדע חלומות אין בלויער פראכט.

אויף זיינע ליפּען ציטערט אצונד דער קלאַנג, דאָס ליד, וואָס דער ליכטיגער פלאָם האָט איהם געזונגען און וואָס

דרינגט אריין טיף אין די הערצער פון די מענשען־ברידער, ווי א שליחות, א בשורה פון דער נייער וועלט.

אָבער דיר האָט א גאָט געגעבען גענאָג. אין דיין זעל ברויזען צויבער־קרעפטען, וועלכע קיין שפּיפּער־ווילען האָט נאָך ניט באַפרייט. דו וואָלסט געקאָנט ווערן א דערלייזער פּאר דער דאָזיגער וועלט און זי ראַטעווען פון די יסורים פון קנעכטשאַפט, וועלכע נאָגען ווי א וואָרים אונזער הארץ.

פון אַלטע, אַלטע צייטען אָן געהט די מענשהייט איהר וועג, וועלכער פּארלירט זיך אין גרויען בין־השמשות־ליכט. א לאַנגער צוג. כמעט אָהן אן ענד זיינען די מענשען־רייהען, וועלכע טראָגען אויף'ן שטערן קין'ס צייכען און זינט טויזענ־טער יאָהרען שלעפּען זיי זיך דורך די צייטען ווי מידע וואנ־דערער, וועלכע האָבען פּארלאָרן זייער ציל.

אָנגעלאָדען מיט דעם שיקזאל'ס שוידערליכען פלוך, אי־בערגעלאָזט אויף הפקר פאר דער שווערער נויט פון דער שטונדע, געהען זיי דורך דער שרפה־נדיגער היץ פון'ם מדבר, דורך די שניי־פעלדער פון מורא'דיגע איינזאמקייטען. די גאַנצע משא פון די צייטען ליגט אויף זיי. וואָס די פארגאנ־גענהייט זאָל אונז ניט איבערגעבען, זיי טראָגען עס, ביז זייע־רע קניע ברעכען זיך איין. אָבער אנדערע הויבען אויף די טויטע, שווערע לאַסט און פארמאטערטע קרעכצען זיי דורך'ן טאָל פון'ם לעבען, ביז אויך זיי פאַלען אונטער דער שווערער משא.

און דאָך ליגט אויך אין זייערע נשמות טיף באהאלטען א פונק פון הייסער בענקעניש, וואָס טרייבט זיי צו יענעם שטילען, אומבאקאנטען רייך, וואָס שוועבט דאָרט צווישען

ליכט און פינסטערניש הינטער די שלייערן פון בלויע וויט-קייטען.

אז די דאָזיגע בענקעניש געהט אריין טיף אין די ביי-נער, ווערט פלוצלינג פון דעם פונק א פלאָם, וואָס שיסט ארויף אין ווילדען דראַנג הויך צום הימעל. דאָן ברעכט זיך איין דער גוט-געבויטער בנין פון דער אָרדנונג, און אלטע וועלטען צופאַלען פלוצלינג אין שטיקער. אויף'ן רויטען הי-מעל טאַנצען נייע שטערן, און פון דער טיפענישׂ הילכען אָפּ שעפּערישע-וועלטער, וועלכע פאַרמירען פון'ם כאָאָס נייע וועל-טען און לעבען אויס בריקען צו דעם בלויען רייך.

אָבער בימלאכווייז ווערט דער פלאָם ווידער קליין און פאַרשווינדט טיף אין'ם אָפּגרונד פון'ם געשעהן. עם בליי-בען נאָר שוואָבע פונקען דאָ און דאָרט, וועלכע גליהען שטיל אונטער גרויער אַש.

דאָס לעבען געהט זיך דאָן ווידער זיין אלטען וועג, און יעדער טאָג איז ווידער גלייך צו דעם אנדערן. די האָפנונג פאַרשווינדט פון דעם מענשען'ס האַרץ, און קין קייכט שווע-רער אונטער זיין לאַסט, וואָס די קללה פון די צייטען האָט אויף איהם ארויפגעלעגט.

ביז עס פלאקערן ווידער אויף פלאמען פון די פונקען. דאָס איז דער אָנהויב פון א נייעם שפּיל; געהיימע כוחות ברעכען אויס פון דער טיפענישׂ, און ווידער אמאָל זוכט קין דעם וועג צו יענער וועלט, נאָך וועלכער ער האָט אזוי אָפּט אין שטומע יסורים געבענקט.

אָפּט וויל ער עס דערגרייכען מיט'ן שווערד און פארגיסט זיין בלוט אין ווילדען ברודער-קאמף. א רויטער ים דער-שטיקט די זריעה פון די פעלדער, אָבער קיין בריק פיהרט

ניט צום אנדערן ברעג. קיין זעגעל בלאָזט זיך ניט אָן אויף דעם דאָזיגען רויטען שטראָם, וועלכער שלעפט אראָפּ דאָס גאנצע לעבען אין דער טיפענישׂ.

דאָן הויבט ער ווידער אָן גלויבען אין דעם טיפען בליק פון דער חכמה, קלערט אוים סיסטעמען, וואָס קומען ארוים פון שכל און זיינען אויפגעבויט אויף יסוד פון דער לאָגיק,— סיסטעמען, וועלכע זאָלען פאַר איהם אויפמאַכען די טויערן פון דער נייער מלוכה. אָבער ביז אַהער האָט איהם ניט געהאָלפען קיין לאָגישער שלום. וואָס דער שכל האָט אזוי חכמה׳דיג אויסגעקלינגלט, דאָס ברענגט איהם ניט א טריט נענטער צו יענעם גרויסען ציל, וואָס ער זעהט פאַר זיך אין שטילע שטונדען, אזוי נאָענט, דוכט זיך, מיט די הענט אנצוגעמען, און דאָך אזוי וועלטען־וויט.

איך אָבער גלויב אין דעם דיכטער׳ס וואָרט. ער איז דער זעהער, וואָס זעהט די צוקונפט און וועקט בענקשאפט אין די הערצער פון די ערדען־זיהן, כדי זיי זאָלען מאכען פון טרוימען ווירקליכקייטען און אונז טראָגען פאַרוים צו נייע וויטקייטען.

אָבער דו ביזט דאָך ניט מעהר ווי א מענש, געבוירן פון שטויב, וועלכער מוז אמאָל אָפּגעבען דעם גוף צוריק צו דער ערד. דאָן בלייבסטו בלויז א הויך אויף דער דאָזיגער וועלט. א נאָמען, וואָס וועט אפשר אָפּקלינגען דורך די צייטען.

נו, געווים וועסטו מעהר ווי איינעם ברענגען גליק און פרייד, אָבער זאָל דיין ליד ניט קלינגען בלויז פאַר דעם מענשען, דער מענשהייט זאָלסטו ברענגען די בשורה פון דערפילונג! פון דיין ליעבע זאָל די וועלט גענעסן

זען וועלן און פארשווינדען זאָל יעדער ערד־וועה און יעדע נויט! —

דער זינגער קוקט אריין דעם אלטען אין געזיכט, לייענט איהם אראָפּ פון די ליפען יעדעם טיפע וואָרט און מיט א ריהרענדער שטים, פון טיפען הארצען, זאָגט ער צו איהם:

עהרווירדיגער זקן, ווי גערן האָב איך אייך אויסגעהערט! דאָס וואָס איהר האָט גערעדט, קלינגט מיר אזוי הייטיש, אזוי ווי איהר וואָלט געוואָגט דאָס, וואָס איך האָב געטראכט. וועלן דאָס בלוט פון מיין הארצען וואָלט אייך געקאָנט העלפען, וואָלפּ דער דאָזיגער קרבן ניט געווען צו גרויס פאר מיר. דאָס שטיקעלע איך האָט א קנאפען באטרעפּ, וועלן עס וואָלט געבראכט דערלייזונג פאר דעם גאנצען, פאר דעם כלל. — אָבער עס וויייזט זיך פאר מיינע אויגען ניט קיין קלאָרער וועג, איך וועלבען איך וואָלט געקאָנט דערגרייכען דעם דאָזיגען ציל.

א וועג איז דאָ, אָבער ער איז, פאַרשטעהט זיך, שווער, פאָלט איהם דער זקן מיט אן ערנסטען טאָן אריין אין די רייד. זיך אַקאָרשט אויס דעם שליסעל, וואָס שאפט די וואונדער! דעם וועג וועט דיר די גרויסע ליעבע וווייזען.

דעם שליסעל? פרעגט דער יונגער בחור ווי אין חלום, וואו זאָל איך איהם געפינען אין אָט דעם ערדען־טאָל? איך וואָלט געוואנדערט, געוואנדערט אָהן רוה דורך וווייטע לענדער, איבער וווייטע ים'ען, כדי צו קריגען אָט דעם אוצר, וועלכער ציהט מיך ווי א מאגנעט צו זיך.

טו הער מיך אויס, זאָגט דער זקן מיט א ליכטיגער מיענע.

וויט פון דעם דאָזיגען אָרט, אין א טאָל, וואָס קיין מענשען־פוס האָט נאָך ביז אהער ניט באטראָטען, בליהט א בלום שטיל אין בלויער פראַכט. אבער ניט פאר דעם טאָג עפענט זי אויף דאָס בעכערל. איהר געליבטער איז דער בלייכער שיין פון דער לבנה, אין וועמעס ליכט זי באָדט איהר שענקויט.

וען העל ווי זילבער גלאנצט אָפּ דער לבנה־שטראָל און א נאַכטיגאל שטאַרבט ביי איהר אייגען ליד, דעמאָלט וואקסט די בלויע בלום אוים פון דער ערד, דעקט אויף פאר די שטערן איהר שטראלען־קרוין, וועלכע איז ווי א בלויער וואונדער צום אָנקוקען. די בלויע בלום איז דער וואונדער־שליסעל, וואָס וועט אויפעפענען פאר דיר א נייע צוקונפט — פאר דיר און די ברידער, וועלכע וואנדלען אין דער פינסטער.

און וואו קאָן איך געפינען די וואונדער־בלום? פרעגט איהם דער זינגער מיט א שטים פול מיט בענקשאפט.

דו מוזט זי זוכען, ענטפערט פאַרטראַכט דער גרייז־גרויער מאַן. גאָה וויטער דיין וועג און וואנדער איבער דער וועלט, ביז דו וועסט קומען אין׳ם טאָל פון דער בלויער בלום. וויט איז דער וועג, און מעהר ווי איין שטערונג וועסטו אויף איהם באַגעגענען. אָבער האלט אוים! פארליר קיינמאָל ניט דעם מוט, וואָרים די ענטוישונג איז דער ערגסטער שונא, וואָס דו וועסט באַגעגענען אויף דיין וועג.

דער גלויבען איז דער פאָטער פון יעדער טאַט. גלויב אין דיין ציל, דאן האָסטו איהם האלב דערגרייכט. ווער עס וויל דורכפיהרען גרויסע זאכען אין דער דאָזיגער וועלט, דער מוז טראָגען באגיסטערונג אין הארצען, דארף ניט קו־קען ניט אויף קיין מיה, ניט אויף קיין ליידען און מוז געהן

מיט צוטרוי צום וויטען, אומזיכערן ציל, אפילו ווען די אלטע וועגען קוקען איהם אוים צו זיין אָהן א שום ציל.

מיט'ן בלוט פון דיין הארץ מוזטו באפרוכטען דיין וועג. ווער עס וויל האָבען גרויסע זאכען, דער מוז זיך אליין פאר־שווענדען און טאָר ניט וואוכערן מיט דעם אייגענעם איך. נאָר דער וואָס ווארצעלט אין'ם גאנצען, קען די קראַפט פון דער ליעבע און זעהט די כוואליעדיגע, רוישענדע פעלדער פון דער צוקונפט.

דאָרט, וואו דער איך שאפט זיך אן אייגענעם גרענין און שטעלט אויף וועגט צווישען מענש און מענש, דאָרט איז דער פרייער אויסקוק פארשפארט פאר דיר. ווער עס וואוינט צווישען בערג, אין גריבער אייגעענגט, דער זעהט קיינמאָל ניט די וויטקייט, וועלכע ציהט זיך אוים אָהן א סוף. ער זיצט און גריבעלט זיך אָהן אויפהער און רוה, דרינגט אריין אין די שאַכטען פון זיין וועזען, ביז אלצדינג קומט איהם ענד־ליך פאָר גרוי און ער פארלירט דעם וועג צו דעם גרויסען „מיר".

וואנדער, מיין זוהן, די גרויסע וויטקייט רופט, און קוק זיך ניט אום אויף די שאַטענס, וועלכע שרעקען דיך! אויף יענער זייט פון די וואַסערן ליגט א בלויע וועלט. אין'ם אום־באגרענעצטען גליהען דיינע שטערן.

איך וועל זוכען, זאָגט דער זינגער שטיל. שוין פון לאנג האָט מיין אויג דערזעהן יענעם טאָל, אין וועלכען די בלויע בלום עפענט זיך אויף. אין שטילע חלומות האָב איך געזעהן יענעם אָרט, אָבער דער חלום איז געווען אזוי קלאָר און לע־בענס־וואָהר, אז ער האָט אויסגעזעהן ווי א ווירקליכקייט.

מיר קומט פאָר, אזוי ווי איך וואַלט שוין געהאַט געזעהן יענעם טאָל, נאָך איידער איך בין געקומען אויף דער דאָזיגער וועלט.

זייט געזונט, מיין פאָטער! די בלויע ווייטקייט רופט. דער ציל איז ווייט, כ׳מוז אלזאָ אויסניצען די צייט! ווי א שטיל קלינגען הילכט עס אָפּ אין מיינע אויערן פון יענעם טאָל, וואו דער שליסעל ליגט באַהאַלטען. זייט געזונט! די גרויסע שטונדע שלאָגט!

דאָ דריקט איהם דער זקן צו פעסט צו זיין ברוסט און ציטערענדיג טוט ער איהם א קוש אויף דעם ריינעם שטערן.

גיה געזונט! זאָגט ער. וואַנדער אין פרידען אויף דיין וועג און שפּאַן ארוים אין דער מאָרגען־רויטקייט! קוק קיינמאָל ניט צוריק, וואָרים דאָס וואָס פארגעהט אין פֿארלויף פון׳ם טאָג און הויפט זיך אָן הינטער דיר אלס פארגאנגענעם, לעגט ארום זייער קיטען ארום דעם מענשען׳ס נשמה און רעגט אָן דעם מוח צו שוועדע, פינסטערע מחשבות. —

אצונד קלינגט זיין ליד נאָך טיפער ווי פריהער, און אלץ וואָס לעבט אין זיין זעל טרעט איצט ארוים מיט אומגעשטערטער קראַפט. זיין ליד איז געווידמעט דער בלויער בלום, און וועז די ווערטער שטראָמען פון זיינע ליפּען, גיהט עס דורך ווי א חלום דורך יעדען מענשען־האַרץ וועגען יענעם ווייטען רייך, וואָס ער האָט געזעהן.

א שטילע בענקעניש גיהט דורך דורך יעדען האַרץ, וועז ער באריהרט מיט לייכטע פינגער די סטרונעס, און זיין האַרפּ קלינגט אָפּ אין זיסע אקאָרדען. טיף דרינגט אריין זיין ליד ביז צום גרונד פון דער נשמה. דער לעצטער שליי־

ער פאַלט אראָפּ ביי דעם דאָזיגען קלאנג, און מיט פרייד קלאפט יעדעם הארץ איהם אנטקעגען.

אזוי וואנדערט ער אָהן אָפּרוה פון אָרט צו אָרט, דורך שטעט, דערפער, וועלדער, וויסטענישען, כדי צו דערבליקען יענעם שטילען טאָל, וואָס שטעהט אזוי קלאָר און דייטליך פאר זיין נשמה און קומט פונדעסטוועגען פאָר אזוי וויט פאר'ן אויג, אַקוראט ווי ער וואָלט געוואָלט אויסגעשפונען פון קלאַנג און דופט.

אין'ם שטראָם פון דער צייט פארשווינדט יאָהר נאָך יאָהר. גאָר אסך זאכען האָט זיין אויג שוין דערבליקט, נאר יענער טאָל, אין וועלכען די בלויע בלום עפענט אויף איהר פראַכט ביים גלאַנץ פון דער לבנה, איז פאר איהם ביז אהער געבליבען פארבאָרגען ווי דער קבר.

אָבער קיינמאָל פאראומערט איהם די ענטווישונג ניט דאָס האַרץ. זיינע אויגען קוקען אזוי לעבעדיג און ריין, אַקוראט ווי די זאָרג וואָלט איהם קיינמאָל ניט געדריקט.

נו, קומט ער אמאָל אָן אין א פרעמדער שטאָט מיט רייכען לעבען, א געדרענג פון מענשען, וואָס ווירקט ווי א באַרוישונג אויף זיינע חושים. ענטציקט געהט ער דורך אסך אלטע גאסען אָן באוואונדערט די גאנצע רייכע פראכט, וואָס שפרייט זיך דאָ אוים פאר זיינע אויגען.

מיט אמאָל דערזעהט ער א רייך פארצירטע געבויידע, אויף וועלכער עס גלאנצען די הערבען פון אלע לענדער. א רייכער סוהר וואויגט אין יענעם הויז, וועלכער איז פארבונדען מיט דער גאַנצער וועלט און וועמעס נאָמען ער האָט שוין פריהער געהערט.

צי וויסט אקאַרשט ניט דער דאָזיגער פון יענעם טאָל, וואָס איך האָב ביז אהער אומזיסט ארומגעזוכט? שיסט פלוצלינג דורך א געדאנק דורך זיין מוח.

שנעל עפענט ער אויף די טיר, וועלכע פיהרט אריין אינעווייניג אין הויז. א דינער פיהרט איהם אריין אין א חדר, וואָס איז אָנגעפילט מיט די וואונדער פון דער גאנצער וועלט. — ביי א טיש זיצט אן אלטער מאַן, מיט דעם בליק פארזונקען אין לאנגע שורות פון ציפערן, וועלכע לויכטען ארוים צו איהם פון א שווארן, דיקען בוך.

דער אלטער קוקט איהם פאַרשענדיג אריין אין געזיכט און גיט א שמייכעל, וועו זיין בליק באמערקט די האַרף, וועל־כע דער יונגער זינגער האַלט אין דער האַנד. דערנאָך פרעגט ער איהם אויף זיין נאָמען און זיין באגעהר.

וואָס עס האָט מיך געפיהרט צו אייך? איך וויים עס כמעט אליין ניט, זאָגט דער יונגער בחור און א לייכטע רויט־קייט געהט איהם אריבער איבער'ן פנים. — אָבער איך וואָלט אייך דאָנקבאַר געווען, וועו איהר קאָנט מיר אן עצה געבען. איהר זיינט א מאַן, וואָס איז באקאנט מיט דער גאנצער וועלט, און איהר האָט א ידיעה אין זאכען, וואָס ניט יעדער איינער וויסט. האָט איהר אפשר געהערט אמאָל וועגען דעם טאָל פון דער בלויער בלום?

פון אזא טאָל האָב איך קיינמאָל ניט געהערט, ענטפערט איהם דער זקן מיט א לייכטען שפאָט. נאָר אויב איהר האָט מיר פאַרצולעגען געשעפטען, דאן וועט שוין דער אָרט אוים־געפונען ווערן. איהר ווילט פרואווען אייער מזל מיט בלויע בלומען? איך גלויב קוים, צי דער האנדעל לוינט זיך. —

דער האנדעל? פרעגט דער זינגער מיט א קאלטבלוטיגען טאָן. פון דער זעלבן־וואָרע לאָזט זיך גאָרנישט איינהאנדלען. קאָן מען מעסטען די בענקשאפט מיט'ן שעפעל אוּן ארויפלייגען בלויע וואונדער אויף דער וואָג? דאָס טיפסטע בלייבט אייביג פרעמד פאר דעם האנדעל. פארציהט, אויב איך האָב אייך געשטערט מיט זאכען, וועלכע פאסען זיך ניט אריין אין די רַאמען פון אייערע עסקים.

איהר זיינט א שוטה! צוביייערט זיך אויף איהם דער אַלטער. ווער עס זוכט בלויע וואונדער פאר דעם בלייבט די ערד פרעמד, אוּן עס וואָלט בעסער געווען, וועָן ער וואָלט קיינמאָל ניט געבוירן געווָארן. וואָרים ער רויבט דאך בלויז אויעק די צייט ביי דעם פליסיגען מענשען, וואָס ציהט נוצען פון די פעהיגקייטען, וועלכע גאָט האָט איהם געגעבען.

איהר רעדט וועגען דעם טיפסטען, אייִדעלער זינגער; אבער די דומהייט האָט ניט קיין שום טיפקייט. — קוקט אַן דאָס דאָזיגע כוך מיט זיינע שורות פון ציפערן! דאָ ליגט באַהאַלטען דער טיפסטער זין פון דער חכמה. וואָרים צוויישען „זאָל" אוּן „האָבען" געהט דער לויף פון דער וועלט. ווער עס מיידט אויס אַט דעם צירקעל, דער איז פאַרלאָרן פאר דער פליכט פון דער ערד.

איהר פאַלגט מיך, לאָזט איבער די בלויע בלום וואו זי איז, אוּן יאָגט זיך ניט נאָך פרעמדע וואונדער־זאכען, וועלכע זיינען ניט געמאכט פאר דעם מענשען'ס לעבען. —

זייט זיך אייך געזונט! מיר איז ניט באַשערט צו חלום'ן.

נו, פארלאָזט ער שטיל דעם טויטען ים פון הייזער אוּן

אין׳ם גאָלד־שיין פון דער אוועגט־זון וואנדערט ער ווייטער צו דעם ווייטען ציל. דעם אלטען׳ם ווערטער טומלען איהם אין קאָפּ. א פינסטערער שאָטען האָט זיך אראָפּגעלאָזט אין זיין נשמה, און אויף׳ן הארצען ליגט איהם א שווערע לאָסט.

די זון גליהט שוין רויט ביים האָריזאָנט. דאָ דערזעהט ער מיט אמאָל, ווי א פרעמדער וואנדערער קומט איהם אנט־קעגען. זיין געזיכט איז פארברוינט, זיינע קלײדער צורישען. א לאנגער שוועראד העננט איהם ביי דער זייט, און אין דער רעכטער האנד טראָגט ער א שפּיז. א זעלנער איז דאָס, וואָס וואנדערט צוריק צו דער היים, וועלכע ער האָט שוין זינט אסך יאָהרען ניט געזעהן.

דער זינגער נעמט ארום דעם פרעמדן מיט א מילדען בליק און ליבליך שטרעקט ער איהם אוים די האַנד.

פון וואָס פאר א לאנד קומסטו איצט? פרעגט ער איהם הארציג. אסך, אסך ווייטקייטען האָט דיין אויג געזעהן. דו האָסט געוואנדערט איבער פרעמדער ערד, און דו האָסט גע־ווים געהערט מעהר ווי איין ידיעה, וועלכע איז ביז אהער קיינמאָל ניט דערגאנגען צו די אויערן פון׳ם היימלאנד.

זאָג, ווייסטו גאָרנישט וועגען א ווייטען טאָל, וואָס קיין מענשען־פוס האָט נאָך ביז איצט ניט אריבערגעטראטען? מען רופט איהם דער טאָל פון דער בלויער בלום, וואָס וואָרט חלום׳ענדיג אויף א ווייטען דיכטער, פאר וועמען זי וועט דינען אלס שליסעל פון דערלייזונג, כדי צו מאכען א סוף צו אָלע יסורים פון דער ערד.

דער זעלנער קוקט איהם אָן מיט א שטרענגען בליק, און ווי א שווערד בויערן זיך זיינע ווערטער אריין אין זיין ברוסט:

היינריך

פון אזא טאָל האָב איך גראָד געהערט. מעהר ווי איין נאַר, וועמען די כאָלעריע האָט געמעגט דערשטיקען, האָט מיט מיר וועגען דעם גערעדט. — דער טאָל, פון וועלכען דו רעדסט, ליגט אויף דער לבנה, און יענע בלום, וועלכע באגיינסטערט אזוי דיין הארץ, איז שוין לאנג פארדארט אויף דער דאָזיגער ערד.

דו שוטה, וואָס געהסטו נאָך פרעמדע שאָטענס, אין דער צייט וואָס די מורא שמידט די וועלט אין קייטען? שאָף זיך א שווערד, צוברעך דיין הארץ, און באָט זיך אַן דעם טויט אלס וואַרגער!

אין דער שלאַכט, וועו עס חויפען זיך אַן בערגלעך מיט מתים און רויטער מאָרד בישעוועט דורך שטעט און דערפער, דעמאָלט פיהלט מען ערשט די טיפע לוסט פון׳ם לעבען!

אין קריג, אויף׳ן שלאַכט פעלד וועלט געבוירן דער אמת׳ער מאַן, וועלכער דערוועלבט זיך זיין רעכט מיט א שטאר־קער פויסט. וואָרים רעכט איז מאכט, און מאכט ליגט בלויז אין׳ם שווערד. אז דאָס בלוט רויטעלט און רינט דיר שטיל איבער די העגט, דאן פיהלסטו דיין פלאץ אין דער דאָזיגער וועלט. נאָך ביזטו יונג. אז די עלטער קומט אַן, דאן דרע־מעלט לאנגזאם איין דער העלד אין אונזער זעל.

א טיפער שוידער כאפט איהם אַן ביים הארצען. מיט א פארגליווערטען בליק פאָלגט ער נאָך די געשטאלט, וועלכע פארשוינדט ביסלאכווייז אין דעם בין־השמשות־ליכט. עס דוכט זיך איהם, אז דאָס האָט דער מאָרד אליין געוועדט צו איהם, און אויף׳ן וועג, וואו דער פרעמדער איז געגאנגען, דערזעהען זיינע אויגען א רויטע שפור, וועלכע גליהט בלו־טיג אין׳ם לעצטען אווענט־שיין.

דאָ הויבט ער שנעל אָן צו שפילען אויף זיין האַרף, כדי צו פֿאריאָגען יענעם בילד פון שרעק, וואָס דער פֿרעמדער האָט איהם אריינגעזעצט אין דער נשמה. —

העל, מונטער קלינגט זיין ליד, פול מיט פייערליכען צוזאָג, מיט האָפֿנונג, און לאַנגזאַם געהט איהם אראָפּ די שוועריקייט, דער שטיין פון האַרצען. פּאר זיינע אויגען באווייזען זיך ווידער בלויע וויטקייטען און מאָרגען־רויטען, ווייך און רויזען־שען.

ניט דאַרט, וואו פֿראָפּיט שמידט די הערצער פון די מענשען אין קייטען, און ניט דאָרט, וואו דער שוועָרד ברעכט דורך פּאר טויט דעם וועג, קאָן יענער חלום אויפשפראצען אין לעבען און פארוואנדעלט ווערן אין ווירקליכקייט.

דאָ, וואו דער גייסט האָט פארלאָרן דעם שוואונג צו פֿליהען אין דער הויך און האלט זיך שרעקעדיג אָן דער אלטער ערד, דאַרט איז די גרויסע בענקשאפט שוין פון לאנג פארלאָשען. עס דרינגט מעהר ניט אריין קיין שטילער קלאנג אין יענער טויטער וועלט פון יענעם וויטען רייך, וועגען וועלכען דער דיכטער טרויעט.

אצונד ווערט איהם קלאָר דער טיפער זין פון׳ם וואָרט, וואָס דער אלטער האָט איהם אויף׳ן וועג געגעבען: דער וועג צו יענעם בלויען וואונדער־רייך ווערט ניט אויפגעעפענט דורך׳ן שוועָרד און ניט דורך דעם קליגעלדיגען שכל. דער דיכטער מוז ענטדעקען דאָס לאַנד פון דער צוקונפט אוּ דערוועקען טיפען גלויבען אין דעם מענשען׳ס האַרץ, אזוי אז עס זאָל ארויף ווי באשעפער־דראַנג צום הימעל.

שוין אסך יאָהרען איז ער אויף׳ן וועג, אבער אין ערגעץ

וינקט ניט צו איהם דער ציל, אויף וועלכען ער קוקט ארויס. ער וואנדערט, וואנדערט איבער גאַט׳ס ערד און אין ציטער־דיגער האַפנונג פרואווט ער אויס יעדען אָרט, אבער יענער טאָל, פון וועלכען דער אלטער האַט גערעדט, באווייזט זיך קיינמאָל ניט פאר דעם טיפען בליק.

נו, קומט ער איינמאָל אויף זיין וועג פארביי א בערגיגע געגענד, ווי זיינע איגען האַבען עס קיינמאָל פריהער ניט געזעהן. די טיפסטע אינזאמקייט וואוינט דאָ אין יעדען טאָל. קיין קלאַנג פילט ניט אָן די שטילע, קלאָרע לופט, און אין ערגעץ וויזט זיך ניט קיין שפור פון א מענשען.

אזוי שפאַנט ער דעם גאנצען טאָג אלץ וויטער און ווי־טער, ביז די נאכט הילט איהם איין אין איהר מאנטעל, און עס וויזט זיך נאָך אלץ ניט קיין רוה־פלאץ.

דאָך איז איהם היינט אזוי האַפנונגס־פול, אזוי פרעהליך אויף׳ן הארצען. ווי א שטיל פאַרגעפיהל געהט עס איהם דורך דורך דער נשמה, און מאַדנע קלינגט זיין ליד אין דער שטילער נאַכט.

אויף׳ן קלאָרען הימעל פונקלען טויזענטער שטערן; די שטימונג איז אזוי טיף און וואונדערליך, גלייך ווי זי וואָלט געקומען פון אן אנדער וועלט. דורך זיין נשמה געהט דורך א ליכטיגער חלום, ער פיהלט דעם הויך פון א וויטען רייך, די ליכטיגע נאַנטקייט פון׳ם גרויסען וואונדער.

איצט שלענגעלט זיך דער וועג אראָפּ אין טאָל; א טאָל, אזוי מאַדנע אין אזוי פאר׳חלום׳ט, ווי ער האַט עס אָפּט גע־זעהן אין שטילע שטונדען, וועו וויטע טרוימען האַבען איהם

געטראַגען אין דער לופטען און זיין זעל האָט געשוועבט צו די שטערן.

אזוי וואונדערליך קומט איהם פאָר יעדער שטיין, ווי ער וואָלט שוין זינט לאנג געווען מיט איהם באקאנט. א טיפע בענקשאַפט נעמט איהם אַן ביים האַרץ, און עס ציהט איהם שטיל צו דעם היים־לאַנד.

דער גאַנצער טאָל שטראלט אַפּ אין זילבער־גלאַנץ, און ווייסע נעבלען וויגען זיך אין׳ם שיין פון דער לבנה ווי עלפען, וועלכע טאַנצען ארום אין א קאַראַהאַד.

מיט אַמאָל הילכען אַפּ זיסע קלאַנגען אין זיינע אויערן. אין׳ם נאָנטען קוסט זינגט א נאַכטיגאָל איהר בענקשאַפט־ליד דורך׳ן שטילען טאָל. דער זינגער שטעהט פאר׳כשופ׳ט פון דעם דאָזיגען ליד, וואָס ציטערט שטיל אין דער לעבליכער נאַכט, ווי דער זיסער צויבער־קלאַנג פון א וואונדער־מעשה׳־לע.

און אלץ פולער קלינגט דאָס ליד אין׳ם וועלדעל, און פרעהליך חילכט עס אַפּ פון די בערג, ביז עס שטארבט פלוצ־לינג אַפּ אין א לעצטען טרעל. ער הערט א לייכטען פאָל פון דעם בוים. ס׳איז די נאַכטיגאל, וועלכע איז דאָרט אויסגע־גאנגען, געשטאַרבען ביים קלאַנג פון איהר אייגען ליד. —

א שטיל קלינגען געהט דורך דורך׳ן גאנצען טאָל, און פאר איהם באַדט זיך אין׳ם ליכט פון דער לבנה די בלויע בלום, וועלכע ער האָט אזוי לאנג געזוכט. — איז דאָס א חלום, וואָס נאָרט זיינע חושים? די גאַנצע וועלט קומט איהם פאָר ווי פאר׳כשופ׳ט; ער געטרויט ניט דעם אייגענעם פאַרשטאַנד, ביז עס פארשווינדט בים־לאכווייז פאר איהם דער

לעצטער צווייפעל. — עס איז דער טאָל, אויף וועלכען ער האָט אזוי לאַנג ארויסגעקוקט.

זיין בליק קאָן קוים כאפען דעם וואונדער, וואָס האָט זיך פאנאנדערגעעפענט דאָ פאר זיינע אויגען, און איז פארזונקען אין דעם בלויען שיין, וואָס שטראָלט צויבערליך אין׳ם בליי־כען לבנה־גלאַנץ.

געפונען! רייסט עס זיך ארוים פון זיין מויל. די נייע מלוכה פון׳ם וואונדער קומט אָן! די אלטע וועלט פארגעהט, די צייטען זיינען דערפילט.

אין עקסטאָז בויגט ער זיך אראָפּ צו דער ערד, באריהרט מיט צאַרטע ליפען דאָס בעכערל פון דער בלום און לעגט צו־נויף זיינע הענט צום געבעט. און שטיל קלינגט עס אָפּ דורך׳ן גאנצען טאָל, ווי דאָס שפילען פון ווינט־האַרפען. די שטערן בלישטשען מאַדנע אין דעם וועלט־רוים, און ערד און הימעל פאראייניגען זיך צום קוש.

נאָך קניעט דער זינגער, דורכגעדרונגען פון גליק, און קוקט אראָפּ מיט שטילער פרייד אויף דער בלום, וועלכע צי־טערט שטיל אונטער זיין הויך. דאָן קלינגט אָפּ דער טיפער גלאָקען־קלאַנג פון דער האַרף, און הערליך שטראָמט ארוים פון זיין מויל א ליד, ווי עס האָט נאָך קיינמאָל שענער פון זיין ברוסט ניט ארויסגעקלונגען.

אצונד באוויזט זיך דער וואונדער איבעראל, און שטיין אין פלאַנין זאָגען אים זייער סוד. א טיפע שושקעריי געהט דורך דורך בוים און קוסט, און בלויע פונקען שפריצען אין דער לופטען. און שטיל עפענט זיך די וועלטען־נשמה, אזוי

ווי זי וואָלט וועלען אנטפלעקען פאר'ן דיכטער דאָס טיפסטע, וואָס רוהט אין איהר שוים.

דאָ שפּאָלט זיך דער הימעל איבער איהם —, אין'ם שטראָלען־גלאַנץ ליגט דאָס בלויע רייך, א צויבער־לאַנד, הער־ליכע פעלדער, ווי זיין האַרץ האָט אזוי אָפט אויסגע'חלום'ט.

פון ווייטער ווייטקויט הערט ער דאָס רוישען פון בלע־טער, און א שטילער גערויש פון כוואליעם הילכט אָפּ אין זיינע אויערן, א שטילער גרום פון אן אנדער וועלט.

ער הויבט אויף זיינע אָרעמס צום הימעל, אזוי ווי ער וואָלט וועלען ארומנעמען די גאנצע פראַכט, וועלכע איז דאָרט אויסגעשפרייט פאר זיינע בליקען. ער פיהלט די זעליגקייט פון'ם גליק אין זיין ברוסט, פיהלט, ווי די דערלייזער־פרייד פילט אָן זיין נשמה און פיהרט זי צו דעם נייעם רייך, וואָס דאָרף איצט ענטשטעהן פאר דעם מענשען.

דאָ זוכט זיין בליק ווידער די בלויע בלום. א ניי וואונ־דער אנטפלעקט זיך פאר איהם. אויפגעפענט האָט זיך דאָס וואונדער־בעכערל, און יעדעם בלעטעלע שטראָלט אין'ם שיין פון דער לבנה ווי א סאפיר, וואָס בלישטשעט בלוי פון דער טיפענישׂ. פון יעדען בלאַט, וואָס באַצירט די קרוין, זעהט ער א בילד פון יענער בלויער מלוכה, וואָס שטראלט אראָפּ פון די הימלען אויף דער ערד.

ענטציקט שטעהט דער זינגער פאר דער דאָזיגער פראכט און אין שטומער פארגעטערונג לאָזט ער אראָפּ זיין בליק פאר דעם דאָזיגען וואונדער, וואָס עפענט זיך אויף פאר איהם.

אמאָל האָט ער געפיהלט דעם וואונדער ביי זיך, אין דער אייגענער ברוסט. פון זיין זעלע האָט ער געוועבט דעם

חלום אין׳ם וועלט־אַל. אצונד אָבער לעבט דער וואונדער אליין אין׳ם גרויסען "אַל", און פון דעם „אַל" לאָזט זיך דער חלום אראָפּ צו איהם אין האַרצען.

דער חלום איז אצונד דעם לעבנ׳ם ווירקליכקייט. עס קלאפט דער דיכטער אין די טויערן פון׳ם רייך, וועלכע זיין באַשעפער־וואָרט עפענט אצונד אויף פאר דער וועלט. דער גן עדן, וואָס איז אזוי פריה פארלאָרן געגאנגען פאר דעם מענשען,—דער דיכטער האָט איהם איבער א נייעם ענט־דעקט. קין קערט זיך אום צוריק אהיים.

מיט א צארטער האַנד נעמט ער אָן די בלויע בלום און ציהט ארויס די וואָרצלען פון דער ערד. דאָ שטראלט אָפּ דער גאנצער טאָל אין׳ם בלויען גלאַנץ, ווי אין׳ם אויפגעלויכ־טענעם שיין פון׳ם נייעם רייך, און רוישענדע אקאַרדען קלינ־גען דורך דער לופט. אין ליכט און קלאַנג ווערט געבוירן א וועלט, און שטיל שליסען זיך די טויערן פון׳ם הימעל.—

פאַרזיכטיג וויקעלט דער זינגער איין די בלום און באַ־האַלט דעם אוצר ביי זיין דיכטער־הארץ.—אצונד איז פאראן א סוף צו יעדען לייד און יעדען וויטאג. ס׳איז געפונען גע־וואָרן דער שליסעל, וואָס עפענט אויף דעם רייך.

פון די בערג ארום שטייגט אויף דער נעבעל און לאָזט זיך אראָפּ ווי א שלייער שטיל אין טאָל. אין׳ם בלייכען ליכט באגריפט דער נייער טאָג די ערד און וועקט זי אויף פון איהר טרויס.

די שפיצען פון די בערג לויכטען אויף אין רויטען שיין, און עם שפילט זיך ארום זיי א פורפור־גלאַנץ, וואָס לאָזט זיך לאַנגזאם און שטיל ארונטער אין טאָל.

מיט א פּרעהליכען געמיט נעמט דער זינגער שנעל די האַרפֿ און שפּאַנט אנטקעגען דעם נייעם טאָג. פּון זיינע אויגען שטראַלט ארוים א בלויער שיין, דער ווייכער אָפּגלאַנץ פּון יענעם בלויען רייך, וואָס האָט איהם אין יענער נאַכט אָפּגעשטראַלט פּון׳ם הימעל.

נו, האָט ער דורכגעשפּאַנט דעם שטילען טאָל, און משופּע׳דיג הויבט זיך אויפֿ דער באַרג פּאר זיינע אויגען. אויפֿ א שמאָלען שטעגעל פּיהרט דער וועג ארויפֿ. מיט א מוראַ־דיגער ווילדקייט הויבען זיך אויפֿ די פּעלזען צום הימעל, און וואסער־שטראָמען גיסען זיך אראָפּ מיט אימפּעט אין דער טיפּענישׂ. פּארשוואונדען איז אצונד יענער זיכערער שטעג. מיט גרוים מיה נאָר ברעכט ער זיך דורך א וועג דורך דעם מישׂ־מאַש פּון ווייסטע פּעלזען־שטיקער ארום איהם.

אָפּט מוז ער קלעטערן איבער שמאָלע, משופּע׳דיגע הויכען, און טיפּע אָפּגרונדען קוקען איהם אנטקעגען מיט אפענע, אויפּגערישענע מיילער, אזוי ווי זיי וואָלטען וועלען איהם פּאַרשפּאַרען דעם וועג. ער בלאָנדזשעט, וואנדערט אָהן א ציל. איז ער קוים מיט צרות איבערגעקומען איין אָפּגרונד, עפּענט זיך שוין באַלד פּאר איהם אן אנדער אָפּגרונד.

פּאַרמאַטערט לאָזט ער זיך אָפּט אראָפּ אויפֿ א שטיין, וויל די מידע גלידער זיינע קאָנען איהם מעהר ניט טראָגען, אָבער ער בלייבט קיינמאָל לאנג ניט אויפֿ איין אָרט. א הייסער דראַנג לאָזט איהם ניט אָפּ, גיט איהם קיין רוה ניט. דאָס גרוים ווערק, וואָס וואַרט אויפֿ איהם, מונטערט איהם אויפֿ, טרייבט איהם אָן ווייטער.

פּאר זיין גייסטיגען אויג שטעהט דאָס בילד פּון דער מענשהייט, וועלכע קוקט ארוים פּול מיט בענקשאפּט אויפֿ

זיין קומען. און ער וויסט וואָס דאָס היסט, ער פארשטעהט, ווי אָפצושאצען דעם וועדט פון דער שטונדע. צו לאַנג שוין האָבען געדויערט די יסורים פון דער ערד. אצונד זאָל אויך פאר קיין שלאָגען די גרויסע שעה.

אזוי בלאָנדזשעט ער דורך דער וויסטעניש פון די בערג, ביז די נאַכט לאָזט זיך שטיל אראָפּ. דאן לעגט ער אוועק זיין קאָפּ אויף א שטיין און זעהט דאָס שטילע בלישטשען פון די שטערן איבער זיך.

ווי א בלויער ים קוקט איהם אוים דער ווייטער רוים. איהם דוכט זיך, ווי ער וואָלט געלעגען אויף'ן טיפען גרונד און געהערט איבער זיך דאָס רוישען פון די כוואליעס. א ווייס שיפעלע שוויבט אויף'ן בלויען וואסער. אינעווייניג זיצט א זינגער, וואָס שפילט אויף דער הארפ און הערט זיך שטיל צו צו די קלאַנגען, וועלכע ער גיט ארוים.

באגינען צו טאָג, ווען ער כאַפט זיך אויף פון שלאָף, געדענקט ער יענעם חלום, וואָס ער האָט געזעהן ביינאכט. דאָ ציהט ער ארוים פון די סטרונעס דעם טיפען קלאַנג און הערט זיך צו, ווי דער טאָן פארלירט זיך אין דער ווייטענס. אהין, אין יענער ריכטונג פארקירעווט ער זיינע טריט, ביז זיין אויג דערזעהט א וועג וואָס פיהרט איהם ארונטער אין דעם אָפענעם שאסיי.

אצונד שפרייט זיך דאָס לאַנד אוים פאר זיין בליק. די לופט איז קלאָר, אָבער דער הימעל איז אומעטיג, אנגע־ברוגז'ט, אין געדיכטע וואָלקענס קאָטשען זיך אין'ם רוים. פארבלאַנדזשעטע טראָפענס פאלען דאָ און דאָרט, ווי טרע־רען, וועלכע א וויט אויג ווינט.

ער פיהלט, ווי עפעס ריהרט זיך ביי איהם אין דער ברוסט, און א שטילער אומעט פילט אַן זיין האַרץ. אזוי מאַדנע קוקט איהם היינט אויס די גאנצע וועלט. דער חיים־וועה, דאָס פאַרבענקען זיך נאָך די מענשען נעמט איהם ארום, און עס ווערט איהם קלאָר, אז שוין זינט אסך טעג האָט זיך זיין בליק ניט אראָפגעלאָזט אין מענשען־אויגען.

מיט אַמאָל דערזעהט ער, ווי אין דער וויטענס ווינקען צו איהם הייזער. א קליין קירכעלע הויבט זיך אויף צום הימעל, ארומגערינגעלט פון ווייסע מויערן. אצונד קומט די גרויסע בענקשאפט איבער איהם, די בענקשאפט נאָך די ברייטער אין דער וויטען. דער הייסער דראַנג באַפליגעלט זיינע טריט, און שנעלער שפּאַנען זיינע פים צו דער הים.

אָבער אין ערגעץ קומט איהם קיין לעבעדיגער וועזען ניט אנטקעגען. קיין קלאַנג דרינגט ניט פון דערווייטען צו זיינע אויערן. אין טיפער שטילקייט איז איינגעהילט דער דאָרף, אזוי ווי יעדעס לעבען וואָלט מיט אמאָל פארגליווערט, דערשטיקט געוואָרן פלוצלינג פון׳ם בייזען טויט.

דאָ זעהט ער, אז די פעלדער ארום און ארום זיינען צוגעשטערט, און ווען ער קומט אריין אין דער ערשטער גאַס, דעקט זיך אויף א בילד פון שרעק פאר זיינע אויגען. פאַרווייסטונג צייגט זיך איהם ביי יעדען שריט און טריט. די טירען העננען לויז אין די זאוויעסעס; מיט צושמעטערטע, צובראָכענע זאכען זיינען די שטיבער אָנגעפילט. צווישען די חורבות זעהט מען טויטע מענשען־קערפערס, וועלכע ליגען דאָ דערשלאָגען אויף דער ערד, מיט אָפענע, אויסגע־

סטארטשעטע אויגען, דער בליק פארגליווערט אין אנגסטען פון טויט.

אפגעשטארבען איז דאס לעבען איבעראל. דאס וואס די ווילדקייט פון׳ם מאדד האט ניט דערגרייכט, האט זיך גע־ראטעוועט, איז אנטלאפען, זיך צושאטען, צושפריצט אין אלע עקען, פארטריבען פון׳ם טויט׳ם מורא׳דיגען צאדן.

א טיפער שרעק כאפט אן דעם זינגער, און ווי פאראלי־זירט שטעהט ער פאר דעם דאזיגען בילד. ער פיהלט א שטיל ציטערן אין די גלידער, און זיין האדץ פארציהט זיך אין א מורא׳דיגען ווייטאג.

דאן נעמט ער צונויף אלע זיינע כוחות, פארלאזט דעם אדט פון שרעק אין פון פיין און לויפט מיט שנעלע טריט צו נייע וווייטקייטען.

דא קומען ווייטע קלאנגען צו זיינע אויערן, און ווייט אין פעלד זעהט ער א געמיש פון מענשען, וועלכע שטראמען אין אלע זייטען, אבער דאך באוועגען זיי זיך אין א באשטימ־טער אדנונג.

אין פלוצלינג ווערט איהם קלאר, וואס דארט קומט פאר. דאס איז דער קריג, וואס האט זיך אריינגע׳גנב׳עט אין לאנד און האלט אצונד די מענשען ביים גארגעל.

מיט א שנעלער האנד כאפט ער זיך אן ביי דער ברוסט און טאפט אן די בלום, וועלכע ליגט דא גוט באהאלטען. דער־נאך לאזט ער זיך ווייטער אוועק אין וועג, שנעל ווי דער ווינט. דער אידעלער שטערן איז אפגעגאסען מיט שוויים, היים פליהט דער אטעם ארוים פון דער פארוואונדעטער ברוסט, קוים וואס זיינע פים באריהרען די ערד.

צוויי ארמייען זעהט ער דאָרט שטעהן אין פעלד, גרויט זיך צו דערווערגען אין מורא׳דיגען צאָרן. אין זיינע אויערן הילכט אַפּ דער קלאַנג פון טרומייטען און ווילדע קאמפּ-געשרייען פון טויזענט העלזער. אין טונקעלן שיין זעהט ער, ווי עס בליצען די וואַפען און פאַהנען פלאַטערן אין דער קיהלער לופט.

דאָ דערפיהלט ער מיט אַמאָל ריזען-כוחות אין די אָדערן און ווי א ווילדער לויפט ער צום שלאַכטפעלד, כדי אפּצושטעלען דעם רויטען טויט. און איידער דאָס משוגענע שפּיל הויבט זיך נאָך אָן, שרייט ער אוים הויך אויפ׳ן קול צו די קעמפער, זיי זאָלען ארונטערלאָזען די וואַפען.

א פאַרדריקטער מורמעל געהט דורך די רייהען, און לאַנג-זאַם לאָזען זיך אראָפּ די וואפען. שטום קוקען די זעלנער אָן דעם פרעמדען און פיהלען זיך ווי פאר׳כשופ׳ט פון זיין בליק. אָבער ער לאָזט זיך מוטיג אריין אין זייער קרייז, כדי זיי אָנזאָגען די בשורה, זיי ברענגען דאס צויבער-וואָרט פון דער-לייזונג:

צוברעכט דעם שווערד —, די צייטען זיינען דערפילט! עס הערשט מעהר ניט דער מאָרד אויפ דער דאָזיגער ערד! דאָס בלויע רייך עפענט אויפ זיינע טויערן. דאָס וואָס לעבט טיפ פאַרשטעקט אין אייער בוזים, קומט אצונד ארוים אין העלען זונענ-ליכט. קין האָט פארענדיגט דעם לאנגען וועג פון ליידען. אין מזרח גליהט א נייע מאָרגען-רויטקייט!

נאָר די פארצווייפלונג האָט אייך געפיהרט אין קריג און אייך אריינגעדריקט די שווערדען אין די הענט. אזוי איז פון דער ליעבע געבוירן געוואָרן האָס און גילדערנע זריעה איז מיט ברודער-בלוט געמיסטיגט געוואָרן.

א נייע מלוכה ערוואַרט אייער מחנה. דער רויטער קוואל פון שנאה איז אויסגעטריקענט, און אלע מענשען דערלאנגען זיך די האנד צום בונד. א וועלט פון פרייהייט וועט פאר אייך אצונד ענטשטעהן. גערעכטיגקייט וועט הערשען אויף דער ערד!

וואָס דער דיכטער האָט אמאָל בלויז אין חלום געזעהן, דאָס האָט דער גלויבען אין וויירקליכקייט פארוואנדעלט. זעהט פאָרט, וואָס פאר א וואונדער עס איז געשעהן פאר דער וועלט! די בלויע בלום איז ביי מיר אין די הענט. איך אליין האָב זי אָפּגעריסען אין יענעם טאָל, וואו קיין שטערבליכער האָט נאָך פריהער זיין פוס ניט ארויפגעשטעלט. זי איז דער שליסעל צו דער נייער מלוכה!

און פון בוזים נעמט ער ארוים דאס טיכעלע, וויקעלט עס אויף מיט א געפיהל פון טיפער פרומקייט, כדי צו באווויזען דער וועלט דעם נס, דעם גרויסען וואונדער.

אָבער פלוצלונג טוט ער א קרעכץ, ווי געפיניגט פון א ווילדען וויטאָג. א מוראַ־דיגער קלאַנג רייסט זיך איהם ארוים פון דער ברוסט — א קלאַנג, וואָס ענטהאלט אין זיך אלע יסורים פון די צייטען.

די בלום ליגט פארוויאנעט אין זיין האָנד, און פון דעם וואונדער־בעכערל לאָכט שפּאָטיש דער טויט. — —

אצונד איז אלעס אויס. אויסגע׳חלום׳ט איז דאָס לעצטע וואונדער־מעשה׳לע, אָפּגעשטאָרבען דאָס גליק פון יעדער ציטערענדער בענקשאפט. —

אָהן צערעמאָניעס, מיט א רויהער האָנד טרייבט מען איהם אוועק פון׳ם אָרט, און שאַרפער שפּאָט קלינגט איהם

שרייענדיג אין די אויערן. אזוי מיעד קלאַפט דאָס האַרץ ביי איהם אין ברוסט, דעם זינגער׳ס לעצטע האָפנונג איז אוועק מיט׳ן רויך, און זיין זעל בלוטעט שטום אין שטילער פּיין.

אין׳ם גרויען בין־השמשות־שיין פארגעהט דער טאָג, און א טיפע פינסטערניש נעמט ארום די וועלט. אויף א שטיין, וואָס ליגט אויף׳ן וועג, האָט זיך דער זינגער אנידערגעזעצט, זיך א ווייליע אפצורוהען, און ער קוקט מיט טרויעריגע בלי־קען אין דער נאַכט אריין.

ביז ער נעמט פלוצלינג די האַרף און ציהט ארויס פון איהרע סטרונעס יעדען וויטאָג, וואָס נאָגט און עגבערט טיף זיין דיכטער־האַרץ. — מיט אַמאָל הערט זיך א שארפער קלונג, די ערשטע סטרונע פלאצט. —

אזוי וואנדערט ער נאָך אלץ דורך פרעמדע לענדער און שלעפט דעם מידען גוף פון אָרט צו אָרט, אָבער ער קאָן אין ערגעץ ניט געפינען קיין רוה־פלאַץ. נו, האָבען איהם שוין אלע סטרונעס געפלאצט, בלויז אייניע איז נאָך ביז אהער געבליבען אומבאַשעדיגט.

ביז ער דערזעהט אין טאָג דעם מדבר. א שארפער קלאַנג — די לעצטע סטרונע פלאַצט. —

* * *

גרוי איז דער הימעל. עס גענויצט דער מדבר.

אויסגעשטרעקט אין׳ם ברוינעם מדבר־זאַמד ליגט א ספינקס פון שווארצען מארמאָר־שטיין, דער בליק פארזונקען אין׳ם רייך פון וויסטע וויטקייטען.

ניט שנאה, ניט ליבשאפט שטראלט ארוים פון׳ם דאזיגען גליק. דאס אויג איז פארשלייערט פון טיפען טרויס, און אויף דער קאלטער פראכט פון די שטומע ליפען שוועבט שטיל־שמייכלענדיג די שטילסטע אייביגקייט.

דער זעקסטער וואנדערער קוקט אריין דער ספינקס אין די אויגען, נאר איהרע רעטענישען קען ער ניט דערגרונטעווען, און שטום, ניט אויסריידענדיג קיין וואָרט, לאזט ער זיך אראפ אין דעם שטויב פון׳ם מדבר.

די ערוואַכונג

ין׳ם שנעלען לויף פליהט אַוועק די צייט, און יאָהר נאָך יאָהר רינט ארײַן אין׳ם ים פון דער אייביקקייט, וואָס ציהט זיך אָהן א סוף אין א לאנגזאמער, אָפּגעלאָזענער רוה, וואָס ווערט ניט געשטערט פון קיין שום וואונש.

און עפּעס טראכט און גריבעלט זיך אי־בער רוים אין צייט און קוקט מיט טויטע אויגען אויף דעם אַלטען שפּיל פון טויט און לעבען, ווערן אין פּאַרגעהן, וואָס האַלט זיך אלץ אין איין אומקערען אין דעם לויף פון׳ם געשעהן.

מיט אן אויפגערישענעם מויל, גענעצענדיג, ציהט זיך נאָך אלין אוים דער מדבר, און א גרויער הימעל באַדעקט דאָס וויסטע לאַנד, וואָס שטרעקט זיך אוים אומעטיג צום האָרי־זאָנט, א בילד פון טויט און פון פארגליווערטער רוה.

אין׳ם מדבר־זאָמד ליגט נאָך אלין די ספּינקס און חלום׳ט מיט זוייטע בליקען אין דעם רוים; אויף איהרע קאַלטע ליפּען שוועבט נאָך אלין דער געהיימניספּולער, רעטעניש־שווערער שמייכעל פון טיפּסטער אייביקקייט, וואָס די יאָהר־טויזענטער האָבן איינגעפּאסט אין שטיין.

נאָר איינמאָל, אין א טויטער נאכט, צוריייסט זיך דער גרויער נעבעל־שלייער פון׳ם קראַנקען הימעל, און א העל ליכט פון א גרויסען שטערן פאַלט שטיל פונקלענדיג אראָפּ אויף דעם שטיינערנעם בילד.

דער שטראַל נעמט צערטליך ארום דעם שטרענגען שטערן, און א שטילער שיין שטראַלט אָפּ פון׳ם פּנים, וואָס קוקט פול מיט אנגסטיגע רעטענישען ארויס אין וויסטע וויט־קייטען, אזוי וויי עס וואַלט פון דאָרט געדאַרפט קומען פאר איהם די שעה.

אין׳ם בלייכען גלאַנץ שטראַלט דער שלאַנקער קערפּער. א וויי בין־השמשות־ליכט רייסט זיך ארויס פון דער טיפּע־ניש, וואו עס ליגען זעקס וואנדערער, פארזונקען אין פעסטען שלאָף.

מיט אַמאָל טוט א בלישטש א מאַטער שיין אויף דעם שטערן פון׳ם ערשטען וואנדערער. א שטיל ציטערן גיהט דורך דורך זיינע גלידער, און לאנגזאם הויבען זיך אויף די ברעמען, פארגליווערט און שוואר.

זיינע אויגען זעהען דעם זילבער־שיין, וואָס פונקעלט מאַדנע איבער זיין שטערן. ער הויבט אויף דעם קאָפּ, וועל־כער איז נאָך באַלאַדען פון׳ם חלום, באַטראַכט די ספּינקס אין׳ם מאַטען שטערן־גלאַנץ און דרינגט אריין מיט א בלאַנ־דזשענדען בליק אין דער נאַכט, אזוי וויי ער וואַלט געוואַלט ארויסרופען לאַנג פאַרגאַנגענעם אין זיין זכרון.

לאַנגזאַם, ביסלאכווייז קומט איהם די ערינערונג. פון דער טיפּעניש פון זיין נשמה שטייגט ארויף א שטילע אהנונג, וויי דער הויך פון גייסטער אין א לבנה־נאכט. פאר זיינע אוי־גען ליגט דער לאַנגער וועג, אויף וועלכען ער האָט אמאָל

געוואנדערט דורך דער וועלט, דער לאנגער וועג, וועלכער האָט איהם געפיהרט אין אומבאקאנטע לענדער און איהם געטריבען צו א וויטען ציל, וואָם האָט וויי א פארבלענדעניש געצויגען און פארנארט זיין נשמה.

דאָם איז דער מדבר, וועלכער האָט איהם אמאָל פאר־שלונגען, וועו ער איז פאר פיל יאָהרען אָהן א ברעקעל האפ־נונג צוגעקומען צו דעם סוף פון זיין וואנדערונג אויף דער ערד.

נאָך קלינגט איהם אין די אויערן דאָם פרעמדע וואָרט, וואָם האָט זיך איינגעגראָבען טיף און שווער אין דער נשמה, וועו ער האָט דערזעהן די רעטענישטונקעלע אויגען, וועלכע האָבען ארויסגעקוקט פאר׳חלום׳ט אין וויטע וויטקייטען, דעם שטילען שמייכעל אויף די קאָלטע ליפען, וואָם האָט שטיל אריינגעדרונגען אין פארבאָרגענע טיפענישען אוו פלוצלינג פאָראָליזירט די פליגלען פון זיין גייסט.

איהם איז דעמאָלט פאָרגעקומען, אזוי ווי דער מדבר אליין וואָלט ארויסגעהויבט דאָם וואָרט, וואָם האָט זיך אוועק־געלאָזט ווי א נעבעל ביי איהם אין מוח, וואָם די בליצען פון קיין גייסט וואָלטען ניט געקאָנט ליכטיג מאכען. — דאָם וואָרט פון דער כפינקס, וואָם האָט אָפגעהילכט טיף אוו רע־טעניששווער אין יעדען קעמערל פון זיין נשמה, ווי דער לעצטער קלאָנג פון א וויטען עכא.

ער קוקט זיך אום; דאָם איז דער אָרט, דערזעלביגער מדבר, וועלכען ער האָט אמאָל געזוכט, וועו דער לעצטער פאָרהאָנג איז הינטער איהם געפאלען. פארדאָרט, פארווייסט לאנד, באָפאָלען פון׳ם טויט, וועלכער האָט שוין לאנג דער־שטיקט דא יעדען שפראָך פון׳ם לעבען.

אָבער דעמאָלט האָט ניט געשטראָלט קיין שטערן־ליכט. אין גרויע שלייערס איז דער הימעל געווען איינגעהילט, און ער האָט אראָפגעקוקט טרויעריג אויף דער טויטער געגענד, אזוי ווי עס וואָלט הינטער יענער אָפּגעבליאקעוועטער וואַנט ניט אראָפּגעלויכטען קיין פרייַנדליכער שטערן צו דער ערד.

אצונד אָבער גלאַנצט פאר איהם יענער זילבער־שיין, וואָס שטראָלט איינזאם אין דער נאַכט פון׳ם מדבר. ער פיהלט דאָס שטילע ציטערן פון זיין ליכט, וואָס דרינגט אריין ווי דינע שטראָלען אין דער נשמה און וועקט אויף לאַנג פאר־שוואונדענע געדאַנקען.

ווי אזוי איז דאָס פאָרט געווען? האָט ער ניט ארוים־געוואַנדערט, ווייל זיין זעל האָט געשריען נאָך דערקענטע־ניש, וועו ער האָט פאר פיל יאָהרען געזוכט צו דערגעהן דעם גרונד פון די זאַכען, אָבער ער האָט קיינמאָל ניט געקאָנט אויפהויבען דעם פאָרהאַנג, וואָס האָט פארבאָרגען אלע רע־טענישען הינטער זיינע פאַלבען?

אין האַרצען הילכען אָפּ אלע שרעקען, וועלכע האבען איהם אמאָל געיאָגט פון אָרט צו אָרט און איהם ניט געגעבען קיין מקום מנוחה, קיין רוה־פלאַץ אויף דער ערד, וואָס וואָלט איהם געקאָנט ברענגען דערלייזונג אין דער נויט.

ווי א פרעמדער וואנדערער האָט ער דורכגעצויגען די וועלט, איבערגעלאָזט היים, רוה, גלויבען הינטער זיך און איז נאָכגענגען דעם פאַלשען שטראָל פון זיין שטערן, וואָס האָט איהם געצויגען, ארויסגענארט אין פרעמדע ערטער, אָבער האָט קיינמאָל ניט גלאָשען דאָס פייער פון זיין בענק־שאפט.

ביז וואנען דער מדבר איז געלעגען אפען פאר איהם, דאס וואלט פון דער ספינקס האט געברויזט אין זיין מוח און דער מידער גוף האט געפונען די לעצטע רוה.

אצונד פיהלט ער, אז דאס פייער איז נאך ניט פארלאשען, די זעלבע בענקעניש פילט אן די אלטע ברוסט, און פון דער נשמה שטייגען ארויף די יסורים פון אלטע וואונשען.

דאך קוקט איהם אלצדינג אויס אנדערש ווי פאר צייטען. א חייסער שוידער גיהט איהם אריבער איבערן לייב. ס׳איז דאס ליכט פון׳ם שטערן, וואס וועקט אויף נייע האפנונגען.

האסטיג שפרינגט ער אויף, באזעלט פון א חייסען דראנג. ווי אן אנטפלעקונג קומט עס איבער איהם, און ליכטיגע פונקען גליהען איהם אין מוח.

דא דערזעהט ער מיט אמאל א שאטען נעבען זיך. ס׳איז דער ציוויטער, וועמען דאס ליכט האט אויפגעוועקט, און וועלכער מעכט אצונד אף מיט פארשענדע בליקען דעם חבר. אזוי ווי ער האט איך יענער פאר צייטען אויסגעוואנדערט אין דער וועלט, געטריבען פון אינעווייניגסטע פייערן, ביז וואנען דער שטומער מדבר האט איהם פארשלונגען.

שטיל-שווייגענדיג קוקט ער אריין דעם פרעמדען אין גע-זיכט. ער פיהלט, ווי זיין בליק בויערט זיך איהם אריין אין די אויגען, פונקט ווי ער וואלט וועלען דערגעהן דעם גרונד פון זיין נשמה.

דא נעמט ער לאנגזאם אן זיין בלאסע האנד און זאגט איהם אין א שטיל-פארטרויטען טאן:

דאן זשיאן, דאס ביזטו! די שטים פון׳ם הארצען זאגט עם מיר. דער גרעסטער וואונדער איז אלזא געשעהן: ד א ן

ז ש ו א ן און פ א ו ס ט צוזאמען אויף דעם זעלבען אָרט! צוויי עלעמענטען, וועלכע האָבען זיך שטענדיג פארנייענט, פארלייקענט און ווי צוויי פּאָלען זיך צושיידט איינער פון אנדערן, ווייל ביידענם לעבען איז געוווען פארשידען.

דאָן זשואָן, איך האָב געהאַט א טיפען חלום, א חלום וועגען דיר און אלע רעטענישען, וועלכע דו באהאלטסט אין זיך. אויך דו האָסט זיך שטענדיג אוועקגעלאָזט אויף פרעמדע שפורען און ביזט נאָכגענאנגען דעם הייסען דראַנג פון דיין הארצען, וועלכער האָט דיך אריבערגעפיהרט איבער טיף־באַגראָבענע צו נייע ערטער, וועלכע קיינער האָט נאָך ניט געהאט געזעהן.

אויך דו ביזט געווען בלויז א זוכער אין דער ווייטענם, וועלכער האָט קיינמאָל ניט געפונען קיין צופרידענקייט אין לעבען. אין דיין זעל ברויזט דערזעלבער דראַנג, וואָם האָט זיך צונויפגעקאטשעט אין מיר און איז געוואָרן א טיפע, אנגסטיגע בענקשאַפט.

אצונד שטעהסטו פאָר מיר, א פאַרוואנדטער גייסט, וועלכער קומט ארוים אזוי ווי איך פון קין׳ם געשלעכט, באַלאָדען ווי איך מיט דער קללה פון די צייטען. דאסזעלבע פייער, וואָם האָט פארצערט מיין גייסט, ברענט אויך אין דיר און לאָזט דיך קיינמאָל ניט רוהען. אויך דיין נשמה האָט געדאָרשט נאָך דערקענטעניש און שטענדיג ארויסגעקוקט נאָך ווייטע וואונדער.

מיר זיינען געגאנגען יעדער איינער אויף אן אנדער וועג; זאָגאר אונזערע שאָטענם זיינען אנטלאָפען איינער פון אנדערן, און איז איינער פון אונז געגאנגען צו צפון, האָט דער אנדערער פארקירעוועט זיין וועג צו דרום.

אצונד האָבען מיר זיך געטראָפען ביי דעם זעלבען ציל, מיר, וואָס מיר האָבען זיך אויסגעמידען ווי טאָג און נאכט, וועלכע האָבען זיך שטענדיג געפיהלט אָפּגעשטויסען איינער פון אנדערן און קיינמאָל קיין אהנונג ניט געהאט וועגען דער הארמאָניע פון אונזערע זעלען.

פאר מיר איז די הויפטזאך געווען דאָס אייביגע, וואָס האָט געהאָלטען מיין בליק געפאנגען. איך האָב פארשאָל־טען די פארגענגליכקייט פון׳ם זיין, וועלכע האָט מיר, ווי מיר האָט זיך אָפּגעדוכט, פארדעקט דאָס טיפסטע, געהאלטען דעם געדאַנק בלויז אויף דער אויבערפלאך, כדי דער מוח זאָל ניט אריינדרינגען אין דאָס פארבאָרגענע, וואו טונקעלע רע־טענישען דרעמלען אין דער שטיל.

פאר דיר איז דער העכסטער ציל געווען דאס ערדישע. פון דער פארגענגליכקייט איז דיר ארויסגעוואקסען דאס בילד פון׳ם לעבען, וואָס דו האָבט אומזיסט געזוכט צו דערגרונ־טעווען. דער דראַנג פון׳ם גוף, פון׳ם פלייש איז פאר דיר געווָארן די מאכט פון׳ם שיקזאָל, די טיפסטע רעטעניש פון אלע וועלט־געשעהענישען.

וואָס איך האָב געזוכט אין׳ם גייסט, האָסטו געזוכט אין׳ם טריב, וועלכער דרעמעלט טיף אין דעם אָפּגרונד פון אונזערע זעלען און מיידט אוים די אויפגעוועקטע געדאַנקען פון׳ם פארשטאַנד. דאַרט, וואו עס ברויזען אין דער טיפס־טער טיפעניש מורא׳דיגע כוחות, וועלכע געפינען קיינמאָל ניט זייער אויסדרוק אין וועלטער, דאַרט איז די אומבא־גרענעצטע מלוכה פון׳ם טריב.

דאָ ווירקט דער שטומער באַשעפער־דראַנג פון׳ם פלייש און לאָכט זיך אוים פון אלע רעגלען פון דער פארנונפט און

פון יעדער נאַרמע, וועלכע דער שכל האָט אויף א כיטרען אופן אויסגעקליגעלט.

וואָס איז דאָס גיעווען אזוינס, וואָס האָט דיך געטריבען פון בעכער צו בעכער און אַהין א שיעור גערייצט דיינע חושים? וועך האָט עס פאנאנדערגעשאַרט און צובלאָזען אין דיר יענעם חיסען דראַנג, וואָס האָט אויפגעוועקט א ווילדען פייער אין דיין האַרצען און צוישעטע פאַרלאַנגען נאַך דער שולד פון דער זינד?

איז דאָס גיעווען בלויז די פלאטשיגע, אויבערפלעכליכע פרייד פון׳ם גענום, די צאַרטע בענקשאפט נאַך די „חיי שעה", די גינסטיגקייט פון דער שטונדע, וועלכע פארשווינדט שנעל ווי רויך און קלאַנג אין דעם וועלט־רוים?

ניין, דאָס וואָס דיך געצויגען און אלץ ווידער גע־צויגען, דאָס איז גיעווען די נייגיריגקייט נאַך דעם גרונד פון׳ם לעבען, די רעטעניש, וואָס בלישטשעט ארוים פון טונקעלע טיפענישען און וואָס שטריקט ארום דיין מוח מיט צויבער־פעדים.

וואָס איך האָב גיעזוכט אויף דער אנדער זייט פון רוים און צייט, דאָס האָסטו גיעזוכט אין׳ם פייער פון הייסע ליפען. דער ווילדער אויסגעשרייי פון טיפסטער לײדענשאפט, די ברענענדע הין פון׳ם פלייש אין׳ם וואנזין פון׳ם געשלעכט, דער דראַנג פון די גלידער, וואָס פאַדערט דערלייזונג אין בריהט אוים ניי לעבען — דאָס איז גיעווען פאר דיר דער טיפסטער גרונד פון דער רעטעניש.

צוליב דער דאַזיגער רעטעניש האָסטו זיך באמיהט און האָסט גיעזוכט פאַנאַנדערצונעמען די פארפלאָנטערטע פעדים, אריינצופלעכטען די פינסטערע טריבען אייגע אין די אנדערע.

אין יעדען קרעכץ, וואָם די לוסט האָט ארויסגערופען, אין יעדען בליק, פון וועלכען די תאוה האָט ארויסגעלאכט, אין יעדען פיבערדיגען ציטער, וואָם האָט ארומגענומען דעם קערפער, פאר'שכור'ט, פארטומעלט דעם מוח און אין ווייטאָגען אויסגעשריען, האָסטו געפרואווט כאָפען די שטילע שפור, כדי צו דערגעהן דעם אור-גרונד פון'ם גאנצען דאזיין.

דו ביזט געזונען א זוכער פונקט אזוי ווי איך, נאָר דיין אויג איז נאָכגעגאנגען אנדערע שפורען, וועלכע האָבען סוף כל סוף געפיהרט אין דעם זעלבען מדבר, דאָ וואו די ספינקס חלום'ט איהר טיפע רעטעניש.

דאָ רופט זיך אָפּ דער אנדערער, באלויכטען פון'ם גייסט:

מיר דוכט, איך האָב געחלום'ט מיין טיפסטען חלום. אצונד וועלט ערשט אנטפלעקט פאר מיר דיין וועזען, דאָס וועזען פון פאוסט, וואָס איך האָב קיינמאָל ניט געקאָנט באגרייפען.

אצונד זעה איך קלאָר, אז מיר זיינען פון'ם זעלבען שטאם; נאָר הגם מיר זיינען געגאנגען אויף פארשידענע וועגען, האָט אונז אָבער געפיהרט די זעלבע טיפע שפור, וועלכע יעדער איינער האָט אויסגעטייטשט אויף זיין שטייגער.

דו האָסט געזוכט זיך אפצושיידען פון'ם ערדישען, האָסט געזוואלט, אז דער מוח, באפרייט פון יעדער לאסט, זאָל זיך פארנעמען מיט זיך אליין אין זיין אייגענעם רייך, כדי הינטער די בילדער פון דער דאָזיגער וועלט צו דערזעהן דאס גרויסע „ווי אזוי" פון די זאכען און אראָפנעמען דעם מאנטעל, די הילע וואָס באדעקט דעם „פארוואָס".

דיין וועג האָט דיך אלזאָ קודם כל געפיהרט צו גאָט, אז ער זאָל אויפעפענען זיין רייך פאר דיין גייסט און זאָל דיר אָנצינדען א פייער אין דער נאַכט, כדי דיין אויג זאָל זעהן טיף און קלאָר דאָס וויטסטע און דאָס נאָנטסטע פון יעדער עקזיסטענץ.

און וועג ער איז טויב געווען צו דיין געבעט און האָט פאר דיין גייסט ניט אויפגעשלאָסען די טיר, וועלכע באַהאַלט ווי דער קבר איהר טיפסטע רעטענישׂ, דאן האָט די פארצווייפלונג דיך געטריבען אין די הענט פון׳ם שטן, כדי עס זאָל דיר פון איהם קומען די דערקענטענישׂ, נאָך וועלכער דו האָסט געשמאכט אין דיין טיפסטער פיין.

אָבער אויך פון איהם איז דיר קיין רעטענישׂ ניט קלאָר געוואָרן. דאָס וואָס דו האָסט דערזעהן, איז געווען דיין אייגען לעבען, דיין אייגענע עקזיסטענץ. אזוי ביזטו פארפיהרט געוואָרן פון׳ם אייגענעם בילד און האָסט געהערט בלויז דעם ווידער־קלאַנג פון דיינע וואונשען.

ביז וואַנען דו האָסט דערקענט דאָס משוגענע שפיל, וואָס האָט זיך געענהרט פון די זאַפטען פון דיין לעבען. — ס׳איז אָבער געווען צו שפעט, דער מדבר איז שוין געלעגען אָפען פאר דיר. —

אָבער הגם דו האָסט קיינמאָל ניט דערגרייכט קיין דערקענטענישׂ, איז דיין קאמף פונדעסטוועגען ניט געווען אומזיסט. אויב דו האָסט אליין קיינמאָל ניט געזעהן דעם שטראל פון׳ם ליכט אין דער גאַנצער פינסטערניש, וואָס רינגעלט אונז ארום, בלייבט אָבער דיין שטרעבען פאר יעדען קומענדען דור אלס ירושה פון יענעם הייסען בענק־

שאַפּט־דראַנג, פון וועלכען עס וועט ארויסקומען די מלוכה פון׳ם גייסט.

איך אָבער בין אָנגעבונדען אָן דער דאָזיגער וועלט, אָן דער פּארגענגליכקייט פון׳ם ערדישען לעבען, וואָס קומט אָן פּארגעהט שנעל ווי דער וואָלקען, אזוי ווי קיין אויג וואָלט איהם קיינמאָל ניט געזעהן.

וואָס איך האָב געזוכט, דאָס געהט מיט מיר צוגרונד. קיין יורש קלאָגט ניט איבער מיין קבר, וואָרים אלעם ערדישע, דאָס וועלט פון פינסטערע טריבען, וועלט צושטערט פון דער צייט אָן צופאַלט אין שטויב.

בלייבען וועט נאר יענער העכערער דראנג, וועלכער פּארבינדט זיך מיט דעם וועלט־אַל, מיט דער אייביגקייט, אָן אנטלויפט פון דער פּארגענגליכקייט.

אָן דאָך קומט מיר ארויף אן אהנונג, א פּאַרגעפיהל פון האַרצען, אזוי ווי איך וואָלט געשפירט די דערנענטערונג פון א נייעם רייך, פון א נייער וועלט, וואו גייסט אָן טריב געפינען זיך, וואו פּארגענגליכקייט מיט אייביגקייט צוקושען זיך. וועך וויים? פּילייכט — — —

דיזעלבע אהנונג נעמט אויך מיך אָן ביים האַרצען. זאָג, ברודער, פיהלסטו דאָס ליכט פון יענעם שטערן? קומט עס ניט ווי אן אנטפלעקונג איבער דיר, אזוי ווי טיפע חלומות וואָלטען געדארפט מקוים וועךן?

ווי א שלייער פאַלט עס מיר אראָפּ פון מיינע אויגען, אָן אלעם ערדישע וועךט פאר מיר א סימבאָל פון דער גרויסער אייביגקייט, וועלכע נעמט אלצדינג אריין אין זיך. ערשט דאָן, וועךן דער מענש וועט אין זיין הייסען דראנג פון׳ם טריב

אָנטאָפּען טיף־פּאַרבאָרגענע וואָרצלען, וועט די תּאוה פון׳ם פלייש זיך פאראיניגען מיט דעם גייסט.

פּאַרגענגליכקייט איז ניט קיין אוועקבלאָזען, קיין פאר־שווינדען אין׳ם רויס, וואָרים יעדעם שטאַרבען איז בלויז א צוריקקער און באַהאַלט אין זיך די טיפקייטען פון יעדער אייביגקייט. ערשט וען עס וועט אראָפּפאַלען דער לעצטער שלייער פון דער ערד, דאַן וועט געשעהן דער נס, דער גרוי־סער וואונדער. דאַן וועט דאס אויג דערזעהן די בריק, וועל־כע פאראיניגט ערדישעס מיט אייביגען.

ס׳איז ניט גוט, בלויז צו וואנדערן אין דער ווייטען. אויף אייזיגע שניי־בערג ציטערט אויך דער גייסט פון קעלט, וויל עס פעהלט איהם דאָס הייסע קאָכען פון׳ם טריב. אויך אין דעם נאָנטען ליגט באַהאַלטען א וועלט, און וואונדער איבער וואונדער הויפען זיך אָן דאָרט, וואו עס הערשען די פינסטערע כוחות פון׳ם טריב.

דאַן איז אלזאָ דערפילט געוואָרן די באַשטימונג פון׳ם שיקזאל, און פאוסט און דאָן זשואן גיבען זיך די האנד. אין׳ם גייסט שפּיגעלט זיך אָפּ דער דראַנג פון׳ם פלייש, און ליכט נעמט ארום דאָס טונקעלע רייך פון די טריבען. פונקט ווי דער הימעל שפּיגעלט זיך אָפּ אין׳ם טראָפּען טוי, אזוי שטראַלט אָפּ דאָס אייביגע אין דעם ערדישען — דער וואונ־דער דערנענטערט זיך — די צייטען זיינען דערפילט.

און אלץ קלאָרער וועדט דאָס ליכט פון׳ם שטערן, אין׳ם ווייטען מזרח געהט אויף א בלייכער שיין.

דאָ הויבט דער דריטער וואַנדערער אויף דעם קאָפּ. דער בלאַסער שטערן איז העל באַגאָסען פון׳ם ליכט, און אין די

אויגען בלישטשעט א מאַטער גלאַנץ, אזוי ווי זיי וואַלטען וועלען דערגאַהן, אויסגראַבען פאַרגאַנגענעם, וואָס איז שוין לאַנג אָפּגעשטאַרבען אין דער נשמה.

נאָך האַלב פאר׳חלום׳ט קוקט ער זיך אום. מיט אמאָל טוט עם איהם א קלאַפּ אין די אויערן, ווי דער קלאַנג פון אייזען. א ריטער שטרעקט זיך אויס פון׳ם מדבר־זאַמד און קוקט שטראַלענדיג אין׳ם ליכט פון יענעם שטערן, וואָס שיינט אראָפּ פון׳ם הימעל אין מדבר.

איצט קומט איהם ביסלאכווייז די ערינערונג, און בליי־כע שאַטענס שטייגען אריף פון דער טיפענישׂ, וועלכע האָט אמאָל דורכגעשניטען זיין לעבענס־וועג. אין זיין געדאנק זעהט ער די פארנעבעלטע געגענדען פון׳ם צפון־לאַנד, און פון דער וויטען דרינגט צו איהם דעם פאַטער׳ס רוף ווי דער לעצטער הויך פון א שוואַכען עכאָ.

אצונד זעהט ער ווידער יענעם לאַנגען וועג, אויף וועל־כען ער איז אמאָל, פאר לאנגע צייטען, געגאנגען, ביז ער איז צוגעקומען צום ראַנד פון׳ם מדבר. א שוואַכער קלאַנג הילכט אָפּ אין זיינע אָפענע, וואכע אויערן — די לעצטע שטים, וואָס ער האָט אמאָל געהערט, וועו די ספינקס האָט איהם געפרעגט איהר שטילע רעטעניש.

אָבער יענער ריטער דאַרט, וועו קאָן ער פאָרט זיין? וואָס האָט איהם געפיהרט אהער אין דעם דאַזיגען טויטען אָרט, וואָס איז ווי באַלאַדען פון גאָט׳ס קללה? מעהר ווי אייגער איז איהם פארבייגענאנגען אויף זיין וועג, אָבער יענעם האָט זיין אויג קיינמאָל ניט געזעהן.

און דאַך קוקט איהם די געשטאַלט אוים אזוי הייטיש, אזוי ווי זי וואַלט ארויסגעקומען פון דעם אייגענעם מוח און

וואָלט געווען טיף פארוואקסען מיט דעם אייגענעם זיין. ער טראַכט און טראַכט, אָבער ער קאָן ניט געפינען קיין שפור, וואָס וואָלט איהם געקאָנט לייזען דעם פרעמדען׳ס רעטעניש.

דאָ קוקט ער זיך איין אין דעם באַשטראַלטען בליק פון׳ם אנדערן, וועלכער איז געווענדט צו יענעם שטערן, און עס ווערט איהם מיט אמאָל ליכטיג אין די אויגען.

ווען ער איז מיט לאַנגע יאָהרען צוריק דאָ אנשלאָפען געווארן, האָט זיך א חלום איהם אוועקגעלעגט אויף׳ן האַרצען, א דריקענדער, פיינליכער, טיפער און שווערער חלום. ער האָט געזעהן, ווי דער מדבר שפרייט זיך אוים האָפענונגס־לאָז און שטום ביז צום ראַנד פון׳ם גרויען הימעל. אזוי מורא׳דיג, אזוי פאַרצווייפעלט איז געווען די וויסטעניש ארום און ארום, אז דאָס האַרץ איז איהם פארגליווערט געוואָרן אין דער ברוסט און זיין זעל האָט געקרעכצט און אויפגע־שריען פאר יסורים.

אין טויט־אַנגסטען קוקט ער זיך אום, וועגדט זיין בליק אין אלע זייטען, צי גרינט ניט ערגעצווואו א צייכען פון האפ־נונג. — אומזיסט, דער מדבר האָט געגענעצט מורא׳דיג און שווער, און זיין מוח איז געווען ווי אָנגעפילט מיט בליי.

דאָ האָט ער דערזעהן, ווי דער הימעל איבער איהם האָט זיך לאַנגזאַם אראָפגעלאָזט טיפער צו דער ערד. א קאַלטער פּחד האָט איהם ארומגענומען ביים האַרצען. ער האָט גע־פיהלט, ווי דאָס בלוט קלאַפט איהם אין די אָדערן, געזעהן, ווי הענט שטרעקען זיך אוים נאָך זיין האַלז, איהם צו דער־ווערגען.

זיין קערפער ווארפט זיך ארום אונטער מורא׳דיגע יסורים פון טויט, די גלידער הויבען זיך אין קאלטען קראמף,

און קייבענדיג קלאפט דאָס הארץ ביי איהם אין דער ברוסט.

דאָ האָט ער מיט אַמאָל דערזעהן, ווי ביים ווייטען האָ־ריזאָנט איז פון דער טיפענישׂ לאַנגזאַם ארויסגעזואקסען א שאָטען. און אלץ קלאָרער איז איהם געוואָרן די פיגור, וואָס נענטער דער פרעמדער איז צוגעקומען צו דעם ציל. ס׳איז געווען א ריטער פון טרויעריגער געשטאַלט, וואָס האָט זיך קוים געקאָנט האלטען אויף זיין שקאפע, וועלכע האָט זיך געשלעפט אָהן כוחות דורך׳ן זאַמד פון׳ם מדבר.

אצונד איז איהם אראָפּ דער שווערער שטיין פון האַרצען, און ער האָט זיך דערפיהלט ווי אויסגעלייזט. אין חלום האָט ער נעכטן זיך געזעהן דעם ריטער, וועלכער האָט גערעדט צו איהם פון זיינע גרויסע טאַטען און פּארטריבען יעדע אַנגסט פון זיין האַרצען.

נו, שטעהט איצט דאָס טרוים־בילד פאר זיינע אָפענע אויגען, דערזעלבער ריטער, וועלכען ער האָט אַמאָל געזעהן; נאָר דער מאָגערער, אויסגעדארטער פנים קוקט אוים אזוי באַשטראָלט, פונקט ווי זיין גייסט וואָלט געווען באלויכטען פון א ניי ליכט.

לאַנגזאַם הויבט ער זיך אויף, געהט צו מיט לייכטע טריט צו דעם ריטער און לעגט איהם ארויף די האנד אויף דעם אויסגעדארטען אָרם.

דאָ קוקט דער פרעמדער איהם אריין אין געזיכט, אבער עם ווייזט זיך ניט קיין ערשטוינונג אין דעם בליק, אזוי ווי ער וואָלט שוין פון לאַנג געפיהלט זיין נאָנטקייט.

ווילקאָמען, האַמלעט, ברודער פון מיין נויט! איך בין געשלאָפען און האָב ג׳ע׳חלום׳ט א טיפען חלום, אין וועלכען

דיין שאָטען האָט געהאַלטען אין איין פארשווינדען און צו־ריקקומען, ביז וואָנען דיין וועזען איז מיר געווארן אזוי חיי־מיש, אזוי ווי עס וואָלט ארויסגעקומען פון מיין אייגענעם גייסט.

געבענשט זאָל זיין די שטונדע, וועלכע האָט געשלאָגען פאַר אונז, וועז דאָס ליכט פון יענעם שטערן האָט אוועקגע־נומען דעם כשוף, וואָס האָט אונז געהאלטען יאָהרען לאַנג אין קייטען! — צוויי ברידער האָבען געוואנדעלט אויף ווייטע וועגען און האָבען זיך צוזאמענגעטראָפען ביי דעם זעלבען ציל. —

אזוי איז עס, אידעלער ריטער דאָן קיכאָט. אין טיפען חלום האָסטו זיך באוויזען פאר מיר, וועז מיין זעל האָט גע־קרעכצט און זיך געמוטשעט אונטער יסורים פון טויט. דאָ האָסטו מיט אמאָל אויפגעהויבען דעם כשוף, וואָס האָט מיך ווי מיט שטריק ארומגעשנורעזועט, און א העלער שטראָל איז אריינגעפאלען אין דער נאַכט וואָס האָט ארומגערינגעלט מיין נשמה.

מיין גאַנץ לעבען האָב איך זיך באַמיהט צו געפינען ליכט אין דער פינסטערניש, וועלכע שפרייט זיך אוים ארום אונזער לעבענס־וועג. נאָר וועז א טויטער האָט מיר געגעבען געוויסהייט און מיר געווייזען די פלאַמען־שפורען פון דעם אמת, דאָן האָט די דערקענטעניש פאַראַליזירט מיין קראַפט, און מיין האַנד איז געוואָרן שוואַך צו דער בייזער טאַט.

דערקענטעניש האָב איך געקריגען, אָבער ניט דעם מוט, וואָס האָט מיר געזאָלט באַוועגען די האַנד צו דער טאַט. דער וואָרים פון צווייפעל האָט זיך איינגעפרעסען טיף אין מיין

ברוסט, האָט צושטערט מיין ווילען׳ס האַרטען „מוז" און האָט מיך געמאכט צום שפּאָט פאר זיך אליין.

אזוי איז די דערקענטעניש פאר מיר געווארן א וואַמ־פּיר, וואָס האָט מיר אויסגעזוויגען דאָס בלוט פון הארצען אין א תל געמאכט פון מיין גאַנצער לעבענס־קראַפט, ביז וואַנען איך אליין בין געוואָרן א בלייכער שאָטען.

זוי אנדערש וואָלט זיך דאָס לעבען פאר מיר פאַרמירט, וועז בלויז א טיילבעלע פון דיין מוט וואָלט מיך באזעלט! דו האָסט קיינמאָל ניט געפרעגט, האָסט זיך קיינמאָל ניט געקימערט וועגען דער גינסטיגקייט פון דער שטונדע. קיין ציטערענדער צוזייפעל האָט ניט פאַראַליזירט דיין אָרם. שטענדיג האָסטו געפּאָלגט דעם איידעלען דראַנג צו דער טאָט.

דו האָסט געלעבט, איך האָב בלויז געטרוימט, וואָרים לעבען אָהן טאָט איז האַלבער טויט. ערשט דורך דער טאָט רעדט קלאָר די שטים פון׳ם גייסט.

מיר דוכט, אז דו זעהסט ניט קלאָר דעם גרונד פון די זאַכען, פאַלט איהם דער ריטער האַסטיג אריין אין די רייד. — וואָס טויג די טאָט, וועז עס פעהלט איהר די דערקענטעניש, די טאָט, וועלכע איז ניט די רייפע פרוכט פון׳ם מוח? די טאָט אליין איז א פיסטע נוס, אזוי לאַנג ווי דער מוח ווייזט איהר ניט דעם וועג, פון וועלכען עס פאַרמירט זיך ערשט דער זין פון דער האַנדלונג.

ס׳איז אמת, אז איך בין שטענדיג געווען גרייט צו דער שנעלער טאָט, אָבער פאר מיר איז ניט ערשינען קיין טויטער פּאָטער, וואָס זאָל מיר געבען דערקענטעניש אוו גרונד פון

וואַרהייט. דערפאר האָט מיין האַנדלונג נאָר ארויסגערופען שפּאָט, דער פלוך פון דער דומהייט איז נאָכגעגאַנגען מיינע טריט און האָט אַוועקגעשריבט דעם ריכטיגען זין פון מיין טאַט.

דאָך ביזטו געווען גליקליך, וויל דו ביזט געווען פריי פון צווייפלען. דיין גאַנצער וועזען איז ווי פון איין שטיק אויסגעגאָסען. דו האָסט ניט געפּיהלט דעם שפּאָט פון דער נאַרישער וועלט, און דיין זעלע האָט ניט געוואוסט פון ער־גערניש, פון בייזקייט.

אָבער מיין וועזען איז צוריסען, וויל דער געדאַנק איז שטענדיג אַנטלאָפען פאר דער האַנדלונג און האָט מיך גע־מאַכט פאר א שפּיל־באָל פון פינסטערע כוחות. דעם פּא־טער׳ס שטים איז מיר שטענדיג געלעגען אין אויער, אָבער זי האָט מיר קיינמאָל ניט געשטארקט די האַנד צו דער טאַט. זי האָט בלויז געהרט די יסורים אין מיין האַרץ און מיר אָנגעוויזען אויף מיין אייגענער שוואכקייט.

אזוי איז מיר געבליבען בלויז דער בייזער גיפט פון׳ם ליגען, כדי צו פאר׳שכור׳ן, פּאַרטומלען די שטים פון׳ם גע־וויסען. מיין מוח האָט ערפונען אלערליי געדאַנקען־מאַסקע־ראַדען, כדי צו פארדעקען אין מיר די שוואכקייט פון׳ם ווי־לען. כ׳האָב געזוכט טריסט אין טויטע טעאָריעס; כדי דורך קוליסען צו פארשטעלען די דערקענטעניש, האָב איך זיך אָנגעטאָן דעם מאַנטל פון׳ם פילאָזאָף.

אָבער געבליבען איז מיר ניט מעהר ווי דער וויטאָג, וועלכער האָט זיך קיינמאָל ניט איינגעשטילט, ביז וואַנען מיין אייגען בילד איז מיר געווארן דערווידער און דעם פּא־

טער׳ס שטים האָט קוים נאָך געקלונגען אין מיינע אויערן.

דערקענטעניש, דוכט מיר, איז דעם ווילען׳ס טויט. ווער עס וויסט צופיל, דעם דריקט די לאַסט פון׳ם לעבען. ער וועגט און וועגט, ביז וואָנען ער פארזאָמט די טאַט און דאָס רייך פון דער ווירקליכקייט פארשווינדט פון איהם.

פילייכט איז די לאַסט ווירקליך געווען צו שווער פאר דיר. דיין וויסען האָט ביי דיר אויסגערויבט דעם מוט צו דער טאַט. און דאָך מוז דער פאקעל פון דערקענטעניש לייכטען, כדי דאָס ווערק פון דער צוקונפט זאָל דערפילט ווערן.

מיר דוכט, איך הער א שטילען פליגעל-גערויש. עס קומט א נייער אָנפאנג פון אלצדינג. זאָג, האָמלעט, געהט דיר ניט דורך א פארגעפיהל אין האַרצען, אזוי ווי א נייע מלוכה וואָלט פאר אונז ענטשטאַנען?

ווען דאָן קיכאָט און האמלעט האָבען זיך געפונען, דאן פארמירט זיך דער כאָאָס צו א נייער וועלט. פון דער דערקענטעניש וואקסט פאר אונז דאן ארויס די טאַט, און יעדע האַנדלונג טראָגט די קראפט פון׳ם גייסט.

פון גייסט ווערט ווילען, ווילען ווערט פארוואנדעלט אין טאַט. פון גייסט און ווילען וואקסט דער באשעפער-דראַנג, און גייסט און ווילען געפינען זיך אין׳ם ווערק. דורך גייסט און טאַט קומט פאר אונז די נייע מלוכה.

דער אייגענער גייסט שאפט זיך דעם אייגענעם שווערד, כדי צו קעמפען קעגען די מאכטען פון׳ם שיקזאל. — די גרויסע שטונדע קומט, עס דערנענטערט זיך די מאַרגען-רויטקייט!

איז דאָס דאָס רוישען פון א נייער צייט? וועט דער חלום זיך פארוואנדלען אין ווירקליכקייט? וועט האַמלעט אצונד באפרוכטען דעם ריטער׳ס מוח און דאָן קיכאָט וועט איהם אנטלייהען זיין ווילען?

ס׳איז מעהר קיין צווייפעל ניטאָ, אז דער גרויסער אוים־טויש קומט! דעם פאַטער׳ס שטים קלינגט דעם איידעלען ריטער אין די אויערן, כדי זיין הארץ זאָל דורכגענומען ווערן פון דעם שוידערליכען אמת, אין דער צייט וואָס פרינץ האמלעט זעצט זיך אויף דער שקאַפע און פארקירעווט זיינע טריט קיין טאָבאָסאָ.

זעה, ווי דער שיין פון׳ם שטערן שטראַלט פון׳ם הימעל! זיין קלאָר ליכט דרינגט אריין אין׳ם גרונד פון דער זעלע, און ווייט אין מזרח געהט אויף א בלייכע רויטקייט! —

פון׳ם טיפען שלאָף האָט זיך אצונד אויפגעכאפט דער מאָנאַך. פארוואונדערט עפענט ער אויף די שווערע ברעמען און זעהט איבער זיך אנגעבויגען א געזיכט, וואָס נעמט איהם ארום מיט א מילדען, ווייכען בליק.

די גרויסע אויגען שטראַלען מיט א וואַרעמען גלאַנץ, וואָס גיסט זיך אריין ווי באַלזאַם אין דער נשמה און וועקט אויף די שטילע בענקשאפט פון דער ערינערונג.

ער פיהלט דעם לייכטען דרוק פון׳ם פרעמדען׳ס האַנד, און א שטילע גליקזעליגקייט קומט איבער איהם. דאָ איז די רוה, וואָס ער האָט אַמאָל געזוכט. אזוי מאַדנע קוקט איהם אלעס אוים און אזוי פרעמד און דאָך אזוי אינטים און היימיש, פונקט ווי עס וואָלט געווען א בילד פון דער ווייטער יוגענד־צייט.

דאָ הערט ער, ווי דער אנדערער רעדט צו איהם און זאָגט:

מעדאַרדום, ברודער, דו האָסט זיך אלזאָ אויפגעכאפט? האָט דאָס ליכט פון יענעם שטערן באריהרט דיין הארץ און פאַריאָגט די שאָטענס פון דיין זעלע? פיהלסטו דאָס שטילע ווערן פון׳ם גרויסען וואונדער, אזוי ווי א נייע וועלט וואָלט באַדאַרפט געבוירן ווערן? דערקענסטו מיך, וועלכער געהט דאָ ארום אין׳ם ליכט?

איך קען דיך, דו ווּאָס דו ביזט דאָס בילד פון מיין טרויס. מיר קומט פאָר, אזוי ווי דו וואָלסט געווען מיין נייער איך, ווּאָס רייסט זיך פון די קברים צו דער זון.

היינריך, איך האָב גע׳חלומ׳ט א טיפען חלום, א חלום פון דיר און דער גאנצער אייביגקייט, א חלום, אזוי מאָדנע און אזוי וועלטען־וויט, ווי מיין מיעד הארץ האָט נאָך קיינ־מאָל ניט געפיהלט.

ס׳איז געזיצן אום האַלבע נאַכט. ארומגערינגעלט פון קברים בין איך געשטאַנען אליין מיט דער אַנגסט פון מיין הארצען. מיט אַמאָל האָב איך דערזעהן, ווי די אלטע שטיי־נער האָבען אויפגעציטערט און שיזער, מיט א טעמפען קראַך, זיינען זיי אראָפגעפאלען אויף דער ערד.

און פון די לעבער זיינען ארויפגעשטיגען שאָטענס, פון וועלכע עם האָבען זיך פאַרמירט מורא׳דיגע גיסטער, ווּאָס האָבען זיך געקרימט אנטקעגען מיר אין ווילדען שפּאָט. איעדער פון זיי האָט געהאַט אן אנדער געשטאַלט, דאָך האָ־בען זיי מיר אלע אויסגעקוקט הייטיש.

איך האָב געזעהן, אז אין יעדען איינעם לעבט א שטיק

פון מיר; זיי אלע זיינען געווען שטיקער, שפּענער פון מיין איך, אָבער יעדער איינער האָט זיך געהאַט זיין אייגענעם וועג, אזוי אז עס האָט זיך קיינמאָל ניט געקאָנט פאָרמירען קיין גאַנצעס.

מיט אמאָל האָבען זיי זיך פלינק אָנגענומען ביי די הענט און זיך אוועקגעלאָזט אין א ווילדען קאַראַהאָד ארום מיר, אז איך בין שיער פון זינען ניט אַראָפּ. און אלץ ענגער איז גע־ווארן דער משוגענער קרייז. כ׳האָב געפיהלט, אז מיין האַרץ האָלט ביים פלאַצען און פאר מורא האָבען זיך מיר די האָר געשטעלט קאָפויר.

ווי פעלזענשטיינער איז עס מיר געלעגען אויף׳ן האַר־צען. כ׳האָב געוואָלט שרייען, אָבער איך האָב ניט געקאָנט. ס׳האָט מיך געוואַרגען, מיין האַלז איז געווען ווי פארשנו־רעוועט, און איך האָב ניט געקאָנט ארויסלאָזען קיין קלאַנג.

כ׳האָב שוין געפיהלט, ווי מיין פאַרשטאַנד פארשווינדט, אָבער פלוצלינג איז דיין בילד געשטאַנען פאר מיין זעלע. דו ביזט געשטאַנען אויף דער אנדער זייט, אויסער דעם משו־גענעם קרייז, און האָסט אויסגעשטרעקט ביידע ארעמס צו מיר. דאָ איז אַראָפּ דער שטיין פון מיין האַרצען, פארשוואונ־דען איז דער שווערער דרוק פון מיין נשמה און בלייבער איז געוואָרן די גייסטער־מחנה.

כ׳האָב געפרואווט אָננעמען דיינע הענט און געזוכט מיט אלע כוחות דיר אנטקעגען צו גיהן, אָבער איך האָב געזאָהן, אז איך בין ניט געקומען קיין טריט נענטער צו דיר. די גייסטער זיינען נאָך אלץ געשטאַנען צווישען אונז, אבער איך האָב געפיהלט דעם וואַרעמען גלאַנץ פון דיין אויג, וואָס האָט אָפּגעשטראָלט טיף אין מיין נשמה.

דאָ האָב איך דערפיהלט, פון וואַנען דו ביזט צו מיר געקומען, און איך האָב געוואוסט, אז עס וועט אמאָל מוזען שלאָגען די שעה, וועו אונזערע הענט וועלען זיך דערגרייכען.

זיי מיר געגריסט, דו בלייך שטערן-ליכט, וואָס וועקט מיך צו א נייעם לעבען. שוין דרינגען אריין ווייטע קלאַנגען אין מיין אויער, וועלכע זאָגען מיר אָן וועגען א נייער מלוכה.

הערסטו דעם קלאַנג, וואָס קומט פון דער ווייטען? באַלד וועלען זיך עפענען די טויערן פון דער נייער מלוכה!

מעדאַרדום, שוין לאַנג ביזטו מיר באַקאַנט. נאָך איידער דער מדבר האָט מיך אויפגענומען, בין איך איבעראל נאָכגעגאַנגען דיין שאָטען.

וועו איך האָב אמאָל געפונען די בלויע בלום אוו מיין האַרץ האָט געקוואָלען פאר ענטציקונג, דאן האָט מיין אויג געזעהן דעם שאָטען פון א מאַנאָך, וועלכער איז ארויפגעפא-לען שטום, ווי אן אָנזאָגער פון אומגליק, אויף דער בלום אוו איז באַלד ווידער פארשוואונדען, אזוי שנעל ווי ער איז גע-קומען.

דיין וועזען איז מיר דאָן געווען פרעמד. ס׳איז מיר ארי-בער א גרויל, וועו איך האָב דיך געזעהן אין חלום, אוו מיין זעל האָט אויפגעציטערט אין מורא׳דיגער פיין.

אצונד אָבער איז דיין וועזען אָפען, אויפגעשלאָסען פאר מיר. קלאָר ליגט דיין טיפע פיין פאר מיין בליק. איך זעה די דעמאָנען, די שדים, וועלכע האָבען דיך געהעצט אוו די נשמה דיר צוריסען אין שטיקער.

דו האָסט געוואָלט געפינען דעם וואָרצעל פון דיין איך, וואָס דו האָסט אומזיסט געזוכט צו דערגרונטעווען. אזוי

ביזטו פאר דיר געוואָרן דער מיטעלפונקט פון דער וועלט, קיין שום אַנדער זאַך האָט ניט עקזיסטירט פאר דיין אויג, און אלצדינג איז פאַר דיר געווען בלויז א שפיגעל פון זיך אליין.

דו האָסט געפיהלט בלויז דיינע אייגענע יסורים און די פרייד פון דיינע אייגענע וואונשען, האָסט אויפגעבויט חויכע מויערן ארום זיך, וואו דו האָסט זיך אויפגעהאלטען אליין מיט דיין שאָטען.

איך אָבער בין געגאַנגען אויף אן אנדער וועג, איך האָב קיינמאָל ניט געזוכט דעם גרונד פון מיין וועזען. מיין האַרץ האָט שטענדיג ארומגענומען די גאנצע וועלט. איך האָב געזעהן די גרויסע ליידען פון די מענשען און איך האָב זיי געוואָלט דערלייזען פון דער נויט.

אין מיין נשמה האָט געברענט יעדע פיין, יעדע מאַטעריניש, וואָס האָט מיין ברידער־מחנה געשמידט אין קייטען. דער גאנצער יאָמער פון׳ם מענשליכען מין האָט מיך ארומגענומען און יעדער וויטאָג, וואָס האָט זיך אין אלע צייטען ארויסגערישען פון די הערצער, אָבער אויך די האָפענונג אויף א נייעם רייך, וואָס זאָל מאכען א סוף צו אלע יסורים פון דער ערד.

נו, האָב איך געזוכט דעם טאָל פון דער בלויער בלום, וואָס איך האָב אזוי אָפט געזעהן אין חלום. דאָרט איז געוען דער שליסעל צו דער נייער מלוכה, וועגען וועמעס קומען איך האָב געזונגען פאר מיינע ברידער.

דורך פרעמדע לענדער האָט מיך געפיהרט דער וועג, און די ענטווישונג איז מיר נאָכגעגאַנגען אויף שריט און טריט. דאָך האָב איך ניט ארויסגעלאָזט דעם ציל פון מיין

אויג, ביז וואנען איך האב געפונען דעם ארט, וואס איך האב שטענדיג געזוכט.

איך האב אלזא געהאלטען דעם שליסעל אין מיין האנד, און מיין הארץ איז דורכגענומען געווארן פון טיפסטען גליק. ס׳איז געקומען א סוף צו די יסורים, געענדיגט האט זיך די צייט פון די גרויסע ליידען, און פאר מיר איז געלעגען דאס טויזענט־יעריגע רייך, וואס איז געווען דער וווייסטער ציל פון מיין בענקשאפט.

אבער ווען איך האב געבראכט מיין אוצר צו די מענשען, איז די בלויע בלוט שוין געווען פארוויאנעט, און דער מויער פון מיין גלויבען איז איינגעפאלען, צושאטען געווארן אין שטויב. א סוף איז געקומען צו דעם דיכטער׳ס שענעם חלום, און א ווינטער־קעלט האט דורכגענומען מיין נשמה. דאן האב איך ווידער דערשפירט די נאנטקייט פון דיין שאטען און געפיהלט, ווי דער מאנאך וואלגט דעם דיכטער.

נאר היינט איז מיר אלעס קלאר געווארן. קיין משיח קאן ניט העלפען די זיהן פון דער ערד. דער פרייער גייסט שאפט זיך זיין אייגען רעכט. ערשט דאן, ווען אין יעדען הארץ וועט אויפפלאמען די בענקשאפט, די גרויסע בענקשאפט נאך דער נייער מלוכה, וועט איינפאלען יעדע וואנט, יעדער גרענץ, וואס צושיידט אונז.

קיין אויסדערווילטער קאן ניט צוברעכען די קייטען, דער מענש מוז פאר זיך אליין ווערן א דערלייזער, א באפרייער פון׳ם שווערן יאך פון דער קנעכטשאפט. פון אלע הערצער מוז ארויסוואקסען די טאט, וועלכע וואלגען אריבער בריקען צו א נייער וועלט און טראגט הויך דעם שטאלצען באנער פון דער פרייהייט.

און דאָך איז געלעגען א ברכה איבער דיינע מעשים. אין אנדערע האָסטו זיך אליין געפונען, און דיין בענקשאפט האָט צושפריצט ליכטיגע פונקען, וועלכע לויכטען דורך דער פינסטערניש פון די טעג.

איך אָבער בין געבליבען ווייט פון די אנדערע, איך בין געווען א פרעמדער צווישען אייגענע ברידער. אין זיך אליין האָב איך געזוכט די גאַנצע וועלט און בין נאָכגעגאַנגען נאָך מיין איך דורך נאכט און שרעק, ביז דער ווילדער וואנזין האָט מיך אריינגעכאפט אין זיינע לאַפּעס.

קיינמאָל האָב איך ניט געטראכט וועגען דערלייזען די אנדערע, כ׳האָב דאָך פאר זיך אליין קיין דערלייזונג ניט גע־קאָנט געפינען, א דערלייזונג פון די יסורים פון׳ם אייגענעם איך.

אָה הייניריך, מורא׳דיג זיינען די יסורים פון׳ם מענשען, וועלכער איז באשעפטיגט נאָר מיט זיך אליין און פיהלט קיינמאָל ניט די ווארימקייט פון אנדערע זעלען, דאָס האָר־ציגע „מיר", אין וועלכען דער „איך" געפינט זיך.

ווי א פארטריבענער, א פאַרשאָלטענער, שלעפט ער זיין עקזיסטענץ דורך די גאַסען פון׳ם לעבען און קעמפט מיט די גייסטער, וועלכע ער האָט אליין ארויסגערופען.

גליקליך איז דער מענש, וואָס לעבט אויך אין אנדערע און טראָגט אין זיך די פרייד און לייד פון זיינע ברידער. נאָר דורך דעם „מיר" קאָן קומען די דערלייזונג.

מעדאַרדום, זעהסטו, ווי די דעמערונג פארשווינדט? מיר דוכט, עס קומט א נייער טאָג פאר אונז.

מיר האָבען געזוכט גאָט אויף צוויי פארשידענע וועגען,

ביז דאָס שיקזאל האָט אונז דאָ צוזאמענגעפיהרט. אצונד וויסען מיר, אז די צייטען זיינען דערפילט. — פון מאָנאָך און דיכטער שפראָצט ארויס א נייער שטאָם, וואָס וועט זיך פאָנאָנדערבליהען אנטקעגען א נייער וועלט.

ס׳איז ניט גוט צו פארגעסען די אנדערע, אָבער עס איז פאָלש אויסצומיידען דעם אייגענעם איך. פונקט ווי די אטאָמען געפינען זיך אין׳ם גאַנצען, אזוי געפינט זיך אונזער „איך" אוים אין דעם „מיר".

אָרים איז די ליעבע, וועלכע טראכט בלויז פון זיך אליין, אָבער אויך די ענטזאגונג פון׳ם איך קאָן דעם מענשען קיינמאָל קיין דערלייזונג ניט ברענגען. אין דער פאראייניגונג, אין׳ם בונד דערפיהלען מיר ערשט דאס גליק פון׳ם לעבען.

געמיינשאפטליכקייט איז דער אויפגאָנג פון דער פריי־הייט. אין׳ם בונד בליהט זיך פאָנאָנדער דער אמת׳ער איך. דאָ בליהט געראָטענקייט און ברודער־ליעבע, אין וועלכער עם ענטוויקלען זיך די טריבען פון׳ם ווילען און יעדע אייגענע קראָפט געפינט איהר וואָרצעל.

דאָס נייע רייך ליגט אָפען פאר אונזער בליק. שוין פארשווינדט דער שטערן, וועלכער האָט אונז אויפגעוועקט, און גליהענדיג געהט אויף די נייע זון.

זיי געגריסט, דו פריה־מאָרגען פון פארשפרעכונג. דאס גרויסע וואונדער קומט, די שטונדע שלאָגט!

פורפור־רויט גליהט אויף דער הימעל אין מזרח, און שטראָלענדיג געהט אויף די זון פון דער טיפעניש. פאר־שוואונדען איז די טויטקייט פון׳ם מדבר, און גרין לאָנד שפרייט זיך אוים ביז צום האָריזאָנט.

פון משופע'דיגע פעלזען גיסען זיך אראָפּ קלאָרע קווע־לען, און פאר'חלום'ט שפרייט זיך אוים אין טאָל אן אַזיערע, אין וועמעס וואסערן עס שפיגעלט זיך דער הימעל אין'ם בלויען גלאַנץ פון זיין הערליכקייט.

איצט קומען זיך די זעקס צוזאַמען פאר דער ספינקס און גיבען זיך די האַנד צום פעסטען בונד. די אויגען זיינען גע־וועדעט צום מזרח, וועלכער שטראַלט איבער א נייער וועלט.

מיט אַמאָל הויבט עס אָן זיך צו ריהרען אין'ם טויטען שטיין, און לאַנגזאַם שטרעקען זיך אוים די שלאַנקע גלידער פון דער אלטער ספינקס, וועלכע האָט דאָ פאר טויזענטער יאָהרען געקיניגט. איהרע אויגען קוקען שוין מעהר ניט ארוים אין דער וויטענס. א וואַרעמער שיין שטראלט אָפּ פון'ם פנים, און לאַנגזאַם עפענען זיך די קאלטע ליפען:

זעקס וועגען האָבען אייך געפיהרט צו די טויערן פון מיין רייך. א יעדער וועג האָט באַהאַלטען אין זיך אָן אנדער שפור, דאָך האָט יעדער פון זיי געפיהרט צו דעם זעלבען ציל. אזוי לאַנג ווי יעדער איינער איז נאָכגעגאנגען זיין אייגענע שפור, האָט ער ניט געקאָנט דערגרונטעוועט מיין רעטענוש. אָבער אצונד זיינען די זעקס פאראיניגט אין איין בונד, און יעדער איינער פיהלט זיך דורכגעדרונגען פון אלע. צו א גאַנצען פאַרמירען זיך די טיילען.

די אַלטע רעטענוש, וואָס איז געווען פאַרבאָרגען אין מיר, איז אלזאָ געלייזט — די צייטען זיינען דערפילט. דער נייער מענש שאַפט זיך זיין אייגענע מלוכה. געראַכטיגקייט און פרייהייט געפינען זיך אין דעם בונד. —

די אַלטע ספינקס צופאַלט אין שטיקער, און א וואונדער־בלום, כלוי און צאַרט, שפראַצט ארויס אויף דעם אָרט, וואו זי האָט אמאָל געקיניגט.

דאָ עפענען זיך אויף די טויערן פון׳ם נייעם רייך. דער נייער מענש טרעט ארויף אויף דער נייער ערד, און יובע־לענדיג קלינגט עס אַפּ פון די הימלען.

אין זעלבען פאַרלאַג איז ערשינען

רודאָלף ראָקער'ס בוך

„הינטער שטעביגע דראָט און גראַטעס"

עראינערונגען פון דער קריגס-געפאַנגענשאַפט אין ענגלאַנד.

דאָס איז ניט בלויז א פארצייכענונג פון אינטערעסאנטע פערזענליכע עראינערונגען, נאָר אויך א זאמלונג פון וויכטיגען מאטעריאל פאר מענשליכער און סאָציאַלער פאָרשונג, פול מיט לעבהאפטע שילדערונגען פון זעהר אינטערעסאנטע טיפען. יעדעס קאפיטל לייענט זיך מיט שפאנענדען אינטערעס און איז א קוואל פון וויכטיגער אינפארמאציע און גייסטיגען גענוס.

צוויי בענדער, איבער 800 זייטען

פרייז פאר ביידע בענדער: 5 דאָלאר.

עם ווערט פארפערטיגט צום דרוק

רודאָלף ראָקער׳ס בוך

יאָהאַן מאָסט

דאָס לעבען פון אַ רעבעל

עס איז די ערשטע פולשטענדיגע ביאָגראפיע פון דעם באָרימטען רעוואָלוציאָנער און אַנארכיסטישען אַגיטאַטאָר, און צו גלייכער צייט אויך א וויכטיג האנט־בוך פאר דער געשיכטע פון דער סאָציאַליסטישער און אנארכיסטישער באוועגונג פון עטליכע צענדליג יאָר.

דאָס בוך איז איינגעטיילט אין צוואַנציג קאַפּיטלעך מיט פאָלגענדען אינהאַלט:

1. קינדער־יאָרען. — לער־צייט. — וואַנדערונג. — מאָסט ווערט אַ סאָציאַליסט.
2. אין עסטרייך. — די אַרבייטער־באוועגונג. — פאר׳משפט אַלס הויך־פאַרראָטער. — אויסגעוויזען.
3. מאָסט׳ס פראָפאַגאַנדיסטישע טעטיגקייט אין דויטשלאַנד. — אין דויטשען רייכסטאג. — די באַסטיל ביי פלעצענזעע. — אין שטורעם און דראנג.
4. אויזשען דיהרינג — מאָסט׳ס לעצטע פּעריאָדען אין דויטשלאַנד. — די אָטעמאָטען פון העדעל און נאָבילינג. — דאָס סאָציאַליסטען־געזעץ. — מאָסט פאָרט קיין לאָנדאָן.
5. די גרינדונג פון דער „פרייהייט". — קאַמף פון די פירער קעגען מאָסט׳ן. — ברעכט אָפּ מיט דער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. — אין הרם.
6. באַציהונגען מיט מארקס און ענגעלס. — דזשאָהן נעוויל. — די גע־היימע גרופּע־אַרגאַניזאציעס. — דער פּראָצעס פון דאווע און נעכאָסטן.
7. די פּיאָנערען פון דער אנארכיסטישער באוועגונג אין דויטשלאַנד. — עמיל ווערנער און די יורא־פעדעראַציע. — די בערנער „ארבייטער־צייטונג". — די ערשטע פראָפאגאנדא אין דויטשלאַנד.
8. מאָסט פאַראורטיילט אין ענגלאַנד. — דער אינטערנאַציאָנאלער קאָנגרעס אין לאָנדאָן. — די זעצער פון דער „פרייהייט" הינטער שלאָס און ריגעל. — די „פרייהייט" ערשיינט אין דער שוויץ.
9. מאָסט אין אמעריקא — אָנהויב פון דער אמעריקאנער ארבייטער־באוועגונג. — די פאַראייניגונג פון די רעוואָלוציאָנערען. — די פיטסבורגער פרינציפּען־ערקלערונג.

10. די באַוועגונג פאר דעם אכט־שטונדען־טאָג. — מאַסט און די באַוואַקסענונגס פראגע. — אמעריקאנישע פריהיוט. — דער גיהנום פון בלעקוועלס אוילאנד.

11. די סאָציאל־רעוואָלוציאָנערע באוועגונג אין עסטרייך. — דער מערסטאַלינגער־פּראָצעס. — די אטענטאטען אין ווין. — אויסנאמס־געזעצען. — אונטערגאַנג פון דער ראַדיקאַלער באַוועגונג.

12. רעוואָלוציאָנערע וועטער־ציכענס אין דייטשלאַנד. — אויגוסט רייכפּאַרט און די נידערוואַלד־פאַרשווערונג. — דער גרויסער חויך־פארראַט־פּראָצעס. — די הינריכטונג פון דעם פאָליציי־ראַט רומפּף.

13. אינערליכע טומלענישען.—דער קאַמף צווישען פּויקערט און דאוור. די שפּאלטונג. — די גרופּע „אויטאָנאָמיע". — פארשפּרייטונג פון דער סאָציאליסטישער באוועגונג אין ענגלאַנד.

14. מהאַטאַר רויס. — פּויקערט פאָהרט מיט רויס'ן קיין בעלגיען. — די ארעסטירונג פון דזשאָהן נעוויל. — די פאַלגען. — פּויקערט פארלאָזט לאָנדאָן.

15. דזשאָהן נעוויל פאר דעם רייכס־געריכט. — לעבעדיג באגראָבען. — אונטערגאַנג פון דער לאַנדאָנער באַוועגונג. — בענדזשאָמין מאָקער קעגען מאַסט און דער „פריהיוט". — דאָס אָפּברעכען מיט יוסטוס שוואַב.

16. דער געזעראל־סטריק פאר דעם אכט־שטונדען־טאָג. — די געשעהענישען אין שיקאגא. — די האַצעריי קעגען מאַסט'ן. — דער גרויסער אַנארכיסטען־פּראָצעס. — דער יוסטיץ־מאַרד. — מאַסט ווידער אַמאָל פאר'משפּט.

17. אַלערליי שפּיאָנען. — ווידער אַמאָל אין תפיסה. — פּויקערט אין אַמעריקא. — נייע קאַמפּען. — דער סטריק פון האַמסטעד. — אַלעק־סאנדער בערקמאנ'ס אטענטאַט. — א שענדליכער אורטייל.

18. א יאָהר פון פּראָפּאַגונגען. — נאָלד און באָוער פאָר'ן גריכט. — עמא גאָלדמאן פּאראורטיילט. — די אַנארכיסטישע באַוועגונג אין אמעריקא אין די נייניציגער יאָהרען. — די „פריהיוט" אין באָפאַלא. — צוואנציג יאָהר אין קאמף.

19. מאַסט און די טריי־יוניאָן־באוועגונג. — דער סינדיקאליזם. — באגריסונג מיט פּעטער קראָפּאָטקין. — לעאָן טשאַלגאש דערשיסט דעם פּרעזידענט מעקינלי. — די יאגד אויף אנארכיסטען. — רוזוועלט'ס „מעסעדזש" צום סענאט. — מאַסט ווידער אַמאָל פאר'משפּט.

20. דער 25־יעהריגער יובילוי פון דער „פריהיוט". — די ציוטונג און אירע מיטארבייטער. — די זאָרגען פון די לעצטע יאָהרען. — מאַסט'ס טויט. — דער סוף פון דער „פריהיוט". — שלוס־באַטראכטונגען.

וועט ערשיינען אין צווייי בענדער, איבער 800 זייטען.

פּריין פאַר בוידע בענדער: 5 דאָלאר.